

REPUBLIKA HRVATSKA

PUČKI PRAVOBRANITELJ

IZVJEŠĆE O RADU ZA 2007. GODINU

Zagreb, ožujak 2008.

DIO PRVI

UVODNE NAPOMENE

Godišnje izvješće pučkog pravobranitelja Hrvatskom saboru jest prikaz njegova rada i podataka o stupnju poštivanja ustavnih i zakonskih prava građana u prethodnoj godini, do kojih je došao u svom radu.

Ovogodišnje izvješće izrađeno je ponešto drugačijom metodologijom, budući da je detaljnije uređena sistematizacija područja prava na koje se pritužbe odnose. I u ovom Izvješću moguće je usporediti broj pritužbi po područjima prava u odnosu na prethodne godine, što je razvidno iz statističkog pregleda u nastavku. Budući da je u tijeku prijelaz sa starog na novi program za obradu podataka, uočeno je nekoliko pogrešaka pri prebacivanju podataka, pa su moguća odstupanja u statističkim podacima, ali su ona neznatna.

Područja prava, koja su bila zastupljenija u ukupnom broju pritužbi ili koja su ocijenjena važnim zbog uočenih problema (npr. pravna sigurnost i jednakost građana, efikasnost, nedostaci u normativnom uređenju problema, i sl.), pomnije su prikazana od područja koja niti brojem pritužbi, niti svojom težinom, nisu imala jednaku važnost.

Ovo Izvješće sadrži statistički pregled predmeta rada Ureda po pojedinim pravnim područjima i zemljopisnim kriterijima: gradovima, županijama i stranim državama.

U 2007. godini zaprimljeno je 1878 pisanih pritužbi, što je 223 više nego 2006. godine (1655).

Kao i prijašnjih godina, valja reći da je ukupan stvarni broj pritužbi veći od prikazanog, iz razloga što se zajednička pritužba (podnesena od strane više građana) evidentira kao jedna. Osim toga, ako je predmet okončan u nekom ranijem razdoblju, a pritužitelj se ponovno obrati s pritužbom, statistički se vodi kao jedan predmet.

Građani se obraćaju pučkom pravobranitelju isključivo kad naiđu na probleme u postupcima pred upravnim tijelima. Godišnje izvješće o radu na ovim pritužbama daje dojam da je stanje uprave i stupanj zaštite ljudskih prava vrlo loše, što je samo dio prave slike stanja. Stoga ovo Izvješće valja smatrati pregledom uočenih najznačajnijih i najbrojnijih pojava kršenja ljudskih prava te njihovih uzroka, a ne sveobuhvatnim prikazom stanja i stupnja poštivanja ustavnih i zakonskih prava građana.

Građani još uvijek nedovoljno znaju o instituciji pučkog pravobranitelja, unatoč prisutnosti u medijima (tiskanim i elektronskim). O tome govore slučajevi građana koji se obraćaju nakon

što nekoliko godina pokušavaju riješiti svoj problem. Brojni socijalno ugroženi građani ne mogu koristiti internet, a to je svakako najbrži način za pribavljanje informacija o Uredu.

U cilju obavješćavanja šire javnosti o djelokrugu rada pučkog pravobranitelja, tiskano je dodatnih 10 000 primjeraka letka pod naslovom "Što može za vas učiniti pučki pravobranitelj – ombudsman?", a distribuiran je, prvenstveno, uredima državne uprave, centrima za socijalnu skrb i područnim uredima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

Kako bi se omogućilo lakše informiranje slijepim osobama, Ured pučkog pravobranitelja tiskao je letak na brajevom pismu. Letak je tiskan kao dio projekta "Potpora instituciji pučkog pravobranitelja" koji se provodi u suradnji s Misijom OEES-a u Republici Hrvatskoj. Cilj je bio obavijestiti slijepe i slabovidne osobe o djelokrugu i načinu rada pučkog pravobranitelja. U suradnji s Hrvatskim savezom slijepih, letak je distribuiran uz časopise koje izdaje Hrvatski savez slijepih (ukupno 275 primjeraka). Nadalje, brajičino izdanje letka dostavljeno je i udrugama slijepih, članicama Hrvatskog saveza slijepih, kojih ima 26 po svim županijama (ukupno distribuirano 220 primjeraka). Letak Ureda snimljen je i u zvučnoj verziji (u okviru časopisa "HSS-INFO") za slijepe osobe koje ne poznaju brajevo pismo, te je početkom prosinca 2007. godine distribuiran čitateljima.

Osim toga, radi lakše komunikacije s osobama koje imaju poteškoća sa sluhom i govorom, četiri savjetnice Ureda pohađaju tečaj za učenje jezika gluhonijemih osoba.

Ovo je Izvješće podijeljeno u nekoliko dijelova: pregled statističkih podataka o radu Ureda, analiza rada po pravnim područjima s primjerima iz prakse, obilazak županija Republike Hrvatske, međunarodna suradnja, te zaključno, ocjene i prijedlozi pučkog pravobranitelja.

O Izvješću pučkog pravobranitelja za prethodnu 2006. godinu raspravljano je na radnim tijelima: Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu, Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Odbor za pravosuđe, Odbor za useljništvo i Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav. Potom je održana rasprava na plenarnoj (25.) sjednici Hrvatskoga sabora, 18. svibnja 2007. godine, kada je izvješće i prihvaćeno Zaključkom, sa 106 glasova "za", 1 "protiv", 2 "suzdržana". Zaključkom je odlučeno dostaviti Vladi Republike Hrvatske mišljenja, primjedbe i prijedloge iz rasprave, kao i primjedbe, prijedloge i preporuke pučkog pravobranitelja, radi poduzimanja mjera za učinkovitiji rad nadležnih državnih tijela i tijela koja imaju javne ovlasti. Na kraju, Zaključkom je obavezan pučki pravobranitelj u roku od 30 dana Hrvatskom saboru dostaviti izvješće o broju umirovljenika koji su mu se tijekom 2006. godine obratili u svezi s obeštećenjem, odnosno provedbom Zakona o provođenju Odluke Ustavnog suda RH od 12. svibnja 1998. godine i Zakona o Umirovljeničkom fondu, te

obrazloži karakteristične slučajeve i o njima da svoje mišljenje. Pučki je pravobranitelj dostavio traženo izvješće.

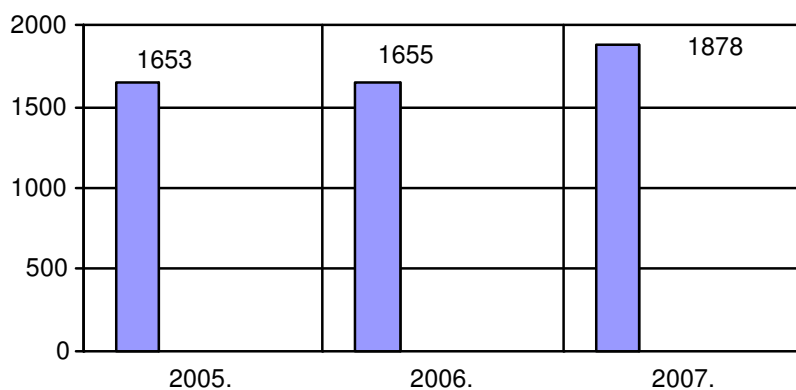
DIO DRUGI

STATISTIČKI PODACI ZA 2007. GODINU

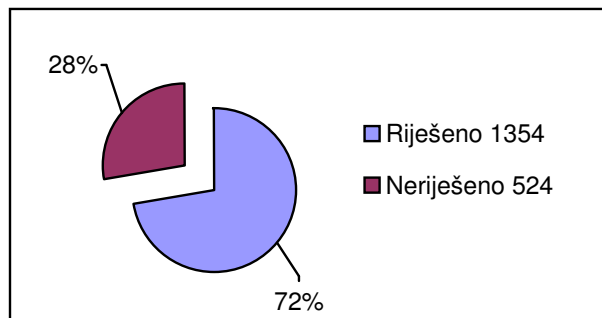
Pučkom se pravobranitelju građani obraćaju osobno u Uredu, pisanim podnescima / pritužbama i telefonski.

Osobno je u Ured pučkog pravobranitelja pristupila 691 stranka u 2007. godini, a putem telefona se svakodnevno obratilo između 20 i 30 građana, ali ovi podaci ne ulaze u statistički pregled rada po pritužbama koji je izložen u nastavku.

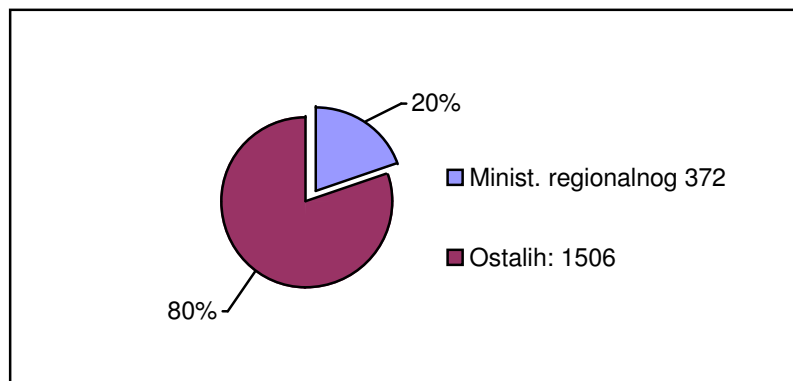
Slika 1. Broj zaprimljenih (pisanih) pritužbi u razdoblju 2005. - 2007.:

Slika 2. Omjer riješenih i neriješenih pritužbi zaprimljenih u 2007.:

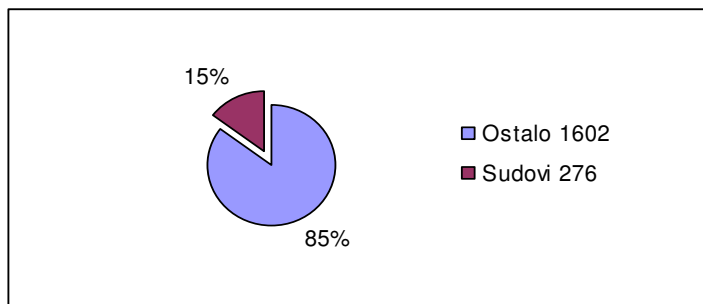

Slika 3. Udio pritužbi na rad Uprave za prognanike, povratnike, prognanike i izbjeglice i Uprave za obnovu obiteljskih kuća, Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva (bivše: Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka RH):

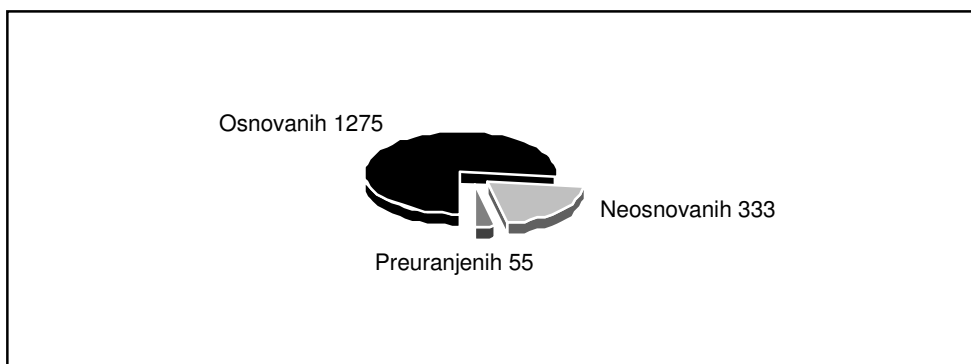
U prošlogodišnjem Izvješću, udio pritužbi na (bivše) Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka bio je 19%, a u 2007. godini 20%. S obzirom da se u prvom tromjesečju 2008. godine način rada Ministarstva nije promijenio, za očekivati je sličan rezultat i iduće godine.

Slika 4. Od 1878 novih pritužbi u 2007., 276 se odnosi na rad sudova:

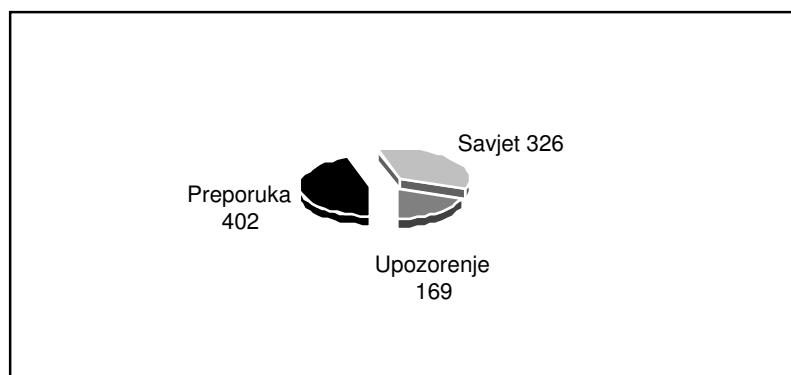
Od ukupno 2068 **dovršених** predmeta u 2007. godini (iz 2007. i iz ranijih godina), u nadležnosti Ureda bilo je 1663 predmeta, a izvan nadležnosti 405 pritužbi. Na slici 5. prikazan je omjer osnovanih, neosnovanih i preuranjenih pritužbi iz skupine pritužbi koje se odnose na područje nadležnosti pučkog pravobranitelja:

Slika 5.

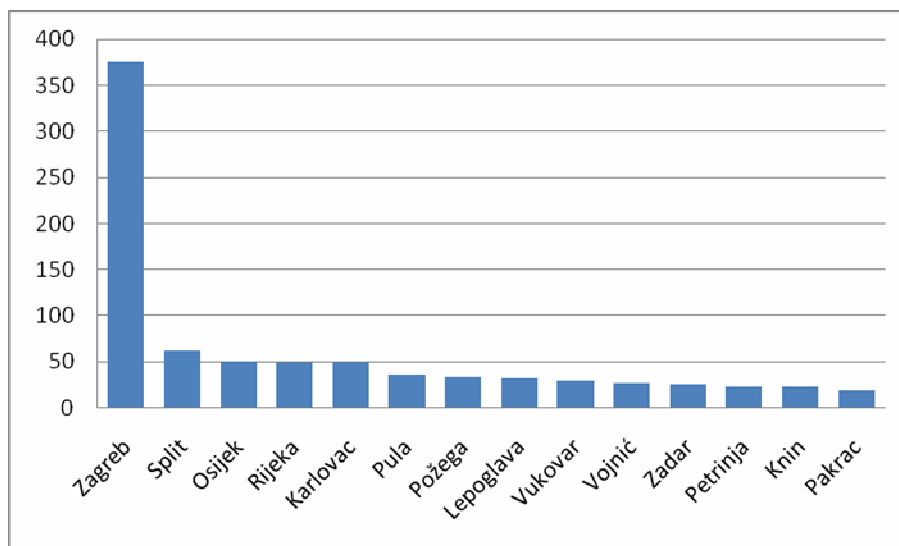
Napomena: Uvidom u podatke o osnovanosti pritužbi u nekim zapadnim državama, uočljivo je da ombudsmeni ocjenjuju osnovanima svega desetak posto pritužbi. U tim se zemljama rjeđe radi o dugotrajnosti postupaka, već o nezadovoljstvu ishodom postupka. U Hrvatskoj, najveći broj osnovanih pritužbi upravo je zbog dugotrajnosti postupaka.

Slika 6. Poduzete mjere (preporuke i upozorenja tijelu, te savjet stranci):

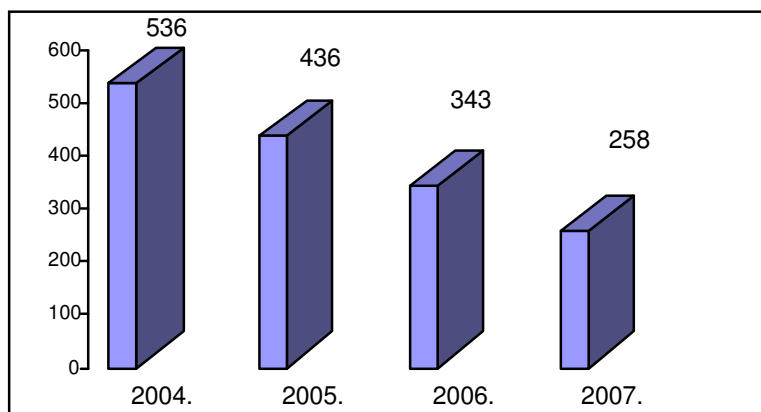

Napomena: U 899 predmeta bilo je potrebno poduzeti mjere, dok je u ostalim predmetima postupak okončan odmah po obraćanju pučkog pravobranitelja nadležnom tijelu. Osim mjera prikazanih na slici, upućena su i dva zahtjeva Vladi Republike Hrvatske.

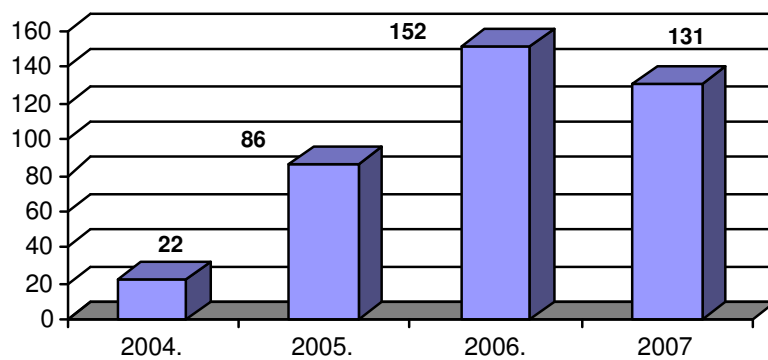
Slika 7. Pritužbe po gradovima (vidljiv je udio mjesta u kojima su smješteni zatvori):

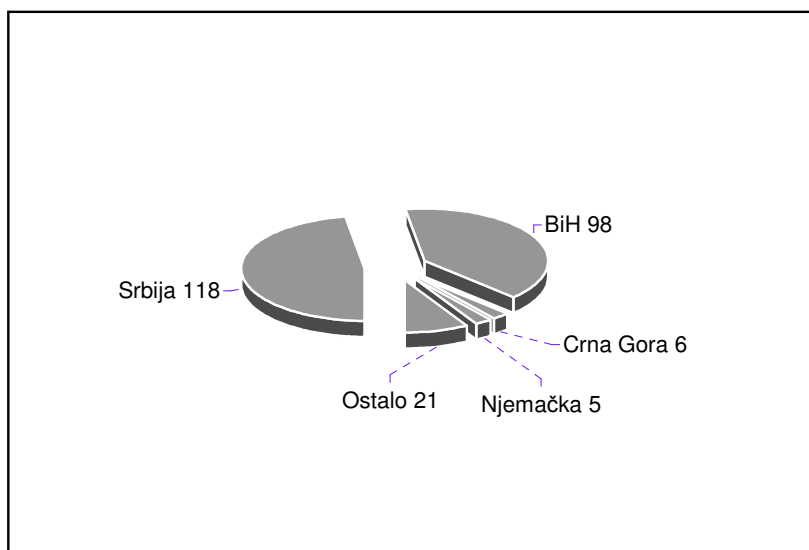
Slika 8. Broj pritužbi iz mirovinskog osiguranja (2004.-2007.):

Slika 9. Broj pritužbi osoba lišenih slobode (2004. - 2007.):

Slika 10. Prikaz pritužbi po državama:

Slika 11.: Usporedni prikaz pritužbi po temama (2005.-2007.):

Područje:	2005.	2006.	2007.
Pravosuđe	254	266	276
Mirovinsko	436	343	258
Pravo na obnovu	191	207	208
Osobe lišene slobode	86	152	131
Graditeljstvo / prostorno uređ. / okoliš	117	73	129
Stambeno zbrinjavanje	5	63	117
Statusna prava	53	50	88
Imovinskopravni odnosi	46	19	88
Radni – državni službenici	53	40	73
Socijalna skrb	44	40	70
Postupanje policijskih službenika	14	28	52
Zdravstvo	23	23	49
Prava branitelja	38	20	44
Stambeni	42	44	41
Denacionalizacija	42	29	39
Izbjeglice, prognanici, povratnici	17	43	7
Nenadležnost	40	65	61
Ostalo	152	150	147
UKUPNO	1653	1655	1878

DIO TREĆI

ANALIZA PO PRAVNIM PODRUČJIMA

Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka

(Obnova - Stambeno zbrinjavanje - Povrat privremeno preuzete imovine - Naknada štete zbog nekorištenja nekretnine - Status prognanika)

Od ukupno 1878 novih pritužbi građana u 2007. godini, 372 ih se odnosi na postupanje Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva (bivše: Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka RH), i to dviju uprava: Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice (u nastavku: Uprava za prognanike) i Uprave za obnovu obiteljskih kuća (u nastavku: Uprava za obnovu). Od ovih pritužbi, 40 se odnosi na probleme radi povrata privremeno preuzete imovine i naknade štete zbog nemogućnosti korištenja imovine, 117 pritužbi odnosi se na postupke stambenog zbrinjavanja, 208 ih se odnosi na obnovu obiteljskih kuća, a 7 na utvrđivanje statusa prognanika. Budući da se broj pritužbi na rad Ministarstva tijekom godina ne smanjuje, već se samo mijenja struktura pritužbi, te da se učestalo ponavljaju nepravilnosti u radu navedenih ovih uprava, pučki je pravobranitelj više puta o ovim problemima obavijestio (sada bivšeg) ministra i predložio mu da se osobno uključi u rješavanje uočenih problema, te da se sporna pitanja rasprave na zajedničkom sastanku, no, bez uspjeha.

Odgovornost ministra je da se upozna sa problemima u radu službi i da poduzme potrebno radi popravljanja stanja. Prije svega, dužnost mu je kadrovski osposobiti službe za obavljanje poslova u njihovoj nadležnosti. Iako upozoren na lošu kadrovsku strukturu s obzirom na složenost i broj predmeta, ministar nije poduzeo ništa u pravcu nagomilanih problema, niti je pokazao interes za suradnju sa pučkim pravobraniteljem.

Novom ministru je upućen dopis 25. siječnja 2008. kojim je zatražen sastanak radi raspravljanja navedenih problema. Dana 25. ožujka 2008. zaprimljen je dopis pomoćnika ministra, kojim se obavještava pučkog pravobranitelja o spriječenosti ministra i predlaže sastanak sa pomoćnikom ministra.

Od svih ministarstava, ovo Ministarstvo (zapravo, samo dvije uprave u njegovu sastavu) trpi najozbiljnije kritike zbog nepravilnosti u radu. Iako statistički pokazatelji u području obnove i

stambenog zbrinjavanja prikazuju značajan obujam investicija i velik broj riješenih predmeta, uočen je velik broj slučajeva kršenja propisa i ljudskih prava.

Povrede su različite, a uzroci složeni, pa ih valja detaljnije analizirati. U ovom se tekstu daje prikaz pritužbi iz 2007. godine, pa se koristi bivši naziv: Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka. U domeni ovog Ministarstva nalazila su se brojna područja (kao što je razvidno iz njegova naziva), pa smatramo da je upravo njegov složeni ustroj i jedan od razloga uočenih brojnih nepravilnosti u radu Ministarstva. U ovom Izvješću bavit ćemo se samo analizom rada njegova manjeg dijela: Uprave za prognanike i Uprave za obnovu.

Problemi u radu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, odnosno ovih dviju uprava, bili su predmetom analize i međunarodnih organizacija i tijela (u izvješćima OSCE-a, Europske komisije, Human Rights Watch i drugih organizacija za zaštitu ljudskih prava). Osim toga, odlukama Europskog suda za ljudska prava, Republici Hrvatskoj je već određeno isplatiti naknadu nekim građanima koji su vodili dugotrajne upravne postupke i upravne sporove, o čemu je pučki pravobranitelj upozorio i u svojem izvješću za 2005. godinu. Za očekivati je da će sve veći broj građana podnositi tužbe zbog prekoračenja razumnog roka, pred domaćim sudovima i Europskim sudom, upravo zbog postupaka koji se vode pred ovim Ministarstvom.

S obzirom na činjenicu (iznesenu u ranijim izvješćima) da se u predmetima obnove i stambenog zbrinjavanja radi pretežito o zahtjevima građana srpske nacionalnosti, problem ima dodatnu težinu.

Zajednički, i najozbiljniji problem u radu ovih dviju uprava jest dugotrajnost postupaka, zbog čega je u većini predmeta utvrđena opravdanost pritužbi i kršenje ljudskih prava.

U prošlogodišnjem je izvješću navedeno:

"Povrat imovine, dovršetak obnove kuća i ubrzanje postupaka stambenog zbrinjavanja važne su pretpostavke za oživljavanje područja posebne državne skrbi, kao i ponovnu integraciju u hrvatsko društvo građana koji su se vratili ili se žele vratiti u Hrvatsku.

Međunarodna zajednica pažljivo prati razvoj i stupanj poštivanja ljudskih prava, posebice u ovoj oblasti, što je razvidno iz nekoliko dokumenata koji se odnose na stanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj a u vezi s procesom pristupanja Europskoj uniji. Stoga je moguće predvidjeti da će Republika Hrvatska biti suočena sa ozbiljnim prigovorima koji će biti prepreka bržem učlanjenju u Europsku uniju."

U nastavku slijedi detaljnija analiza rada obiju uprava.

A) Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice

Pritužbe iz nadležnosti ove Uprave odnosile su se na vođenje postupaka po zahtjevima za stambeno zbrinjavanje, za povrat privremeno preuzete imovine, za isplatu naknade štete vlasnicima kojima imovina nije vraćena u roku, te postupke utvrđivanja statusa prognanika.

Budući da se način postupanja Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice (u nastavku: Uprava za prognanike) nije promijenio od prošlogodišnjeg izvješća Hrvatskom saboru, ocjene i primjedbe pučkog pravobranitelja o njezinom radu u ovom su izvješću gotovo identične.

Osim ozbiljnih nepravilnosti u radu ove Uprave, teškom stanju u području kojim se Uprava bavi pridonose i loši propisi, njihove česte izmjene, dugotrajno i neujednačeno postupanje redovnih sudova i Ustavnog suda Republike Hrvatske, o čemu se daje analiza sa primjerima u nastavku ovoga teksta.

K tome, stanje bi bilo puno lošije da ogroman teret nisu podnijele nevladine organizacije, pružajući pomoć tisućama građana koji nisu znali put za ostvarivanje svojih temeljnih ustavnih i zakonskih prava.

Stoga pučki pravobranitelj ponovno ukazuje na nužnost što hitnijeg donošenja zakona koji bi omogućio socijalno najugroženijima besplatnu pravnu pomoć.

Zakon o područjima posebne državne skrbi više je puta mijenjan, uz pogrešnu numeraciju članaka, pa je utvrđivanje teksta vrlo otežano. Pročišćeni tekst Zakona, objavljen u "Narodnim novinama", dodatno otežava snalaženje pogrešnom numeracijom i ne odgovara stvarnom zakonskom tekstu. Stoga je Ustavni sud RH u jednom predmetu smatrao potrebnim navesti sljedeće (Rješenje: U-I/706/2001, od 23. studenoga 2005.):

"6. Ustavni sud je u postupku ispitivanja osnovanosti pokretanja postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom osporenih zakonskih odredbi utvrdio da je uslijed brojnih izmjena i dopuna Zakona o područjima posebne državne skrbi ("Narodne novine" broj 44/96., 57/96.-ispr.) otežano praćenje zakonskog teksta, uključujući i odredbe koje predlagatelj osporava. Zakon je višekratno mijenjan i dopunjavao ("Narodne novine" broj 124/97., 73/00., 87/00.-ispr., 69/01.-Uredba o izmjeni Zakona, 94/01., 88/02.), pri čemu je numeracija članaka kojima se mijenjao ili dopunjavao prethodni zakonski tekst bila različita...

... Ustavni sud smatra potrebnim napomenuti da je pročišćeni tekst Zakona o područjima posebne državne skrbi objavljen 2003. godine ("Narodne novine" broj 26/03.), čime je još više otežano praćenje samog zakonskog teksta, jer je u pročišćenom tekstu dotadašnja numeracija članaka potpuno izmijenjena... Nakon objave pročišćenog teksta, Hrvatski sabor

iznova je donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o područjima posebne državne skrbi ("Narodne novine" broj 42/05.), kojim je izmijenio članak 14.a (ne označavajući pri tome u kojim je izmjenama on dodan u zakonski tekst), a da istodobno, u pročišćenom tekstu, objavljenom prije njegove posljednje izmjene, uopće ne postoji članak numeriran oznakom 14.a."

Nakon ove Odluke Ustavnog suda, Zakon je dopunjen još jednom, 2005. godine ("Narodne novine" broj 90/05).

Iz navedenog je očito da neuki građani, bez odgovarajuće pomoći, imaju ozbiljne probleme u nastojanju da ostvare svoja prava. Notorna je činjenica da se u brojnim izmjenama propisa teško snalaze i stručnjaci, pa je to još teže građanima. Osim ovog Zakona, zabilježeno je da pročišćeni tekstovi i drugih zakona nisu bili točni (Kazneni zakon, npr.), pa bi valjalo napraviti analizu problema i pokušati pronaći odgovarajuće rješenje.

Jedan od primjera propisa u kojem se građani teško mogu snaći jest Zakon o upravnim pristojbama, s brojnim izmjenama i dopunama: "Narodne novine", broj 8/96, 77/96, 131/97, 68/98, 66/99, 145/99, 116/00, 163/03, 17/04, 110/04, 141/04, 150/05, 153/05, 129/06 i 117/07. Stoga bi Hrvatski sabor trebao razmotriti mogućnost da propisi budu zamijenjeni novima uvijek kada se stari propis promijeni više od dva ili tri puta, čime bi pravna sigurnost građana bila na znatno višem stupnju.

Procjenjujući teret dodatne zakonodavne aktivnosti s jedne strane, i pravnu sigurnost građana s druge strane, trebalo bi pronaći rješenje u korist građana.

Stambeno zbrinjavanje

Zakon o područjima posebne državne skrbi (u nastavku: ZPPDS) uređuje stambeno zbrinjavanje kao *pravo*, ali ne sadrži odredbe o postupku ostvarivanja ovog prava.

Zakon o općem upravnom postupku (u nastavku: ZUP) određuje da su tijela državne uprave i druga državna tijela, dužna postupati po ovom Zakonu kad rješavaju o pravima, obvezama ili pravnim interesima građana, ako postupak nije uređen posebnim zakonom.

Dakle, u postupcima stambenog zbrinjavanja dužnost je nadležnog tijela primjenjivati ZUP. Međutim, ovu dužnost Uprava za prognanike ne poštuje, iako ju je pučki pravobranitelj upozorio nebrojeno puta tijekom više godina i o tome obavijestio ministra, a više puta je to učinio i Središnji ured za državnu upravu.

Uprava i dalje vodi postupke na sljedeći način: Građani podnose zahtjeve za stambeno zbrinjavanje, nakon čega ne dobivaju nikakvu povratnu informaciju po godinu - dvije dana, nakon čega se obraćaju pučkom pravobranitelju. Na njegovo traženje, Uprava dostavlja građanima obavijest o tome hoće li biti stambeno zbrinuti ili ne. Pri tome se ne vodi upravni postupak u kojem se utvrđuju relevantne činjenice o osnovanosti zahtjeva, ne donosi se upravni akt, niti stranke u postupku mogu koristiti pravo žalbe.

Druga povreda odredaba ZUP-a sastoji se u neizvršavanju obveze nadležnog tijela obavijestiti stranku o razlozima trajanja postupka i o radnjama koje će poduzeti radi okončanja postupka, kada postupak traje dulje od 60 dana (čl. 296. ZUP-a). Takvu obavijest stranke bezuspješno pokušavaju dobiti pisanim požurnicama ili putem telefona, ali pisanu obavijest često dobivaju tek po intervenciji pučkog pravobranitelja. Posljedica ovakvog postupanja je ugrožavanje pravne sigurnosti građana.

U brojnim predmetima stranke iznose svoje nezadovoljstvo ovakvim načinom rada, te navode sumnju u razloge ovakvog postupanja (protekcija, korupcija, arbitrarnost, nacionalna pripadnost). Budući da se često radi o strankama koje žive u malim mjestima, u nekim se predmetima sumnja čini osnovanom, ali stranke ne žele podnositi prijave i o tome svjedočiti pred nadležnim tijelima iz straha od posljedica i neizvjesnosti ishoda u rješavanju njihova zahtjeva.

I dalje su kriteriji za stambeno zbrinjavanje nedorađeni i netransparentni. Lista za stambeno zbrinjavanje nije dostupna javnosti, što bi bio način kontrole ispravnosti postupanja po zahtjevima.

O svemu ovome obaviješten je Hrvatski sabor u prethodnim izvješćima, ali se praksa Uprave za prognanike nije promijenila.

Poseban je problem u postupcima stambenog zbrinjavanja najmoprimaca (kojima je Uprava dala u najam stan) obveza plaćanja pričuve. Ovaj je problem specifičan za područje Vukovarsko-srijemske županije, a nekoliko slučajeva zabilježeno je i u Osijeku.

Naime, jedan od oblika stambenog zbrinjavanja jest davanje stanova u najam. Uprava za prognanike sklapa sva najmoprimcima (tipizirane) ugovore u kojima je i odredba da najmoprimac plaća pričuvu. Strankama se nudi ugovor na potpis bez mogućnosti prigovora na ovu ili neku drugu odredbu.

Notorna je činjenica da je građanin u slabijem položaju i da je prisiljen prihvatiti ugovor takav kakav mu je ponuđen ako želi riješiti stambeno pitanje.

Pučki je pravobranitelj prije dvije godine upozorio Upravu da pričuvu treba plaćati vlasnik stana, a ne najmoprimac (kako je određeno Zakonom o vlasništvu i drugim stvarnim

pravima). U brojnim predmetima Uprava je odbijala prihvatiti ovaj stav, ali ga je krajem 2007. godine Uprava ipak promijenila i prihvatila sugestiju pučkog pravobranitelja. No, promjenom stava Uprave problem nije riješen, jer su sudovi u Vukovaru (Općinski i Županijski) sudili u korist tužitelja ("Tehnostana", kao upravitelja) u predmetima protiv najmoprimaca, radi plaćanja pričuve. U drugim županijama Hrvatske, sudovi su odbijali takve tužbene zahtjeve, uz obrazloženje da pričuvu plaćaju samo vlasnici stana. Prema podacima udruga iz Vukovara, navodno je bilo više od tisuću ovakvih predmeta, a zbog male vrijednost predmeta spora, tuženima (najmoprimcima) nije bilo moguće podnošenje revizije Vrhovnom sudu, već su neki građani podnijeli ustavne tužbe Ustavnom sudu Republike Hrvatske.

Međutim, Ustavni je sud donio dvije odluke koje su kontradiktorne.

Odlukom broj U-III-8181/2004, od 13. prosinca 2006., Ustavni sud je odbio zahtjev podnositelja ustavne tužbe da se ukine presuda Županijskog suda u Vukovaru, kojom je odbijena njegova žalba protiv prvostupanjske presude Općinskog suda. Prvostupanjskom je presudom usvojen tužbeni zahtjev "Tehnostana" (kao tužitelja i upravitelja zgrade) radi isplate naknade za održavanje zgrada. Ustavni je sud našao da osporenim presudom nije povrijeđeno ustavno pravo jednakosti pred zakonom (čl. 14. Ustava RH), i da su stajališta, izražena u osporenoj presudi, pravno valjana.

U drugom predmetu (Odluka broj U-III-2691/2007, od 20. veljače 2008.), Ustavni je sud usvojio ustavnu tužbu, ukinuo osporenu presudu Županijskog suda i vratio predmet istom sudu na ponovni postupak. U obrazloženju svoje odluke, Ustavni je sud naveo da troškove pričuve plaćaju isključivo vlasnici stanova, pa je Županijski sud u Vukovaru povrijedio pravo jednakosti pred zakonom iz članka 14. Ustava.

Brojne presude sudova u Vukovaru ukazale su na problem neujednačene sudske prakse u Republici Hrvatskoj, jer su u drugim dijelovima Hrvatske sudovi sudili u skladu sa stavovima iznesenima u potonjoj Odluci Ustavnog suda (iz 2008. godine), dakle, u korist najmoprimaca. Postavlja se pitanje uloge Vrhovnog suda Republike Hrvatske i ujednačavanja sudske prakse. Sukladno odredbi čl. 118. Ustava, Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana.

Iz opisanog primjera postupanja sudova s tužbama radi naplate pričuve, vidljivo je da je ulogu Vrhovnog suda zapravo preuzeo Ustavni sud, u postupcima radi zaštite temeljnih sloboda i prava građanina.

Prepreka u rješavanju ovog problema (još neko vrijeme) jest odredba Zakona o parničnom postupku, koja određuje limit za podnošenje revizije Vrhovnom sudu. Naime, da bi stranka u sporu mogla podnijeti reviziju Vrhovnom sudu, potrebno je da visina predmeta spora bude

preko 100.000 HRK, što u ovim predmetima nije bio slučaj. U ovim sporovima radilo se o iznosima do 10.000 HRK, uvećanima za naknadu parničnog troška. Važno je naglasiti da se radi o najnerazvijenijom kraju i o najugroženijoj skupini građana Republike Hrvatske, koji nisu u mogućnosti platiti odvjetničke usluge.

Odredba Zakona o parničnom postupku kojom je određena ova visina predmeta spora, prestaje važiti 15. srpnja 2008., temeljem Odluke Ustavnog suda RH (broj U-I-1569/2004, objavljena u "Narodnim novinama", br. 2/07), pa je za očekivati bitno poboljšanje zaštite pravne sigurnosti građana.

PRIMJERI:

(1) Opis slučaja (P.P.-601/06): Pritužiteljica D.L. je vlasnica kuće u kojoj su bili smješteni privremeni korisnici koji su iselili u lipnju 2004. godine, kada je zatražena isplata naknade štete zbog nemogućnosti korištenja kuće. Uprava za prognanike odgovorila je tek u srpnju 2005. godine, navodeći da joj naknada štete neće biti isplaćena, bez obrazloženja. Stoga je D.L. podnijela tužbu sudu radi isplate, a pučkom pravobranitelju se obratila u lipnju 2006. radi ubrzanja postupka.

Nakon što je pučki pravobranitelj upozorio da je zahtjev neopravdano odbijen, Uprava za prognanike ga je obavijestila da će naknada biti isplaćena.

U studenom 2007. godine, pritužiteljica se ponovno obratila pučkom pravobranitelju zbog dugotrajnosti postupka o rješavanju zahtjeva za stambeno zbrinjavanje u vidu dodjele građevinskog materijala, kojega je podnijela još 2004. godine, ali nije mogla dobiti nikakvu povratnu informaciju o stanju predmeta.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio i dobio očitovanje Uprave za prognanike, u kojem je navedeno da se zahtjev neće usvojiti jer je kuća obnovljena. Na to je upozoreno da je o tome potrebno odlučiti rješenjem, na koje će se stranka moći žaliti. U odgovoru Uprave navodi se da će upravni postupak biti proveden naknadno.

Na ponovno upozorenje da ZUP ne poznaje naknadni upravni postupak, Uprava za prognanike odgovara da ne raspolaže potrebnim brojem službenika s obzirom na velik priliv ovakvih predmeta, te na kraju: "Kad dođe predmet u rad u cijelosti će biti primijenjene odredbe ZUP-a".

Ishod slučaja: Tijekom 4 godine, Uprava za prognanike ne samo da nije provela upravni postupak, nego je nemoguće dobiti podatak kada će uopće postupak biti proveden.

Napomena: U predmetu je utvrđeno nepoštivanje odredaba ZUP-a i kršenje prava građana.

(2) Opis slučaja (P.P.-1/08): Pritužiteljica N.T., iz Vukovara, zatražila je pomoć u postupku stambenog zbrinjavanja, iznoseći prigovore na rad Uprave za prognanike. Nakon podnesenog zahtjeva za stambeno zbrinjavanje, pritužiteljica je dobila obavijest Uprave da nema pravo na stambeno zbrinjavanje, jer ima u (su)vlasništvu dio kuće, u površini od 9m².

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj dva puta upozorio u ovom predmetu (a nebrojeno puta u drugim predmetima) da je Uprava bila dužna o zahtjevu donijeti upravni akt sukladno ZUP-u, ali je odgovor Uprave bio da će upravni postupak biti proveden naknadno. Budući da ZUP ne poznaje institut naknadnog provođenja upravnog postupka, ovakvo očitovanje nije prihvatljivo. Pritužiteljici nije omogućeno koristiti pravo na žalbu.

Osim primjene ZUP-a, pučki je pravobranitelj ukazao i na problem tumačenja Zakona o područjima posebne državne skrbi u ovom predmetu. Naime, Zakon o područjima posebne državne skrbi daje pravo na stambeno zbrinjavanje samo osobama koje nemaju u vlasništvu / suvlasništvu nekretninu. Pritužiteljica je suvlasnica jedne kuće u 9/108 (što se u naravi sastoji od 9m²), pa je to razlogom zbog kojega Uprava nije usvojila zahtjev pritužiteljice. Smatramo da je pri tome trebalo imati u vidu odredbe Zakona o obnovi.

Zakon o obnovi je odredio da jedna osoba ima pravo na obnovu u površini od 35m², a za svaku sljedeću osobu još po 10m².

Stoga je preporuka pučkog pravobranitelja bila da oba zakona treba sagledati zajedno i uzeti u obzir navedenu odredbu o površini (kod obnove kuće) pri tumačenju Zakona o područjima posebne državne skrbi. Dakle, valjalo bi odbiti zahtjev za stambenim zbrinjavanjem samo ako podnositelj zahtjeva ima 35m² (ili više) stambene površine.

Uprava je odbila preporuku, uz navod da pravo na stambeno zbrinjavanje nema osoba koja ima u suvlasništvu nekretninu "pri čemu je nebitna činjenica koliki je suvlasnički dio nekretnine". Dakle, ako je netko suvlasnik kuće i pripada mu tek 1m², ne može ostvariti pravo na stambeno zbrinjavanje.

Ishod slučaja: Uprava za prognanike nije provela upravni postupak, pa postupak pritužiteljice nije okončan.

Napomena: U predmetu je utvrđeno nepoštivanje odredaba ZUP-a unatoč upozorenja pučkog pravobranitelja, te neodgovarajuće tumačenje Zakona o područjima posebne državne skrbi.

Pri donošenju ovog Zakona, namjera je Hrvatskog sabora bila urediti pitanje stambenog zbrinjavanja na način da što veći broj građana (koji žive u teškim okolnostima bez svoje krivnje) riješi stambeno pitanje na području posebne državne skrbi. Životna je činjenica da su brojni građani naslijedili imovinu od 1991. do danas, no sporni su ovakvi primjeri u kojima je

naslijeđena imovina neznatna. Neprihvatljivo je stoga isključiti iz postupka stambenog zbrinjavanja (što) veći broj građana koji očito nemaju riješeno stambeno pitanje, nalazeći pri tome opravdanje u formalnim razlozima koji su očito suprotni duhu zakona i namjeri zakonodavca.

Stav Uprave posebice smatramo upitnim s obzirom da je, u jednom drugom predmetu, pučkom pravobranitelju dostavljeno očitovanje da će podnositelj zahtjeva za stambeno zbrinjavanje (samac bez obitelji) biti zbrinut kada se pronade stan površine od 35 m², što je upravo u skladu s prethodno iznesenim prigovorom pučkog pravobranitelja.

(3) Opis slučaja (P.P.-1358/06): Pritužiteljica Z.L. obratila se pučkom pravobranitelju navodeći da je iznajmila stan od osobe koja je stan dobila rješenjem nadležne općinske stambene komisije na privremeno korištenje, u mjestu B., na području posebne državne skrbi. Pritužiteljica je naknadno primila u stan kćer sa unucima, s čime se najmodavac (privremeni korisnik) nije složio. Stoga je privremeni korisnik želi iseliti, a ishodio je da komunalno poduzeće isključi električnu energiju. Pritužiteljica navodi da privremeni korisnik želi otkupiti stan nakon što protekne 10 godina korištenja istog, a pritužbi je priklopila i kopiju uplatnice o plaćenju najamnini u iznosu od 1.000 HRK.

Poduzete mjere: Zbog sumnje da privremeni korisnik iznajmljuje stan dobijen na privremeno korištenje, pučki je pravobranitelj dostavio podatke o slučaju i zatražio od Uprave za prognanike provjeru podatka o iznajmljivanju spornog stana, eventualno iseljenje privremenog korisnika i očitovanje o tome hoće li privremenom korisniku biti omogućeno otkupiti sporni stan. Posebice je skrenuta pažnja Upravi za prognanike da u mjestu B. nema stanova za one kojima je potreban.

Nakon više dopisa razmijenjenih sa navedenom Upravom, pučki je pravobranitelj primio očitovanje u kojem se navodi da je u tijeku postupak upisa vlasništva Republike Hrvatske na spornom stanu, te da će nakon toga biti riješeno o pravu sadašnjeg privremenog korisnika. Ovo očitovanje nije prihvatljivo. Postupak upisa vlasništva i postupak iseljenja osobe koja stan koristi suprotno rješenju o privremenom korištenju stana, nemaju nikakve veze, pa je o tome pučki pravobranitelj dopisom upozorio Upravu. Izražen je i stav da, ukoliko se pokaže osnovanom sumnja u nezakonito korištenje, stan treba što prije osloboditi i dati na korištenje osobama koje ispunjavaju zakonske uvjete i kojima je stan neophodan za rješavanje egzistencijalnog pitanja. Ovo posebice stoga što veći broj građana traži stambeno zbrinjavanje u istom mjestu B., a navedena Uprava im učestalo odgovara da ne raspolaže dovoljnim brojem stambenih jedinica.

Ishod slučaja: Nema podataka o postupanju Uprave prema privremenom korisniku, u smislu navoda i sumnji koje je iznio pučki pravobranitelj.

Napomena: Uprava za prognanike unatoč proteka jedne godine od upozorenja na nepravilnost u korištenju stana, ne pokazuje ažurnost u ispitivanju navedenih nepravilnosti niti dužnu pažnju u raspolaganju stambenim fondom. Ovo dovodi do dugotrajnosti rješavanja o zahtjevima za stambeno zbrinjavanje drugih građana, te stvara sumnju u pogodovanje nekim građanima.

(4) Opis slučaja (P.P.-1194/07): Pritužiteljica O.A. je podnijela zahtjev za stambenim zbrinjavanje dodjelom građevinskog materijala jer je kuća u lošem stanju, ali je dobila obavijest Uprave za prognanike da zahtjev nije osnovan.

Obavijest je temeljena na procjeni djelatnika Regionalnog ureda za prognanike koji je kuću pregledao izvana, a da isti djelatnik uopće nema kvalifikaciju građevinske struke.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj Upravi za prognanike poslao upozorenje, tražeći provođenje upravnog postupka i utvrđivanje činjenica potrebnih da bi se moglo odlučiti o osnovanosti zahtjeva, uz sudjelovanje osobe sa odgovarajućom kvalifikacijom.

Ishod slučaja: Nema podataka o poduzetom.

Napomena: U Uredu pučkog pravobranitelja ima više identičnih primjera u kojima građevinske procjene obavljaju osobe bez kvalifikacija. O neprovođenju ZUP-a i onemogućavanju građana podnositi pravne lijekove, već je ukazano na više mjesta u ovom Izvješću.

(5) Opis slučaja (P.P.-125/07): Pritužitelj je stambeno zbrinut sa obitelji u kući bez vode, s oštećenim krovom koji prokišnjava. Navodi u pritužbi da se radi o obitelji koja je socijalni slučaj i u kojoj nitko nije zaposlen. Tražio je dodatni građevinski materijal za popravak kuće, ali je obaviješten da ga neće dobiti jer je već stambeno zbrinut.

U Uredu pučkog pravobranitelja ima više identičnih slučajeva.

Do takvih situacija dolazi iz razloga što brojne obitelji prihvaćaju bilo kakvu ponudu za stambenim zbrinjavanjem (jer žive u krajnje nepovoljnim okolnostima), a kasnije uvide pravo stanje objekta u koji su se uselili. Zabilježeni su i slučajevi vraćanja ključeva od kuće, nakon uvida u njezino loše stanje.

Sukladno Zakonu o područjima posebne državne skrbi, jedan od oblika stambenog zbrinjavanja je dodjela oštećene kuće i potrebnog građevinskog materijala, pa nema

zakonskih prepreka riješiti ovaj problem. Prepreke su u kadrovskoj strukturi, jer nema kvalificiranih osoba koje bi utvrdile postoji li potreba za određenim zahvatima na kući.

Pri tome se mora ponovno skrenuti pažnja da se ne provode upravni postupci u kojima bi se o zahtjevu odlučilo rješenjem, a protiv kojega bi stranka imala pravo na žalbu.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj višekratno ukazao na činjenicu da pritužitelji nisu zbrinuti jer dodijeljena kuća ne udovoljava osnovnim životnim potrebama, te da se radi o građanima koji nemaju sredstava za popravak kuće. Slijedom navedenog, ne radi se o njihovom *ponovnom* zbrinjavanju, već o dovršetku postupka stambenog zbrinjavanja.

Ishod slučaja: Stavovi pučkog pravobranitelja u ovim predmetima nisu prihvaćeni.

(6) Opis slučaja (P.P.-594/05). Pritužitelj S.V. obratio se u svibnju 2005. godine pučkom pravobranitelju pritužbom na rad Uprave za prognanike, nakon što se obratio na sve najviše dužnosnike Republike Hrvatske.

Pritužitelj je prognan iz Vojvodine u kolovozu 1995. godine. U pritužbi navodi da je, temeljem rješenja stambene komisije, dobio na privremeno korištenje privatnu obiteljsku kuću, pri čemu je sastavljen zapisnik o uvođenju u posjed, da je potom uložio sredstva radi nužnih radova na kući i uselio vlastite pokretne stvari. Nadalje, da je 2005. godine kuću preuzeo Regionalni ured za prognanike uz promjenu brave na ulaznim vratima i bez sastavljanja zapisnika o stvarima u kući i obavljenim radovima.

Osim toga, navodi da je Uprava za prognanike izdala 2001. suglasnost za stambeno zbrinjavanje darovanjem građevinskog zemljišta i osnovnog građevinskog materijala, a 2003. ga je obavijestila o uskrati iste suglasnosti, bez donošenja upravnog akta na koji bi se mogao žaliti.

Na njegove prigovore, Uprava za prognanike ga je uputila pokrenuti sudski postupak radi isplate troškova radova koje je imao na kući i vrijednosti pokretnina koje je unio u kuću.

Obratio se za pomoć Hrvatskoj odvjetničkoj komori jer nije mogao platiti troškove odvjetnika, ali je obaviješten da Komora za ovu vrstu postupka ne osigurava besplatnu pravnu pomoć.

Poduzete mjere: Savjetnica pučkog pravobranitelja obavila je razgovor sa djelatnicima Uprave za prognanike, te su prikupljene relevantne činjenice koje ukazuju na više nepravilnosti u radu Uprave za prognanike.

Prije svega, primopredaja kuće obavljena je obijanjem brave ulaznih vrata, bez sastavljanja zapisnika, pa pritužitelj nema mogućnost dokazati stanje kuće prije obavljenih radova na kući, niti dokazati postojanje vlastitih pokretnih stvari u kući.

Pitanje obeštećenja privremenih korisnika koji su uložili sredstva radi nužnih radova na dodijeljenim kućama postavljeno je navedenoj Upravi, a na znanje Vladi Republike Hrvatske. Odgovor Uprave sastojao se u uputi pritužitelju da pokrene sudski postupak.

Osim toga, Uprava je 2001. izdala "suglasnost" za stambeno zbrinjavanje (dodjelom zemljišta i građevinskog materijala), a 2003. ga je obavijestila dopisom o uskrati suglasnosti. Pučki je pravobranitelj upozorio da nije u skladu sa Zakonom o općem upravnom postupku odlučivati o pravu običnim dopisom, već da je bila dužna donijeti upravni akt, no Uprava se oglušila na upozorenje.

Ishod slučaja: Nema podataka o tome je li pritužitelj pokrenuo sudski postupak nakon što je Hrvatska odvjetnička komora odbila njegov zahtjev osiguranjem besplatne pravne pomoći.

Napomena: Utvrđeno je da Uprava za prognanike i dalje krši propise i prava građana i ne provodi postupak sukladno ZUP-u. Osim toga, zbog nemarnog postupanja Uprave, dolazi do bespotrebnog vođenja sudskih postupaka.

(7) Opis slučaja (P.P.–743/07): Pritužiteljica R.Č. iz Osijeka, bivša je nositeljica stanarskog prava, a podnijela je zahtjev za stambeno zbrinjavanje kupnjom stana izvan područja posebne državne skrbi Regionalnom uredu za prognanike, 12. svibnja 2004. Uputila je dvije požurnice za rješavanje zahtjeva 20. veljače i 20. srpnja 2006.

Uprava za prognanike je 03. listopada 2006. dostavila očitovanje pritužiteljici u kojemu navodi da ostvaruje pravo na stambeno zbrinjavanje, te se nalazi na listi prioriteta, ali nema slobodnih stanova za kupnju.

Pritužba je zaprimljena u Uredu pučkog pravobranitelja 18. svibnja 2007. godine.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je zatražio izvješće od Uprave za prognanike o razlozima trajanja postupka.

Ishod slučaja: U očitovanju Uprave navedeno je da pritužiteljica ima pravo na stambeno zbrinjavanje, kupnjom stana. U odgovoru je navedeno da je u tijeku postupak koji prethodi donošenju odgovarajućeg rješenja o priznavanju prava na stambeno zbrinjavanje. Rok za provedbu istoga je kraj 2011. godine.

Utvrđivanje statusa prognanika

Pritužbe u postupcima po zahtjevu za utvrđivanje statusa prognanika svele su se na malen broj (7), ali zaslužuju biti prikazane zbog građana koji su jedna od najugroženijih skupina u

Republici Hrvatskoj i zbog primjera grubog kršenja propisa i ljudskih prava u postupanju Uprave za prognanike.

U nekim slučajevima Uprava ne provodi postupke sukladno ZUP-u, a time i o onemogućavanju građanima koristiti (ustavno i zakonsko) pravo na žalbu. U drugim se postupcima poštuje procedura određena ZUP-om, ali se ista provodi krajnje nemarno, o čemu govore sljedeća dva primjera.

PRIMJERI:

(1) Opis slučaja (P.P.-813/07): Pritužitelj L.E., iz Zadra, obratio se pučkom pravobranitelju, u svibnju 2007. godine, s pritužbom na rad Uprave za prognanike, koja je ukinula status prognanika cijeloj (brojnoj) obitelji, s obrazloženjem da im je kuća obnovljena i da je obavljen tehnički pregled objekta. U pritužbi se navodi da kuća nije obnovljena i da status prognanika nije trebao biti ukinut. Protiv akta kojim je status ukinut podnijeli su žalbu (tadašnjem) Uredu Vlade RH za prognanike i izbjeglice, koja je odbijena. Tijekom daljnjih šest godina, pritužitelji su ishodili dvije identične presude Upravnog suda Republike Hrvatske (2000. i 2006. godine). Obje su presude bile u korist pritužitelja, a u njima je bilo utvrđeno da u spisu nema podataka o obavljenom tehničkom pregledu kuće, i da im je Uprava bez osnova ukinula status prognanika.

Nakon prve presude Upravnog suda, Uprava je donijela (2001. godine) rješenje identično prvom, navodeći ponovno u rješenju da je tehnički pregled obavljen (što će se pokazati netočnim, sedam godina kasnije). U presudi iz 2006. Upravni sud ponovno utvrđuje da takav dokument ne postoji u spisu, pa je poništio rješenje i vratio predmet na ponovni postupak. Do danas, Uprava nije donijela novo rješenje, u skladu sa uputom Upravnog suda, iako ZUP (čl. 62.) određuje da je Uprava dužna donijeti novo rješenje u roku od 30 dana od dostave presude Upravnog suda.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio očitovanje o stanju predmeta od Uprave za prognanike. Iz očitovanja je razvidno da je ova Uprava još 4. travnja 2006. godine zatražila od Uprave za obnovu obiteljskih kuća dokument o tehničkom pregledu kuće, ali nije dobila odgovor.

Pučki je pravobranitelj ponovio požurnicu Upravi za prognanike u prosincu 2007., a u odgovoru od 12. veljače 2008. Uprava za prognanike ponovno navodi da nije dobila traženi odgovor Uprave za obnovu obiteljskih kuća. Nakon toga je telefonski zatraženo požurivanje i dobijena informacija u Upravi za obnovu obiteljskih kuća da kuća nije obnovljena, dakle da

ne postoji dokument o tehničkom pregledu i da će taj podatak biti hitno upućen Upravi za prognanike.

Ishod slučaja: Obitelj i dalje nema status prognanika. Niti nakon osam godina i dvije presude Upravnog suda RH, u predmetu nije učinjen pomak, a 7-člana obitelj cijelo vrijeme živi u podstanarskom stanu.

Napomena: Objekti uprave nalaze se unutar istog Ministarstva. U ovom predmetu, jedna uprava gotovo dvije godine nije uspjela dobiti podatak od druge uprave, i to nakon dvije presude Upravnog suda RH. Neshvatljivo je da Uprava za prognanike iznosi netočnu tvrdnju (da je kuća obnovljena) i osam godina bez osnova uskraćuje prava prognanika.

Uprava za prognanike u ovom je predmetu donijela rješenje o prestanku statusa prognanika, pa je strankama omogućen redovni pravni put do Upravnog suda Republike Hrvatske, što u sljedećem primjeru nije bio slučaj.

(2) Opis slučaja (P.P.-1749/07): Pučkom se pravobranitelju obratila pritužiteljica D. V. (iz Vukovara) u ime majke i dviju sestara, tražeći pomoć u ostvarivanju prognaničkih prava. Prije rata su pritužiteljice živjele u Vukovaru. Kuća im je razrušena u ratu, a u rujnu 2007. je počela obnova te kuće. Do sada obnova nije završila i nije im moguć povratak u Vukovar.

Stranke su imale status prognanika do svibnja 2007., kada im je u Regionalnom uredu za prognanike (Zagreb) usmeno priopćeno da su izgubile taj status. Potom su usmeno i pisanim putem tražile dostavu akta (rješenja), kako bi mogle podnijeti žalbu, ali ga nisu dobile do danas.

Od svibnja 2007. godine, pritužiteljice su ostale bez prava na zdravstveno osiguranje, a navode da je majka imala zdravstvenih tegoba.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio očitovanje i upozorio Upravu za prognanike i Regionalni ured za prognanike na odredbe Zakona o statusu prognanika i izbjeglica i dužnost donošenja rješenja o prestanku statusa. Ovim Zakonom utvrđeno je pravo stranaka podnijeti žalbu protiv rješenja kojim prestaje status prognanika.

Nakon pisanog upozorenja, u telefonskom razgovoru sa Regionalnim uredom pojašnjeno je još jednom da se radi o kršenju ljudskih prava i nepoštivanju važećih propisa. U razgovoru je predstavnica Ureda iznijela razloge zbog kojih Ured neće produžiti status pritužiteljicama: imaju vlastiti stan u Zagrebu, kćeri su na studiju u Zagrebu, pa svoj status koriste da ostvare prava koja im ne pripadaju, imaju i osobno vozilo, i slično. Zamjenik pučkog pravobranitelja ostao je kod tvrdnje da se o statusu mora donijeti rješenje u kojem će sve utvrđene činjenice biti navedene, i omogućiti strankama podnošenje žalbe, sukladno Zakonu.

Pritužiteljice su se pisanim putem obratile i Središnjem uredu za državnu upravu, koji je zatražio i dobio očitovanje Uprave, ali do danas nije ništa poduzeo.

Ishod slučaja: Do danas, deset mjeseci nakon zahtjeva pritužiteljica, rješenje o statusu prognanika nije doneseno. Pučki pravobranitelj i dalje prati ovaj slučaj.

Napomena: U predmetu je utvrđeno da Uprava za prognanike krši prava građana i ne poštuje važeće zakone, čak i nakon što je upozorena na sadržaj pojedinih odredbi, čime je isključeno da se radi o neznanju. Osim toga, rješenja o statusu, sukladno Zakonu o statusu prognanika i izbjeglica, trebao bi donositi Regionalni ured u Zagrebu kao prvostupanjsko tijelo, a Uprava za prognanike odlučivati u drugom stupnju. U praksi, Uprava za prognanike sastavlja rješenja koja se onda dostavljaju Regionalnom uredu u Zagrebu na potpis, pa o žalbi odlučuje isto tijelo koje donosi akt u prvom stupnju.

Povrat privremeno preuzete imovine

Imovina vlasnika koji su napustili Republiku Hrvatsku 1995. godine, a nalazi se na područjima posebne državne skrbi, temeljem posebnih propisa preuzeta je od strane Republike Hrvatske i predana na privremeno korištenje osobama koje su ispunjavale zakonske uvjete. Novelom Zakona o područjima posebne državne skrbi iz 2002. godine, utvrđeno je nekoliko novina, od kojih ćemo navesti dvije najvažnije.

Zakonom je Ministarstvo obvezano podnijeti zahtjev državnom odvjetništvu radi pokretanja sudskog postupka radi iseljenja privremenog korisnika koji je riješio svoje stambeno pitanje, pri čemu su određeni kratki rokovi za pokretanje postupka, a sudski postupci označeni su hitnima.

Osim toga, novelom Zakona iz 2002. godine, uvedeno je pravo vlasnika zauzete imovine na naknadu štete, mjesečno u iznosu od 7 HRK /m² stambene površine, za vrijeme dok im je imovina zauzeta.

Iako je ovih predmeta malo, radi se o primjerima teških kršenja ljudskih prava.

Do relevantnih podataka o povratu imovine se moglo doći do kraja 2007. godine na internet stranici bivšeg Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, no od tada je stranica u izradi.

Prema zadnjim dostupnim podacima, povrat imovine vodi se u pet slučajeva.

Međutim, ove podatke valja uzeti sa rezervom, iz razloga što su ovdje izuzeti svi oni predmeti u kojima vlasnici vode sudske postupke radi iseljenja privremenog korisnika.

Sukladno navedenom Zakonu, kada privremeni korisnik izgubi ovaj status (jer mu je kuća obnovljena ili je stambeno zbrinut i sl.), Ministarstvo je dužno u određenom roku i pod određenim uvjetima, zatražiti od nadležnog državnog odvjetništva pokretanje sudskog postupka radi njegova iseljenja. U prošlogodišnjem Izvješću prikazana je nepravilnost u postupanju Ministarstva, koje je upućivalo vlasnika da sam pokreće sudski postupak, čime ga se izložilo troškovima, dodatnim neugodnostima i vođenju dugotrajnog sudskog postupka. U nekim slučajevima Ministarstvo nije u rokovima tražilo od državnog odvjetništva pokretanje sudskog spora, pa je to učinjeno nakon intervencije pučkog pravobranitelja. Nepoznat broj ovih predmeta vodi se i dalje pred sudovima. Iako je broj tih predmeta malen, činjenica da vlasnici zbog neažurnog postupanja nadležnog tijela ne mogu stupiti u posjed imovine trinaest godina od prestanka rata, ukazuje na kršenje ljudskih prava.

U sudskim postupcima koje pokreću vlasnici radi iseljenja privremenih korisnika uočen je problem dugotrajnosti postupaka i odgode ovrhe presude.

Sudovi su tužbe vlasnika usvajali, a tuženicima (privremenim korisnicima) nalagali iseljenje, ali uz odgodu ovrhe do osiguranja alternativnog smještaja, pa u nekim slučajevima vlasnici ne mogu stupiti u posjed preko deset godina. Ovdje je uočena razlika u postupanju Ustavnog suda RH i Europskog suda za ljudska prava. Vlasnici su od Ustavnog suda Republike Hrvatske tražili ukidanje presuda u dijelu u kojem se odgađa ovrha. Ustavni je sud donio 2004. godine nekoliko identičnih odluka kojima su tužbe odbijene.

U svim predmetima zajednički je stav vlasnika da su sudovi pogriješili kada odgađali ovrhu iseljenja do osiguranja alternativnog smještaja, jer presudom nije bio određen kalendarski rok odgode. Naime, postupci obnove i stambenog zbrinjavanja vode se i po 6-7 godina. Budući da se alternativni smještaj privremenih korisnika (ne) rješava godinama, vlasnici smatraju da su im prekršena vlasnička prava, zajamčena Ustavom i međunarodnim dokumentima.

Sve je zahtjeve Ustavni sud odbio, uz obrazloženje da nije utvrdio povrede prava pritužitelja, te da su odluke sudova u skladu sa zakonom i valjano obrazložene.

Sud u Strasbourgu, za razliku od Ustavnog suda, navodi (predmet Kunić protiv R. Hrvatske) da je rok od šest godina u kojem je vlasniku onemogućeno izvršavanje vlasničkih prava, prekomjeran.

Interesantno je navesti i jednu raniju odluku Ustavnog suda (NN 50/2000), donesenu u postupku ocjene ustavnosti odredaba Zakona o statusu prognanika i izbjeglica, koje su se odnosile na prisilna iseljenja prognanika. Odlukom je, između ostalog, ukinuta odredba članka 14. stavka 2. ovoga Zakona, koja je glasila:

"Svi postupci prisilnog iseljenja prognanika prekidaju se do stvaranja uvjeta za njihov povratak ili dok im se, uz njihovu suglasnost, ne osigura drugi odgovarajući smještaj u mjestu njihova zbrinjavanja ili u nekom drugom mjestu."

U obrazloženju, Ustavni sud navodi da je "...vodio računa o stvarnim prilikama u vrijeme donošenja i primjene Zakona i zaključio da je zaštita prognanika za vrijeme ratnih zbivanja i osiguranje njihova smještaja u imovini drugih osoba, nedvojben interes i dužnost Republike i da stoga predstavlja legitimnu svrhu donošenja navedenog propisa.

Međutim, premda je navedeno ograničenje vlasništva (odnosno stanarskog prava) poduzeto s legitimnim ciljem, prema mišljenju ovoga Suda, navedeno ograničenje nije razmjerno navedenom cilju."

Nadalje, u odluci stoji: "Na nepoštivanje načela razmjernosti upućuje i činjenica da osporenim odredbom Zakona nije kalendarski određeno vrijeme trajanja ograničenja, nego tek posredno - riječima »prisilni postupci iseljenja prognanika prekidaju se do stvaranja uvjeta za njihov povratak ili dok im se, uz njihovu suglasnost, ne osigura drugi odgovarajući smještaj...«. Vremensku neodređenost ograničenja vlasništva potencira i vezivanje deložacije uz pristanak osobe na koju se odnosi, što također upućuje na nerazmjernost ograničenja.

Nadalje, propisivanjem obvezatnog prekidanja svih postupaka izvršenja pravomoćnih i izvršnih sudskih odluka (na neodređeno vrijeme), suprotno je načelu vladavine prava kao jednoj od najviših ustavnih vrednota iz članka 3. Ustava te time i pravnoj sigurnosti. Također, navedeno je suprotno odredbama članka 14. Ustava o jednakosti svih pred zakonom, jer se jedna kategorija osoba stavlja u povoljniji položaj u odnosu na drugu (prognanici u odnosu na vlasnike i nositelje stanarskog prava, odnosno, prognanici u odnosu na izbjeglice ili druge građane kojima je odlukom nadležnog tijela naloženo iseljenje).

Također, osporavanjem odredbama zakona sprječava se izvršenje pravomoćnih sudskih odluka te se time onemogućava vlasnicima odnosno nositeljima stanarskog prava na pravično suđenje iz članka 29. Ustava."

Iz navedenih odluka Ustavnog suda razvidno je da se radi o složenim pitanjima, i o postupcima koje vlasnici vode niz godina. Stoga valja podsjetiti na odluke Europskog suda u Strasbourgu o povredama Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava u predmetima dugotrajnih sudskih postupaka, prava na efikasan pravni lijek i prava na mirno uživanje vlasništva. Dodatno, pri razmatranju ovih slučajeva, potrebno je uzeti u obzir stajalište Europskog suda (v. Kunić protiv R. Hrvatske) "*...da se ovrha presude koju donese bilo koji sud mora smatrati sastavnim dijelom "suđenja" u smislu članka 6. Konvencije.*"

Slijedom izloženog, smatramo da je sudska zaštita prava građana nedovoljno stvarna i učinkovita.

PRIMJERI:

(1) Opis slučaja (P.P. 845/07): Pritužitelj G.R. je vlasnik poljoprivrednog zemljišta kod Benkovca, cijelo vrijeme rata je u Zadru, a imovina mu je 1996. preuzeta i predana na privremeno korištenje unatoč činjenici da imovina nije bila napuštena. Godinama vodi upravne i sudske postupke i ne može stupiti u posjed svoje imovine, pa se obratio OSCE-u, a potom i pučkom pravobranitelju.

Pritužitelj je pisanim putem pravovremeno obavijestio Općinu Benkovac da živi u Zadru, obrađuje zemlju i zatražio izuzimanje njegove imovine iz postupka davanja na privremeno korištenje. Općinska stambena Komisija ipak je donijela 1996. godine rješenje o preuzimanju i dodjeli njegove imovine na privremeno korištenje. Zemljište je predano bez sastavljanja zapisnika o preuzimanju (koje je sastavni dio rješenja o preuzimanju) niti je rješenje dostavljeno vlasniku imovine, već je on do rješenja došao naknadno. Na rješenju je bila pouka o pravnom lijeku, da nezadovoljna stranka može podnijeti žalbu Ministarstvu pravosuđa.

Ovo je rješenje i danas na snazi.

Pritužitelj je (po saznanju za rješenje) podnio žalbu, a žalba nije riješena, već ga je Ministarstvo pravosuđa obavijestilo da se, zbog izmjene propisa, obrati zahtjevom Općini Benkovac. Naime, 5. kolovoza 1998. stupio je na snagu Zakon o prestanku važenja Zakona o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom, koji u čl. 2. propisuje da će se primjenjivati Program povratka.

Stambena komisija Benkovac donosi novo rješenje (25.2.2000.) kojim je poništeno Rješenje o davanju poljoprivrednog zemljišta (iz 1996.), a protiv toga rješenja privremeni korisnik podnosi žalbu Općinskom sudu u Benkovcu.

Rješenjem Općinskog suda u Benkovcu, poništeno je Rješenje stambene komisije iz 2000., uz pouku da se protiv tog rješenja može podnijeti tužbu Upravnom sudu RH. Interesantno je da, u istom rješenju Općinskog suda, stoji navod da je privremeni korisnik podigao hipotekarni kredit i uzgaja voće (iako je bilo zakonom izričito bilo zabranjeno opterećivanje vlasnikove imovine).

Protiv tog rješenja Općinskog suda, Općina Benkovac podnosi 19.9.2001. (sukladno uputi o pravnom lijeku) tužbu Upravnom sudu, koji je odbacio tužbu s obrazloženjem da je zakonodavac osigurao sudska zaštitu izvan upravnog spora. Ovo zato što je u vrijeme donošenja rješenja Općinskog suda na snazi bio Zakon o prestanku važenja Zakona o

privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom, NN 101/98), koji upućuje na primjenu Progama povratka (NN 92/98) a prema kojem postupke vode stambene komisije u prvom, a sudovi u drugom stupnju.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj uputio dopis Upravi za prognanike, tražeći da postupi po Zakonu o područjima posebne državne skrbi i ukine rješenje o davanju imovine na privremeno korištenje.

Ishod slučaja: Nema podataka o poduzetom. Nakon što je Upravni sud odbacio tužbu, stanje predmeta je ostalo kao što je bilo i 2001. godine kada je Općinski sud donio rješenje. Dakle, i dalje je na snazi prvobitno rješenje Stambene komisije o davanju imovine privremenim korisnicima. Pučki će pravobranitelj pratiti i dalje ovaj slučaj.

Napomena: Ovaj slučaj nije bio složen, a poseban je po tome što do preuzimanja imovine nije niti smjelo doći (jer nije bila napuštena). Iz ovog primjera razvidne su nepravilnosti u radu nadležnih stambenih komisija i teškoće na koje nailaze vlasnici imovine u postupcima njezina povrata. K tome, privremeni korisnik je opteretio tuđu imovinu hipotekom suprotno Zakonu, a nadležna Uprava o svim činjenicama ima saznanja ali ne poduzima potrebne radnje. U rješenju Općinskog suda stoji da se nezadovoljna stranka može obratiti tužbom Upravnom sudu, a ovaj Sud odbacuje tužbu jer postoji pravni put pred redovnim sudom. Cijeli sustav preuzimanja imovine, vraćanja i stambenog zbrinjavanja korisnika, ne funkcionira iako je od rata prošlo 13 godina. Brojne su izmjene propisa i nadležnosti tijela za vođenje postupaka, pa je građanima onemogućeno snalaženje u proceduri i rješavanje sporova u razumnom roku. Dodatno, sustav omogućava pogodovanje osobama koje očito izigravaju propise.

(2) Opis slučaja (P.P.-1188/06): M. i S. D. iz K., vlasnici su kuće za odmor (blizu mora), koja je dodijeljena na privremeno korištenje osobama koje žive u Zagrebu, a povremeno koriste kuću za odmor. Pritužitelj traži intervenciju pučkog pravobranitelja radi ubrzavanja postupka povrata imovine i isplate naknade štete, koja im pripada zbog nemogućnosti stupanja u posjed kuće. U pritužbi se navodi da je višekratno intervenirano prema Regionalnom uredu za prognanike radi iseljenja, ali je dobijeno svaki puta identično objašnjenje: da se radi o opasnim osobama i da se vlasnici trebaju obratiti državnom odvjetništvu.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je zatražio očitovanje Uprave za prognanike o razlozima zbog kojih pritužitelji nisu uvedeni u posjed imovine, i razlozima neisplate naknade štete. Nakon nekoliko dopisa i proteka sedam mjeseci, dostavljeno je traženo očitovanje

Uprave. U njemu se navodi da su djelatnici Regionalnog ureda Zadar obavili uvid na terenu i utvrdili da je objekt prazan i zaključan. U očitovanju je navedeno da je Stambena komisija Knin još 12. siječnja 2000. godine ukinula rješenje o privremenom korištenju, te su se pritužitelji u zapisniku od 21. kolovoza 2003. izjasnili za isplatu navedene naknade. Uprava smatra da treba uputiti pritužitelje da pokrenu sudski postupak radi povrata imovine pred nadležnim sudom, no s tim se pučki pravobranitelj nije složio, te je upozorio Upravu za prognanike na pogrešan stav u rješavanju predmetnog slučaja.

Sukladno čl. 18. Zakona o područjima posebne državne skrbi, ako privremeni korisnik nije napustio imovinu kada su nastupile okolnosti predviđene zakonom, nadležno ministarstvo dužno je predložiti državnom odvjetništvu pokretanje sudskog postupka radi iseljenja, a ne uputiti vlasnika da to učini. Također, upozoreno je da pitanje naknade štete radi nekorištenja imovine još nije riješeno iako je proteklo 4 godine od kada je ona zatražena.

Ishod slučaja: Uprava za prognanike je dostavila odgovor pučkome pravobranitelju u kojemu je navedeno da se ministarstvo obvezuje platiti naknadu štete pritužiteljima za vrijeme nekorištenja imovine, počevši sa 1. studenim 2002., te da je pritužiteljima ponuđena nagodba o naknadi štete na potpis. Osim toga, da je nadležnom Državnom odvjetništvu dostavila dokumentaciju radi pokretanja postupka iseljenja privremenih korisnika.

Napomena: Ovo je još jedan primjer kako su stambene komisije dodjeljivale imovinu na privremeno korištenje. Ujedno je ovo primjer nemarnog odnosa Uprave za prognanike prema vlasnicima imovine s jedne, i prema nepotrebnom trošenju sredstava iz državnog proračuna s druge strane.

Da je Uprava poduzela potrebne korake (koje je bila dužna po Zakonu) prije šest godina, kada je dobila u nadležnost preuzeti sve predmete od stambenih komisija, ukinula rješenja o privremenom korištenju i (u ovakvim predmetima) zatražila od državnog odvjetništva pokretanje postupka radi iseljenja, izbjeglo bi se plaćanje naknade štete na teret državnog proračuna, a građanima bi se jamčila pravna sigurnost.

(3) Opis slučaja (P.P.-505/01): Pritužitelj I.K. se obratio pučkom pravobranitelju 2001. godine zahtjevom za pomoć u povratu zauzete imovine u mjestu B., na području posebne državne skrbi. U pritužbi navodi da se u njegovoj kući nalazi obitelj M., koja navodno nema status prognanika, niti povratnika, a čija je kuća u L.O. obnovljena (prema navodima osobe koja je obavila na toj kući radove priključenje na električnu mrežu).

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio očitovanje Stambene komisije Benkovac, koja je odgovorila da obnova kuće privremenog korisnika nije počela. Ponovno je, 26. travnja 2001., zatražen podatak o statusu korisnika, ali nije dostavljen odgovor.

Stranka se obratila ponovno pučkom pravobranitelju u ožujku 2007. godine, navodeći da se vodi sudski postupak radi iseljenja, da je iseljenje obitelji M. zakazano već tri puta, ali je svaki puta odgođeno. Priložio je kopiju zapisnika sa rasprave, u kojoj stoji izjava privremenog korisnika M.M. da je svoju kuću nakon "Oluje" darovao sinu, a "u kojoj sada žive stric i strina", te da "nikada nije dobio rješenje za korištenje ove kuće". U kuću je uselio samovoljno jer je bila prazna, a kasnije je poglavarstvu predao obrazac radi registracije stanovanja. Primaio je naknadu za prognanike tijekom šest mjeseci, a tada je naknada ukinuta.

Pučki je pravobranitelj uputio 20. srpnja 2007. dopis Ministarstvu pravosuđa, tražeći da se ispita opravdanost dugotrajnosti postupka, a dopisom Upravi za obnovu ponovljeno je pitanje o pravu na obnovu kuće privremenog korisnika, s obzirom da je dao izjavu o darovanju stare kuće sinu.

Naime, Zakonom o obnovi određeno je da pravo na obnovu ne mogu ostvariti osobe koje imaju drugu kuću u istom mjestu, a to je u ovom predmetu slučaj.

Ishod slučaja: U očitovanju Općinskog suda u Benkovcu, između ostaloga, navedeno je da je pritužitelj stupio u posjed kuće 29. kolovoza 2007. godine.

Uprava za obnovu navela je u odgovoru da će kuća privremenog korisnika M.M. biti obnovljena do srpnja 2008. godine, bez očitovanja o činjenici da je M.M. darovao staru kuću.

Napomena: Pučki će pravobranitelj ponovno tražiti cjelovit odgovor Uprave za obnovu.

(4) Opis slučaja (P.P.-1727/04): Pritužitelj M. H. vodi postupak radi povrata pokretne imovine (traktora), koja je preuzeta rješenjem Komisije za privremeno preuzimanje i korištenje Općine Vojnić (klasa: 406-01-96-01/48, urbr.: 2176/18-01-96-01, od 27. svibnja 1996. godine) i predana na korištenje privremenom korisniku G.K. Imenovani je traktor dao M.L, a ovaj ga je dao A.K., koji živi u mjestu K. Navedene podatke pritužitelj je pribavio putem državnog odvjetništva kojem je Policijska uprava Karlovačka, P.P. Vojnić podnijela prijavu 9. kolovoza 2001. godine, zbog malverzacija sa traktorom.

Zahtjev za povrat imovine podnio je Općini Vojnić, koja se oglasila nenadležnom, ali nije prosljedila zahtjev nadležnom Ministarstvu mora, turizma, prometa i razvitka, pa je to učinila odvjetnica pritužitelja. U obavijesti Ministarstva navedeno je da postupak povrata pokretnina nije u njihovoj nadležnosti, već samo povrat nekretnina, ali Ministarstvo nije donijelo rješenje o zahtjevu, niti je za takav stav ponudila uporište u propisima.

Pritužitelj se obratio 2004. godine pučkom pravobranitelju (putem odvjetnice) zahtjevom za pomoć radi ubrzanja postupka povrata imovine koji se vodi pred Upravom za prognanike.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio očitovanje Vlade Republike Hrvatske o tijelu koje je nadležno za rješavanje u ovom slučaju. Pri tome je naveo odredbe Zakona o područjima posebne državne skrbi, u kojem se navodi *nadležnost Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka za povrat imovine* (pri čemu Zakon opće ne razlikuje nepokretnu od pokretne imovine).

Odgovor nije dostavljen niti nakon dvije godine, pa je u lipnju 2007. zatraženo očitovanje o stanju predmeta. U odgovoru od 17. kolovoza 2007., Uprava za prognanike navodi da je *"...31. srpnja 2007. održana sjednica Koordinacije za unutarnju i vanjsku politiku Vlade Republike Hrvatske te je između ostalog točka dnevnog reda bila i Prijedlog za preuzimanje potrebnih mjera za rješavanje pitanja nadležnosti za povrat pokretne imovine. Slijedom iznietog, obavijestiti ćemo vas o donesenim zaključcima naknadno."*

Nakon tri mjeseca čekanja na odgovor, obavljen je uvid u spis predmeta, pri čemu je utvrđeno da u međuvremenu nije poduzeto ništa, niti su pronađeni navedeni Zaključci Vlade RH.

Stoga je upućen dopis Vladi RH i zatraženo je dostaviti navedene Zaključke. Odgovor Vlade, od 3. prosinca 2007., bio je sljedeći:

"U vezi vašeg dopisa..., obavještavamo vas da je problematika povrata pokretne imovine skinuta sa dnevnog reda Koordinacije za unutarnju i vanjsku politiku, održane 31. srpnja 2007. godine, na prijedlog Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, te stoga nisu doneseni nikakvi zaključci."

Pučki je pravobranitelj uputio 4. siječnja 2008. dopis Upravi, naveo činjenice iz očitovanja Vlade Republike Hrvatske, i zatražio hitno provođenje potrebnih radnji radi povrata imovine pritužitelja.

Ishod slučaja: U očitovanju na ovaj dopis, Uprava navodi *"... da pitanje vezano uz pokretnu imovinu nema zakonske mogućnosti za ostvarivanje tog prava. U Državnom proračunu Republike Hrvatske nisu osigurana sredstva pa su građani u ostvarivanju tog prava uskraćeni"*.

Napomena: Ovo nije jedini slučaj u kojem Uprava za prognanike dostavlja očitovanja sa neistinitim podacima. Prava na povrat imovine, priznata Zakonom, pritužitelju nisu priznata. Odgovor Uprave, da su prava građana zajamčena Zakonom, uskraćena jer nema sredstava u Državnom proračunu, nije prihvatljiv.

Naknada štete vlasnicima privremeno preuzete imovine

Pritužbe radi neisplate naknade štete građani podnose u najvećem broju zbog dugotrajnosti postupka. U nekim predmetima je krivnja za to na strani Uprave za prognanike, a u nekim su predmetima stranke svojim (ne)postupanjem dovedene u situaciju da im šteta nije isplaćena (promjena adrese, nedostavljanje potrebnih podataka).

Uprava često građanima ne odgovara na njihove zahtjeve, nakon čega se oni obraćaju pučkom pravobranitelju. U pravilu, nakon prvobitne "šutnje administracije", postupak biva nastavljen korektno.

Međutim, svojom "šutnjom", Uprava je u nekim predmetima dovela do zastare potraživanja, pri čemu valja ponovno naglasiti da se radi o neukim građanima, slabijeg imovnog stanja, koji nisu u mogućnosti angažirati odvjetnika.

U nekim je predmetima uočen nedostatak stručnosti službenica/ka Uprave. Radi se o primjerima u kojima privremeno preuzeta imovina ima više suvlasnika, od kojih su samo neki podnijeli zahtjev radi isplate naknade štete, ali im je Uprava odbila isplatu postavljajući neosnovano dodatne uvjete. O ovome govori primjer (4) u nastavku teksta.

S obzirom da je povrat privremeno preuzete imovine u najvećem broju slučajeva okončan u razdoblju 2001-2005, te da je zastarni rok tri godine, za očekivati je da problem neisplate naknade štete više neće biti predmetom pritužbi građana.

PRIMJERI:

(1) Opis slučaja (P.P.-1067/06): Pritužitelj B.J. vlasnik je kuće u Karinu Gornjem, u koju su smješteni privremeni korisnici, temeljem rješenja stambene komisije, no oni žive u Zagrebu i ne žele predati ključeve kuće, iako im je status privremenih korisnika ukinut. Pritužitelj je zatražio pomoć pučkog pravobranitelja radi povrata kuće i isplate naknade štete koja mu pripada po Zakonu o područjima posebne državne skrbi jer mu kuća nije vraćena. Dvije godine je pritužitelj pokušavao riješiti probleme obraćajući se Upravi za prognanike i Regionalnom uredu za prognanike, ali bez uspjeha.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio očitovanje navedene Uprave u rujnu 2006. godine, ali je odgovoreno (djelomično) tek u veljači 2007., nakon ponovljene požurnice. U očitovanju je navedeno da privremeni korisnik zauzima objekt bez pravnog osnova, da se nalazi na zagrebačkoj adresi, da mu je Ministarstvo naložilo isprazniti objekt, te da je "*u tijeku pokretanje postupka pred državnim odvjetništvom radi njegova iseljenja*". Na pitanje o

naknadi štete nije odgovoreno, pa je pučki pravobranitelj uputio novi dopis Upravi, na koji je odgovoreno da je pritužitelju dostavljen prijedlog nagodbe.

U studenom 2007. pritužitelj obavještava pučkog pravobranitelja da je provjerom utvrdio da nadležno državno odvjetništvo nije dobilo nikakav prijedlog Ministarstva radi pokretanja sudskog postupka radi iseljenja i zatražio ponovnu intervenciju. Stoga je u Upravi obavljen uvid u spis predmeta 5. studenoga 2007. godine, u kojem nije bilo traga o radnjama poduzetim radi obavješćivanja nadležnog državnog odvjetništva. Tom je prilikom usmeno priopćeno da je Uprava inicirala državnim odvjetništvu pokretanje spora radi iseljenja, ali da dopis nije u spisu. Pokazalo se da ovo nije točno, već je to učinjeno mjesec dana kasnije.

Tek nakon upozorenja pučkog pravobranitelja, nadležna je Uprava u prosincu 2007. uputila dopis nadležnom državnim odvjetništvu radi pokretanja spora.

Ishod slučaja: Pritužitelju je ponuđena naknada štete sukladno važećim propisima, ali je sada pritužitelj odbio isplatu, potražujući (bez osnova) naknadu i za razdoblje prije nego što je podnio zahtjev za povrat imovine, što je suprotno navedenom Zakonu. Pučki je pravobranitelj upozorio pritužitelja na njegov pogrešan stav.

Vlasnik nije u posjedu svoje imovine a sudski postupak još nije okončan.

Napomena: U predmetu je utvrđeno da nadležno tijelo nije postupalo u rokovima prema državnim odvjetništvu radi pokretanja spora. Od upozorenja Upravi, pa do pokretanja sudskog spora, izgubljeno je dodatno preko godinu dana. Državni će proračun biti oštećen plaćanjem naknade štete vlasniku do okončanja sudskog postupka.

(2) Opis slučaja (P.P.-1707/07): Pritužiteljica N.N. obratila se pučkom pravobranitelju s molbom za pomoć radi ostvarivanja prava na naknadu štete koja pripada vlasnicima kojima nije vraćena imovina u koju su uselili privremeni korisnici rješenjem nadležne komisije. Pritužbi je priložila dopis Uprave za prognanike kojim je obaviještena da joj naknada štete neće biti isplaćena jer nije podnijela zahtjev za povrat imovine, a što je jedan od zakonskih uvjeta. Osim toga, priložila je i presudu nadležnog općinskog suda iz 2006. godine kojom je naloženo privremenoj korisnici (P.P.) iseliti iz kuće pritužiteljice, ali s odgodom ovrhe dok se privremenoj korisnici ne osigura alternativno rješenje.

Poduzete mjere: Na traženje pučkog pravobranitelja, Uprava za prognanike dostavila je očitovanje, uz dodatnu dokumentaciju. U očitovanju je navedeno da je objekt prazan (što se utvrdilo netočnim) i da pritužiteljica nije podnijela zahtjev za povrat imovine. Pučki je pravobranitelj uputio pritužiteljicu podnijeti zahtjev za povrat imovine iz formalnih razloga, tako da budu ispunjeni uvjeti za naknadu štete predviđeni Zakonom o područjima posebne

državne skrbi, iako stvarno taj zahtjev nema nikakva učinka s obzirom da postoji pravomoćna presuda suda.

U predmetu je utvrđeno sljedeće:

- 1996. godine rješenjem stambene komisije dodijeljena je kuća pritužiteljice privremenoj korisnici P.P.;
- 2001. godine Uprava upućuje dopis Stambenoj komisiji Općine O. tražeći ukidanje rješenja (jer privremena korisnica ne koristi kuću, a što se kasnije pokazalo netočnim);
- 2005. godine pritužiteljica pokreće parnicu radi iseljenja korisnice i predaje imovine u posjed, koja je okončana 2006. u njezinu korist;
- u presudi iz 2006. se navodi da tužena (korisnica: P.P.) priznaje da je kuća vlasništvo pritužiteljice, ali da ne može napustiti kuću jer njezin zahtjev za stambeno zbrinjavanje nije riješen, o čemu u spisu postoji i dopis Uprave upućen istom Sudu, od travnja 2006.;
- presudom je odgođena ovrha do okončanja postupka stambenog zbrinjavanja, dakle rok nije kalendarski određen;
- pritužiteljica je pokrenula ovršni postupak.

Ovome valja dodati da je navedena Uprava u nekoliko predmeta obavijestila pučkog pravobranitelja da se predviđa do 2011. godine okončati sve postupke stambenog zbrinjavanja.

Ishod slučaja: Uprava za prognanike obavijestila je pučkog pravobranitelja da je kuća pritužiteljice prazna i da se ne koristi za stambeno zbrinjavanje, o čemu je obaviještena i pritužiteljica. Međutim, sud je utvrdio suprotno. Ovršni postupak radi iseljenja još traje.

Napomena: Budući da je netočna tvrdnja Uprave da privremena korisnica ne koristi kuću, Uprava je bila dužna (po Zakonu o područjima posebne državne skrbi) zatražiti od državnog odvjetništva pokretanje postupka radi iseljenja, a ne odugovlačiti postupak do 2005. i prisiliti na taj način vlasnicu na pokretanje parničnog postupka.

Već je ranije ukazano da domaći pravni sustav nije odgovorio na zahtjeve i standarde postavljene praksom Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu.

(3) Opis slučaja (P.P.-1345/07): Pritužitelj D.G. vlasnik je nekretnine koju je Komisija za privremeno preuzimanje i korištenje imovine 1996. godine dodijelila privremenom korisniku. Vlasnik je podnio zahtjev za povrat imovine nadležnom ministarstvu (2000. godine), ali bez uspjeha, pa je podnio tužbu sudu i uspio u sporu ishoditi povrat imovine 2005. godine.

Vlasnik se obratio 7. veljače 2006. godine Upravi za prognanike zahtjevom za isplatu naknade štete koja mu pripada zbog nemogućnosti korištenja imovine, i priložio potrebnu

dokumentaciju. Zahtjevom je tražena isplata za razdoblje od kraja 2002. do iseljenja korisnika 2005. godine.

Budući da se navedena Uprava oglušila na zahtjev, obratio se za pomoć pučkom pravobranitelju 14. rujna 2007. godine.

Poduzete mjere: Na zahtjev pučkog pravobranitelja, Uprava za prognanike dostavila je očitovanje o razlozima neisplate naknade štete. U njemu se, između ostaloga, navodi se da je vlasnik sklopio vansudsku nagodbu 20. veljače 2007., kojom je dio nekretnine prešao u vlasništvo druge osobe, pa nije moguće isplatiti naknadu štete bez punomoći drugog suvlasnika.

Pučki je pravobranitelj upozorio Upravu da novi suvlasnik nema pravo na isplatu naknade štete za razdoblje tijekom kojeg uopće nije bio suvlasnikom nekretnine. Upozorio je na nepotrebno odugovlačenje s isplatom, te predložio hitno isplatiti pritužitelju naknadu štete (budući da prijeti zastara).

Ishod slučaja: Uprava za prognanike obavijestila je pučkog pravobranitelja da je uputila pritužitelju prijedlog nagodbe, te je za očekivati da će uskoro slučaj biti povoljno okončan.

Napomena: U predmetu je utvrđeno da su pritužitelju povrijeđena njegova prava, na način da mu njegova imovina nije vraćena na njegov zahtjev pa je bio primoran pokrenuti sudski postupak, te da Uprava odugovlači sa isplatom naknade štete više od dvije godine od dana podnošenja zahtjeva. Dodatno, stranka je dobivala pogrešne napatke, radi čega je skoro došlo do isplate naknade štete osobi koja na to nema pravo, a što je spriječeno intervencijom pučkog pravobranitelja.

(4) Opis slučaja (P.P.- 1259/07): Pritužiteljica je suvlasnica kuće koja je bila dodijeljena na privremeno korištenje privremenom korisniku. Budući da joj kuća nije vraćena u zakonskom roku, zatražila je od Uprave za prognanike isplatu naknade štete zbog nemogućnosti korištenja kuće, a koja joj pripada temeljem čl. 27. st. 4. Zakona o područjima posebne državne skrbi. Pritužiteljica je obavijestila Upravu da jedan suvlasnik živi u Kanadi, da je vrlo teško bolestan i ne može komunicirati (a liječnici predviđaju daljnje pogoršanje), ali je Uprava odbila isplatiti naknadu štete.

Razlog tome je stav Uprave da se ne može naknada isplatiti samo jednoj suvlasnici, nego svim suvlasnicima zajedno, temeljem jednog ugovora o nagodbi kojega svi trebaju potpisati. Ujedno je Uprava uputila pritužiteljicu (s obzirom na bolest jednog suvlasnika) provesti razvrgnuće suvlasničke zajednice i dostaviti novi izvadak iz zemljišne knjige, nakon čega bi

joj se mogla isplatiti naknada štete. Pritužiteljica je navela da je siromašna i nema novaca za odvjetnika.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj upozorio Upravu za prognanike na pogrešan stav, i predložio naknadu štete isplatiti pritužiteljici razmjerno njezinu suvlasničkom dijelu, jer ona ispunjava sve zakonske pretpostavke za ostvarivanje prava na isplatu. K tome, drugi suvlasnik nije ni podnio zahtjev za isplatu. Uprava nije prihvatila ovaj stav, već je zatražila mišljenje Državnog odvjetništva RH, čime je izgubljeno nekoliko mjeseci.

Ishod slučaja: Državno odvjetništvo RH potvrdilo je stav pučkog pravobranitelja i obavijestilo ga da nema zapreka isplatiti pritužiteljici razmjerni dio naknade štete. Od Uprave za prognanike zatražen je podatak o daljnjem postupanju u predmetu.

Napomena: U predmetu je utvrđena povreda prava pritužiteljice, na način da se odugovlačilo sa isplatom naknade štete i pogrešno uputilo pritužiteljicu na provođenja postupka razvrgnuća suvlasničke zajednice i dostavu novog izvatka iz zemljišnih knjiga. Ovo bi bilo nepotrebno izlaganje pritužiteljice dugotrajnom sudskom postupku i troškovima, pa naknada štete uopće ne bi imala smisla. Navedeno postupanje jest primjer nepotrebnog opterećivanja sudova zbog nestručnosti nadležnog tijela uprave, te odugovlačenja postupka i kršenja prava građana.

O ovome su slučaju obaviještene nevladine udruge za zaštitu ljudskih prava, koje su i same imale brojne zahtjeve za pomoć osoba sa istim problemom, pa je za očekivati da se ovaj problem više neće pojaviti.

(5) Opis slučaja (P.P.–209/06): Ovaj je slučaj obrađen u prošlogodišnjem izvješću, ali postupak nije bio okončan.

Pritužitelj M. M., vlasnik je kuće u K.G. (područje posebne državne skrbi, u blizini mora), koja je u rujnu 1996. godine dodijeljena na privremeno korištenje M.T. Vlasnik je podnio u veljači 2003. godine zahtjev za povrat imovine, a u veljači 2006. godine zatražio pomoć pučkog pravobranitelja jer mu imovina nije vraćena.

Nakon intervencije pučkog pravobranitelja, imovina je vraćena vlasniku, ali mu je uskraćena naknada štete zbog nemogućnosti korištenja imovine, pa je pučki pravobranitelj nastavio postupak.

Pritužitelj je uz pritužbu dostavio izvod iz zemljišnih knjiga i presliku poštanske povratnice iz koje je razvidno da je zahtjev za povrat imovine uručen Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo, dana 6. veljače 2003. godine.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio očitovanje o pritužbi od Uprave za prognanike, dopisom od 6. ožujka 2006. godine (na koji nije odgovoreno) i dopisom 26.

svibnja 2006. godine. Uz dopise priložena je i preslika poštanske povratnice, koja potvrđuje da je vlasnik predao zahtjev za povrat imovine preporučenom pošiljkom.

U kolovozu 2006. (nakon tri mjeseca) Uprava je dostavila očitovanje u kojem navodi da vlasnik nije podnio zahtjev za povrat imovine, te da je 2003. godine ukinuto rješenje komisije za privremeno preuzimanje i korištenje imovine i imovina vraćena vlasniku u posjed. Ponovno nije odgovoreno na navod da je zahtjev podnesen preporučenom pošiljkom.

Nakon toga je upućen novi dopis Upravi, ponovno uz presliku povratnice, te upozorenje da se o povratnici Uprava nije očitovala.

Niti na taj dopis nije odgovoreno pa je 30. studenoga upućen ponovno identičan dopis Upravi, na koji je odgovoreno nakon više od dva mjeseca.

U odgovoru se navodi da vlasnik nije podnio zahtjev za povrat imovine, te da je stupio u posjed imovine u rujnu 2005. godine (što nije točno, jer iz priloženog zapisnika o uvođenju vlasnika u posjed stoji datum 16. kolovoza 2006. godine, tj., nakon intervencije pučkog pravobranitelja).

Nakon što je postalo očito da Uprava izbjegava očitovati se o poštanskoj povratnici iz koje je razvidno da je zahtjev za povrat imovine ipak podnesen, obavljen je uvid u spis predmeta Uprave za prognanike.

U spisu je pronađen sporni dopis (zahtjev) pritužitelja iz 2003. godine.

U razgovoru sa službenom osobom, utvrđeno je da takav zahtjev Uprava smatra nevaljanim, jer nije sastavljen na posebnom obrascu.

Pučki pravobranitelj smatra ovakav postupak nezakonitim, iz više razloga:

- Obrazac za podnošenje navedenog zahtjeva nije određen propisom,
- Zakon o općem upravnom postupku (ZUP) određuje u čl. 66. da je tijelo, koje je nadležno za primitak podneska, dužno primiti podnesak,
- ZUP u čl. 68. određuje da, ako podnesak sadrži koji formalni nedostatak, nadležno tijelo mora uputiti stranku da nedostatak ispravi i ostaviti mu rok u kojem to mora učiniti.

Uprava za prognanike nije postupila sukladno navedenim odredbama.

Budući da pokušaji pučkog pravobranitelja prema navedenoj Upravom nisu urodili plodom, obratio se dopisom ministru, detaljno opisujući navedeno postupanje i razloge iz kojih se takvo postupanje smatra neprihvatljivim.

Na ovaj dopis nije odgovorio ministar, već Uprava za prognanike.

U ovom se očitovanju ponavlja navod da vlasnik nije podnio zahtjev za povrat imovine, te da je obrazac za ovaj zahtjev "propisan" naputkom, dostavljenim stambenim komisijama. Ovaj naputak nije objavljen, a mišljenja smo, da i jest objavljen, trebalo je postupiti sukladno

odredbama ZUP-a: uputiti stranku da podnesak nije sastavljen ispravno i ostaviti rok za ispravak.

U istom se očitovanju prvi puta navode nove činjenice:

- da je u predmetu sporna adresa kuće, pa dopis stranke (iz 2003.) nije bilo moguće vezati uz nekretninu, te
- da ima više osoba s istim imenom i prezimenom.

Na kraju očitovanja, potpisani pomoćnik ministra naveo je da u ovom predmetu "*postupano sukladno Zakonu.*"

Niti ovo se očitovanje ne može prihvatiti, jer je razvidno da se u svakom od sljedećih dokumenata u spisu navodi ista katastarska čestica (1655/165) i ime pritužitelja:

- Kartica provjere rješenja o davanju privremeno u posjed i korištenje imovine,
- Rješenje o ukidanju Rješenja kojim je imovina predana korisniku u posjed,
- Zapisnik o uvođenju u posjed vlasnika imovine, i
- Izvadak iz Zemljišne knjige kat. općine K.

Pučki pravobranitelj zatražio je provođenje upravnog nadzora od Središnjeg državnog ureda za upravu, koji je po provedenom nadzoru "*...utvrdio da se u ostvarivanju prava na povrat ne primjenjuju odredbe Zakona o općem upravnom postupku.*" Osim toga, u očitovanju Središnjeg državnog ureda za upravu stoji da je pritužitelju "*...nakon poduzetih mjera omogućeno ostvarivanje prava na naknadu za pretrpljenu štetu.*"

Ishod slučaja: Konačno, 21. svibnja 2007. zaprimljena je obavijest Uprave za prognanike da je pritužitelju ponuđena nagodba o naknadi štete radi nekorištenja imovine od 6. veljače 2003. do iseljenja privremenog korisnika.

Napomena: Utvrđeno je nepravilno postupanje Uprave za prognanike i time kršenje ljudskih prava, a s obzirom na višekratna upozorenja pučkog pravobranitelja, isključeno je da se radi o nesnalaženju u propisima.

B) Uprava za obnovu obiteljskih kuća

Uprava za obnovu rješava o žalbama protiv rješenja koje u prvom stupnju donose uredi državne uprave u županijama.

Upravne postupke u prvom stupnju, u velikom broju, ne vode pravnice/ci, a o pitanjima procjene kuća i stanova sudjeluju osobe bez znanja građevinske struke. Stoga je velika učestalost nekvalitetnih akata koje donose, a koja u žalbenom postupku budu poništena.

O težini problema govori podatak da je godinama broj neriješenih žalbi u Upravi za obnovu konstantan: 1. siječnja 2007. bilo je neriješeno 13.296 predmeta, a 1. siječnja 2008. godine ih je bilo 13.945.

Dugotrajnost postupaka koje vodi ova Uprava razlog je obraćanja građana pučkom pravobranitelju već godinama. Tijekom 2007. godine, zaprimljeno je 208 pritužbi (prošle godine 207, a 2005. zaprimljena je 191 pritužba). Valja imati u vidu da su pritužitelji iz ruralnih područja pogođenih ratom, uglavnom starije dobi, neinformirani, neuki i slabog imovnog stanja, pa se uglavnom ne mogu obratiti odvjetnicima, a o ulozi pučkog pravobranitelja saznaju kada se postupak vodi već godinama.

Ova Uprava nije osposobljena svladati zadatak koji je pred njom. Unatoč višegodišnjim upozorenjima pučkog pravobranitelja nadležnom ministru (i izvješćima Hrvatskom saboru), broj službenika/ka koji rješavaju o žalbama je premalen: svega ih je četiri, a godišnje riješe oko 500 predmeta. Pri tome, protiv jednog se službenika vodi disciplinski postupak zbog nepravilnosti u radu. Nadležni ministar je tijekom više godina višekratno upozoren na ovu činjenicu, ali nije poduzeo potrebne mjere radi rješavanja ovog problema.

Dodatno, uočena su dva problema u radu na rješavanju u žalbenim postupcima. Prvi je problem u komuniciranju Uprave za obnovu sa uredima državne uprave koji ne dostavljaju tražene podatke i po godinu - dvije. Drugi je problem u radu komisija za popis i procjenu ratne štete koji također ne dostavljaju tražene podatke, u nekim predmetima čak 4 godine. Uprava bezuspješno požurnicama pokušava pribaviti potrebne podatke, pri čemu je u nekoliko slučajeva koristila i ovlasti inicirati disciplinske postupke. U nekim predmetima zabilježeno je da je Uprava tražila nadzor i postupanje Središnjeg državnog ureda za upravu, ali niti ovo nije dovelo do rezultata.

Pučki je pravobranitelj zatražio u nekoliko predmeta (u prvom stupnju) pokretanje disciplinskog postupka, nakon čega je u dva predmeta obaviješten o izrečenim mjerama. U ovim se slučajevima radilo o dugotrajnosti postupka iz razloga što je službenik dostavio žalbu stranke drugostupanjskom tijelu nakon tri godine, umjesto u roku od 15 dana, kako je to određeno Zakonom o općem upravnom postupku. Žalba je dostavljena tek nakon traženja pučkog pravobranitelja.

Zbog nepostupanja u više predmeta, pučki je pravobranitelj zatražio pokretanje disciplinskog postupka i protiv službenika Uprave za obnovu obiteljskih kuća, ali je dobio odgovor da se protiv tog službenika već vodi postupak u kojem je izrečena blaga mjera (10% plaće u razdoblju od 6 mjeseci), te da je Uprava zbog toga pokrenula upravni spor. Nadalje, da se i ovakva blaga mjera nije pokazala učinkovitom, što je razvidno iz rezultata njegova daljnjeg

rada. Pučki je pravobranitelj zatražio podatak jesu li u prethodnom disciplinskom postupku obuhvaćene povrede u popisu predmeta na koje je ukazao svojim dopisom, ili se radi o drugim predmetima, pa će ovisno o odgovoru, odlučiti o daljnjem postupanju.

Najveći broj žalbi podneseno je Upravi za obnovu zbog prigovora na kategorizaciju štete na objektu. Da bi se moglo odlučiti o žalbi, potrebno je pribaviti dopunski nalaz komisije za popis i procjenu ratne štete. Ove komisije ne rade ažurno.

Tražene podatke komisije ne dostavljaju godinama, o čemu je Hrvatski sabor obaviješten u ranijim izvješćima. Članove komisija imenuju župani, pa pučki pravobranitelj upućuje požurnicu županima, ali sa vrlo sporadičnim uspjehom. Posebice je ovaj problem prisutan u Ličko-senjskoj županiji, zbog velike površine županije. Po završenom obilasku ove županije, pučki je pravobranitelj uputio u listopadu 2007. ministru dopis i obavijestio ga, između ostaloga, o sljedećem:

"Prilikom nedavnog obilaska Ličko-senjske županije, raspravljalo se u Uredu državne uprave županije Ličko-senjske o nefunkcioniranju Komisije za popis i procjenu ratne štete, koja je dužna utvrditi relevantne činjenice u postupcima po zahtjevu za obnovu (uglavnom se radi o žalbenim postupcima). Pokazalo se da je problem u tome što djelatnici odbijaju raditi u komisijama zbog visine naknade za njihov rad, a koja je određena Pravilnikom o naknadama za rad članovima komisija za popis i procjenu ratne štete, od 2. srpnja 1996. godine, kojega je donio tadašnji ministar razvitka i obnove Republike Hrvatske. Smatrajući visinu naknade neprikladnom, posebice odredbu kojom naknada obuhvaća i troškove korištenja privatnog vozila, predlažemo razmotriti mogućnost izmjene ovog Pravilnika u pravcu boljeg stimuliranja za rad članova komisija."

Pravilnikom o naknadama za rad članova komisija za procjenu ratne štete koju je donijelo Ministarstvo razvitka i obnove RH 1996. godine propisana naknada za rad komisije u iznosu od 50,00 kn po objektu, dok se materijalni i putni troškovi za rad komisije ne priznaju.

Za rad u komisiji (koja broji najmanje 2 člana), svakom članu pripada 25,00 kn po objektu. Kako su za procjenu ostali samo objekti u usamljenim zaseocima ponekad udaljenim preko 100 km od sjedišta Ureda, radi nepriznavanja materijalnih troškova putovanja i organiziranog prijevoza, očiti su razlozi zbog kojih komisije ne mogu funkcionirati.

Ministar nije odgovorio na dopis niti je izmijenio Pravilnik.

Do sada je pučki pravobranitelj evidentirao jedan predmet u kojem je stranka iskoristila pravni lijek - tužbu zbog šutnje administracije Upravnom sudu RH (v. primjer 7).

Za očekivati je da će građani (zbog 14 000 neriješenih žalbenih predmeta) u većem broju podnositi tužbe Upravnom sudu, zbog šutnje administracije. Budući da Upravni sud sada rješava predmete iz 2005. godine, jasno je da će ovakvo postupanje usporiti rad Suda.

PRIMJERI:

(1) Opis slučaja (P.P.-629/07): D.T. iz V. pritužuje se na rad Uprave za obnovu obiteljskih kuća Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, koja šest godina nije donijela rješenje o žalbi na rješenje Ureda državne uprave u Karlovačkoj županiji od 11. travnja 2001. godine. Rok za donošenje rješenja o žalbi određen je ZUP-om, a iznosi najviše dva mjeseca od dana primitka žalbe. Pritužitelj je tijekom šest godina uputio tri požurnice Ministarstvu, ali nije dobio odgovor o stanju spisa. Pritužba je zaprimljena u Uredu pučkoga pravobranitelja 2. svibnja 2007.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je 20. svibnja 2007. godine upozorio Upravu za obnovu obiteljskih kuća na rok iz čl. 296. ZUP-a, u kojemu je pritužitelj morao biti obaviješten o razlozima zbog kojih rješenje nije doneseno.

Ishod slučaja: Ministarstvo je dopisom od 18. lipnja 2007. godine obavijestilo pritužitelja da je rješenje o žalbi doneseno 15. lipnja 2007., te mu je upućeno putem prvostupanjskog tijela. Intervencija je uspjela. Predmet je dovršen.

Napomena: Utvrđena je povreda ZUP-a i prava pritužitelja, zbog dugotrajnosti postupka.

(2) Opis slučaja (P.P.-52/06): O ovom slučaju Hrvatski je sabor obaviješten u prošlogodišnjem izvješću. Pritužitelj I.R. podnio je zahtjev za obnovu i opremanje u ratu oštećene kuće 2001. godine. Nadležni Ured državne uprave u Ličko-senjskoj županiji (Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove) donio je negativno rješenje, protiv kojega je I.R. podnio žalbu još 2004. godine. Ured državne uprave dostavio je žalbu uz spis predmeta Ministarstvu mora, turizma, prometa i razvitka 27. kolovoza 2004., ali je predmet vraćen 2005. godine zbog više nepravilnosti u postupanju. Pučkom se pravobranitelju pritužitelj obratio 2006. godine, zbog dugotrajnosti postupka.

Pritužitelj ne živi u Hrvatskoj jer je kuća teško oštećena, a žali se i na nekorektno postupanje službene osobe koja je nekoliko puta tražila dopunu dokumentacije iako je ista dokumentacija već bila dostavljena. Dodaje u pritužbi i da je više puta putovao u Hrvatsku čime mu je ovakvo postupanje nametnulo dodatne troškove.

Poduzete mjere: Na upit upućen Upravi za obnovu, dostavljen je odgovor u kojem se navodi da je "Ministarstvo, postupajući po pravu nadzora, dana 20. rujna 2005. godine izvršilo povrat

većeg broja spisa predmeta, među kojima i spis predmeta I.R., ..., a temeljem uočenih nezakonitosti u postupanju u većem broju predmeta, o čemu je izvješten i Središnji državni ured za upravu." (radi se o 280 spisa predmeta). Ujedno je navedeno da Ured državne uprave u Ličko-senjskoj županiji, u ponovljenom postupku, nije donio rješenje, zbog čega je zatraženo izvješće o razlozima, ali u dostavljenom izvješću nisu sadržani relevantni podaci. Uprava je zatražila novo izvješće, dopisom od 13. lipnja 2006. godine, na koji nije odgovoreno. Stoga Uprava za obnovu upućuje predstojniku Ureda dopis, 16. kolovoza 2006. godine, navodeći, između ostaloga, da su u većem broju predmeta uočeni propusti, da se u ovom predmetu radi o nedopustivim propustima i odugovlačenju postupka, te je upozoreno da je nedopustivo oglašivanje na traženje Ministarstva da se dostavi očitovanje o razlozima ovakvog vođenja postupka. Ujedno je zatraženo da predstojnik Ureda postupi u okviru svojih ovlasti i poduzme potrebne radnje, te dostavi očitovanje u roku od osam dana.

Pet mjeseci kasnije, Uprava za obnovu obavještava pučkog pravobranitelja da predstojnik Ureda državne uprave Ličko-senjske županije još uvijek nije dostavio traženo izvješće, da je Ministarstvo ponovno zatražilo isto, te da je o svemu obavijestilo Središnji državni ured za upravu radi poduzimanja zakonskih mjera u njihovoj nadležnosti.

Pučki je pravobranitelj zatražio od predstojnika Ureda (u Gospiću) hitnu dostavu očitovanja, uz upozorenje da će u suprotnom iskoristiti ovlasti iz čl. 7. Zakona o pučkom pravobranitelju. U odgovoru predstojnika Ureda (ožujak 2007.), navedeno je da je spis proslijeđen Upravi za obnovu u Zagrebu bez donošenja novog rješenja jer "nije bilo uputa za daljnje postupanje, a niti je stranka navela niti dostavila nove dokaze... te prvostupanjsko tijelo nije imalo mogućnosti donesti novo niti drugačije rješenje". Predstojnik Ureda državne uprave najavio je ispitivanje disciplinske odgovornosti službene osobe, o čemu, do danas, nemamo daljnjih saznanja.

Na ponovno traženje pučkog pravobranitelja, Uprava za obnovu obiteljskih kuća dostavlja očitovanje u kojem se navodi da je utvrđeno da su u postupku počinjene brojne nepravilnosti, da na pravnim poslovima u pojedinim uredima državne uprave ne rade pravnici, "da se postojeći službenici očito ne educiraju i da ne primjenjuju pravnu praksu, tj. ne otklanjaju nedostatke i nepravilnosti na koje im je ukazano kroz drugostupanjska rješenja tijekom niza godina". Osim toga, navedeno je da je održano više radnih sastanaka sa predstojnicima ureda državne uprave radi rješavanja navedenih problema, uz davanje detaljnih pisanih smjernica za postupanje, ali da u pojedinim uredima ove aktivnosti nisu dovele do rezultata.

Nadalje, u očitovanju se navodi da je u ovom predmetu zatražena (od Ureda državne uprave u Gospiću) dostava zapisnika o šteti na objektu i dostavnice (osporenog) prvostupanjskog akta

stranci. Odgovor Ureda bio je da tih dokumenata u spisu predmeta nema, pa je Uprava za obnovu, u travnju 2007., zatražila da se provede saslušanje stranke na tu okolnost, te da Ured pribavi podatak o šteti od Komisije za popis i procjenu ratne štete.

Pučki je pravobranitelj u rujnu osobno intervenirao u Uredu državne uprave prilikom obilaska Ličko-senjske županije, te ponovno dopisom u studenome 2007. godine, ali do danas traženi podaci nisu dostavljeni.

Nema podataka o poduzetom od strane Središnjeg ureda za državnu upravu.

Ishod slučaja: Predmet nije dovršen.

Napomena: Unatoč činjenici da je o ovom slučaju Hrvatski sabor obaviješten prošle godine, tijekom više od sedam godina nadležna tijela nisu uspjela riješiti o zahtjevu za obnovu kuće. Podatak o dostavi rješenja stranci i zapisnik o šteti na objektu nije bilo moguće pribaviti tijekom četiri godine. O stegovnoj odgovornosti službenika nije odlučeno niti nakon godinu i pol od utvrđenja da su počinjene nepravilnosti u postupanju. Središnji državni ured za upravu nije poduzeo mjere zatražene od Uprave za obnovu obiteljskih kuća. U postupku nema bitnih pomaka godinama, te je i dalje neizvjesno kada će biti okončan. Pučki će pravobranitelj i dalje poduzimati potrebne radnje.

(3) Opis slučaja (P.P.-146/07): Pritužitelj D. B. iz D., obratio se pritužbom na rad Uprave za obnovu radi odugovlačenja rješavanja o žalbi na rješenje Ureda državne uprave u S.-m. županiji, iz 2004. godine. Pritužba je podnesena pučkome pravobranitelju 29. siječnja 2007.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj upozorio Upravu za obnovu obiteljskih kuća da je bila dužna riješiti o žalbi u roku od 60 dana, a nakon tog roka obavijestiti stranku o razlozima trajanja postupka i o radnjama koje će biti poduzete (čl. 296. ZUP-a).

Ishod slučaja: Iz očitovanja Uprave za obnovu obiteljskih kuća razvidno je da je Uprava zatražila procjenu štete od Županijske komisije za popis i procjenu ratne štete, dopisima od: 15.3.2005., 14.2.2006., 23.11.2006. i 15.2.2007. godine.

U telefonskim kontaktima sa Upravom za obnovu obiteljskih kuća, pribavljen je podatak da Središnji ured za državnu upravu ne reagira na njihove dopise za provođenje upravnog nadzora, odnosno da nemaju povratne informacije o poduzetom.

Napomena: Budući da nakon tri godine podaci nisu dostavljeni Upravi za obnovu obiteljskih kuća, predloženo je pokretanje stegovnog postupka protiv odgovorne osobe radi odugovlačenja postupka.

(4) Opis slučaja (P.P.-1044/07): Pritužitelj Lj.P. iz N.G. žali se na postupanje Uprave za obnovu obiteljskih kuća koja nije donijela rješenje o žalbi na prvostupanjsko rješenje od 11. prosinca 2003. godine. Pritužba je podnesena pučkome pravobranitelju 3. srpnja 2007.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj utvrdio u ispitnom postupku da je žalba zaprimljena u Ministarstvu tek 24. studenoga 2006., dakle, nakon gotovo tri godine, iako je ZUP odredio rok za dostavu 15 dana.

Pučki je pravobranitelj stoga predložio Uredu državne uprave u P. županiji pokretanje stegovnog postupka radi ispitivanja odgovornosti službene osobe, zbog prekoračenja roka od 15 dana za dostavu žalbe drugostupanjskom tijelu.

Ured državne uprave u P. županiji je izvjestio pučkoga pravobranitelja da je protiv referenta koji je radio na ovome predmetu pokrenut stegovni postupak, da je odgovorna osoba kažnjena novčanom kaznom zbog teže povrede službene dužnosti, te će biti negativno ocijenjen za rad u 2007. godini.

Upravi za obnovu obiteljskih kuća pučki pravobranitelj je predložio rješavati ovaj predmet prioritetno.

Ishod slučaja: Uprava za obnovu obiteljskih kuća je, 25. siječnja 2008., obavijestila pritužitelja da će njegova žalba biti rješavana u veljači ili ožujku 2008.

Napomena: Od šest prijedloga za pokretanje stegovnog postupka radi nepravilnosti u radu, provedena su dva postupka u kojima je utvrđena odgovornost službenika i izrečena mjera. U ostalim predmetima nije dostavljen odgovor na prijedlog pučkog pravobranitelja.

(5) Opis slučaja (P.P.-100/02): I.M. iz G. pritužuje se na rad Ureda nadležnog za poslove obnove u županiji Ličko-senjskoj i Uprave za obnovu obiteljskih kuća, u postupku utvrđivanju prava na potporu i opremanje u ratu oštećene kuće. Zahtjev je podnesen 1998. godine. Pritužiteljica je na privremenom radu u inozemstvu.

Tijek postupka:

- zahtjev za obnovu podnesen je Uredu nadležnom za poslove obnove Županije L-s. još 1996. godine;
- 2001. nadležni Ured županije prosljedio je spis Regionalnom uredu za prognanike, jer je ocijenjeno da pritužiteljica nema pravo na obnovu (zbog izmjene propisa) ali može ostvariti prava iz Zakona o područjima posebne državne skrbi (stambeno zbrinjavanje) i o tome obavijestio pritužiteljicu;
- 2002. godine pritužiteljica se obratila pučkom pravobranitelju, koji je višekratno tražio podatak o stanju predmeta;

- tijekom razdoblja 2002.-2006., spis je proslijeđen Upravi za prognanike (u Zagrebu), pa natrag, istom Uredu državne uprave Županije L.-s. nadležnom za poslove obnove;
- 6. ožujka 2006. Ured državne uprave dopisom traži od Uprave za prognanike (Zagreb) spis predmeta;
- navedeni Ured državne uprave je, dopisom od 30. ožujka 2006. izvjestio pritužiteljicu da je spis prosljedio Regionalnom uredu za prognanike, te da je sada spis u Upravi za obnovu u Zagrebu;
- 29. lipnja 2006. Ured državne uprave poziva pritužiteljicu da pristupi u roku od 15 dana radi davanja izjave o prebivalištu;
- 8. kolovoza 2007. Ured državne uprave donosi rješenje kojim se zahtjev odbija;
- pritužiteljica je podnijela žalbu Upravi za obnovu obiteljskih kuća, koja nije riješena.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj tijekom razdoblja 2002. - 2007. uputio osamnaest dopisa, te višekratno intervenirao telefonski, požurujući rješavanje predmeta.

Ishod slučaja: Rješenje o žalbi nije doneseno. Nakon 10 godina predmet nije dovršen i nije moguće predvidjeti rok za njegovo okončanje, jer je dopisom Uprave za obnovu obiteljskih kuća od 19. listopada 2007., pritužiteljica obaviještena da će o žalbi biti riješeno tijekom 2008. godine.

Napomena: Spis predmeta je bez potrebe (od 2001. do 2007.) više puta dostavljan na relaciji: Ured državne uprave - Regionalni ured za prognanike - Uprava za obnovu obiteljskih kuća - pa opet Ured državne uprave. Budući da o zahtjevu iz 1998. nije odlučeno u zakonskom roku, došlo je do izmjene Zakona o obnovi 2000. godine, čime je pritužiteljica izgubila pravo na obnovu, a ne može do danas ostvariti ni pravo na stambeno zbrinjavanje. Postojanje odgovornosti za ovu ozbiljnu nemarnost u radu teško je utvrditi jer se izmjenama propisa mijenja i nadležnost tijela koje vode postupak. Građanima je otežano snalaženje, kako zbog učestalih izmjena propisa, tako i iz razloga što ih se ne informira pravodobno o njihovim pravima.

(6) Opis slučaja (P.P.–1317/06): Pritužitelj S.Đ. iz D. V. podnio je zahtjev za obnovu kuće 25. studenoga 1999. godine. Negativno rješenje donio je Ured državne uprave u B.-p. županiji, 25. studenoga 2003. godine.

U zakonskom roku podnio je žalbu Upravi za obnovu obiteljskih kuća, koja do danas nije riješena.

Pritužitelj je Ministarstvu uputio požurnicu 27. listopada 2006., a pritužbu pučkom pravobranitelju 30. listopada 2006. godine.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je dopisom od 2. studenoga 2006. tražio očitovanje Uprave i upozorio na rok iz čl. 296. ZUP-a, u kojemu su dužni obavijestiti pritužitelja o razlozima zbog kojih rješenje nije doneseno.

Na dopis nije odgovoreno, pa je pučki pravobranitelj u šest mjeseci tri puta uputio požurnice. Ministarstvo je 30. svibnja 2007. uputilo izvješće pritužitelju o stanju predmetnoga spisa, navodeći da je potrebno izvesti dodatne dokaze, te će potom donijeti rješenje.

Pučki pravobranitelj je 19. rujna 2007. ponovno zatražio izvješće od Ministarstva o tome kada će rješenje biti doneseno jer je pritužitelj zahtjev za utvrđivanje prava na obnovu podnio još 1999. godine.

Ishod slučaja: Uprava je dostavila izvješće 15. listopada 2007., u kojemu je navedeno da će rješenje o žalbi biti doneseno najkasnije kroz 30 dana. Do kraja 2007. godine rješenje nije doneseno. Predmet nije dovršen.

(7) Opis slučaja (P.P.-928/06): Pritužitelj G.D. podnio je žalbu (2004. godine) protiv prvostupanjskog rješenja o potpori za popravak i opremanje kuće, a koja do danas nije riješena. Pučkom se pravobranitelju obratio 2006. godine.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je dopisom Uprave za obnovu, od 28. rujna 2006. obaviješten da zbog velikog broja predmeta nisu u mogućnosti riješiti o žalbi prije kraja 2007. godine.

Pritužitelj je Upravi za obnovu dostavio požurnicu, te nakon toga podnio tužbu Upravnom sudu Republike Hrvatske zbog šutnje administracije.

Pučki je pravobranitelj odmah poslao Upravi za obnovu dopis i predložio donijeti rješenje sukladno čl. 32. Zakona o upravnim sporovima, koji određuje, ukratko, da nadležno tijelo može i nakon tužbe donijeti upravni akt i obavijestiti Upravni sud, koji će zatražiti od tužitelja da se izjasni ostaje li kod tužbe ili je zadovoljan donesenim aktom.

Ishod slučaja: Uprava za obnovu nije odgovorila na dopis pučkog pravobranitelja.

(8) Opis slučaja (P.P.-759/07): U predmetu po zahtjevu za obnovu kuće, pritužitelj P.B. je podnio tužbu protiv rješenja Uprave za obnovu iz 2002. godine, a Upravni sud RH je 2006. godine istu uvažio i poništio osporeno, uz uputu Upravi za obnovu da donese novo rješenje.

Do danas rješenje nije doneseno iako je protekao rok od 30 dana, određen člankom 62. Zakona o upravnim sporovima.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je zatražio ispitivanje disciplinske odgovornosti službenika Uprave za obnovu i požurivanje u rješavanju predmeta.

Ishod slučaja: Odgovor još nije dostavljen.

Mirovinsko i invalidsko osiguranje

U pravnom području mirovinsko-invalidskog osiguranja tijekom 2007. godine pučki pravobranitelj je zaprimio 258 pritužbi.

Osim toga poduzimao je radnje u još 198 predmeta iz ranijih godina.

U ovom razdoblju smanjen je broj pritužbi u odnosu na 2006. godinu, kada ih je bilo 343.

Osim iz Republike Hrvatske, pritužbe su dostavljene i iz:

- Bosne i Hercegovine (48),
- Republike Crne Gore (3),
- Republike Srbije (58),
- Republike Slovenije (1),
- Republike Poljske (1), i
- Savezne Republike Njemačke (1).

Također je postupao po 45 pritužbi u području mirovinsko-invalidskog osiguranja kojima je požurivao donošenje odluka u postupcima pred Upravnim sudom Republike Hrvatske.

Od 258 zaprimljenih dovršeno je 197, a 73 predmeta su u tijeku.

Od ukupnog broja zaprimljenih pritužbi 4 ih je bilo preuranjeno.

Pučki je pravobranitelj najviše postupao prema Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, (u nastavku: HZMO) njegovoj Središnjoj službi (u nastavku: Središnja služba).

Središnja služba je, u pravilu, dostavljala tražena očitovanja. Ponekad, a nakon ponovljenog upita o stanju konkretnog spisa, dostavljala je i svoje upute s upozorenjem nižem nadležnom tijelu HZMO-a.

Prema broju dostavljenih pritužbi, i mogućnostima u sustavu rada nadležnih tijela HZMO-a, može se ustvrditi da je u relativno prihvatljivom roku, uz brojne redovite postupke, odgovarano traženjima pučkog pravobranitelja.

Intervencije su poduzete prema Središnjoj službi i onda kad je bilo prituženo tijelo I. stupnja HZMO, a po zaprimljenom očitovanju, redovito je dostavljana obavijest pritužitelju o utvrđenome. Razlog tome bio je skretanje pozornosti Središnjoj službi (kao žalbenom tijelu) na očite probleme u radu prvostupanjskih tijela HZMO-a i time djelatno pripomoći poboljšanju rada HZMO-a u cjelini. Isto tako i u pojedinim segmentima djelovanja HZMO-a,

posebice naglašavajući potrebu obavješćavanja stranke o tijeku postupka kako u prvostupanjskom postupku tako i u drugostupanjskom odlučivanju.

U više predmeta pravobranitelj je proslijedio pritužbu stranke u upravno-sudbenim predmetima Upravnom sudu kao požurnicu stranke, odnosno kao prijedlog za razmatranje mogućnosti bržeg donošenja odluke zbog dugotrajnosti ukupnoga upravnoga ili samo upravnopravnoga postupka.

Pučki je pravobranitelj uspostavio suradnju s Upravnim sudom, koji je redovito dostavljao odgovore na njegove prijedloge i obavijesti o odlukama.

Također, pučki je pravobranitelj požurivao donošenje odluka Upravnoga suda, posebice u predmetima u kojima je ukupni upravni postupak, odnosno postupak pred Upravnim sudom, trajao duže od razumnog roka.

Pritužbe na rad HZMO-a u 2007. pretežito su se odnosile na:

- duljinu trajanja postupka (prvostupanjskog i drugostupanjskog) u tuzemnom osiguranju kao i u postupku ostvarivanja prava na temelju međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju;
- dostavljanja podatak iz matične evidencije HZMO-a;
- ostvarivanja prava na invalidsku mirovinu;
- ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu;
- isplatu zaostalih mirovina;
- ostvarivanja prava na razmjerni dio mirovine;
- pitanja u svezi provedbe Zakona o provođenju Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske, od 12. svibnja 1998. (Narodne novine, broj 105/04).

U predmetima, u kojima je intervenirano, Središnja je služba nalagala nižem tijelu žurno postupanje, ili odredila rok za donošenje rješenja, a pučkom je pravobranitelju, u pravilu, dostavljala primjerak konačnih rješenja u predmetima.

U slučajevima primjene međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju, posebice se povećao broj pritužbi pritužitelja s prebivalištem u Republici Srbiji i Bosni i Hercegovini, pri čemu je utvrđeno da inozemni osiguratelji ne dostavljaju na vrijeme uredno popunjenu propisanu dokumentaciju. I u takvim slučajevima pučki bi pravobranitelj nastavio pratiti slučaj i, po potrebi, nakon proteka primjerenoga roka, tražio bi izvješće o stanju spisa.

Iz dostavljenih očitovanja na upite s međunarodnim elementom, razvidne su teškoće u suradnji nadležne službe HZMO-a s inozemnim nositeljima osiguranja (posebice iz Republike Srbije).

Naime, međunarodnim ugovorima o socijalnom osiguranju i administrativnim sporazumima, koji se primjenjuju u Republici Hrvatskoj, propisano je uzajamno pružanje službene pomoći

između tijela za vezu i nositelja osiguranja, kao i besplatno pružanje pravne pomoći strankama do pokretanja sudskog postupka.

Obzirom na uočene poteškoće u radu po međunarodnim ugovorima, valjalo bi pobliže definirati obveze ugovornih strana u primjeni Ugovora, a sve u cilju zaštite prava i interesa stranaka kao i nerazumno dugog trajanja postupka rješavanja takvih zahtjeva.

Pučki pravobranitelj ponovno ustvrđuje da bi valjalo upozoriti države potpisnice na takvo stanje, odnosno strane nositelje mirovinskog i invalidskog osiguranja radi bitnog poboljšanja provedbe potpisanih i ratificiranih Ugovora o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine i članka 2., 9. i 14. Općeg administrativnog sporazuma za provedbu ugovora između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije o socijalnom osiguranju, odnosno razmotriti primjenu i drugih administrativnih sporazuma i međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju.

Očito je da odugovlačenje postupka, nedostavljanje propisanih i/ili pravilno popunjenih obrazaca od strane inozemnog nositelja osiguranja, tj. tijela određenog za vezu, dovodi do povrede prava stranaka na rješavanje zahtjeva u razumnom roku.

U svezi takvih nagomilanih problema, a nakon Izvješća za 2006. godinu glede provedbe međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju je HZMO, Središnja služba, Sektor provedbe međunarodnih ugovora, dostavila je pučkom pravobranitelju kratku promemoriju o problemima u vezi provedbe Ugovora o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske Bosne Hercegovine, kao i sa Republikom Srbijom (Ugovora sa SR Jugoslavijom).

Iz navedene promemorije je razvidno da je i intervencija pučkog pravobranitelja u mnogobrojnim spisima rezultirala pozivom na razgovore od Zavoda za socijalno osiguranje - Beograd, (новоformiranog tijela za vezu u Republici Srbiji) u nadi da će se na predstojećim razgovorima HZMO-a i inozemnog nositelja osiguranja iznaći načini ubrzanja postupka i utvrditi što je moguće bržu komunikaciju nositelja osiguranja zainteresiranih država.

Pravobranitelju su uredno dostavljani statističkih podaci i informacije HZMO-a. Iz njih je jasno da HZMO ima u radu velik broj predmeta, što ukazuje i na povećanu opterećenost službi, odnosno voditelja postupaka.

Nadalje, ako se promatra rad HZMO-a valja se suočiti i s posebnom složenosti u prikupljanju potrebne dokumentacije za utvrđivanje prava. Ta činjenica navedena je kao jedan od uzroka kašnjenja u provedbi postupka (u zakonu propisanom roku) pred nadležnim tijelima HZMO-a. Pučki je pravobranitelj višekratno upozorio Središnju službu na određen broj neriješenih predmeta u kojima je opetovano požurivao postupanje - upozorivši pri tom istu službu na potrebu primjene članka 296. ZUP-a (tj. dužnost obavijestiti stranku o razlozima prekoračenja

roka za donošenje rješenja, odnosno zaključka u upravnom postupku izvan zakonom određenog roka, te o radnjama koje će biti poduzete).

Pučki je pravobranitelj, nakon što je i sam zaprimio 21 pritužbu glede provedbe Zakona o provođenju Odluke Ustavnog suda RH od 12. svibnja 1988. (u nastavku teksta ovoga poglavlja: Zakon) neposredno od Upravnoga suda zatražio obavijest o broju tužbi kao i broju odluka u predmetima protiv HZMO-a vezanih za provedbu Zakona.

Iz dostavljene obavijesti Upravnog suda RH o ukupnom broju tužbi u godini 2006. (574) i godini 2007. (163) do dana 10. siječnja 2008., od sveukupno 737 predmeta, neriješeno je 642, ukupno je riješeno 95 tužbi u svezi provedbe Zakona.

Ukratko, iz obrazloženja presuda Upravnog suda, glede obeštećenja, valja ustvrditi da za eventualne postupke o osnovanosti zahtjeva za obeštećenje i visine svote obeštećenja, na ime razlike mirovine za razdoblje od 1. rujna 1993. do 31. prosinca 1998. nije nadležan HZMO.

Prema tome, osobe koje imaju pravni interes za zaštitu svojih prava proizašlih iz Zakona, isto mogu ostvariti pred sudom opće nadležnosti, a prema odredbama Zakona o obveznim odnosima i Zakona o parničnom postupku.

Nakon svega navedenog, a slijedom ovakvog stanja u provedbi Zakona, valja upozoriti na činjenicu da je kod donošenja propisa nužno utvrditi, za nositelje prava i obveza, odnosno stranke u postupku efikasno pravno sredstvo radi zaštite prava i pravnih interesa, kako bi se izbjegao mogući veliki broj upravnih i sudskih postupaka.

PRIMJERI:

(1) Opis slučaja (P. P. 59/06.): D. P. iz Š., BiH, pritužila se radi nerješavanja zahtjeva za priznanje starosne mirovine. Postupak je pokrenut, po službenoj dužnosti, 2. travnja 2002.

Poduzete mjere: Pravobranitelj je 26. siječnja 2006. zatražio očitovanje HZMO-a, o razlozima odugovlačenja i kašnjenja u donošenju rješenja, a 21. lipnja 2007. godine je dostavljeno očitovanje s preslikom rješenja HZMO-a, Područne službe u Z. od 12. lipnja 2007. kojim je pritužiteljici D.P. priznato pravo na razmjerni dio mirovine, na teret hrvatskog mirovinskog osiguranja od 1. svibnja 2002. godine.

Napomena: Utvrđena je povreda prava pritužiteljice zbog dugotrajnosti postupka, te nepoštivanja odredbe članka 296. ZUP-a.

(2) Opis slučaja (P.P.-320/07): M. P. iz T. u BiH, pritužio se 28.2.2007. zbog nerješavanja zahtjeva za isplatu neisplaćenih mirovina. Zahtjev je podnesen 9.5.2001. godine.

Poduzete mjere: Od HZMO-a, Središnje službe, zatraženo je izvješće o poduzetim radnjama radi donošenja rješenja, te obrazloženje o razlozima odugovlačenja rješavanja zahtjeva pritužitelja.

Ishod slučaja: Središnja je služba, 4. travnja 2007., dostavila obavijest, uz presliku rješenja HZMO, - Područne službe u Z. od 30. ožujka 2007., kojim se korisniku starosne mirovine M. P. uspostavlja isplata mirovine s danom 9. svibnja 2000. godine.

Napomena: Utvrđena gruba povreda prava pritužitelja zbog neobrazloženo dugog trajanja postupka, te nepoštivanja odredbe članka 296. ZUP-a.

(3) Opis slučaja (P.P.-243/07): Pučki je pravobranitelj (26. veljače 2007.) zaprimio pritužbu M. B., iz D., na rad HZMO u svezi izvršenja presude Upravnog suda RH, od 14.12.2006.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj 2. ožujka 2007. zatražio očitovanje HZMO-a, Središnje službe o provedenom postupku i stanju spisa pritužitelja nakon donošenja presude Upravnog suda Republike Hrvatske.

Ishod slučaja: Središnja služba je rješenjem od 12. travnja 2007. u izvršenju presude Upravnog suda Republike Hrvatske, uvažila žalbu pritužitelja i poništila rješenje HZMO-a, Područne službe u S. od 24 prosinca 2001. i predmet je vraćen navedenoj područnoj službi radi donošenja novog rješenja.

Napomena: Utvrđena povreda prava pritužitelja zbog dugotrajnosti postupka

(4) Opis slučaja (P.P.-1436/06): Pučki je pravobranitelj, 21. studenoga 2006., zaprimio pritužbu U. Đ. iz B. L. u BiH, u svezi nerješavanja njegovog zahtjeva za određivanje razmjernog dijela mirovine. Zahtjev je podnesen 11. listopada 2002., posredovanjem inozemnog nositelja mirovinskog osiguranja.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj od 21. studenoga 2006. od Središnje službe zatražio izvješće o razlozima odugovlačenja postupka.

Ishod slučaja: Središnja služba, Sektor provedbe međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju je 4. travnja 2007. dostavila obavijest, sa preslikom rješenja HZMO, Područne službe u Z. od 26. veljače 2007. kojim je pritužitelju priznato pravo na razmjerni dio starosne mirovine, počevši od 1. studenoga 2002. na teret hrvatskog mirovinskog osiguranja.

Napomena: Utvrđena povreda prava pritužitelja zbog dugotrajnosti postupka.

(5) Opis slučaja (P.P.-1432/05): D. M. iz B. pritužila se 9. studenoga 2005. pučkom pravobranitelju zbog neizvršavanja rješenja Središnje službe HZMO od 14. kolovoza 2004. u postupku uspostave isplate mirovine.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj 10. studenoga 2005. zatražio obavijest o navodima pritužiteljice i poduzetim radnjama radi donošenja rješenja, a Središnja služba je 27. veljače 2006. dostavila očitovanje.

Ishod slučaja: Iz očitovanja, te naknadno priložene preslike rješenja, razvidno je da je HZMO Područna služba u V., donijela rješenje (1. veljače 2006.), nakon rješenja Središnje službe od 16. kolovoza 2004. kojim je žalba pritužiteljice bila uvažena i poništeno rješenje HZMO; Područne službe u V, te je stoga predmet vraćen navedenoj područnoj službi radi donošenja novog rješenja.

Rješenjem područne službe u V., 1. veljače 2006. korisnici starosne mirovine D. M. uspostavljena isplata mirovine s danom 1. travnja 1997., a odbijen je njen zahtjev za priznavanje prava na isplatu za razdoblje od 1. svibnja 1993. do 30. ožujka 1997. godine.

Napomena: Utvrđena povreda prava pritužiteljice zbog dugotrajnosti postupka.

Prema tome, valja ustvrditi da je suradnja pučkog pravobranitelja s HZMO u rješavanju konkretnih pritužbi uspješna. U prilog tome govori i smanjenje broja pritužbi.

Ipak, ima i potrebe upozoriti nadležna tijela HZMO na poboljšanje komunikacije sa strankama. Posebice na dužnost obavješćavanja stranaka o tijeku upravnog postupka i ograničenja u donošenju rješenja kao i o stanju predmeta čije rješavanje je složenije naravi i postupak dugotrajniji.

Prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji

Tijekom 2007. godine zabilježen je porast pritužbi hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji: zaprimljeno ih je ukupno 44 (u prethodnoj godini, bilo ih je 20).

Pritužbe se odnose, prije svega, na dugotrajnost postupaka radi utvrđivanja stupnja invaliditeta, stambenog zbrinjavanja branitelja, utvrđivanja činjenica potrebnih radi ostvarivanja prava na dionice trgovačkih društava, posebice u vezi utvrđivanja razdoblja sudjelovanja u Domovinskom ratu. Unatoč poduzetog od strane nadležnog Ministarstva

obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, rješavanje pojedinačnih zahtjeva prelazi rokove propisane zakonom.

Znatan broj pritužbi odnosio se na dugotrajnost vođenja upravnog spora pred Upravnim sudom i način evidentiranja podataka o vlasništvu udjela u Fondu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata.

Pravobranitelj je, sukladno svojim ovlastima, Upravnom sudu dostavljao na znanje pritužbe kao požurnicu stranke ili kao svoj prijedlog za razmatranje mogućnosti bržeg donošenja odluke u slučajevima dugog trajanja upravnog spora.

Osobe lišene slobode

U 2007. godini podnesena je 131 pritužba osoba lišenih slobode, što u odnosu na 2006. godinu, kad je podneseno 149 pritužbi, predstavlja blagi pad. Jednako kao i u prethodnim godinama, pritužbe se u većini slučajeva, odnose na smještaj primjeren ljudskom dostojanstvu i zdravstvenim standardima, zdravstvenu zaštitu, boravak na otvorenom, radni angažman itd.). Ukratko, radi se o pravima propisanim Zakonom o izvršavanju kazne zatvora te Zakonom o kaznenom postupku, odnosno Pravilnikom o kućnom redu u zatvorima za izvršavanje pritvora. Tijekom 2007. godine, pučki je pravobranitelj pregledao zatvore u Karlovcu, Rijeci, Puli, Varaždinu te Kaznionicu u Valturi.

Pregledima utvrđeno stanje gotovo je istovjetno stanju opisanom u prethodnim izvješćima pučkog pravobranitelja. I nadalje veliki broj povreda ili ugrožavanja prava osoba lišenih slobode, proizlazi iz prenapučenosti koja iz godine u godinu bilježi porast. Kako bi stekao što bolji uvid u ozbiljnost navedenog problema, pučki je pravobranitelj krajem studenoga zatražio od svih zatvora podatke o brojnom stanju zatvorenika, pritvorenika i kažnjenika, te dužine izrečenih kazni. Prema dostavljenim podacima situacija je zabrinjavajuća. Pri tome, treba uzeti u obzir pooštrenje kaznenopravne represije nakon izmjena Kaznenog zakona 2006. godine, a koje će nedvojbeno rezultirati povećanjem broja osoba kojima je izrečena bezuvjetna kazna zatvora.

ZATVOR	Zatvorenici¹ (više od 6 mj.)	Pritvorenici	Kažnjenici	Ukupno	Kapacitet i (popunjenost u %)
Bjelovar	58 (18)	34	4	96	53 (181%)
Dubrovnik	11 (7)	23	2	36	38 (95%)
Gospić	130	9 +1 zadržan	4	144	100 (144%)
Karlovac	41 (16)	21	10	72	36 (200%)
Osijek	39 (14)	120	17	176	121 (145%)
Požega	64 (27)	16	4	84	67 (125%)
Pula	137	75	7	219	140 (156%)
Rijeka	56 (13)	111	4	171	116 (147%)
Sisak	21 (9)	34	19	74	58 (127%)
Split	61 (13)	194	8	263	150/200 (175%/131%)
Šibenik	66	75	2	143	86 (166%)
Varaždin	62 (13)	49	21	132	65 (203%)
Zadar	8 (1)	69	2	79	40/54 (197%/146%)
Zagreb	198 + 106 Odjel za dijagnostiku	456	35	795	582 (136%)

¹ *Zatvorenik* je osoba kojoj je izrečena kazna zatvora zbog kaznenog djela, a nalazi se na izdržavanju kazne zatvora u kaznionici ili zatvoru, ili osoba kojoj je oduzeta sloboda. *Pritvorenik* je osoba prema kojoj je odlukom suda određen pritvor. *Kažnjenik* je osoba koja izdržava kaznu zatvora zbog počinjenog prekršaja.

U svezi podataka iz tablice potrebno je naglasiti kako se oni odnose na brojno stanje određenog dana krajem 2007. godine. Pored broja zatvorenika u zagradi se navodi broj zatvorenika čiji neizdržani dio kazne iznosi više od 6 mjeseci. Naime, važnost navedenog podatka proizlazi iz činjenice da se sukladno odredbama Zakona o izvršavanju kazne zatvora, u zatvorima izvršava kazna izrečena u prekršajnom postupku, mjera pritvora i kazna izrečena u kaznenom postupku u trajanju do 6 mjeseci, dok se kazne duže od 6 mjeseci izvršavaju u kaznionicama ili u zatvoru koji ima ustrojen odjel za izvršavanje kazne u trajanju duljem od 6 mjeseci. Uvažavajući podatke iz tablice zaključuje se da je čak 131 zatvorenik izdržavao kaznu u zatvoru u kojem nema ustrojenog odjela za izvršavanje kazne. Prema dopisu Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, za odluku o ustanku u kojoj će zatvorenik nastaviti izvršavati kaznu zatvora, a koja se donosi temeljem psihosocijalne dijagnostike i predloženog pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, uvelike utječe prenapučenost, pa se zatvorenika upućuje u ustanovu u kojoj je moguće osigurati smještaj, bez obzira ima li navedeni zatvor ustrojen odjel za izvršavanje kazne dulje od 6 mjeseci. Od četrnaest zatvora u Republici Hrvatskoj samo je u četiri (Zatvor u Gospiću, Puli, Šibeniku i Zagrebu) ustrojen odjel za izvršavanje kazne zatvora u trajanju duljem od 6 mjeseci.

Nadalje, prilikom analize podataka o prenapučenosti navedenih u tablici treba imati na umu da se u velikom dijelu podaci o kapacitetu odnose na broj osoba koje se mogu smjestiti u zatvor (prema broju ležajeva), pri čemu se u pravilu ne vodi računa o poštivanju zakonskog minimuma od 4m² za svakog zatvorenika. Tako npr. ukupni kapacitet zatvora u Splitu, prema dostavljenim podacima iznosi 200, no radi se o 150 mjesta ukoliko se poštuje navedeni zakonski minimum. Takva prenapučenost zatvora, koja se u pojedinim ustanovama kreće oko 200%, uzrokuje brojna kršenja prava zatvorenika, pritvorenika i kažnjenika i svojim stalnim, alarmantnim porastom nedvojbeno prestaje biti samo problem Uprave za zatvorski sustav, već cijele države. Naime, pučki pravobranitelj smatra nužnim ukazati na činjenicu da je Europski odbor za sprječavanje mučenja i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) utvrdio da su 4m² odgovarajuća orijentacijska vrijednost, a Europski je sud za ljudska prava u praksi potvrdio taj pristup smatrajući da neosiguravanje 4m² predstavlja kršenje čl. 3. Europske konvencije (npr. predmet Peers u kojoj su dvojica zatvorenika bila u sobi od 7m², uz manjak zraka i svjetla predstavlja povredu čl. 3. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda).

Utjecaj prenapučenosti na propisana prava, mora se promatrati i kroz činjenicu da su stvarne potrebe organizacije posla i potreba osoba lišenih slobode odavno nadišle izrađene

sistematizacije zaposlenika i odjela. Međutim, potrebno je naglasiti kako je prema riječima predstavnice Europskog odbora za sprječavanje mučenja i nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, na okruglom stolu 24. siječnja 2008. na temu "Prikaz smjernica o inspekciji i monitoringu zatvora" prenapučenost zatvorskog sustava sveprisutna u cijeloj Europi.

Kada se govori o povredama prava uzrokovanim prenapučenosti u prvom redu radi se o pravu na smještaj primjeren zdravstvenim, higijenski i prostornim zahtjevima (čl. 14. ZIKZ i 113. ZKP). Obzirom da je u prethodnim godišnjim izvješćima, kao i u posebnom izvješću Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina iz 2006. godine, pučki pravobranitelj detaljno opisivao povrede i stanje ljudskih prava u kaznionicama i zatvorima, a da se situacija iz godine u godinu po pitanju prenapučenosti pogoršava nije potrebno ponavljati sve tada rečeno. Međutim, radi ilustracije stanja u zatvorima potrebno je ukazati na pojedine primjere zabilježene tijekom pregleda u 2007. Tako su primjerice u Zatvoru u Rijeci u maloj, prilično mračnoj sobi, smještena dva zatvorenika. Zatvorenik V.R. je teški plućni bolesnik, a na krevetu ispod njega ležao je I.O., koji je inkontinentan. Ispod plahte nema nikakve zaštite, te je madrac potpuno natopljen. Boravak u takvim, nehygijskim uvjetima i samo nekoliko trenutaka je vrlo težak, stoga je nezamislivo da u njima živi čovjek sa teškom plućnom bolesti. Pri navedenom se valja uzeti u obzir da zatvorenici provode u sobi 22 sata dnevno, a da je samo 2 puta tjedno tuširanje. Te okolnost da se u opisanim uvjetima obavljaju sve životne aktivnosti, uključujući i uzimanje obroka. Navedeni se primjer mora promatrati na način da Europski sud za ljudska prava navedene okolnosti razmatra pri odlučivanju je li povrijeđen čl. 3. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Pa se tako u presudi Testa protiv Hrvatske (59) navodi da Vlada nije osporila da su kreveti stari i djelomično slomljeni, madraci rasparani i prljavi, te da je jedna zatvorenica u ćeliji koja je uzimala teške sedative gotovo svake noći uprljala krevet što je stvaralo nepodnošljivi smrad u ćeliji. U tim okolnostima, Sud smatra da pomanjkanje prostora u kombinaciji s tim dodatnim čimbenicima ima veliku težinu kao aspekt što ga treba uzeti u obzir u svrhu utvrđivanja jesu li sporni uvjeti boravka u zatvoru bili "ponižavajući" sa stajališta članka 3. Konvencije. No, potrebno je naglasiti da je nakon upozorenja pučkog pravobranitelja I.O. premješten u Zatvorsku bolnicu, jer mu u Zatvoru u Rijeci, kako se navodi u izvješću, nije moguće pružiti odgovarajuću zdravstvenu zaštitu.

Sljedeći primjer također je iz zatvora u Rijeci gdje je u podrumskoj prostoriji u potpunom mraku (iako je bilo oko 14 h), bez zraka, smješteno 12 zatvorenika i kažnjenika. Pri ulasku u prostoriju upalili smo svjetlo (od dvije žarulje, jedna ne radi), a iz kreveta su provirivali

zatvorenici. Među tamo smještenim zatvorenicima ima i onih koji do isteka kazne zatvora imaju još 21 mjesec, dakle, nešto kraće od dvije godine. Doista, opravdano se zapitati koja će svrha biti ostvarena izvršavanjem kazne zatvora na takav način? Predviđa li njihov pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora sukladno čl. 69. ZIKZ-a niz pedagoških, radnih, zdravstvenih, psiholoških, socijalnih i sigurnosnih postupaka primjerenih osobinama i potrebama zatvorenika? Ako sadrži, koje su to mjere i postupci, i kada i kako se te mjere i postupci kojima je cilj postići svrhu izvršavanja kazne zatvora provode?

U Zatvoru u Karlovcu posebno loš smještaj zabilježen je u sobi broj 8, površine 25,70m². U sobi je smješteno 13 osoba (za taj bi broj osoba sukladno Zakonu soba trebala biti dvostruko veća, odnosno 52m²). Uz šest kreveta na kat, 4 mala stolića, te 6 stolica, i sanitarni čvor, nema mjesta gotovo niti za stajati, tako da je potpuno nezamislivo kamo se smješta još jedan madrac tijekom noći na kojem spava zatvorenik. Soba je vrlo zadimljena i dvojci nepušača koji su u njoj smješteni vrlo je teško boraviti 22 sata dnevno u dimu. Nedvojbeno je da su navedenim primjerima povrijeđena prava zatvorenika na smještaj primjeren ljudskom dostojanstvu i zdravstvenim standardima, te čl. 74. st. 2. kojim se propisuje da se svakom zatvoreniku osigurava zasebna postelja.

Nadalje, u Zatvoru u Varaždinu je utvrđen neprihvatljivo loš smještaj u sobi broj 20 u kojoj je smješteno 12 osoba, zatvorenika i kažnjenika. U navedenoj prostoriji samo je 10 ležaja a dvojica spavaju na podu. Naime u Zatvoru je na dan pregleda bilo 7 osoba koje nisu imale vlastiti ležaj, a neki nemaju niti madrac, već spavaju na dotrajaloj spužvi (čl. 74. st. 2. kojim se propisuje da se svakom zatvoreniku osigurava zasebna postelja). Nadalje, u toj sobi postoje samo 4 ormarića, tako da zatvorenici i kažnjenici drže stvari u vrećicama po podu. Nema dovoljno stolaca pa se obroci konzumiraju u krevetima. Navedena soba nema sanitarni čvor, niti pitku vodu, tako da moraju udarati po vratima kako bi ih stražar odveo na wc, a budući da ih stražar ponekad ne čuje, u spavaonici su tri velike kante u koje vrše nuždu. Pitku vodu imaju u rabljenim plastičnim bocama, što je protivno odredbi čl. 74. st. 6. ZIKZ.

Činjenica da u takvim uvjetima borave osobe kojima je do kraja izrečene kazne preostalo još 8 mjeseci zatvora, dodatno otežava situaciju. Navedeni primjeri ukazuju da prenapučenost uz sve napore koje uprave Zatvora ulažu u smještaj sukladan prostornim, higijenskim i zdravstvenim standardima, dovodi do brojnih kršenja prava zatvorenika, pritvorenika i kažnjenika kao što je npr. boravak na svježem zraku najmanje 2 sata dnevno (čl. 14. ZIKZ i 114. ZKP), pravo na vlastiti ležaj (čl. 74. ZIKZ čl. 35. Pravilnika o kućnom redu u zatvorima za izvršavanje pritvora) itd. Prema dostavljenom izvješću Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav, postojeći smještajni kapacitet Zatvora u Varaždinu, nastojat će se povećati

preuređenjem prostorija uprave Zatvora u sobe za zatvorenika, a uprava će se nakon adaptacije premjestiti u tavanačke prostore.

Posao odjela tretmana sukladno čl. 23. ZIKZ između ostalog je provedba, nadziranje, praćenje i vrednovanje učinaka pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora. Dakle, odjel tretmana je nositelj ostvarivanja svrhe izvršavanja kazne zatvora. Međutim, obzirom na prenapučenost i broj zaposlenih u odjelima tretmana, upitno je postiže li se doista propisana svrha. Za ilustraciju navedenog može poslužiti primjer Zatvora u Karlovcu u kojem je u tretmanu zaposlena samo jedna osoba. Naime, na dan pregleda u Zatvoru su bile 72 osobe (41 zatvorenik, 21 pritvorenik, 10 kažnjenika), od čega 8 osoba s izrečenim sigurnosnim mjerama, te jedna osoba s izrečenom mjerom psihijatrijskog liječenja. Može se zaključiti da je zaista nerealno očekivati da samo jedna osoba zaposlena u tretmanu, bez obzira na njenu angažiranost i predanost poslu, može značajnije doprinijeti ostvarivanju svrhe izvršavanja kazne zatvora.

Uz opisana kršenja u svezi uvjeta smještaja, pritužbe zatvorenika i pritvorenika pritužbe se mahom odnose na pružanje zdravstvene zaštite. U prvom se redu radi o nedostupnosti te sadržaju i kvaliteti liječničkih zahvata. Na ovom je mjestu potrebno ukazati da većina izvješća koja se dostavljaju pučkom pravobranitelju, kao argument u prilog kvaliteti pružene zdravstvene zaštite, navode broj poduzetih pregleda. Međutim mišljenje pučkog pravobranitelja kako broj poduzetih pregleda nije garancija niti pokazatelj kvalitete zdravstvene zaštite, istovjetan je stavu Europskog suda za ljudska prava. Tako se npr. u presudi Testa protiv Hrvatske (od 12. srpnja 2007.) navodi: "Sud smatra nebitnom Vladinu tvrdnju da je podnositeljica zahtjeva bila kod zatvorskeg liječnika više od 50 puta, jer ti posjeti podnositeljici zahtjeva nisu omogućili da dobije medicinsku skrb i pomoć koja joj je bila neophodna zbog njenoga konkretnog zdravstvenog stanja" (52.). U svezi nedostupnosti liječnika, može se navesti primjer zatvorenika A.P. iz Zatvora u Puli koji navodi da je početkom studenoga 2007. zatražio razgovor s psihijatrom no rečeno mu je da će na razgovor biti pozvan u siječnju 2008. Prema izvješću upravitelja Zatvora, uzroci pritužbi zatvorenika proizlaze iz činjenice da je u Zatvoru zaposlena jedna liječnica koja svakodnevno obavlja poslove zdravstvene zaštite u Zatvoru u Puli i u Kaznionici u Valturi, a da zdravstvena služba radi bez medicinskog tehničara, na čijem mjestu radi priučeni medicinski kadar (?). U svezi pružanja zdravstvene zaštite bitno je ukazati na mišljenje Europskog suda za ljudska prava navedeno u presudi Novak protiv Hrvatske iz lipnja 2007. (45. i 46.), neovisno o tome što je u konkretnom slučaju utvrđeno da u svezi pružanja zdravstvene zaštite nema povrede čl. 3. Konvencije radi kratkotrajnosti vremena provedenog u navedenim uvjetima, gdje Sud navodi;

Sud prvo primjećuje da izvješće CPT-a, izdano nakon posjete Zatvorskoj bolnici u Zagrebu 1998. godine, ukazuje da je psihijatrijsko liječenje ograničeno na farmakoterapiju i da nije bilo nikakvih rehabilitacijskih ili drugih terapijskih aktivnosti (radna terapija, grupna terapija, pojedinačna psihoterapija, itd.). Sud primjećuje da Vlada nije dostavila informacije koje bi ukazale na poboljšanje u tom pogledu i da je priznala nedostatak takvih terapijskih opcija u Zatvoru u Varaždinu ili u bilo kojem drugom zatvoru u Hrvatskoj. Nesporno je da je podnositelj zahtjeva za svoje psihijatrijsko stanje primao samo lijekove na recept. Te se u nastavku ističe kako Sud nalazi vrijednim žaljenja to što hrvatske vlasti još nisu osigurale odgovarajuće postupanje prema zatvorenicima koji boluju od PTSP-a, vrlo ozbiljnog i štetnog psihijatrijskog stanja.

Obzirom na navedeno, logično je očekivati i porast broja tužbi Europskom sudu za ljudska prava. U svezi s tim pučki pravobranitelj smatra bitnim ukazati na stav Europskog suda za ljudska prava a koji se odnosi na iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava sukladno čl. 35. st. 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao uvjetu dopuštenosti iz presuda protiv Republike Hrvatske. Tako se navodi: Sud primjećuje da pravilo o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava sadržano u članku 35., stavku 1. Konvencije zahtijeva da podnositelj zahtjeva ima redovni put do pravnih sredstava koja su dostupna i dovoljna da osiguraju zadovoljštinu u odnosu na navodne povrede. Postojanje dotičnih pravnih sredstava mora biti dovoljno sigurno ne samo u teoriji, nego i u praksi, a ako to nije tako, tada će tim pravnim sredstvima nedostajati potrebna dostupnost i učinkovitost (Novak protiv Hrvatske). Navedeno ukazuje na nužnost dostupnosti i djelotvornosti predviđenih pravnih sredstva kojima je moguće ispravljanje povreda, a što će u praksi rezultirati odbačajem zahtjeva radi nedopuštenosti, čime će se smanjiti broj presuda protiv Republike Hrvatske.

Osim na opisane uvjete smještaja, pritvorenici se i nadalje pritužuju na dužinu trajanja kaznenih postupaka, usprkos čl. 25. Ustava Republike Hrvatske kojim je propisano da pritvorene i optužene osobe za kazneno djelo imaju pravo u najkraćem roku, određenom zakonom biti izvedene pred sud i u zakonskom roku oslobođene ili osuđene. Tako npr. pritvorenik S.J. navodi kako mu je pritvor određen u srpnju 2006, a da do prosinca 2007. nije održana niti jedna rasprava. Obzirom da postupanje suda nije u nadležnosti pučkoga pravobranitelja, pučki pravobranitelj u takvim slučajevima pritužbe dostavlja Ministarstvu pravosuđa na nadležno postupanje.

Suradnju sa Središnjim uredom Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, kao i svim penalnim institucijama pučki pravobranitelj ocjenjuje pozitivnom iako kadikad, dostavljena izvješća ukazuju da nije postupano prema traženju pučkog pravobranitelja. Tako

je npr. povodom pritužbe zatvorenika da ga seksualno uznemiravaju drugi zatvorenici, te da je o tome obavijestio upravu no da ništa nije poduzeto, pučki pravobranitelj obzirom na navedene okolnosti zatražio izvješće o konkretnoj pritužbi. No u dostavljenom se izvješću navodi kako je "...potpuno neprihvatljivo Upravu Kaznionice optuživati...", pri čemu se vjerojatno zaboravlja kako je zadaća pučkog pravobranitelja da ispituje moguće povrede ustavnih i zakonskih prava, pa se stoga upiti pučkog pravobranitelja ne smiju tumačiti kao "neprihvatljive optužbe". Jednako tako, povodom pritužbe pritvorenice radi postupanja službenica odjela osiguranja, pučki je pravobranitelj zatražio izvješće. U svezi navoda pritužiteljice u izvješću se navodi "... takvo što ne stoji...". Dakle, ne navodi se što je poduzeto i na temelju čega se donosi zaključak o neosnovanosti pritužbe, već se samo iznosi stav da takvo što ne stoji. Međutim, navedeni su primjeri iznimke, što je potrebno imati na umu jednako kao i činjenicu da pučki pravobranitelj zatvorski sustav promatra kroz prizmu pritužbi ili tijekom pregleda uočenih ugrožavanja ili kršenja prava osoba kojima je oduzeta sloboda. Stoga bi poopćavanje i donošenje generalnih zaključaka o zatvorskom sustavu temeljem nekog pojedinog slučaja moglo biti pogrešno i podložno kritici.

PRIMJERI:

(1) Opis slučaja (P.P.-225/2007): Z.Ć., iz Zagreba, podnijela je pritužbu pučkom pravobranitelju radi postupanja prema njezinoj kćeri A.Ć. kojoj je određen pritvor. Pritužiteljica navodi kako je njezina kćer koja je vrlo teško bolesna radi čega je liječena kemoterapijom, 4. siječnja 2007. radi bolničkog liječenja premještena iz Zatvora u Splitu u Zatvorsku bolnicu iz koje je sprovedena u KBC za ženske bolesti i porode u Zagrebu. Kako pritužiteljica navodi, njezina je kći tijekom cijele noći u bolnici bila vezana, usprkos vrlo teškom zdravstvenom stanju i nazočnosti pravosudne policajke.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio izvješće Zatvorske bolnice o postupanju prema pritvorenici. U izvješću koje je Zatvorska bolnica dostavila pučkom pravobranitelju navodi se kako je pritvorenica vezana tijekom sprovođenja do bolnice sukladno Zakonu o izvršavanju kazne zatvora. Sa sadržajem navedenog dopisa upoznata je pritužiteljica, koja je opovrgnula navedene tvrdnje, zbog čega je pučki pravobranitelj zatražio dodatno izvješće Zatvorske bolnice u kojem je između ostalog, ukazao i na presudu Europskog suda za ljudska prava *Mousel v. France* (2002.), u kojoj se zauzima stajalište da se, uz druge povrede u konkretnom slučaju, a uvažavajući zdravstveno stanje pacijenata, prirodu zdravstvenog tretmana i dr., vezivanje za krevet kao mjera osiguranja smatra povredom čl. 3. Europske

konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama. U citiranoj se presudi Sud poziva na preporuke Europskog odbora za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja CPT (Rec.(2006)2 Odbora ministara državama članicama o Europskim zatvorskim pravilima), koji u pravilima 68.1 – 68.4. regulira uporabu sredstava vezivanja. Odjel osiguranja Zatvorske bolnice dostavlja dodatno izvješće kojim potvrđuje navode pritužiteljice da je pritvorenica bila vezana tijekom noći u KBC za ženske bolesti i porode u Zagrebu, no takav se postupak tumači na način da je pritvorenica vezana iz sigurnosnih razloga, odnosno kako bi se spriječio bijeg, suicid ili samoozljeđivanje. U svezi stava pučkog pravobranitelja da se radi o teško bolesnoj osobi, u izvješću se navodi da takva tvrdnja "sigurnosno ne stoji". Povodom iznesenih stajališta, pučki je pravobranitelj Naslovu uputio upozorenje u kojem ukazuje na očitu nepodudarnost navoda prvog i drugog izvješća, činjenicu da težina bolesti nije predmet sigurnosne već medicinske procijene, činjenicu da je sama nazočnost pravosudne policajke bila dostatna da se spriječi eventualni bijeg, samoozljeđivanje ili suicid kao i činjenicu da se odredbe Zakona o izvršavanju kazne zatvora temeljem kojih se prema navedenom u izvješću postupalo u konkretnom slučaju ne primjenjuje na pritvorenike, već zatvorenike.

Ishod slučaja: Sa sadržajem upozorenja upoznata je pritužiteljica, a Zatvorska bolnica, niti Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, nisu sukladno čl. 7. Zakona o pučkom pravobraniteljstvu, obavijestili pučkog pravobranitelja o poduzetim mjerama povodom njegovog upozorenja.

(2) Opis slučaja (P.P.-1615/2006): Zatvorenik B.F. podnio je pritužbu pučkom pravobraniteljstvu radi neodobravanja izvanrednog izlaska. Naime, kako pritužitelj navodi rodilo mu se dijete zbog čega je zatražio izvanredni izlazak koji mu nije odobren.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio od zatvorske ustanove u kojoj je pritužitelj izdržavao kaznu zatvora izvješće o razlozima neodobravanja izvanrednog izlaska. U izvješću se navodi kako su povodom zamolbe zatvorenika zatražena mišljenja nadležne policijske postaje, centra za socijalnu skrb, te državnog odvjetništva. Budući da su dostavljena mišljenja negativna, zatvoreniku nije odobren izvanredni izlazak. Uzimajući u obzir prirodu izvanrednog izlaska i zakonske odredbe, pučki je pravobranitelj zatvoru uputio preporuku u kojem je ukazao na činjenicu da izvanredni izlazak ne predstavlja pogodnost zatvorenika, već se radi o izlasku povodom specifičnih životnih situacija, koji omogućava ostvarivanje prava na obiteljski život zatvorenika i članova njegove obitelji. Budući se zatvoreniku rodilo dijete, ostvareni su uvjeti iz čl. 128. st. 1. t. 3. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, za odobravanje

izvanrednog izlaska. Negativno mišljenje PP Vinkovci, kao i mišljenja Centra za socijalnu skrb te Državnog odvjetnika, nisu odlučna za odobravanje izvanrednog izlaska, već mogu biti relevantna za odlučivanje hoće li se zatvoreniku odobriti izvanredni izlazak pod nadzorom u pratnji pravosudnog policajca ili bez nadzora. Slijedom navedenog, pučki je pravobranitelj preporučio odobravanje izvanrednog izlaska.

Ishod slučaja: Uvažavajući preporuku pučkog pravobranitelja zatvoreniku je odobren izvanredni izlazak i posjet obitelji.

(3) Opis slučaja (P.P.-1408/2005): Zatvorenik T.K. je podnio pritužbu pučkom pravobranitelju radi neodobravanja nabavke potkoljениčnih proteza. Iz dostavljene liječničke svjedodžbe proizlazi da se indicira aplikacija novih potkoljениčnih proteza, te mišljenje liječnika da su proteze neophodne. Međutim, Kaznionica donosi rješenje kojim se zatvoreniku ne odobrava nabava ortopedskih pomagala. U obrazloženju navedenog rješenja navodi se da je zatvorenik prošle godine tijekom prekida kazne rješavao izradu protetike koja je izrađena u Osijeku, međutim zbog počinjenja novog kaznenog djela prekid je opozvan.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj temeljem podataka iz pritužbe i dostavljene dokumentacije, a uvažavajući čl. 14. st. 1. t. 7. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, sukladno kojem je zdravstvena zaštita pravo svakog zatvorenika, uputio preporuku Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav, navodeći kako je iz obrazloženja dostavljenog rješenja razvidno da nisu utvrđene činjenice koje bi bile odlučne za neodobravanje ortopedskih pomagala, te stoga preporuča da zatvoreniku odobre aplikaciju novih proteza sukladno nalazu i mišljenju liječnika.

Ishod slučaja: Uvažavajući preporuku pučkog pravobranitelja, Kaznionica je izvijestila pučkog pravobranitelja da je nabavke potkoljениčnih proteza u tijeku te da će troškove nabavke snositi Kaznionica.

(4) Opis slučaja (P.P.-1506/2007): S.D. iz Zagreba podnijela je pritužbu radi pružanja zdravstvene zaštite njezinom izvanbračnom drugu I.Z. koji se nalazi na izdržavanju kazne. Iz pritužbe proizlazi da je I.Z. 2002. godine operiran kojom mu je prilikom postavljen anus praeter. Pritužiteljica navodi da je I.Z. sukladno medicinskim nalazima zatražio zatvaranje anus praetera, no da to nije učinjeno.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj temeljem podataka iz pritužbe i dostavljene dokumentacije, a uvažavajući čl. 14. st. 1. t. 7. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, sukladno kojem je zdravstvena zaštita pravo svakog zatvorenika zatražio izvješće. U izvješću se navodi

kako zatvorenik manipulira svojim zdravstvenim stanjem, a da se zdravstvena zaštita pruža sukladno čl. 103. Zakon o izvršavanju kazne zatvora. U prilog navedenoj tvrdnji dostavljena je i medicinska dokumentacija. Međutim iz medicinske dokumentacije proizlazi kako su liječnici preporučili zatvaranje *anus praetera*, te je u tu svrhu obavljena i predoperativna obrada I.Z. No, kako je u mišljenju liječnika kirurga iz bolnice izvan zatvorskog sustava navedeno da "S obzirom na status pacijenta (zatvorenik dugogodišnja kazna), op zahvat kod nas u vitalnim indikacijama", pučki je pravobranitelj zatražio dodatno izvješće Zatvorske bolnice, o razlozima nepoduzimanja operativnog zahvata. Iz dostavljenog izvješća proizlazi da Zatvorska bolnica ni kadrovski niti po opremljenosti nije u mogućnosti poduzeti navedeni zahvat, a da liječnici Zatvorske bolnice ne mogu utjecati na odluke medicinskog osoblja izvan zatvorskog sustava koji smatraju da zahvat nije hitan te da se može čekati istek kazne (2014. godine). Uvažavajući činjenicu da se radi o pitanjima medicinske struke, pučki je pravobranitelj zatražio Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi da izvrši nadzor, te dostavi izvješće o razlozima nepristupanja zahvatu, odnosno, je li činjenica navedena u mišljenju liječnika a koja se odnosi na status pacijenata, bila odlučna pri odluci da će se obzirom na status pacijenata operaciji pristupiti samo ako postoje vitalne indikacije?

Ishod slučaja: Ispitni postupak je u tijeku.

Gradnja i prostorno uređenje

Područje gradnje pučki pravobranitelj prati u povodu pritužbi zbog ugrožavanja i povrede prava građana tijekom provedbe upravnih postupaka izdavanja lokacijskih i građevnih dozvola, te radi postupanja građevinske inspekcije. Prostorno uređenje, kao samostalno upravno područje, neposredno se razmatra samo u okviru postupaka koji su prethodili donošenju prostornog plana, za prostorne planove uređenja grada i općine. Međutim, područje prostornog uređenja razmatra se posredno, u povodu pritužbi radi izdavanja lokacijske dozvole, te gotovo u svakom pojedinačnom slučaju građevinske dozvole, odnosno gradnje, jer prigovore na predviđena rješenja iz prostornog plana građani u pravilu ističu naknadno, kada je već pokrenut i/ili proveden postupak za građevinsku dozvolu ili je već pokrenut postupak građevinske inspekcije.

Tijekom 2007. godine zaprimljeno je 114 novih pritužbi koje se odnose na područje gradnje (i njihov broj raste posljednjih pet godina), kao i 10 pritužbi u oblasti prostornog uređenja.

Iako je 1. listopada 2007. godine stupio na snagu novi Zakon o prostornom uređenju i gradnji, svi slučajevi gradnje za koje se provodio postupak pred pučkim pravobraniteljem, razmatrani su i raspravljeni u odnosu na bivše propise: Zakon o prostornom uređenju i Zakon o gradnji. Razlozi tome su u činjenici da je novi Zakon stupio na snagu u posljednjem tromjesečju 2007., a osim toga, propisi koji su prestali vrijediti 1. listopada 2007. i dalje se primjenjuju na temelju prijelaznih i završnih odredbi Zakona o prostornom uređenju i gradnji (čl. 325. do čl. 334.- *postupci započeti po odredbama ... do stupanja na snagu ovog zakona dovršit će se po odredbama tih zakona i propisa donesenih na temelju tih zakona*).

U oblasti gradnje, od ukupno novozaprimljenih pritužbi (114), 26 pritužbi odnosi se na postupak lokacijske dozvole, 23 na postupak izdavanja i zakonitost građevinske dozvole, a najveći broj na provedbu postupka i rad građevinske inspekcije (65).

Prigovore na rad građevinske inspekcije građani izjavljuju iz razloga zaštite prava na razuman rok za uspostavljanje zakonitog stanja gradnje, u slučaju bespravne gradnje na razuman rok za uspostavu prijašnjeg stanja. Prigovori na duljinu postupka isključivo se odnose na postupak izvršenja inspekcijskog rješenja (prigovori susjeda zbog neizvršenja mjere uklanjanja tijekom duljeg razdoblja, čak i po deset godina).

Zakonom o upravnom postupku utvrđeni su rokovi u kojima se upravni postupak, a tako i postupak građevinske inspekcije ima pokrenuti, provesti, dovršiti i izvršiti. Utvrđivanje roka pretpostavlja da građani zaštitu prava pred tijelom državne uprave mogu postići jednostavno, brzo i učinkovito. Podnositelji pritužbe koji se obraćaju pučkom pravobranitelju uglavnom nisu ostvarili zaštitu svojih prava, jer postupak traje nerazumno dugo, a to znači da i navedena osnovna načela u postupanju građevinske inspekcije nisu ostvarena. Iako se po prijavi gradnje nadzor najčešće obavi u najkraćem mogućem roku, izvršenje rješenja, naročito prisilno izvršenje putem druge osobe u pravilu se ne provodi odmah, nego se odgađa preko razumne mjere.

Prijašnjih je godina pučki pravobranitelj požurivao postupak u takvim predmetima, ali je ocijenjeno da to nije dovoljno djelotvorno, jer se radi o višegodišnjem prekoračenju rokova i velikom broju takvih predmeta. Stoga se u nekim predmetima uputilo stranke na podnošenje tužbe radi nezakonite radnje, iako se time opterećuje (ionako preopterećeno) pravosuđe, pa je ovo primjer načina na koji upravna tijela generiraju nove sudske sporove, bez potrebe.

Na temelju podataka pribavljenih iz pojedinačnih pritužbi građana, a najveći broj pritužbi izjavljenih pučkom pravobranitelju odnosi se na obiteljsku gradnju i na gradnju za uređenje građevinske parcele – okućnice, evidentno je da je građevinska inspekcija "zatrpana"

prijavama o gradnji obiteljskih zgrada, te pomoćnih, manjih gospodarskih i jednostavnih objekata.

Stanje preopterećenost građevinske inspekcije prijavama o gradnji manjih objekata nije novina, već je na to upozoreno u Izvješću o radu pučkog pravobranitelja za 2005. godinu. Tada je predloženo da se, u odnosu na pomoćne i jednostavne građevine s obzirom na njihovu jednostavnu gradnju i/ili vrijednost ("objekti male vrijednosti"), izmjenom i dopunom propisa nadležnost građevinske inspekcije uredi na drugi način. Prijedlog je tada pobliže obrazložen, a u bitnome se sastoji u tome da se jedinicama lokalne samouprave omogući ustrojavanje građevinskog redarstva (građevinski redar). Prijedlog je išao za oslobađanje inženjera Ministarstva od postupanja u odnosu na jednostavne gradnje i one gradnje kojima nije učinjena teža nepravilnost, a koja se može odmah otkloniti ukoliko je na nepravilnost investitor pravodobno upozoren od službene osobe lokalne jedinice.

U slučaju prijenosa dijela inspekcijskih nadležnosti na jedinice lokalne samouprave, inspektori Ministarstva mogli bi pravodobno provoditi nadzor ugradnje građevinskih proizvoda i opreme, nadzor nad "ozbiljnim" bespravnim gradnjama i/ili na onim gradilištima na kojim je kod izvođenja radova ujedno potrebno provoditi i hitne mjere osiguranja (stabilnost okolnog tla – klizišta i urušavanja, oštećenja postojećih građevina i sl), te nadzor nad gradnjama u zaštićenim područjima (zaštićeno obalno područje, park prirode, kulturno-povijesne cjeline i sl.). Otkrivene nepravilnosti na stambenim zgradama i štete izazvane građevinskim radovima 2007. godine na području Grada Zagreba, svjedoče da građevinska inspekcija nije uopće ili nije pravodobno obavila nadzor, te se inspekcijske mjere izriču kao interventne mjere, a ne kao preventivne, one koje se izriču u svrhu izvršenja pozitivne obveze države za zaštitu javnog interesa i sigurnosti građana.

Novi Zakon o prostornom uređenju i gradnji nije odredio nadležnost građevinske inspekcije u odnosu na vrstu građevine niti je u području gradnje predvidio mogućnost osnivanja redarstva. Stoga tek valja pričekati primjenu novog Zakona, te vidjeti u kojoj će se mjeri drugim instrumentima stvarno spriječiti i suzbiti nezakonito postupanje investitora i ostvariti razumna duljina postupka kod građevinske inspekcije.

Postupanje građevinske inspekcije u povodu traženja pučkog pravobranitelja za dostavu podataka u pravilu zahtijeva nadzor na mjestu građenja ili zahtijeva provedbu postupka po pravu nadzora, pa Ministarstvo obavijest i/ili izvješće o pojedinačnom slučaju gradnje ne dostavlja unutar roka od 30 dana. Međutim, zahtjev za dostavu zatraženog izvješća ili očitovanja o pojedinačnom slučaju gradnje nije pravodobno i redovito ispunjen niti u roku od 60 i više dana. Stoga je (nakon proteka roka od 60 i 90 dana) bilo potrebno požurivati dostavu

zatraženih podataka. Požurivanje je ponovljeno jedanput u deset (10) slučajeva iz 2007. ali, i za dvadeset (20) slučajeva iz ranijih godina, za koje se inspekcijski postupak vodi više godina. Požurivanje za dostavu podataka ponovljeno je dva i više puta u 9 slučajeva.

Međutim, potrebno je istaknuti da je za slučajeve za koje su zatraženi podaci Uprava za inspekcijske poslove provela postupak ponovnog preispitivanja, tako da su dostavljena izvješća u pravilu potpuna i iscrpna.

U povodu pritužbi na građevinsku i lokacijsku dozvolu ispitivanje se provodi u odnosu na to je li u postupku koji je prethodio izdavanju upravnog rješenja služba za graditeljstvo vodila računa i uvažavala prava građana koji sudjeluju u postupku ili je učinjen propust ili druga nepravilnost u radu. Sve češće, pritužbe sadrže i prigovore na ponašanje državnih službenika protivno načelima dobrog i profesionalnog rada.

Zaštita prava na ishođenje lokacijske i građevinske dozvole 2007. godine najčešće je zatražena zbog "šutnje administracije" prvostupanjskog tijela, jer zatražena dozvola nije izdana u zakonskom roku od 30, odnosno 60 dana. Pokretanje i provedba postupka može ovisiti o volji službene osobe. Sukladno čl. 125. st. 1. ZUP-a, u stvarima u kojima se postupak može pokrenuti samo u povodu zahtjeva stranke, trenutak pokretanja postupka je kada nadležno tijelo "izvrši ma koju radnju u cilju vođenja postupka" (radnju čini nadležno tijelo evidentiranjem) i ne može ovisiti o volji službene osobe. O volji službene osobe ne može ovisiti niti pravo na pribavljanje upravnog rješenja, jer je određen zakonski rok od 30 dana za rješavanje o uredno podnesenom zahtjevu za lokacijsku i građevinsku dozvolu.

Neposredna posljedica prekoračenja roka za izdavanje lokacijske dozvole od strane prvostupanjskog tijela 2007. je odbijanje zahtjeva, jer dozvola nije mogla biti izdana na način kako je zatražena. Osnovni razlog odbijanju zahtjeva za lokacijsku dozvolu je izmjena prostorno-planske dokumentacije za vrijeme (dugog) trajanja postupka za njezino izdavanje, jer je prije nego je već zatražena dozvola izdana stupio na snagu novi prostorni plan.

Pitanje pravne sigurnosti građana nakon podnošenja zahtjeva za lokacijsku dozvolu, a odnosi se na zahtjeve za koje se za vrijeme trajanja upravnog postupka promijenjen prostorni plan, konačno je riješio Upravni sud. Zaključkom Imovinsko-pravnog odjela ovoga Suda izraženo je pravno shvaćanje prema kojemu upravna tijela trebaju postupati na način da pri donošenju odluke (lokacijska dozvola) primjenjuju onaj propis koji je mjerodavan u vrijeme pokretanja postupka, osim ako propisom nije drugačije određeno.

Zaštita prava tražena je od pučkog pravobranitelja i zbog poništavanja pravomoćne lokacijske i ukidanja građevinske dozvole. Tako je, u slučaju za koji se pred pučkim pravobraniteljem provodio postupak ispitivanja, utvrđeno: "*Pravomoćna lokacijska dozvola za gradnju*

obiteljske kuće poništena je po pravu nadzora, a pravomoćna je građevinska dozvola ukinuta u postupku obnove postupka izdavanja građevinske dozvole. Stavljanjem pravomoćnih upravnih akata izvan snage, poništavanjem lokacijske i građevinske dozvole pritužitelji su dovedeni u stanje pravne nesigurnosti".

Za razliku od prethodnih godina, kada su se građani prituživali na dugotrajnost i odugovlačenje postupka kod drugostupanjskog tijela, Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, takve su pritužbe 2007. godine izjavljene na rad prvostupanjskog tijela, odnosno na rad službe za prostorno uređenje i graditeljstvo županijskih ureda državne uprave, a naročito u odnosu na ispostave županijskih ureda državne uprave.

S obzirom da su novim Zakonom o prostornom uređenju i gradnji poslovi izdavanja odobrenja za građenje decentralizirani (veći gradovi, Grad Zagreb i županije), tek će se u narednom izvještajnom razdoblju moći cijeliti jesu li novonadležna upravna tijela duljinu ovih upravnih postupka dovela do mjere koja se može smatrati razumnom i otkloniti prigovor na "šutnju administracije".

U povodu traženja podataka od Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva i županijskih ureda, zahtjev za dostavu zatraženog izvješća ili očitovanja o pojedinačnom slučaju gradnje često nije ispunjen unutar roka od 30 dana.

Pritužbe iz područja prostornog uređenja (zaprimito ih je 10 u 2007. godini), sadrže zahtjeve za zaštitu prava na uređenje lokalnog područja. Građani su uglavnom nezadovoljni što njihove primjedbe na prijedlog plana, kao prijedlog lokalnog stanovništva za drugačije planiranje područja, naročito na planiranje građevinskih zona obalnog područja, nisu usvojene i uvrštene u prostorni plan uređenja. Međutim, takve primjedbe su u pravilu preuranjene u slučajevima u kojima građani još nisu dobili obrazloženi odgovor na primjedbe dane na prijedlog plana u javnoj raspravi, jer taj postupak još nije dovršen. Kada su primjedbe stavljene nakon što je plan prošao postupak za davanje suglasnosti kod Ministarstva i već bio donesen, primjedbe su zakašnjele.

PRIMJERI:

(1) Opis slučaja (P.P.-183/07): Pritužitelj A.V. iz R. posjeduje pravomoćno rješenje građevinskog inspektora o uklanjanju bespravno izgrađenog objekta u neposrednom susjedstvu, od 1. listopada 1998. godine. Ovim rješenjem naređeno je H. D. iz V. uklanjanje sagrađenog bez građevinske dozvole (na postojećoj garaži). Međutim, bespravni investitor ne samo što nije postupio po naredbi inspektora nego je nastavio s radovima, tako da je ukupnu

visinu postojeće pomoćne građevine podigao na visinu od 3,80 m, nadogradnju je zatvorio, a garažu prenamijenio za stanovanje.

Temeljem dokumentacije dostavljene uz pritužbu, a naročito fotografija predmetne gradnje (snimljene u razdoblju od 27. veljače 2004. do 17. prosinca 2006. godine), potvrđeno je da je najveći dio radova stvarno izveden nakon izdavanja naredbe o uklanjanju, štoviše i nakon izdavanja zaključka o dozvoli izvršenja i pokretanja prekršajnog postupka protiv investitora.

Poduzete mjere: S obzirom da se u konkretnom slučaju s dovoljno sigurnosti moglo utvrditi da se radovi nastavljaju, te da se s dovoljno sigurnosti može zaključiti da se radi i o zagađenju okoliša građenjem, građevinskoj inspekciji Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva predložena je provedba postupak izvršenja, bez odlaganja.

Uredu pučkoga pravobranitelja dostavljeno je izvješće građevinskog inspektora da je u postupku nadzora nad građenjem inspekcijski postupak pokrenut 1998. ali, taj je postupak zbog zastare obustavljen. Međutim, iako je utvrđena povreda Zakona o gradnji, nije dostavljen i podatak je li izdano novo inspekcijsko rješenje.

S obzirom da se u povodu pritužbe slučaj prati kao slučaj neizvršenja rješenja o uklanjanju, Ministarstvu je ponovo istaknuto da se u konkretnom slučaju s dovoljno sigurnosti može utvrditi da se radovi nastavljaju ali, i da se stvarno radi i o zagađenju okoliša građenjem, te je ponovo predložena provedba postupak izvršenja.

Ishod slučaja: Obavijest o učinjenom po prijedlogu pučkog pravobranitelja nije zaprimljena, niti je dostavljena obavijest o tome je li u veljači 2007. godine po službenoj dužnosti pokrenut inspekcijski postupak za novu bespravnu gradnju (nadogradnja i prenamjena).

Napomena: Postoji veći broj identičnih predmeta, u kojima se zaključak o dozvoli izvršenja ne provodi deset godina, pa dolazi do zastare, pri čemu često nema podataka o pokretanju prekršajnog postupka protiv bespravnog graditelja.

(2) Opis slučaja (P.P.-290/07): Pritužitelj B. G. obratio se pučkom pravobranitelju zbog nemogućnosti korištenja puta do svoje kuće u M. kod T., uslijed bespravne gradnje M. D. iz S. Prema navodima pritužitelja, ovu bespravnu gradnju građevinski inspektor prvi je puta evidentirao još 12. siječnja 1988. godine. Ali, unatoč tada izdanoj zabrani daljnje gradnje, ista je nastavljena.

Prema podacima iz rješenja o uklanjanju, na parceli označenoj kao kat. čest. br. x i y, k.o. M., bez potrebne građevinske dozvole izgrađeno je: građevina tl. dim. 8,50 x 8,20 m, vis. 7,00 m (P+1+st. potk.), septička jama dimenzija 2,50 x 2,00 x 2,00 m, betonski zid obložen kamenom

duljine 11,00 m, visine od 0,90 do 1,50 m. Dio gradnje ukupne površine 219 m², podignut je na parceli puta Općine M.

Izvršnost rješenja o uklanjanju utvrđena je zaključkom o dozvoli izvršenja, od 29. prosinca 2003. Međutim, bespravni investitor nije izvršio niti naredbu građevinskog inspektora iz 2003. godine i do danas nije snosio nikakve posljedice zbog smetanja i uzurpacije javnog dobra bespravnom gradnjom.

Poduzete mjere: S obzirom da uklanjanje navodno još uvijek nije izvršeno, od građevinske inspekcije zatraženi su podaci o mjerama koje su do sada poduzete protiv investitora i podatak o roku u kojem se najranije može očekivati provedba postupka administrativnog izvršenja.

Ishod slučaja: Nepoznat, jer zatraženo izvješće nije dostavljeno niti na ponovljeni zahtjeva (požurnica). Uprava za inspekcijske poslove upozorena je na obvezu i dužnost suradnje s pučkim pravobraniteljem.

(3) Opis slučaja (Broj: P.P.-36/07 i 1648/06): Pučkom pravobranitelju obratili su se suprotstavljene stranke V. K. iz Z. i S. A. iz P. Obje pritužbe (susjedi) odnose se na gradnju stambene zgrade u k.o. Di.. Ko.. investitora V. K., a sadrže prigovore na rad Ureda državne uprave u Z. županiji i Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva. Prigovore na rad Ministarstva suprotstavljene stranke izjavile su u odnosu na provođenje drugostupanjskog postupka i postupke građevinskog inspektora.

S.A. je izjavio pritužbu u odnosu na gradnju susjeda V. K., i to radi povrede prava na mirno uživanje vlasništva i duljinu upravnog postupka, a V.K. zbog obnove postupka njegove pravomoćne lokacijske i građevinske dozvole, radi duljine postupka ponovnog izdavanja građevinske dozvole, te radi davanja prednosti suprotnoj stranci i njegovo dovodenje u nejednakopravni položaj u tim postupcima.

U vrijeme kada je V.K. izjavio pritužbu, kod Ministarstva već je provedeno ispitivanje u povodu pritužbe S. A. Postupak u slučaju S.A. dovršen je zauzimanjem stajališta da je duljina postupka za građevinsku dozvolu V. K., a koji je do sada trajao sedam godina i koji je još uvijek u tijeku (prijedlog za obnovu postupka pravomoćne lokacijske i građevinske dozvole, od 26. 06. 2000.), prekomjerna i nerazumna, a kako ne postoje posebne iznimne okolnosti koje bi je opravdale, u ovom je pojedinačnom slučaju pričinjena i povreda prava na dobivanje pravodobne i učinkovite zaštite. Naime, iako je Ministarstvo do 2007. godine više puta provodilo postupak, samo nije riješilo stvar, već je suprotno istu učinilo složenom i/ili nedovoljno jasnom (npr. za postupanje po drugostupanjskom rješenju prvostupanjsko je tijelo tražilo poseban naputak, pa je postupak trajao četiri i pol godine).

V. K. svoju pritužbu obrazlaže podatkom da mu svojstvo stranke u upravnim postupcima koji su provedeni za stambenu građevinu susjeda S.A. nije priznato, iako to pravo zainteresiranoj osobi priznaje i jamči ZUP. Duljina trajanja postupka za ishođenje građevinske dozvole za njegovu stambenu građevinu, do kojega je došlo iz razloga poništavanja te dozvole nakon što je već stekla svojstvo pravomoćnosti, nije posljedica složenosti predmeta već je nastupila kao posljedica tri, odnosno četiri postupka kod tijela prvog i drugog stupnja. Razlogom smatra i netočan zaključak drugostupanjskog tijela o činjeničnom stanju, odnosno mijenjanju ocijene o predmetu stvari: o građevinskoj dozvoli i o činjeničnom stanju utvrđenom nadzorom građevinskog inspektora. Nepriznavanje svojstva stranke u prvostupanjskom postupku i izmjenom ocjene Ministarstva o predmetu (građevinska dozvola prvo je potvrđena, a naknadno poništena; u prvom inspekcijskom postupku nije utvrđena povreda materijalnog prava, naknadno je utvrđena povreda zakona), V.K. smatra da je neposredno doveden u nejednakopravni položaj.

Raspravljajući o izloženim pritužbama, utvrđeno je da je duljini postupka pridonijelo izjavljivanje žalbi i upravnih tužbi. Međutim, ostala je nejasnom činjenica u kojoj je mjeri u izloženim pojedinačnim upravnim stvarima ocijenjeno jesu li gradnje protivne javnom interesu (izgrađenost, udaljenost od međe, bitni zahtjevi za građevinu) ili privatnom interesu stranaka u postupku. Navedeno je bitna činjenica za provedbu i dovršenje inspekcijskih postupaka (izvršenje mjere uklanjanja). Naime, sve okolnosti upućuju da se radi o osobama u bitno sličnim situacijama u odnosu na usklađenost gradnje sa zakonom, te da stranke svoje odnose rješavaju u upravnom, umjesto u sudskom postupku. Zbog nepotpunih podataka, jer se nisu uspjeli pribaviti od državnih tijela, ostalo je nejasnim je li investitor V. K. stavljen u bitno drugačiji položaj u odnosu na drugu stranku u upravnom i inspekcijskom postupku (razlozi za poništavanje građevinske dozvole, utvrđivanje činjeničnog stanja građevine K. i stanja parcele A., inspekcijska mjera..., neprovedbu postupka u povodu posljednjeg upravnog spora K.).

Poduzete mjere: Od Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva zatraženo je pobliže obrazloženje pitanja za koja pučki pravobranitelj ne raspolaže s dovoljno podataka, potrebnih za donošenje ocjene o povredi zakonskih prava pritužitelja.

Ishod slučaja: U slučaju S.A. ocijenjeno je da postupak traje nerazumno dugo. U slučaju V.K. radi poništenja pravomoćnih upravnih akata i nejednakopravnog odnosa, zatraženi podaci s očitovanjem nisu dostavljeni.

(4) Opis slučaja (P.P.-554/07): A. D. smatra da joj je pričinjena povreda prava gradnjom na međi, a prava na mirno uživanje vlasništva neprovođenjem postupka administrativnog izvršenja rješenja o uklanjanju. Radi se o pomoćnoj građevini susjeda (u naravi: garaža).

Prema navodima iz pritužbe, bespravni investitori djelomično su izvršili inspekcijsko rješenje. Uklanjanjem (samo) zidova, odnosno neizvršenjem rješenja o uklanjanju u cijelosti, za pomoćni objekt naknadno je izvršena prenamjena (sada terasa).

Poduzete mjere: Zatraženo je očitovanje na prigovor da ugovorni izvođač Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, nije postupio na način i u roku iz zaključka o dozvoli izvršenja, od 4. siječnja 2005. godine.

Ishod slučaja: S obzirom da je u postupku nadzora provedenom u povodu zahtjeva pučkog pravobranitelja utvrđeno da je rješenje o uklanjanju izvršeno samo u dijelu, postupak prisilnog uklanjanja je nastavljen, radi provedbe uklanjanja u cijelosti.

Postupak je dovršen uvažavanjem prijedloga pučkog pravobranitelja. Pritužba je ocijenjena osnovanom.

(5) Opis slučaja (P.P.-1489/05): Razlog zbog kojega se T.G. obratio pučkom pravobranitelju je zamolba za pravnu pomoć kod rješavanja pitanja upisa stare roditeljske kuće u zemljišnu knjigu. Kao nerješiv problem pred kojim se zatekao je pitanje brisanja tereta – zabilježbe da za kuću nije izdana građevna i uporabna dozvola, a ova je zabilježba upisana samo iz razloga jer ne može priložiti potvrdu Ureda za katastar da je kuća 15. veljače 1968. godine bila evidentirana na parceli kao već sagrađena. Naime, zbog namjere gradnje nove kuće, sredstva za gradnju planirao je pribaviti kreditom poslovne banke (osiguranje kredita hipotekom na naslijeđenoj roditeljskoj kući).

Prije nego je zatražio zaštitu prava od pučkog pravobranitelja, obraćao se županijskoj službi nadležnoj za graditeljstvo, zahtjevom za izdavanja uvjerenja o legalnosti i uporabljivosti građevine, a nakon što zatraženo nije uspio pribaviti obratio se i Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva. Nadalje, utvrdio je i da arhiva Središnjeg ureda Državne geodetske uprave ne raspolaže aerofotogrametrijskim snimcima ovog područja za razdoblje prije 1968. godine (snimke ovoga područja su hrvatski geodeti navodno prvi puta učinili 1974. godine). Stoga niti kod Ureda za katastar i geodetske poslove u Z. nije došao do bilo kakvog rješenja.

Aerofotogrametrijski snimak iz 1967. godine ipak je uspio pribaviti (Vojnogeografski institut Beograd, Srbija). Međutim, radi se o dokumentaciji strane države i institucije, te je Državna

geodetska uprava za pribavljeno odgovorila, cit: "*Državna geodetska uprava niti vam može ovjeriti niti odobriti korištenje predmetnog aerofotogrametrijskog snimka*".

T.G. i dalje ostaje bez ponuđenog rješenja problema i upute u način na koji može pribaviti valjanu ispravu, kao valjani dokaz da je obiteljska kuća postojala na parceli prije 15. veljače 1968. godine, te da se ima smatrati legalnom građevinom.

Istodobno rješava i pitanje ishoda lokacijske i građevinske dozvole za gradnju nove stambene građevine za svoju obitelj. Lokacijska dozvola nije izdana u primjerenom roku, pa zbog odugovlačenja postupka lokacijske dozvole dolazi i u situaciju građanina neposredno oštećenog radom tijela državne uprave. Naime, u vrijeme kada je najranije mogao podnijeti zahtjev za građevinsku dozvolu, biva zatečen u obvezi plaćanja vodnog doprinosa (od 16. veljače 2006. građevinska dozvola ne može biti izdana bez potvrde o izvršenoj uplati vodnog doprinosa).

Poduzete mjere: Postupak ispitivanja proveden je prvo kod Državne geodetske uprave. Utvrđeno je da su u povodu ispitivanja pučkog pravobranitelja, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Državna geodetska uprava i Ministarstvo pravosuđa zauzeli usuglašeno stajališta glede pitanja dokaza potrebnih za upis u zemljišnu knjigu objekta sagrađenog prije 15. veljače 1968. godine. U odgovoru dostavljenom Uredu pučkoga pravobranitelja, Državna geodetska uprava posebno je obrazložila pravnu osnovu temeljem koje ista nije nadležna za raspravljanje o pitanju vremena izgradnje i utvrđivanje vjerodostojnosti aerofotogrametrijskog snimka, te uputila na pokretanje postupka pred općinskim sudom.

S obzirom da su sve okolnosti upućivala na postojanje osnovane sumnje da je neposredna povreda prava pritužitelja učinjena u postupku službe za prostorno uređenje županijskog ureda državne uprave, postupak je nastavljen kod Središnjeg državnog ureda za upravu, radi ispitivanja činjenice je li došlo do neosnovanog odugovlačenja postupka lokacijske dozvole. Zatražen je nalaz upravne inspekcije o razlozima nerješavanja predmeta po zahtjevu imenovanoga za izdavanje lokacijske dozvole. Ujedno je zatraženo i očitovanje na prigovor/zahtjev za eventualnu naknadu štete (u iznosu vodnog doprinosa).

Tijekom postupka pred pučkim pravobraniteljem, utvrđeno je da Ured državne uprave u županiji nije u ostavljenom roku postupio niti po traženju Središnjeg državnog ureda za upravu, te je na taj način, nemarom, propustom i nepravilnim radom, Središnji državni ured za upravu doveo u situaciju neispunjenja dužnosti, u smislu čl. 11. st. 3. Zakona o pučkom pravobranitelju. Time se neposredno postupilo i protivno odredbama čl. 11. do 13. Etičkog kodeksa državnih službenika.

Pučki pravobranitelj predložio je da se u označenom upravnom predmetu izvrši neposredni inspekcijski nadzor, te da se o utvrđenom, zajedno s nalazom i mišljenjem upravnog inspektora, a shodno tomu i poduzetim mjerama, izvršiti Ured pučkoga pravobranitelja.

Ishod slučaja: Odjel upravne inspekcije Središnjeg državnog ureda za upravu utvrdio je da je prekoračen rok za izdavanje lokacijske dozvole: prva radnja u postupku učinjena je osam mjeseci nakon zaprimanja urednog i potpunog zahtjeva za lokacijsku dozvolu, dozvola je izdana devet mjeseci nakon zaprimanja zahtjeva. Međutim, prema mišljenju upravne inspekcije, ne postoje razlozi za pokretanje odgovornosti državnog službenika, jer nisu postojali objektivni uvjeti za provedbu postupka u skladu sa ZUP-om, unutar roka od 60 dana (nedovoljan broj državnih službenika u odnosu na broj zaprimljenih zahtjeva za izdavanje dozvola).

U postupku pred pučkim pravobraniteljem ocijenjeno je da je osnovan prigovor iz pritužbe koji se odnosi na prekomjernu duljinu postupka, jer je po urednom i potpunom zahtjevu za ishodenje lokacijske dozvole došlo do povrede članka 218. stavka 1. ZUP-a i odredbe čl. 39. Zakona o prostornom uređenju. Duljina postupka izdavanja lokacijske dozvole ima za posljedicu da je ta dozvola izdana nakon 16. veljače 2006., a to znači da zahtjev za građevinsku dozvolu objektivno nije mogao biti podnesen ranije, nego tek u vrijeme kada je za ishodenje građevinske dozvole valjalo ispuniti i dodatni uvjet izvršene uplate vodnog doprinosa. Međutim, i za slučaj kada postoji neposredna uzročna veza između utvrđene povrede prava i materijalne i/ili nematerijalne štete, pučki pravobranitelj nije mogao nastaviti postupak, jer ne može raspravljati o prigovoru naknade štete (nadležnost suda).

Građanska stanja

Pritužbe iz područja građanskih stanja, iako nisu brojne (37 u 2007. godini), vrlo su raznolike po svom sadržaju. Odnosile su se na konvalidaciju upisa činjenice sklapanja braka, obnovu državnih matica, osobno ime, upis činjenica rođenja, zaključenja braka i smrti u državne matice, izdavanje izvadaka i potvrda iz državnih matica.

Iz očitovanja Ureda državne uprave u Ličko-senjskoj županiji, zatraženog u povodu dobivene pritužbe, saznali smo da državne matice Matičnog ureda Donji Lapac, kao i nekih drugih ureda u istoj županiji, nestale ili uništene u vojno-redarstvenoj akciji Oluja, još uvijek nisu obnovljene. Sukladno članku 51. stavak 1. Zakona o državnim maticama, uništene ili nestale

državne matice morale su se obnoviti bez odgode. Kako je od vojno-redarstvene akcije Oluja prošlo više od 17 godina, pučki je pravobranitelj zatražio izvješće Središnjeg državnog ureda za upravu o broju nestalih ili uništenih državnih matrica u Republici Hrvatskoj i o postupku njihove obnove.

Hrvatska državljanka koja je sklapanjem braka sa strancem stekla prezime koje sadrži više od dvije riječi, pritužila se pučkom pravobranitelju zbog povrede prava na služenje osobnim imenom. Pritužiteljica je morala odabrati dvije riječi prezimena kojima će se služiti u pravnom prometu (prilikom izdavanja putovnice), s obzirom da je člankom 2. stavkom 4. Zakona o osobnom imenu propisano da ime i prezime kojim se osoba služi u pravnom prometu može sadržavati svako za sebe najviše dvije riječi. Pošto se sadržaj pritužbe odnosi na veći broj slučajeva, pučki je pravobranitelj uputio poticaj Hrvatskom saboru za dopunu Zakona o osobnom imenu. Predložio je da se dopunom predvide izuzetci od odredbe članka 2. stavka 4. Zakona o osobnom imenu, odnosno, slučajevi u kojima ime i prezime kojim se osoba služi u pravnom prometu može sadržavati svako za sebe više od dvije riječi.

Središnji državni ured za upravu podržao je poticaj pučkog pravobranitelja te se obvezao izraditi radni tekst prijedloga dopune Zakona.

U četiri slučaja pučki je pravobranitelj preporukom prema Uredu državne uprave u Sisačko-moslavačkoj županiji i Uredu državne uprave u Vukovarsko-srijemskoj županiji pomogao pritužiteljima konvalidirati upis činjenice sklapanja braka.

PRIMJERI:

(1) Opis slučaja (P.P. – 1473/07) Pučkom se pravobranitelju obratio gospodin J. K. iz B.K. U svom podnesku navodi da je 7. travnja 1995. godine sklopio brak s D.P., koji je upisan u maticu vjenčanih pod rednim brojem 2. za matično područje M.G.

Pritužitelj navodi da mu je u povodu zahtjeva za izdavanje izvoda iz matice vjenčanih Matični ured u S. izdao uvjerenje u svrhu utvrđivanja braka putem Općinskog suda, s obzirom da se njegov brak ne može konvalidirati jer mu nije nazočila službena osoba.

Poduzete mjere: U povodu pritužbe J.K. pučki je pravobranitelj uputio preporuku Matičnom uredu u S. u kojoj je između ostalog naveo mišljenje Ureda za zakonodavstvo Vlade RH (od 22. studenoga 2006. godine) o konvalidaciji brakova sklopljenih na područjima pod zaštitom Ujedinjenih naroda od 1993. – 1997. godine.

U tom se mišljenju navodi da upravna tijela u postupcima konvalidacije moraju voditi računa jesu li upravni akti u skladu s Ustavom RH, Ustavnim zakonom o ljudskim pravima i

slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj i zakonima Republike Hrvatske. Ured (Vlade) smatra da u provođenju odredbe članka 1. Zakona o konvalidaciji upravno tijelo mora promatrati upravni akt koji je predmetom konvalidacije, kako s aspekta zakona koji su u Republici Hrvatskoj važili u vrijeme kada je taj akt donesen, tako i s aspekta važećih zakonskih rješenja.

Od 1993. – 1997. godine u Hrvatskom Podunavlju sklapani su brakovi pred matičarom, iako je sukladno članku 28. stavku 1. točki 3. Zakona o braku i porodičnim odnosima, koji se tada primjenjivao u Republici Hrvatskoj, nužna pretpostavka za postojanje braka nazočnost odbornika kojega je odredila skupština općine.

Uz ostale zakonske pretpostavke za postojanje braka, Obiteljski zakon iz 1998. godine, kao i odredba članka 24. stavak 1. točka 3. sada važećeg Obiteljskog zakona (iz 2003.), propisuju da je za brak u građanskom obliku dovoljno da je sklopljen pred matičarom.

Brakovi sklopljeni prije reintegracije koji, osim nenazočnosti općinskog vijećnika, ispunjavaju ostale zakonske pretpostavke za postojanje braka, ispunjavaju i danas važeće zakonske pretpostavke za sklapanje braka u građanskom obliku. Stoga Ured za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske smatra da bi "ne-konvalidacija" ovih brakova bila protivna ciljevima koji su se htjeli postići Zakonom o konvalidaciji, a s ozbiljnim posljedicama na status ljudi, njihovu imovinu i djecu rođenu u tim brakovima.

Smatramo važnim istaknuti da je Ured za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske temeljem članka 25. stavak 1. Zakona o Vladi Republike Hrvatske, ovlašten davati stručna mišljenja središnjim tijelima državne uprave u vezi s primjenom zakona i drugih propisa.

Nakon mišljenja Ureda za zakonodavstvo, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za upravu uputio je dopis Uredima državne uprave u Osječko-baranjskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji u kojem je istakao da se svi brakovi sklopljeni u Podunavlju smatraju važećim jer nisu u suprotnosti sa pozitivnim propisima Republike Hrvatske.

Slijedom navedenoga, a temeljem članka 7. stavak 1. Zakona o pučkom pravobranitelju, pučki pravobranitelj dao je preporuku da se udovolji zahtjevu gospodina J.K. za izdavanje izvoda iz matice vjenčanih, te da se o mjerama poduzetim u svezi ove preporuke obavijesti pučkog pravobranitelja u roku od 30 dana.

Ishod slučaja: Matični ured S. obavijestio je pučkog pravobranitelja da je u povodu njegove preporuke konvalidirao upis činjenice sklapanja pritužiteljevog braka.

Napomena: Tijekom više od godine dana, pučki je pravobranitelj iznosio stav da činjenice upisane u matice nisu akti, pa ne podliježu konvalidaciji, već joj podliježu samo akti. Onaj tko

smatra spornom upisanu činjenicu, treba pokrenuti sudski postupak. Samo presudom se mogu mijenjati činjenice upisane u maticama.

(2) Opis slučaja (P.P. – 1217/07): Pučkom se pravobranitelju obratila gospođa Ana-Marija Z., rođena R., iz Z. Pritužiteljica navodi da je rođena 1. ožujka 1981. godine u M., Bosna i Hercegovina. Podaci o njezinom rođenju upisani su u maticu rođenih koja se vodi za mjesto M., pod rednim brojem 601 za 1981. godinu. U odgovarajuću rubriku temeljnog upisa matice rođenih upisano joj je osobno ime Ana-Marija.

Na temelju bosanskohercegovačkog izvotka iz matice rođenih, pritužiteljica je 31. srpnja 1998. godine upisana u maticu rođenih matičnog područja Zagreb pod rednim brojem 00792. Svi upisani podaci, pa tako i podatak o osobnom imenu Ana-Marija, identični su podacima upisanim u bosanskohercegovačku maticu rođenih.

Pritužiteljici je Matični ured Z. u nekoliko navrata izdavao potvrde o činjenicama upisanim u maticu rođenih. Uz pritužbu je priložila rodne listove izdane 1998. i 2005. godine sa iskazanim podatkom o osobnom imenu Ana-Marija.

Pritužiteljica je 7. srpnja 2007. godine sklopila brak sa F.Z. Radi prijave sklapanja braka zatražila je izdavanje rodnog lista. U odgovarajućoj rubrici rodnog lista izdanog 22. kolovoza 2007. godine, upisano joj je osobno ime Ana Marija. Pritužiteljica navodi kako joj je objašnjeno da sukladno Zakonu o osobnom imenu dvije riječi imena, kao i dvije riječi prezimena ne smiju biti spojene crticom. S obzirom da je isti Zakon o osobnom imenu bio na snazi i u vrijeme njenog upisa u maticu rođenih u Matičnom uredu Z., kad joj je upisano osobno ime Ana-Marija, pritužiteljica smatra da joj je matičar prilikom izdavanja rodnog lista povrijedio pravo na služenje svojim osobnim imenom.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj uputio upozorenje Matičnom uredu Z. U dopisu je naveo:

"Člankom 42. stavkom 1. Zakona o državnim maticama propisano je da se o činjenicama koje su upisane u državne matice izdaju izvaci iz državnih matica i potvrde kao isprave trajne vrijednosti. Sukladno citiranoj odredbi, rodni list mora sadržavati podatke o rođenju koji su upisani u rubrike temeljnog upisa matice rođenih. Pošto je u odgovarajućoj rubrici matice rođenih pritužiteljici upisano osobno ime Ana-Marija, tako je ovaj podatak morao biti iskazan i u rodnom listu.

Temeljem čl. 7. st. 1. Zakona o pučkom pravobranitelju, pučki pravobranitelj upozorava na povredu odredbe čl. 42. st. 1. Zakona o državnim maticama. O mjerama poduzetim u povodu ovog upozorenja obavijestite pučkog pravobranitelja u roku od 15 dana."

Ured za opću upravu Grada Z. naveo je u očitovanju da je Matični ured C. izdao rodni list sukladno pisanoj uputi Središnjeg državnog ureda za upravu, koji je određen za nadzorno tijelo u provođenju Zakona o državnim maticama i Zakona o osobnom imenu. U navedenom nalogu, koji je upućen svim matičnim uredima u Republici Hrvatskoj, izričito se zahtijeva da se osobno ime ili prezime upisano u državnu matricu sa crticom, u izvodu iz državne matrice piše bez crtice.

Gradski ured za opću upravu ističe da se i sam susreće s brojnim pritužbama građana kojima je zbog primjene naloga Središnjeg državnog ureda za upravu promijenjen identitet, ali da ne može postupati suprotno uputi nadređenog tijela.

Pučki je pravobranitelj 4. listopada 2007. godine zatražio i stručno mišljenje Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, koje u trenutku pisanja ovog izvješća još uvijek nije dobio.

Ishod slučaja: Slučaj u tijeku.

Statusna prava (državljanstvo, stranci)

Pučki je pravobranitelj primio 51 pritužbu koja se odnosi na stjecanje hrvatskog državljanstva te dobivanje odobrenja za privremeni i stalni boravak u Republici Hrvatskoj, a većina ih se odnosi na dugotrajnost upravnog postupka. Na temelju zaprimljenih pritužbi pučki je pravobranitelj utvrdio da postupak za stjecanje hrvatskog državljanstva traje u prosjeku dvije godine. Važno je pri tome istaknuti da odgovori Ministarstva unutarnjih poslova na upite pučkog pravobranitelja nisu sadržavali konkretne obavijesti o razlozima zbog kojih rješenja nisu donesena i o tome koje će radnje poduzeti u svrhu njihovog donošenja.

PRIMJER:

(1) Opis slučaja (P.P.-1574/05.): Pučkom se pravobranitelju pritužbom obratila (13.12.2005.) gđa. D. V., u ime sina Ž.V., pritužujući se na postupanje pomoćnika ministra MUP-a, g. Ž. K. U pritužbi je navela da se u konkretnom slučaju radi o odugovlačenju postupka o zahtjevu za primitak u hrvatsko državljanstvo njezinog sina Ž. Zahtjev je predan 2002. godine

Veleposlanstvu RH u Beogradu. Sredinom 2003. godine, MUP je zatražio nadopunu zahtjeva, čemu je Ž. odmah udovoljio, međutim, rješenje od tada nije primio.

Stoga se majka pritužitelja obratila za pomoć pučkom pravobranitelju.

D.V. smatra da je o zahtjevu njezina sina MUP trebao odavno donijeti rješenje temeljem čl. 11 Zakona o hrvatskom državljanstvu, jer je ona hrvatska državljanka, iseljenica iz Republike Hrvatske u R. Srbiju. Kako rješenje nije stizalo, pritužiteljica je kontaktirala MUP, gdje joj je rečeno, kako je zahtjev riješen pozitivno, te se nalazi na potpisu kod pomoćnika min. Ž. K. Pritužiteljica je navela, kako pomoćnik ministra rješenje nije vratio referentu, već ga je zadržao više od jedne godine.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj više puta zatražio očitovanje navedenog pomoćnika ministra o stanju predmeta i razlozima zbog kojih predmet nije riješen u roku određenom Zakonom o općem upravnom postupku, i to dopisima od:

- 23. 12. 2005.
- 24. 3. 2006., te
- 30. 5 2006.,

ali niti na jedan dopis nije odgovoreno.

Kako pomoćnik ministra nije dostavio zatraženo očitovanje pučkom pravobranitelju ni do studenog 2006. godine, pučki je pravobranitelj naložio svojoj savjetnici izvršiti neposredan uvid u spis predmeta MUP-a, što je i pokušano 27. studenoga 2006. godine, po prethodnoj najavi.

Provjerom u evidenciji predmeta, potvrđeno je da spis predmeta sadrži nacrt rješenja i da se čeka potpis pomoćnika ministra.

Uvid u spis nije obavljen jer je spis predmeta u uredu pomoćnika ministra koji nije bio slobodan.

Stoga je dogovoreno da će pomoćnik ministra biti obaviješten o pokušanom izvidu spisa, te da će pučki pravobranitelj biti žurno obaviješten o stanju predmeta.

Pomoćnik ministra, Ž. K., javio je telefonom, 29.11.2006., da je u predmetu Ž. V. bilo potrebno provesti više radnji, da je rješenje izrađeno i da će "*ovih dana*" biti dostavljeno stranci putem Veleposlanstva RH u Srbiji.

Dana 30. 11. 2006. g. upućen je dopis pritužiteljici, te je ista o tome obaviještena, uz poziv da, ukoliko njezinom sinu rješenje ne bude uručeno u razumnom roku, o tome izvijesti pučkog pravobranitelja. Pritužiteljica se ponovno obratila pučkom pravobranitelju 30. siječnja 2007. godine, obavještavajući ga da predmetno rješenje još uvijek nije uručeno. Tim je povodom ponovno upućeno upozorenje pomoćniku ministra, Ž. K. radi prekomjernog trajanja ovog

postupka, uz poziv na hitnu dostavu očitovanja o razlozima zbog kojih ovaj predmet nije okončan, te o tome što će biti poduzeto.

Dana 27.2.2007. zaprimljen je odgovor MUP-a, u kojem se uopće ne spominje predmet Ž.V., već se pučkog pravobranitelja obavještava o riješenom zahtjevu gđe. D. V. (koja nije istovjetna osoba sa pritužiteljicom).

Pučki pravobranitelj se obratio dopisom (od 28. veljače 2007. godine), ministru unutarnjih poslova, upozorio ga na ovaj slučaj i zatražio hitno očitovanje o poduzetom. Na ovaj dopis nije odgovoreno, pa je u lipnju 2007. ponovljena požurnica.

Ishod slučaja: U srpnju 2007. pučkom je pravobranitelju dostavljena preslika rješenja kojim je zahtjev pritužitelja odbijen.

Napomena: Nema podataka o pokretanju upravnog spora. Trajanjem prvostupanjskog postupka u razdoblju od preko pet godina, utvrđena je povreda prava pritužitelja i prekoračenje zakonskog i razumnog roka za donošenje akta o zahtjevu stranke.

Službenički i radni odnosi

1. Povrede prava u području službeničkih i radnih odnosa

Pritužbe iz područja službeničkih odnosa tijekom ovog izvještajnog razdoblja, odnosile su se na povrede prava u postupcima vezanim za prijam u državnu i lokalnu službu, prestanak službe, premještaj u službi, stavljanje na raspolaganje, te stegovne postupke.

Od utjecaja na povrede tih prava su česte promjene službeničkog zakonodavstva, te brojne dvojbe i nedosljednost u njegovoj primjeni.

Zakon o državnim službenicima i namještenicima ("Narodne novine" broj 27/01) prestao se primjenjivati na državne službenike i namještenike 1. siječnja 2006. godine, odnosno stupanjem na snagu Zakona o državnim službenicima ("Narodne novine" broj 92/05, 107/07), ali se i nadalje nastavio primjenjivati na lokalne službenike i namještenike, kao i na započete i nedovršene postupke iz državne službe prema ranijem Zakonu. Iako je Zakon o državnim službenicima odredio rok od šest mjeseci za njihovo donošenje, još uvijek nisu doneseni svi provedbeni propisi, što dodatno unosi dvojbe u primjeni tog Zakona, na što je pučki pravobranitelj ukazivao i u svom izvješću za 2006. godinu. Pritužbe zbog povrede prava su

podnosili službenici i namještenici zaposleni u državnim tijelima, upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, oružanim snagama i sigurnosnim službama.

2. Povrede prava u primjeni Zakona o državnim službenicima

Zakon o državnim službenicima odredio je da će pitanja natječajnih postupaka prijama u državnu službu i ostvarivanje prava, obveza i odgovornosti iz državne službe Vlada RH urediti uredbama, te drugim provedbenim i posebnim propisima (zakon o plaći).

Nedonošenje svih provedbenih propisa i dvojbe u primjeni pojedinih odredbi u postupku prijama u državnu službu propisanih tim Zakonom, bilo je od utjecaja na povrede prava pritužitelja i njihovu nejednakost pred zakonom.

2.1. Postupak prijama uz suglasnost čelnika tijela u kojem radi izabrani kandidat

Prema podnesenim pritužbama postupak prijama i provedbe javnog natječaja za prijam u državnu službu propisan novim Zakonom o državnim službenicima i uredbama, dovodi u nejednak položaj prije svega kandidate iz reda državnih službenika u pogledu dostupnosti radnog mjesta pod jednakim uvjetima. Zbog nepotpunog uređivanja postupka prijama i dvojbi u njegovoj primjeni nastupaju i teže posljedice za kandidate iz reda državnih službenika.

Prema članku 46. Zakona o državnim službenicima u postupku prijama u državnu službu po raspisanom natječaju, ako je izabran kandidat koji radi u drugom državnom tijelu i ima status državnog službenika, donosi se rješenje o rasporedu na radno mjesto (bez rješenja o prijmu), uz uvjet da se od čelnika tijela u kojem taj službenik radi zatraži pisana suglasnost za premještaj.

U primjeni ove zakonske odredbe i pokušaja skraćivanja vrlo složenog postupka u praksi se često prema pritužbama upućenim pučkom pravobranitelju ne donosi nikakvo rješenje o izabranom kandidatu iz reda državnih službenika, iako na to obvezuju opći propisi o upravnom postupku (supsidijarna primjena Zakona o općem upravnom postupku, u nastavku: ZUP).

Natječajni postupak prijama dodatno komplicira postupak pribavljanja suglasnosti za premještaj izabranog kandidata od čelnika tijela u kojem izabrani kandidat radi, pa zbog svega postoji i dvojba kako dovršiti taj postupak, prema pravilima natječajnog postupka i

rasporedom izabranog kandidata ili premještajem. Iz tih razloga se u praksi izabrane kandidate često upućuje na sporazumni prestanak službe.

Zbog različitog postupanja u ovim nelogičnim pravnim situacijama posljedice često snose izabrani kandidati iz reda državnih službenika.

U prilog toj tvrdnji ističemo slučaj pritužiteljice koja je sudjelovala u natječajnom postupku prijama u državnu službu i zbog navedenih dvojbi u primjeni članka 46. Zakona o državnim službenicima, obustavom natječajnog postupka u kojem je sudjelovala kao državna službenica drugog državnog tijela, protivno propisanim razlozima, ostala je i bez državne službe na neodređeno vrijeme u dosadašnjem državnom tijelu. .

Ove zakonske dvojbe je potrebno otkloniti, kako se bez donošenja rješenja o izboru kandidata i pribavljanjem suglasnosti (za premještaj) od čelnika tijela u kojem izabrani kandidat iz reda državnih službenika radi i nadalje ne bi vrijeđala prava sudionika natječaja. To i stoga, što se time vrijeđaju i njihova temeljna ustavna prava - dostupnosti radnog mjesta pod jednakim uvjetima.

2.2. Nepotpune prijave kandidata u natječajnom postupku

Pritužitelji su navodili u pritužbama da nisu pozvani na testiranje, jer navodno njihove prijave nisu bile potpune, a čime im je prikraćeno pravo sudjelovanja u natječajnom postupku za prijam u državnu službu.

U provedenim ispitnim postupcima, pritužena tijela su se pozivala na primjenu odredbe članka 8. stavka 3. i 4. Uredbe o raspisivanju i provedbi javnog natječaja i internog oglasa u državnoj službi ("Narodne novine" broj 08/06 i 08/07). Prema toj odredbi nepotpune prijave kandidata se ne razmatraju, a osobe koje podnesu nepotpunu prijavu na javni natječaj ne smatraju se kandidatima prijavljenim na javni natječaj.

Pučki je pravobranitelj ukazao na supsidijarnu primjenu odredbe članka 68. ZUP-a, te upravno sudsku praksu i stajališta Upravnog suda RH koja na to nedvojbeno upućuje. Sukladno ovoj praksi, prijavljeni kandidati ne mogu biti isključeni iz daljnjeg tijeka natječajnog postupka, a njihove prijave za natječaj se ne mogu odbaciti kao nepotpune, ako prethodno nisu pozvani da u određenom roku dopune svoje prijave.

Pučki pravobranitelj smatra da se u upravnom postupku, uključujući i postupak prijama u državnu službu, uredbom ne može isključiti supsidijarna primjena čl. 68. ZUP-a. Stoga prijavljeni kandidati prema odredbi čl. 8. st. 3. i 4. Uredbe o raspisivanju i provedbi javnog

natječaja i internog oglasa za prijam u državnu službu, mogu izgubiti status prijavljenog kandidata, samo ako su prethodno provedene radnje propisane čl. 68. ZUP-a.

Svako odstupanje od te odredbe u postupcima prijama u državnu službu predstavlja povredu prava prijavljenih kandidata, a može biti i razlogom za preispitivanje donesenih akata i provedenog natječajnog postupka.

2.3. Status namještenika u državnim tijelima

Prema Zakonu o državnim službenicima status namještenika i postupak zasnivanja radnog odnosa namještenika u državnim tijelima, uređuje se općim propisima o radu (Zakonu o radu) i Uredbom o klasifikaciji radnih mjesta i plaći namještenika Vlade RH, koja nije donesena.

Međutim, zbog nedonošenja navedene Uredbe, o statusu, pravima i obvezama namještenika ne mogu se sklapati ugovori o radu, na koje upućuje primjena općih propisa o radu, niti donositi rješenja prema ranijim propisima, koji su se prestali primjenjivati na namještenike.

Time ujedno nisu osigurane pretpostavke za provedbu kontrole zakonitosti donesenih akata kojima se odlučuje o njihovim pravima, ali ni odgovarajuća zaštita tih prava, osobito, ako se namještenicima određena prava prikraćuju ili se radi o prestanku radnog odnosa namještenika.

3. Dugotrajnost postupaka zbog nepostupanja po presudama Upravnog suda RH

Pritužbe na povrede prava u postupku premještanja zbog potreba službe, raspolaganja službenika, zbog ukidanja tijela ili radnog mjesta, prestanka službe, te drugih povreda prava u vezi državne ili lokalne službe, dijelom su se odnosile i na dugotrajnost tih postupaka, zbog uzastopnog nepostupanja prituženih tijela po presudama Suda.

Time se izbjegava pridržavanje presuda i obvezatnih uputa Suda o otklanjanju utvrđenih nezakonitosti.

Ove se povrede prava osobito odnose na pritužbe državnih službenika u postupcima vezanim uz primjenu (ranijeg) Zakona o državnim službenicima i namještenicima, koji se prestao primjenjivati na državne službenike, ali se i nadalje primjenjuje na započete i nedovršene predmete iz državne službe.

Nadalje, novi Zakon o državnim službenicima uvodi dvostupanjski postupak, te u drugom stupnju sada o žalbi u službeničkim stvarima odlučuje Odbor za državnu službu Vlade RH,

kao neovisno tijelo, a ne više isti čelnik koji je donio prvostupanjsko rješenje, kako je bilo propisano svim ranijim službeničkim zakonodavstvima u Republici Hrvatskoj.

Iako se promjena stvarno nadležnog tijela uvijek odnosi na sve upravne stvari istog upravnog područja, uključujući i predmete na koje se primjenjuje raniji materijalni zakona, prema stajalištu Središnjeg državnog ureda za upravu i praksi Odbora za državnu službu, u službeničkim stvarima koje nisu dovršene prema (ranijem) Zakonu o državnim službenicima i namještenicima, nakon poništavanja rješenja u upravnom sporu pred Upravnim sudom RH, ne odlučuje Odbor za državnu službu, već i nadalje isti čelnik čije je rješenje poništeno.

Obrazloženje tog stajališta se temelji se na činjenici, da se prema Zakonu o državnim službenicima i namještenicima, protiv rješenja o službeničkim stvarima podnosi prigovor, a ne žalba kao oblik pravnog lijeka.

Međutim, prigovor kao pravni lijek u službeničkim stvarima ima sva obilježja žalbe i protiv rješenja o prigovoru se pokretao i pokreće upravni spor pred Upravnim sudom RH, pa nisu potpuno razvidni razlozi za ovakvo stajalište. Nadalje, u upravnom postupku zbog jedinstva upravnog postupka u istoj vrsti upravnih stvari u isto vrijeme ne mogu biti nadležna dva različita stvarno nadležna tijela, niti je to iz istih razloga propisano prijelaznim i završnim odredbama Zakona o državnim službenicima koji upućuje na primjenu ranijeg materijalnog zakona.

O tome, koliko je poznato, nema još upravno sudske prakse, ali je opće poznata praksa iz razdoblja kada se na lokalne službenike 2001. godine počeo primjenjivati Zakon o državnim službenicima i namještenicima, a na započete i nedovršene predmete se i nadalje primjenjivao raniji Zakon o upravi. Tada je došlo je do promjene stvarne nadležnosti suda, tako da je o službeničkim stvarima u lokalnoj samoupravi bio nadležan Upravni sud RH, a ne više sud opće nadležnosti. Pri toj promjeni stvarne nadležnosti o započetim i nedovršenim predmetima nije odlučivao ranije nadležan sud opće nadležnosti, već Upravni sud RH, neovisno o primjeni ranijeg Zakona koji je propisivao nadležnost suda opće nadležnosti.

Primjenom stajališta da u službeničkim stvarima državnih službenika, nakon poništavanja pred Upravnim sudom RH i nadalje odlučuje isti čelnik, a ne Odbor za državnu službu, najviše se vrijeđaju prava pritužitelja. To je zbog toga što rješenja koja donose bitno ne mijenjaju u odnosu na poništena, neovisno o tome što su prethodno donesena rješenja već dva ili više puta poništavana pred Upravnim sudom RH ili temeljem odluka Ustavnog suda RH.

Istovremeno, pučki pravobranitelj je na temelju provedenih ispitnih postupaka povodom pritužbi u slučajevima u kojima je primjenom novog Zakona o državnim službenicima, o žalbi odlučivao Odbor za državnu službu, utvrdio, da se zbog povrede zakona poništavaju rješenja

čelnika tijela. Pravnom snagom konačnih rješenja Odbora, kao neovisnog drugostupanjskog tijela, ipak je bolja zaštita prava službenika, a eventualne povrede u postupku pred Odborom za državnu službu prituženo tijelo može dokazivati pred Upravnim sudom. Ujedno, za očekivati je da se pritužena tijela neće upuštati u upravne sporove, ako je poništavanjem njihovog rješenja pred Odborom za državnu službu povreda prava službenika bila očita, pa će i broj sporova pred Upravnim sudom time biti manji.

4. Povrede prava - nedonošenje zakona o lokalnim službenicima i namještenicima

Na zaposlene u općinama, gradovima i županijama i nadalje se na odgovarajući način primjenjuje Zakon o državnim službenicima i namještenicima iz 2001. godine, kojim se ne mogu u potpunosti rješavati sve posebnosti postupaka prijama službenika i namještenika u upravna tijela tih jedinica, a osobito postupka imenovanja i razrješenja pročelnika upravnih tijela koji imaju status službenika i istovremeno mogu biti i članovi poglavarstva.

Ustroj i ovlasti pojedinih tijela općina, gradova i županija zahtijevaju posebnosti, osobito u propisivanju ovlasti za donošenje pravilnika o unutarnjem redu upravnih tijela i pojedinačnih akata o prijemu i drugim pravima i obvezama zaposlenih službenika i namještenika.

To stvara različitu praksu u odgovarajućoj primjeni Zakona o državnim službenicima i namještenicima, a koja nedvojbeno dovodi i do povrede prava službenika i namještenika u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. Na taj se način stvaraju i uvjeti za određene kadrovske promjene, a osobito pročelnika upravnih tijela nakon lokalnih izbora i drugih sličnih razloga.

Povrede prava se i nadalje najčešće događaju u postupcima imenovanja i razrješenja pročelnika upravnih tijela jedinica lokalne i područne samouprave i stavljanja na raspolaganje, zbog fiktivnih izmjena odluka o ustrojstvu upravnih tijela i pravilnika o unutarnjem redu.

Stoga, pučki pravobranitelj i nadalje ukazuje na donošenje kvalitetnog službeničkog zakonodavstva primjerenog stvaranju pretpostavki za stručnu i odgovornu lokalnu službu, zaštićenu od loših i nejasnih zakonskih rješenja o statusu, pravima, obvezama i odgovornosti u lokalnoj službi. Do donošenja posebnog zakona, potrebno je pojačanim upravnim i inspekcijskim nadzorom, te stručnim mišljenjima, osigurati dosljedniju primjenu odgovarajuće primjene Zakona o državnim službenicima i namještenicima, unatoč velikog broja općina i gradova u Republici Hrvatskoj.

5. Pojedine vrste povrede prava državnih i lokalnih službenika

5.1. Premještaj službenika zbog potreba službe

Prema podnesenim pritužbama postupci premještaja službenika, zbog potreba službe, provodili su se protivno odredbama Zakona o državnim službenicima i namještenicima, koji se primjenjuje na započete, a nedovršene postupke premještaja državnih službenika.

U provedenim ispitnim postupcima utvrđene su povrede prava, zbog toga što rješenjem o premještaju nisu obrazložene činjenice potreba službe. Zakonodavac je uvjete i postupak utvrđivanja činjenica potreba službe, propisao zbog sprječavanja zlorabe instituta premještaja na štetu službenika. Premještaj protivan tim uvjetima i postupku, predstavlja povredu prava pritužitelja i razlog za osporavanje donesenih rješenja, što potvrđuje i upravno sudska praksa u brojnim upravnim sporovima.

I nadalje se najveći broj pritužbi iz područja službeničkih odnosa odnosio na povrede prava u postupku premještaja policijskih službenika, zbog potreba službe. Prema članku 102. Zakona o policiji, na postupak premještaja zbog potreba službe, unutar iste stručne spreme, primjenjuju se i odredbe Zakona o državnim službenicima i namještenicima u dijelu kojim premještaj nije uređen tim posebnim Zakonom, a prema supsidijarnoj primjeni ZUP-a, potrebe službe u rješenjima o premještaju moraju biti obrazložene.

Pučki pravobranitelj je na temelju provedenih ispitnih postupaka utvrdio, da rješenja o premještaju policijskih službenika nakon uzastopnih poništavanja pred Upravnim sudom RH, a sve češće i pred Ustavnim sudom RH, sada formalno sadrže obrazloženja, ali ne u smislu izvršenja presuda Suda. Protiv tih službenika se sve češće pokreću i stegovni postupci, upravo u vrijeme provedbe žalbenih i drugih postupaka u vezi premještaja ili podnošenja pritužbi pučkom pravobranitelju. Ishod tih stegovnih postupaka za posljedicu ima i prestanak državne službe. Pučki pravobranitelj je upozoravao pritužena tijela na povrede prava ovih državnih službenika, osobito da se protiv službenika, zbog podnošenja pritužbi, ne mogu pokretati i voditi stegovni postupci.

U provedenim ispitnim postupcima, osobito u slučaju premještaja policijskih službenika, pritužena tijela uglavnom nisu prihvatila prijedloge za preispitivanje donesenih rješenja o premještaju. U slučaju pokretanja stegovnih postupaka zbog podnošenja pritužbi u vezi

premještaja, pučki pravobranitelj je upozoravao pritužena tijela, a u jednom slučaju je putem Odbora za zaštitu ljudskih prava i prava nacionalnih manjina, stegovni postupak protiv pritužitelja obustavljen.

I ovdje se također ukazuje na probleme primjene ranijeg materijalnog zakona na državne službenike u pogledu stvarne nadležnosti za donošenje rješenja nakon poništavanja rješenja po presudama Upravnog suda RH, zbog toga što rješenja donose isti čelnici tijela, a ne Odbor za državnu službu.

I u tim se slučajevima donose rješenja istovjetnog sadržaja, a postupci zbog uzastopnog poništavanja su dugotrajni, bez utjecaja na otklanjanje povrede prava.

5.2. Raspolaganje službenika zbog ukidanja tijela ili radnog mjesta

Pritužbe zbog povrede prava u postupku raspolaganja službenika i prestanku službe, nakon ukidanja tijela ili radnog mjesta u tijelima državne uprave ili lokalne i područne samouprave, prema odredbama članka 103. do 107. Zakona o državnim službenicima i namještenicima, odnosile su se na državne službenike u vezi primjene tog ranijeg Zakona, kao i na službenike u upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, na koje se taj Zakon i nadalje primjenjuje.

Povrede prava su se (i u 2007. godini) odnosile na nemogućnosti rasporeda pritužitelja nakon ukidanja tijela ili radnog mjesta. Pritužitelji navode da nisu mogli uspješno dokazivati povrede prava, iako su nakon promjena ustrojstva tih tijela navodno postojala druga slobodna radna mjesta na koja su mogli biti raspoređeni. Razlozi za to su uglavnom bila nepotpuno obrazložena rješenja o stavljanju na raspolaganje neraspoređenih službenika, osobito činjenica nemogućnosti rasporeda.

U ispitnim postupcima koje je provodio pučki pravobranitelj, utvrđeno je da su nakon promjena pravilnika o unutarnjem redu, pritužena tijela u rješenjima samo deklaratorno potvrdila nemogućnost raspoređivanja tih službenika.

U pogledu poništavanja rješenja koja nisu imala obrazložene činjenice nemogućnosti rasporeda tih službenika, dijelom i povodom odluka Ustavnog suda RH, upravno sudska praksa u odnosu na ranije razdoblje, počela se mijenjati. Zbog te različite prakse u istoj pravnoj situaciji pritužitelji nisu na jednaki način ostvarivali zaštitu svojih prava pred Upravnim sudom.

U slučajevima stavljanja na raspolaganje službenika sigurnosnih službi, osim neutvrđivanja činjenica o nemogućnosti rasporeda, ova rješenja nisu bila dostavljena Vladi Republike Hrvatske, zbog ostvarivanja prava rasporeda ili premještaja u drugo tijelo za vrijeme raspolaganja, odnosno Središnjem državnom uredu za upravu, koji te poslove obavlja u ime Vlade Republike Hrvatske.

U prilog ovome govori i mišljenje Središnjeg državnog ureda za upravu, prema kojem postupanje na opisani način dovodi do kršenja prava službenika za vrijeme trajanja raspolaganja.

Državni službenici stavljeni na raspolaganje mogu biti premješteni i raspoređeni u drugo tijelo, koje iskaže potrebu za potpunom slobodnih radnih mjesta, pod uvjetima utvrđenim Zakonom o državnim službenicima i namještenicima. To pravo mogu ostvariti samo ako su rješenja o raspolaganju dostavljena Vladi RH, odnosno Središnjem državnom uredu za upravu, što nije bio slučaj kod nekih pritužitelja.

Lokalni službenici se, sukladno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima, stavljaju na raspolaganje poglavarstvu svoje jedinice i ostvaruju pravo rasporeda u isto ili drugo upravno tijelo za vrijeme raspolaganja, ako se ukaže potreba za potpunom slobodnih radnih mjesta, a pritužitelji ispunjavaju uvjete za ta radna mjesta.

Ustrojstvo lokalnih i područnih upravnih tijela općina, gradova i županija se mijenja sukladno promjenama djelokruga i potrebama organizacije upravnih tijela o čemu te jedinice odlučuju samostalno odlukama predstavničkog tijela.

Međutim, te promjene su prema pritužbama često bile fiktivne, s ciljem da se donošenjem novog pravilnika o unutarnjem redu stvore formalne pretpostavke za promjene u strukturi zaposlenih u upravnim tijelima, nakon promjena vlasti na lokalnim izborima. Iz tih razloga se javljaju i brojne nepravilnosti u postupcima raspolaganja i prestanka službe, a osobito pročelnika upravnih tijela tih jedinica sa statusom službenika na neodređeno vrijeme.

Ovakvim promjenama ustrojstva, vrijeđaju se zakonska prava službenika i ujedno dovodi u pitanje stalna i profesionalna služba na dobrobit građana.

Praksa Ustavnog suda Republike Hrvatske potvrđuju iznijeta stajališta u vezi povrede prava u postupcima stavljanja na raspolaganje i prestanak službe, time što je u povodu ustavnih tužbi poništeno više presuda Upravnog suda RH i rješenja o raspolaganju neraspoređenih službenika i prestanku državne službe istekom roka raspolaganja.

5.3. Povrede prava prednosti pri zapošljavanju hrvatskih branitelja

Slučajevi povrede prava prednosti pri zapošljavanju nezaposlenih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, odnosili su se na pogrešno utvrđivanje činjenica o pravu prednosti hrvatskih branitelja pri zapošljavanju pod jednakim uvjetima. Posljedice takvog postupanja bile su prikraćivanje prava prednosti pri zapošljavanju hrvatskih branitelja. Međutim, u slučaju, kad su te činjenice bile pravilno utvrđene, a branitelji ispunjavali propisane uvjete natječaja s pravom prednosti pri zapošljavanju pod jednakim uvjetima u tijelima državne i lokalne uprave, te drugim javnim službama, natječaji su se poništavali radi izbjegavanja prijama tih natjecatelja.

Pučki pravobranitelj je intervenirao prema prituženim tijelima na način da je u upozoravao na povredu prava, kao u slučaju pritužiteljice koja je više puta uzastopno bila zaposlena na određeno vrijeme u policijskoj upravi, a sama nije uspjela ostvariti pravo prednosti u postupku natječaja za prijam na neodređeno vrijeme. Intervencija je bila uspješna.

Problemi ostvarivanja prava prednosti hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata javljaju se u postupcima koje provode pravne osobe s javnim ovlastima ili pravne osobe u kojima je država većinski vlasnik, a na koje se primjenjuje Zakon o radu.

Naime, nakon izmjena Zakona o radu, u postupcima zasnivanja radnog odnosa više se ne mora dostavljati obavijest o kandidatu s kojim se namjerava sklopiti ugovor o radu. Iz tih razloga su hrvatski branitelji iz Domovinskog rata prikraćeni u ostvarivanju zaštite svojih prava pred inspektorima rada Državnog inspektorata, zbog činjenice, da zahtjev za zaštitu prava mogu podnijeti upravo u određenom roku od dana primitka obavijesti o izboru kandidata.

Bez obavijesti o namjeri zasnivanja radnog odnosa s izabranim radnikom, hrvatski branitelji ne mogu podnijeti zahtjev inspektoru rada zbog povrede prava prednosti pri zapošljavanju, a nakon sklapanja ugovora o radu s izabranim radnikom, to pravo više ne mogu koristiti.

Pučki pravobranitelj drži da su sve pravne osobe iz članka 35. Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji dužne pridržavati se tog posebnog Zakona i o izabranom kandidatu dostaviti pisanu obavijest.

Zbog dvojbi s kojima se u postupcima zaštite prava prednosti pri zapošljavanju nezaposlenih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata susreće Državni inspektorat nakon navedene izmjene Zakona o radu, pučki pravobranitelj je održao radni sastanak s predstavnicima Državnog inspektorata i ministarstava u čijem su djelokrugu poslovi vezani za radne odnose i

prava hrvatskih branitelja. Na tom sastanku je zaključeno, da nadležna tijela trebaju uputiti odgovarajući upit za tumačenje ovih odredbi dvaju zakona ili inicijativu za izmjene Zakona o radu, kako bi se otklonile ove zapreke ostvarivanja prava hrvatskih branitelja.

PRIMJERI:

(1). Opis slučaja (P.P. 114/07): Pritužiteljica M.M. iz Z., podnijela je pritužbu zbog povrede prava u postupku javnog natječaja za prijam u državnu službu za mjesto administrativnog referenta. U vrijeme podnošenja prijave na raspisani natječaj bila je zaposlena na neodređeno vrijeme u Općinskom sudu u Z.

Pritužiteljica je nakon testiranja bila prva na rang listi i prema navodima iz pritužbe je izabrana iz reda prijavljenih kandidata. U dobroj vjeri pritužiteljica je podnijela zahtjev za sporazumni prestanak državne službe na neodređeno vrijeme u Općinskom sudu u Z. i obavila liječnički pregled koji je osobno platila.

Međutim, natječajni postupak je nakon toga obustavljen a pritužiteljica je ostala bez ijednog zaposlenja.

Poduzete mjere: Na zahtjev pučkog pravobranitelja inspekcija Središnjeg državnog ureda za upravu je utvrdila da je pritužiteljica nakon testiranja bila prva na rang listi i da je natječajni postupak nakon toga obustavljen protivno razlozima iz odredbe stavka 6. članka 45. Zakona o državnim službenicima, odnosno razlozima za obustavu natječajnog postupka za prijam u državnu službu. O izboru pritužiteljice nije donesen pisani akt, iako tijekom postupka i nacrt rješenja na to upućuju.

U pogledu odluke o obustavi natječajnog postupka upravna inspekcija se oglasila nenadležnom, zbog toga što nema ovlasti za poduzimanje mjera nad tom vrstom odluka.

Ishod slučaja: Slučaj je formalno dovršen pred nadležnim tijelima od kojih je zatraženo postupanje. Uz činjenicu da nema konkretnih akata putem koji se može tražiti učinkovito otklanjanje nastale povrede prava pritužiteljice u natječajnom postupku, pučki pravobranitelj upozorava da je od utjecaja na povredu prava pritužiteljice između ostalog bila i zakonska odredba kojom je propisano da se o izboru kandidata koji imaju status državnog službenika u drugom državnom tijelu ne donosi rješenje o prijmu već samo rješenje o rasporedu, što u praksi stvara pogrešan zaključak i dvojbu da li donositi rješenje o izboru kandidata ili ne. Time kandidati iz reda državnih službenika ostaju bez pisanog akta kao dokaza o izboru. Stoga će pučki pravobranitelj potaknuti izmjene propisa o službeničkim odnosima državnih

službenika kako bi se uklonili uzroci za ovakve i slične povrede prava, ali istovremeno propisala i odgovarajuća zaštita u slučaju nepridržavanja tog Zakona.

Budući da je zbog zaštite prava pritužiteljica poduzimala radnje u vezi preispitivanja zahtjeva za sporazumni prestanak službe u Općinskom sudu, pučki će pravobranitelj dati preporuku za obnovu tog postupka sada po službenoj dužnosti, nakon što su razlozi odbacivanja prijedloga kao preuranjenog otklonjeni, a sve u cilju moguće zaštite prava pritužiteljice koja je ostala bez stalnog zaposlenja.

(2) Opis slučaja (P.P.- 806/07): B. T. iz Z., dostavila je pritužbu pučkom pravobranitelju, zbog povrede prava u postupku prestanka radnog odnosa u Ministarstvu obrane.

Prema navodima pritužbe, Ministarstvo obrane je na temelju Odluke Vlade Republike Hrvatske od 14. prosinca 2005. godine ustrojilo trgovačko društvo "Pleter - usluge" d.o.o. koje je sukladno Sporazumu o preuzimanju djelatnika od 3. siječnja 2007. godine, preuzelo namještenike zatečene na poslovima koji su bili predmet preuzimanja.

Pritužiteljica, kako se dalje navodi, nije prihvatila sporazumni oblik preuzimanja u navedenu tvrtku, a nakon toga nije ostvarila ni pravo rasporeda na slobodno radno mjesto u Ministarstvu, iako je, prema navodima pritužbe, bilo slobodnih radnih mjesta za koje ispunjava uvjete.

Slijedom toga, prituženo tijelo je donijelo rješenje od 20. ožujka 2007. godine o prestanku radnog odnosa, zbog toga što prema citiranoj Odluci Vlade RH nije bilo slobodnog radnog mjesta na koje je mogla biti raspoređena. Ujedno, rješenjem od 19. travnja 2007. godine odbijena je žalba kao neosnovana, čime su prema navodima pritužbe, povrijeđena njena zakonska prava.

Pritužiteljica je zbog toga, podnijela predstavku upravnoj inspekciji Središnjeg državnog ureda za upravu i pritužbu pučkom pravobranitelju.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je pritužbu dostavio na postupanje Središnjem državnom uredu za upravu. Prema dostavljenom izvješću o poduzetom (od 3. kolovoza 2007. godine) Središnji državni ured za upravu se oglasio nenadležnim za provedbu upravnog i inspeksijskog nadzora u slučaju pritužiteljice.

Razloge nenadležnosti Središnji državni ured za upravu nalazi u odredbi članka 138. Zakona o državnim službenicima ("Narodne novine" broj 92/05, 142/06 77/07 i 107/07), prema kojoj se na namještenike primjenjuje Zakon o radu, što isključuje upravni nadzor ili inspeksijski nadzor upravne inspekcije tog Ureda.

Ishod slučaja: Pučki pravobranitelj je pisanim putem i na sastanku s predstavnicima Središnjeg državnog ureda za upravu, ukazao na žurnu potrebu izrade navedene Uredbe i

upućivanja Vladi RH na donošenje, kako bi se otklonile zapreke za potpunu i sigurnu zaštitu prava namještenika u tijelima državne uprave.

Napomena: Ova pravna praznina, dovodi do povrede prava pritužitelja u slučajevima pred pučkim pravobraniteljem, ali i drugih namještenika zaposlenih u tijelima državne uprave, zbog toga što za namještenike nije osigurana zaštita prava prema ranijim propisima, ali ni prema općim propisima o radu.

(3) Opis slučaja (P.P. - 936/05): Pučki je pravobranitelj tijekom 2005. i 2006. godine postupao po pritužbama u slučaju K.Đ. iz Z., koje mu je dostavio Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora i pritužitelj osobno.

Pritužitelj je ukazivao na povredu ustavnih i zakonskih prava nezakonitim premještanjem, te s tim u svezi i na prikraćivanje prava promicanja u viši čin i povredu drugih prava, a ne uručenjem rješenja i na prikraćivanje prava pravovremene upravno sudske zaštite.

Pučki pravobranitelj u provedenom ispitnom postupku nije utvrdio povrede prava za koja je ovlašten poduzimati određene radnje u sklopu svojih ovlasti, te je o poduzetom obavijestio pritužitelja i uputio ga na poduzimanje radnji pred Upravnim sudom Republike Hrvatske.

Međutim, u vrijeme postupanja po pritužbi pred pučkim pravobraniteljem, protiv pritužitelja je pokrenut i stegovni postupak, a od pučkog pravobranitelja je 3. svibnja 2007. godine zatražena dostava pritužbe i dokumentacije priložene uz pritužbu.

Prema optužnom prijedlogu, razlog pokretanja stegovnog postupka protiv pritužitelja je sadržaj pritužbe upućene pučkom pravobranitelju, čime ga se tereti za stegovni prijestup, odnosno težu povredu službene dužnosti.

Pučki pravobranitelj je sukladno svojim ovlastima utvrđenim Ustavom Republike Hrvatske i Zakonom o pučkom pravobranitelju, ukazao prituženom tijelu, da je kao opunomoćenik Hrvatskog sabora, u postupanju po pritužbama građana povodom povrede njihovih prava pred državnim i drugim tijelima javnih vlasti, dužan štititi sadržaj pritužbe, a osobito način na koji se pritužitelji obraćaju toj neovisnoj instituciji u zaštiti svojih prava. Zbog zaštite prava u slučaju pritužitelja, pučki pravobranitelj nije dostavio traženu dokumentaciju, iako je Stegovni sud to i nadalje zahtijevao.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je u slučaju pritužitelja više puta obavještavao i upozoravao prituženo tijelo na zaštitu prava pritužitelja u vezi podnošenja pritužbi pučkom pravobranitelju i Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora.

No, budući da je i nadalje postojala opravdana bojazan, da se stegovni postupak protiv pritužitelja vodi zbog činjenice podnošenja pritužbe, a prituženo tijelo se nije pridržavalo

danih upozorenja, pučki pravobranitelj je sukladno članu 7. Zakona o pučkom pravobranitelju 13. kolovoza 2007. godine, o tome obavijestio Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora.

Ishod slučaja: Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora je dopisom od 18. rujna 2007. godine je o ovom slučaju obavijestio Vladu Republike Hrvatske, nakon čega je stegovni postupak obustavljen. O ishodu postupaka koje je pritužitelj eventualno vodio u vezi premještaja i drugih prava iz službe, pučki pravobranitelj naknadno nije obaviješten.

(4) Opis slučaja (P.P.-1551/07): Pučki pravobranitelj je zaprimio pritužbu T. Č. iz Z., zbog povrede prava pritužiteljice u postupku premještaja zbog potreba službe, a potom i prestanku državne službe.

Prituženo tijelo je donijelo rješenje o premještaju pritužiteljice, protiv kojeg je podnijela žalbu Odboru za državnu službu. Rješenjem Odbora za državnu službu poništeno je rješenje o premještaju pritužiteljice.

Umjesto izvršenja rješenja Odbora za državnu službu kojim je poništeno rješenje o premještaju, prituženo tijelo je, pozivajući se na navodnu urednu dostavu tog rješenja pritužiteljici i njeno neodazivanje na rad određenog dana, donijelo rješenje o prestanku državne službe zbog neopravdanog izostanka.

Istovremeno je prituženo tijelo, prije isteka roka za žalbu protiv rješenja o prestanku državne službe, odnosno prije njegove konačnosti, odjavilo pritužiteljicu, čime su njena prava, unatoč naknadnom poništavanju rješenja o premještaju pred Odbora za državnu službu, bila dodatno povrijeđena.

Pritužiteljica se obratila i upravnoj inspekciji Središnjeg državnog ureda koja je upozoravala prituženo tijelo na nepravilnosti, a osobito što je pritužiteljici prije konačnosti rješenja o prestanku državne službe, prikraćeno prava na plaću, zdravstveno i mirovinsko osiguranje.

Prituženo tijelo je i nadalje odbijalo izvršiti rješenje Odbora o poništavanju rješenja o premještaju, a nakon donošenja rješenja o poništavanju rješenja o prestanku državne službe i to rješenje.

Protiv rješenja Odbora za državnu službu kojim je poništeno rješenje o prestanku državne službe, prituženo tijelo je podnijelo tužbu Upravnom sudu RH, ali je i dalje odbijalo izvršiti to rješenje i prijaviti pritužiteljicu, iako je to bila obveza neovisno o podnesenoj tužbi.

S tim u vezi je prituženo tijelo povodom tužbe Upravnom sudu RH dostavilo Odboru za državnu službu prijedlog za odgodu izvršenja rješenja do okončanja upravnog spora.

Odlučujući o tom prijedlogu Odbor za državnu službu je svojim rješenjem isti odbio, nakon čega su se stvorile pretpostavke za prijavljivanje pritužiteljice i uspostavu stanja prije donošenja rješenja o prestanku državne službe i premještanja.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je tijekom tih postupaka dostavio pritužbu na postupanje prituženom tijelu i upravnoj inspekciji Središnjeg državnog ureda za upravu i zatražio očitovanje o poduzetom.

Naknadno, na temelju saznanja o tijeku postupaka koji su vođeni, pučki pravobranitelj je telefonskim putem zatražio od prituženog tijela dostavu preslike rješenja Odbora za državnu službu, kojima su poništena rješenje o premještanju i rješenje o prestanku državne službe, a s tim u vezi i presliku tužbe Upravnom sudu RH, protiv navedenog rješenja Odbora za državnu službu, te prijedlog za odgodu izvršenja rješenja do okončanja upravnog spora.

Prituženo tijelo se oglušilo na telefonsko traženje dokumentacije i očitovanja o poduzetom. Iz tih razloga, pučki pravobranitelj je dopisom od 12. prosinca 2007. godine, upozorio na povredu prava daljnjim neizvršavanjem konačnih rješenja Odbora za državnu službu, a osobito zbog neprijavljivanja službenice i neisplaćivanja zaostalih plaća, čime se grubo krše i temeljna ljudska prava pritužiteljice. To stoga što se konačna rješenja moraju izvršiti, a prema odredbama Zakona o upravnom sporu, očito nisu bili ispunjeni uvjeti za eventualnu odgodu izvršenja rješenja u slučaju pritužiteljice.

Ishod slučaja: Uz suradnju svih nadležnih tijela, rješenja o premještanju i prestanku službe pritužiteljice su poništena, a na temelju dostavljene obavijesti prituženog tijela je prijavljena, isplaćene su joj zaostale plaće i ostvaruje pravo na rad na radnom mjestu s kojeg je bila premještena.

Lokalna samouprava

Pučki pravobranitelj je zaprimao pritužbe zbog povrede prava građana pred nadležnim predstavničkim, izvršnim i upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Pritužbe su se odnosile na ostvarivanje ustavnih prava na lokalnu samoupravu, lokalni i mjesni izbori, sazivanje sjednica predstavničkih tijela, osobito u uvjetima kada sjednice saziva državni tajnik Središnjeg državnog ureda za upravu, prava zastupljenosti manjina u predstavničkom tijelu, te postupak izglasavanja nepovjerenja gradonačelniku.

U svezi tih pritužbi pred nadležnim tijelima vodili su se postupci upravnog nadzora i upravni sporovi pred Upravnim sudom RH, pa se pučki pravobranitelj nije upuštao u ispitne postupke u okviru svojih ovlasti, a o poduzetom je naknadno obaviješten ili je do saznanja došao neposredno od pritužitelja ili putem medija.

Ostale pritužbe su se odnosile na povredu prava građana općim i pojedinačnim aktima iz djelokruga jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i to iz područja komunalnih djelatnosti, koncesija, zakupa poljoprivrednog zemljišta i lokalnih poreza.

1. Povrede prava građana općim aktima u lokalnoj samoupravi

Povrede prava na koje su građani ukazivali odnose se prije svega na opće akte koje donose predstavnička tijela tih jedinica iz područja komunalnih djelatnosti, osobito cijena komunalnih usluga (cijena vode i odvoza smeća), te komunalnu naknadu i komunalni doprinos, koncesije za auto taksi i linijski prijevoz na području tih jedinica i lokalne poreze, a temeljem kojih su građani dužni izvršavati određene obveze ili ostvaruju prava ili pravne interese.

Dio povreda prava odnosi se i na akte koje donose poglavarstva. Naime, poglavarstva kao izvršna tijela, nisu ovlaštena donositi opće akte, već samo akte o izvršavanju općih akata svojih predstavničkih tijela ili izvršavanju zakona, za koje su zakonom ovlašteni. Međutim, prema pritužbama građana, poglavarstva donose i akte kojima propisuju obveze građana s obilježjima općih akata, iako ih nisu ovlaštena donositi.

Nadzor nad zakonitošću tih općih akata provode uredi državne uprave u županijama, pojedino središnje tijelo državne uprave, nadležno za upravno područje na koje se odnosi sadržaj općih akata i središnji državni ured nadležan za lokalnu samoupravu, odnosno Središnji državni ured za upravu.

Međutim, pučki je pravobranitelj utvrdio u ispitnim postupcima da obavljanje redovitog nadzora nad općim aktima nije dovoljno učinkovito.

1.1. Državna katastarska izmjera

Pučki pravobranitelj je i u izvješću za 2006. godinu ukazivao, da poglavarstva jedinica lokalne samouprave neovlašteno donose odluke kojima se utvrđuju obveze građana za plaćanje troškova državne katastarske izmjere. Ishod tog postupka dovršen je s izvješćem, da

je tu odluku donijelo bivše poglavarstvo koje više nije na vlasti, umjesto da su poduzete radnje zbog toga što je donesena od neovlaštenog tijela, te istovremeno nadzorom ispitalo donošenje istih odluka u drugim jedinicama lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj. Time bi svrha nadzora zakonitosti nad općim aktima jedinica lokalne samouprave, odnosno nadzora nad provedbom Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi i posebnog zakona, te zaštite prava građana, bila ispunjena.

To stajalište potvrdio je i novi Zakon o državnoj izmjeri i katastru nekretnina (Nar. nov. br. 16/07) koji sada izričito navodi, da te odluke donose predstavnička tijela jedinica lokalne samouprave (a ne njihova poglavarstva).

No i nadalje ostaje otvoreno pitanje, zašto jedinice lokalne samouprave svojim odlukama utvrđuju izvore sredstava za financiranje državne katastarske izmjere na teret građana, umjesto iz vlastitih prihoda.

Pučki pravobranitelj i nadalje ukazuje, da jedinice lokalne samouprave ne mogu općim aktima propisivati obveze građana, ako to nije izričito određeno zakonom, kao npr. za lokalne poreze, komunalni doprinos, komunalnu naknadu i druge komunalne djelatnosti, za koje su, osim sadržaja i ovlasti, zakonom određena i mjerila unutar kojih jedinice mogu propisivati pojedine obveze građana.

Pučki je pravobranitelj i tijekom 2007. godine zaprimio novu pritužbu građana istog sadržaja. Zbog postupanja nadležnih tijela u prethodnom slučaju, ispitni postupak se ne može uspješno usmjeriti na dobrobit zaštite prava građana, pa se iz tih razloga ovo pitanje ponovno iznosi u ovome Izvješću.

1.2. Cijene komunalnih usluga

Građani su svojim pritužbama i nadalje ukazivali na povrede prava zbog cijena komunalnih usluga, osobito cijena vode i odvoza smeća, a na temelju cjenika tih komunalnih usluga koje su donosile komunalne pravne osobe, uz suglasnost poglavarstava jedinica lokalne samouprave, prema Zakonu o komunalnom gospodarstvu i drugim posebnim propisima.

Na temelju obavijesti koje su pučkom pravobranitelju o poduzetom dostavila nadležna ministarstava za komunalno gospodarstvo i kontrolu cijena, te Državni inspektorat i nadalje se sukladno Zakonu o komunalnom gospodarstvu i Zakonu o zaštiti potrošača ne provodi dosljedno formiranje cijena komunalnih usluga i kontrola tih cijena u uvjetima isporuke ovih usluga putem jednog isporučitelja, odnosno bez tržišnog formiranja cijena dvaju ili više

isporučitelja iste komunalne usluge. U pogledu odvoza smeća jedinice lokalne samouprave ne osiguravaju uvjete obračuna cijena prema količini usluga, a na što ih obvezuje i Zakon o zaštiti potrošača.

Pritužbe su se odnosile i na povrede prava građana kojima sukladno Zakonu o komunalnom gospodarstvu i donesenim programima nije izgrađena nužna komunalna infrastruktura, na ime plaćenog komunalnog doprinosa. Budući da građani pod uvjetima propisanim Zakonom, ostvaruju pravo povrata iznosa plaćenog na ime komunalnog doprinosa, ako jedinica nije izgradila predviđenu komunalnu infrastrukturu, o tome su pritužitelji obaviješteni.

1.3. Koncesije za auto taksi i linijski prijevoz

Pritužitelji ukazuju na iste ili slične nepravilnosti i u odlukama i postupcima za dodjelu koncesija za auto taksi i linijski prijevoz na području tih jedinica. U tom upravnom području prisutna su brojna nesnalaženja u propisivanju natječajnih postupaka za dodjelu koncesija, njihovu provedbu i zaštitu sudionika natječaja od različitih oblika nezakonitosti.

Osim tih dvojbi, nije učinkovit nadzor zakonitosti odluka o koncesijama kao općih akata jedinica lokalne samouprave, prema posebnim zakonima, a koje provodi nadležno ministarstvo.

O tim ovlastima i postupcima malo znaju pritužitelji i drugi koji u njima sudjeluju, a kada nadležno ministarstvo provede nadzor, jedinice ne poštuju naložene mjere za usklađivanje nadziranih odluka. Pojedinačni akti o dodjeli koncesija povodom raspisanih natječaja se ne poništavaju u slučaju ako je obavljen nadzor i utvrđene nezakonitosti odluke temeljem koje su doneseni, čime se vrijeđaju prava sudionika tih postupaka.

Pučki pravobranitelj povodom pritužbi građana u sklopu svojih ovlasti upozorava i nadalje će to činiti, kako bi se štitila prava građana pred ovim tijelima. No, nedvojbeno je obveza nadležnih tijela državne uprave, da u provedbi nadzora poduzimaju učinkovitije mjere.

Postupak nadzora zakonitosti tih i drugih općih akata koji provode tijela državne uprave nadležna za nadzor nad provedbom posebnih zakona iz pojedinih upravnih područja, nije redovit i uglavnom izostaje, pa su građani, iako neuki, često sami prisiljeni inicirati postupak ocjene ustavnosti i zakonitosti pred Ustavnim sudom RH, iako je dužnost države osigurati nadzor zakonitosti tih akata, a time i zaštitu prava građana.

S tim u vezi, pučki pravobranitelj i nadalje ukazuje na potrebu dosljednije provedbe upravnog nadzora, sukladno postupku i ovlastima za njegovu provedbu utvrđenim Zakonom o lokalnoj i

područnoj (regionalnoj) samoupravi i posebnim zakonima, temeljem kojih jedinice lokalne i područne samouprave donose opće i pojedinačne akte. To osobito, ako opće akte neovlašteno donose poglavarstva i ako se tim aktima utvrđuju obveze građana za koje to nije izričito dopušteno zakonom.

Socijalna skrb

Tijekom 2007.g. zaprimljeno je 70 pritužbi iz područja socijalne skrbi, koje obuhvaćaju i pritužbe iz područja zaštite osoba s invaliditetom.

Najveći broj pritužbi iz područja socijalne skrbi odnosi se na neostvarivanje trajnijeg oblika pomoći ili na izuzetno nizak iznos stalne pomoći. Zbog sličnih pritužbi pučki pravobranitelj je u Godišnjem izvješću za 2006.g. istaknuo da se osnovica za socijalna davanja koju određuje Vlada RH nije povećala od 2001.g. te da bi trebalo uvesti jedinstvenu osnovicu za sve socijalne naknade i vezati je uz odgovarajuću veličinu koja bi uvjetovala njezinu kontinuiranu promjenu. Naime, osnovica za socijalna davanja iznosi 400 kn (oko 53 eura), a nije se povećavala od 2001. godine, iako je ukupni državni proračun u razdoblju 2001.g. - 2007.g. povećan za 128,57% (2001.g. državni proračun iznosio je oko 49 milijardi, a za 2007. g. oko 112 milijardi).

Zastupajući navedeni stav pučki pravobranitelj je tijekom 2007.g., u postupku izmjena i dopuna Zakona o socijalnoj skrbi, predložio da se navedena osnovica određuje najmanje jednom u dvije godine, u odnosu na relativnu liniju siromaštva koju objavljuje Državni zavod za statistiku i da ne može biti niža od 25% iznosa relativne linije siromaštva (oko 500 kn), što je sukladno Strategiji reforme socijalnih naknada 2007.g. - 2008.g. (PAL II) i potpisanom Zajedničkom memorandumu o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske. Nadalje, primjedbe Odbora za socijalna prava Vijeća Europe na Prvo Izvješće o primjeni Europske socijalne povelje - članka 13. (socijalna pomoć) također se odnose na visinu stalne pomoći, posebice za samca.

Povećanje osnovice za socijalna davanja određeno je u Programu Vlade Republike Hrvatske u mandatnom razdoblju 2008.–2011. godine.

Pritužbe se odnose i na dugotrajnost rješavanja predmeta ili na drugu povredu postupovnih odredbi. Pučki pravobranitelj upućivao je preporuke centrima za socijalnu skrb da mogu pokrenuti postupke i po službenoj dužnosti, posebice ako su stranke stare i nemoćne osobe.

Centri za socijalnu skrb su, u pravilu, postupali po preporukama pučkog pravobranitelja i ističe se dobra suradnja s njima te pravodobna dostava izvješća i dokumentacije.

U odnosu na prijašnje godine, u porastu su pritužbe koje se odnose na socijalno stanovanje. Pritužitelji su uglavnom s područja Grada Zagreba, nemaju riješeno stambeno pitanje, iako žive u iznimno teškim socijalno-zdravstvenim prilikama. To su pretežno višechlane obitelji koje imaju veći broj mlt. djece, a žive bez ikakvih sanitarnih i drugih uvjeta za stanovanje. Iako su na popisu na Konačnoj listi izvan reda prvenstva za dodjelu gradskog stana u najam, zbog neraspoloživih stambenih jedinica za ovu namjenu dulji niz godina ne rješava se njihovo stambeno pitanje. U još težoj situaciji su obitelji s većim brojem djece u postupku deložacije ili iseljenja, jer im prijeti razdvajanje obitelji. Mišljenje je pučkog pravobranitelja da nepovoljan socijalno-stambeni status ne može biti valjan razlog odvajanja mlt. djece od obitelji i proživljavanja stresnih postupaka deložacije.

Analizom pritužbi može se zaključiti da su najizraženiji problemi na ovom području preniski iznosi pomoći u sustavu socijalne skrbi te loša provedba socijalnih programa jedinica lokalne samouprave, posebice u vezi sa socijalnim stanovanjem.

PRIMJERI:

(1) Opis slučaja (P.P.–17/07): Pučkom pravobranitelju pritužila se SGO (udruga) u ime R.G., iz Đ., starije osobe, slabe pokretljivosti, bez prihoda i ovisne o pomoći dobronamjernih susjeda. U pritužbi se navodi da Centar za socijalnu skrb nije pokrenuo ispitni postupak po službenoj dužnosti za priznavanje prava na doplatak za pomoć i njegu, iako je prikupljena dokumentacija.

Poduzete mjere: Nakon što je razmotrio pritužbu, i pribavio očitovanje i dokumentaciju od nadležnog centra, pučki pravobranitelj intervenirao je davanjem preporuke da pokrenu postupak radi priznavanja prava iz socijalne skrbi za koje imenovana ispunjava propisane uvjete (doplatak za pomoć i njegu, pomoć i njega u kući, pomoć u prehrani i dr.), i primjene članak 146., 147. i 148. Zakona o socijalnoj skrbi (postupovne odredbe primjenom kojih se starim i nemoćnim strankama olakšava sudjelovanje u postupku, primjerice, neposredno pribavljanje isprava i dokumentacije, uzimanje izjava stranke u domu) te nakon provedenog postupka donesu odgovarajuće rješenje.

Ishod slučaja: Centar za socijalnu skrb postupio je sukladno danoj preporuci i požurio tijelo vještačenja u prvom stupnju za davanje Nalaza i mišljenja. Također je stranci odobrena jednokratna pomoć a ponuđene su joj usluge pomoći i njege u kući.

(2) Opis slučaja (P.P. 1103/07): Pučkom pravobranitelju pritužila se M.M. iz S. D., navodeći da je tijekom rujna 2006.g. Općini podnijela zahtjev za isplatu jednokratne novčane pomoći za novorođeno dijete u visini 3.000,00 kn, ali niti protekom godine dana nije dobila nikakvu odluku, niti joj je pomoć isplaćena, iako ima saznanja da je drugim roditeljima navedena pomoć isplaćena. Pritužila se i Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti koje je tražilo da se izvrši o poduzetim radnjama.

Poduzete mjere: Nakon što je razmotrio pritužbu pučki pravobranitelj žurno je intervenirao telefonskim putem, a dopisom od načelnika općine zatražio je očitovanje, posebice na okolnost dugotrajnosti postupanja.

Ishod slučaja: Uspješna intervencija. Odgovoreno je da, omaškom, Zaključak o odobrenju za isplatu jednokratne pomoći nije realiziran i da su stoga po intervenciji pučkog pravobranitelja pritužitelji odmah isplatili iznos od 3.000,00 kn.

(3) Opis slučaja (P.P. -574/07): Pučkom pravobranitelju pritužila se Udruga žena Romkinja "Bolja budućnost" u vezi s obitelji Š. R. iz Zagreba koja je trebala biti deložirana za 10 dana. Obitelj živi u osobito teškim socijalnim prilikama, ima četvero djece mlađe dobi. Predstavnici Centra za socijalnu skrb Z. bili su prisutni na tri zakazane deložacije koje su se na terenu ipak uspjele odgoditi. Da ne bi došlo do razdvajanja mlt. djece od obitelji Centar za socijalnu skrb im pomaže kroz materijalne pomoći, savjetovanje, preporuke, ali im stambeno pitanje ne može riješiti jer je to u nadležnosti Grada Z.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je preporučio Gradskom uredu za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje stambeno zbrinjavanje ove obitelji, pozivajući se na prava zajamčena Ustavom RH, Konvencijom o pravima djeteta, Europskom socijalnom poveljom i Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ovaj ured dostavio je preporuku za rješavanje stambenog pitanja Gradskom uredu za imovinsko-pravne poslove i imovinu Grada Z. na nadležno postupanje, ali njihov stambeni problem nije riješen. Stoga je pučki pravobranitelj ovim uredima, Središnjem državnom uredu za upravljanje državnom imovinom i Ministarstvu mora, turizma, prometa i razvitka preporučio da ovoj obitelji pomognu i ukazao na obveze iz Nacionalnog programa za Rome te Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015. g., posebno na obveze iz područja stanovanja - uključivanje romskih

obitelji u socijalne programe stambenog zbrinjavanja. Time bi se jedinice lokalne samouprave uključile u borbu protiv diskriminacije i siromaštva Roma.

Ishod slučaja: Iako postoje konkretne obveze jedinice lokalne samouprave, u ovom slučaju Grada Z., u primjeni navedenog Akcijskog plana, odgovoreno je da obitelj R. nije uvrštena na popis osoba koje čekaju rješavanje svog stambenog pitanja dodjelom gradskog stana jer se nisu javili na prethodne natječaje, a ne ispunjavaju uvjete za dodjelu gradskog stana izvan liste reda prvenstva. Središnji ured za upravljanje državnom imovinom nije osigurao ovoj obitelji stan "jer stan koji je predmet deložacije nije u vlasništvu RH", iako u navedenom Akcijskom planu, u provedbi mjere iz točke 2.2., stoji: "omogućiti dodjelu napuštenih objekata u vlasništvu RH na korištenje, u suradnji s romskim vijećima i udrugama". Ministarstvo mora, turizma, prometa i veza, Uprava za prognanike odgovorilo je da navedena obitelj može predati zahtjev za stambeno zbrinjavanje na području posebne državne skrbi te da će pri odlučivanju uzeti u obzir preporuku pučkog pravobranitelja. Pučki pravobranitelj obavijestio je Udrugu žena Romkinja "Bolja budućnost" o navedenom i preporučio da obitelj R. upute o daljnjim radnjama jer bi i romske udruge trebale u suradnji s navedenim tijelima raditi na realizaciji Akcijskog plana.

(4) Opis slučaja (P.P. -1510/04): Pučkom pravobranitelju pritužila se O.S. iz Zagreba tijekom 2004.g., a potom više puta tijekom 2007. g. Pritužiteljica je samohrana majka četvero djece i to troje mlt. (trojke), koje imaju poteškoće u razvoju, pa stoga pritužiteljica koristi rad s polovicom punog radnog vremena. Živjeli su u drvenoj kućici bez struje i vode, u nemogućim uvjetima za tada četvero mlt. djece, stoga je 2002.g. bespravno uselila u podrumski prostor. Pritužiteljica je 1998. g. podnijela zahtjev za davanje u najam gradskog stana. Tijekom 2004.g. zbog izrade "nove" liste, "izgubila je" povoljniji redoslijed za dodjelu stana. Sada žive u iznimno teškim zdravstvenim i socijalnim prilikama, pod stalnom prijetnjom iseljenja iz prostora.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj preporučio je Gradskom uredu za upravljanje imovinom Grada Z. da se pritužiteljica stambeno zbrine izvan Konačne liste reda prvenstva jer ima djecu s teškoćama u razvoju. Budući da im nije riješen problem stanovanja, pučki pravobranitelj preporučio je tijekom 2006.g. ministrici obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti da u okviru svojih ovlasti pomogne u stambenom zbrinjavanju ove obitelji. Preporuku je dostavila gradonačelniku i Centru za socijalnu skrb Z. Kako se pritužiteljici nije riješio stambeni problem, već se samo obavještavalo da je uvrštena na "popis osoba koje čekaju rješavanje stambenog pitanja dodjelom stana izvan Konačne liste reda prvenstva" i da

nije moguće predvidjeti kada će doći na red za dodjelu stana, pučki pravobranitelj tražio je od gradonačelnika Grada Z. da se osobno zauzme u rješavanju ovog slučaja i time konačno riješi njihovu dugotrajnu borbu za dodjelu gradskog (socijalnog) stana. Budući da se iz dostavljenog odgovora gradskog ureda ne razabire ishod postupka, pučki pravobranitelj je ponovno zatražio žuran odgovor glede rješenja stambenog pitanja pritužiteljice.

Ishod slučaja: Gradski ured za imovinsko - pravne poslove i imovinu Grada ponovno je obavijestio pučkog pravobranitelja da je teško predvidjeti kada će stambeno pitanje obitelji S.O. biti riješeno jer brzina rješavanja stambenih pitanja ovisi o broju za dodjelu raspoloživih stambenih jedinica.

Zaštita osoba s invaliditetom

Na pozive udruga koje promiču prava osoba s invaliditetom predstavnici Ureda pučkog pravobranitelja sudjelovali su na okruglim stolovima, tribinama i radionicama.

Na ovim aktivnostima raspravljalo se o problemima s kojima se susreću osobe s invaliditetom, a posebno je istaknut problem arhitektonskih barijera ispred državnih i javnih službi te uslužnih firmi i trgovina, odnosno da je u nekim sredinama postavljanje rampi neodgovarajuće i nepropisno i da ovaj problem nitko ne nadzire. Česti problem s kojim se susreću je dugotrajnost upravnih postupka, posebice drugostupanjskih, čime se usporava ostvarivanje pripadajućih prava. Ukazalo se na sporu i lošu provedbu propisa primjerice, Zakona o zapošljavanju i profesionalnoj rehabilitaciji osoba s invaliditetom kao i međunarodnih ugovora. Problem u zdravstvenom sustavu je nabavka ortopedskih pomagala i ostvarivanje medicinske rehabilitacije. Istaknuto je da 280 propisa uređuje prava osoba s invaliditetom i da je stoga potrebno cjelovito zakonski regulirati ovo područje (kodifikacija prava), čime bi se ovoj skupini građana olakšalo upoznavanje s njihovim pravima.

Dvije udruge osoba s invaliditetom pritužile su se na težak socijalni položaj osoba s invaliditetom, te njihovu diskriminaciju u odnosu na način nastanka invalidnosti i potrebu poduzimanja mjera radi izjednačavanja prava istog naziva u nadležnosti različitih sustava u svim tijelima državne uprave nadležnim za prava osoba s invaliditetom. Istaknuto je da bi trebalo u slučaju istog stupnja invalidnosti ali različitih uzroka nastanka invalidnosti ostvarivati primanja približnog opsega.

Nadalje, skupina roditelja pritužila se pučkom pravobranitelju smatrajući da bi se provedbom deinstitucionalizacije kršila ljudska prava njihove djece - pravo na institucionalnu skrb, kojom im se osigurava 24-satna kvalitetna odgovarajuća skrb. Međutim, službeni podaci pokazuju suprotno. Osobe s većim stupnjem invaliditeta koje trebaju veliku i svojevrsnu pomoć najčešće se smještavaju u institucije. Proces deinstitucionalizacije sporo se provodi, a pitanje je jesu li roditelji smještenih osoba s invaliditetom na odgovarajući način upoznati o načinu i vremenu provođenja ovoga procesa. Kako kvaliteta života osoba s invaliditetom značajno ovisi o pristupačnosti usluga kojima bi se zadovoljile njihove potrebe potrebno je osigurati jaču podršku u sredini gdje žive, posebice u ruralnim sredinama. Također je neophodno osigurati svim osobama s invaliditetom jednaki pristup uslugama na području cijele RH.

U pojedinim postupcima neažurno se postupa po preporukama pučkog pravobranitelja. Primjerice, povodom pritužbe N.T. iz S. i jednog broja udruga osoba s invaliditetom tijekom 2005. g., pučki pravobranitelj preporučio je ministru zdravstva i socijalne skrbi izmjenu članka 9. Pravilnika o pravima roditelja s težim smetnjama u razvoju na dopust ili na rad s polovicom punog radnog vremena zbog njege djeteta. Pučki pravobranitelj predložio je i izmjenu članaka 3. i 4. ovoga Pravilnika na način da se svim roditeljima koji skrbe o djeci s težim smetnjama u razvoju omogući korištenje ovih prava neovisno o njihovom radnom statusu (radnici, obrtnici, samostalni ili profesionalni rad i sl.) shodno stajalištu danom u obrazloženju Odluke Ustavnoga suda (N.N. 19/02). Iz obavijesti ministra zdravstva i socijalne skrbi proizlazi da su zaprimili veći broj primjedbi na Prijedlog pravilnika o izmjenama i dopunama navedenog pravilnika, da će ih razmotriti i potom okončati postupak donošenja pravilnika. Mišljenje je pučkog pravobranitelja da ovaj postupak neopravdano dugo traje. Stoga je tijekom 2007. g. dostavljao požurnice, ali spomenuti Pravilnik nije donesen.

PRIMJERI:

(1) Opis slučaja (P.P. –1026/07): Pučkom pravobranitelju pritužio se gospodin F. K. iz Šibenika osoba s invaliditetom, navodeći da je podnio zahtjev gradskoj upravi radi uklanjanja arhitektonske barijere prilazu objektu u kojem živi. Pritužitelj ističe da nije tražio postavljanje rampe koja iziskuje veća financijska sredstva već 4-5 stepenica da bi se na spornoj javnoj površini smanjio uspon od 45° i time mu se olakšao pristup objektu u kojem živi.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj zatražio je očitovanje od Grada Šibenika i skrenuo pozornost na obveze jedinica lokalne samouprave utvrđene nacionalnim strategijama i propisima posebice, Pravilnikom o osiguranju pristupačnosti građevina osoba s invaliditetom i

smanjene pokretljivosti (Narodne novine, broj. 151/05). Grad Šibenik uvažio je preporuku pučkog pravobranitelja i rekonstruirao stepenice i prilagodio ih zahtjevima pritužitelja.

Ishod slučaja: Uspješna intervencija.

(2) Opis slučaja (P.P. –783/07): Pučkom pravobranitelju pritužila se gospođa D.K. iz Zaprešića, navodeći da joj je utvrđeno 60% tjelesnog oštećenja ali da ne može ostvariti prava u sustavu mirovinskog osiguranja, socijalne skrbi i zdravstva i dr., osim oslobađanja od plaćanja boravišne pristojbe. Ističe da građani s identičnim tjelesnim oštećenjima nisu identični i u ostvarivanju prava i da to nije u skladu s potvrđenim međunarodnim dokumentima.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj zatražio je od potpredsjednice Vlade RH i ministrice obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti obavijest o provođenju i praćenju mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine i Deklaracije o pravima osoba s invaliditetom (posebice točke 6. i 14.) pozivajući se na ustavna načela i međunarodne dokumente. Ujedno je preporučio da se zauzme stav o razlikama između osoba s invaliditetom koje imaju isti stupanj oštećenja i da se prava svedu na razinu koja se ne bi mogla smatrati diskriminirajućom.

Ishod slučaja: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti žurno je dostavilo opsežan odgovor u kojem su, među inim, navedene aktivnosti i mjere provedene u skladu s nacionalnim strategijama te propisi kojima je uređena vrsta tjelesnih oštećenja i njihovi postoci, ali se ne obrazlaže je li navedeni propisi čine razliku između osoba s invaliditetom koje imaju isti stupanj oštećenja neovisno o uzroku nastanka oštećenja zdravlja.

Obiteljsko-pravna zaštita i skrbništvo

Tijekom 2007. zaprimljeno je 18 pritužbi iz područja obiteljsko-pravne zaštite i skrbništva i pet pritužbi koje su isključivo u sudbenoj nadležnosti a odnose na ovo područje.

Iz područja obiteljsko-pravne zaštite pritužbe se odnose na postupanje centara za socijalnu skrb glede davanja stručnog mišljenja / prijedloga u sudskim postupcima radi donošenja odluke o tome s kojim će roditeljem živjeti mlt. dijete i određivanju načina i vremena susreta i druženja djeteta s drugim roditeljem ili izvanparničnim postupcima radi lišavanja prava na roditeljsku skrb. Budući da je novim Obiteljskim zakonom iz 2003. bitno sužena upravna

nadležnost centara za socijalnu iz ovoga područja, smanjen je i broj pritužbi. U postupku ispitivanja pritužbi, iz dostavljenih očitovanja i priložene dokumentaciji može se ocijeniti da centri za socijalnu skrb, u pravilu, odmah djeluju u smislu ispitivanja slučaja i poduzimanja mjera u cilju zaštite djetetovih prava, a dana mišljenja / prijedlozi izrađena po principima timskog rada sukladno važećim propisima.

Međutim, primjeri nepravilnog i nepropisnog postupanja nekih centara za socijalnu skrb odnose se na postupke davanja suglasnosti glede raspolaganja s djetetovom imovinom. Sukladno članku 261. stavku 1. Obiteljskog zakona roditelji mogu s odobrenjem nadležnog centra za socijalnu skrb otuđiti ili opteretiti imovinu mlt. djeteta radi njegova uzdržavanja, liječenja, odgoja, školovanja ili za podmirenje neke druge važne potrebe djeteta. U pojedinim slučajevima centri za socijalnu skrb ne štite dostatno interes djeteta. Ne bi se trebalo udovoljavati zahtjevima roditelja da stavljanjem hipoteke na imovinu u vlasništvu mlt. djeteta ili otuđenjem njihove imovine podmiruju potrebe cijele obitelji ili pokreću neke svoje projekte.

U području skrbništva zaprimljene su pritužbe osoba pod skrbništvom koje su nezadovoljne s postupanjem centara za socijalnu skrb ili skrbnika. Jedan broj pritužbi su zapravo podnesci nerazumljivog sadržaja, s neargumentiranim tvrdnjama iz kojih se razabire da su nezadovoljni što su pod skrbništvom i uvjereni su da ih pučki pravobranitelj može zastupati. Iako se institutom skrbništva punoljetnim osobama ograničava njihovo temeljno ljudsko pravo na samoodređenje, svrha ovog instituta je zaštita njihovih prava i interesa.

Opterećenost centara za socijalnu skrb, te sve veći broj štićenika na jednog stručnog radnika centra u slučajevima tzv. neposrednog skrbništva (ove poslove rade u okviru redovitih poslova, a ako ih rade izvan radnog vremena mogu ostvariti naknadu), otvaraju mogućnost propusta u obavljanju ove odgovorne dužnosti, a u nekim slučajevima i počinjenja štete štićeniku. Stoga bi trebalo osigurati dostatna financijska sredstva, ako ne iz štićenikovih prihoda ili imovine, iz nekih drugih izvora za primjenu odredbi Obiteljskog zakona kojima se propisuje mogućnost isplate mjesečne naknade skrbniku. Dosljednom primjenom ove odredbe za sve skrbnike koji se zalažu u zaštiti štićenikovih prava možda bi se povećao interes poznanika ili srodnika štićenika za imenovanje skrbnika. Rasterećenjem stručnih radnika centara za socijalnu skrb u obavljanju poslova skrbnika stvorili bi se preduvjeti za njihov učinkovitiji rad u drugim ovlastima iz ovoga područja. Primjerice, centri za socijalnu skrb dužni su tražiti, svake 3 godine, od nadležnog izabranog liječnika primarne zdravstvene zaštite izvješće o zdravstvenom stanju štićenika. Ovi podaci su važni da bi se pratilo zdravstveno stanje štićenika i shodno tome procijenilo je li skrbnik valjano vodi brigu o

njegovom zdravlju. U slučaju trajnog poboljšanja zdravstvenog stanja štićenika centar za socijalnu skrb trebao bi pokrenuti postupak za vraćanje njegove poslovne sposobnosti, bilo djelomice ili u cijelosti.

Na Okruglom stolu u organizaciji HHO-a na temu iz ovog područja, postavilo se pitanje prikuplja li nadležno ministarstvo ove podatke od centara za socijalnu skrb. Proizlazi da službenih podataka o tome nema. Također, na Koordinaciji za ljudska prava Zadarske županije ukazano je na potrebu još bolje suradnje između domova za psihički bolesne odrasle osobe i centara za socijalnu skrb na području praćenja stanja štićenika u odnosu na razlog lišenja poslovne sposobnosti i shodno tome mogućeg pokretanja postupaka za djelomično ili potpuno vraćanje poslovne sposobnosti. Nadalje, otvorilo se pitanje glasovanja osoba lišenih poslovne sposobnosti s obzirom na neusklađenost zakona koji uređuju ovo područje, odnosno njihov nejasan birački status.

PRIMJERI:

(1) Opis slučaja (P.P.–219/06): Pučkom se pravobranitelju obratila L.K. iz K.N. (koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora) u vezi problema održavanja susreta i druženja s mlt. djecom B. i V. U pritužbi navodi da se viđala jednom ili dvaput u mjesecu u pratnji pravosudne policije dok se nalazila u pritvoru. Međutim, otkada je prebačena u Kaznionicu u P. djecu nije vidjela.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj zatražio je od Centra za socijalnu skrb S. očitovanje. Iz dostavljenog očitovanja i priložene dokumentacije proizlazi da je navedeni centar podnio nadležnom sudu, uz prijedlog radi lišavanja prava na roditeljsku skrb u pogledu mlt. B. i V., i prijedlog radi privremene mjere zabrane susreta i druženja s mlt. djecom do okončanja postupka radi lišavanja prava na roditeljsku skrb. Stručni tim Centra navedeni prijedlog obrazlaže potrebnim zbog zaštite interesa i dobrobiti mlt. djece, budući da su ocijenili da bi u odnosu na novonastale okolnosti realizacija susreta i druženja mlt. djece i majke mogla imati negativne posljedice za psihofizički razvoj mlt. djece.

Ishod slučaja: Pučki pravobranitelj obavijestio je pritužiteljicu i uputio je da ima pravo na besplatnu stručnu pravnu pomoć i pravno sredstvo za zaštitu svojih prava, kojom može bolje zaštititi svoje pravne interese u pokrenutim sudskim postupcima, sukladno članku 14. stavku 1. točki 6. Zakona o izvršavanju kazne zatvora ili da se obrati Hrvatskoj odvjetničkoj komori u Zagrebu, s molbom za imenovanje punomoćnika za pružanje besplatne pravne pomoći.

(2) Opis slučaja (P.P. –246/06): Pučkom pravobranitelju pritužila se gospođa M. M. iz Osijeka, u vezi sa zaštitom prava i dobrobiti njezinih unuka mlt. I. i M. B. iz Osijeka. Pritužiteljica ističe da je otac njezinih unuka M.B. ishodio odobrenje Centra za socijalnu skrb Osijek za prodaju nekretnine koje su bile suvlasnice mlt. I. i M. B. u 1/3 dijela svaka, te sklapanje kupoprodajnog ugovora u formi javnobilježničkog akta pod uvjetom da otac dio novčanih sredstava od dobivene kupoprodajne cijene (18.666,66 € svakom djetetu) oroči, uz upis klauzule "zabrana podizanja bez odobrenja Centra za socijalnu skrb". Potom je ishodio od ovoga centra odobrenje raspolaganja s navedenim oročenim novčanim sredstvima za kupovinu zemljišta i gradnju nove kuće.

Poduzete radnje: Pučki pravobranitelj zatražio je očitovanje Centra za socijalnu skrb. Iz dostavljenog očitovanja razvidno je da je otac mlt. djece M.B. na temelju krivotvorene isprave - izvatka Zemljišno-knjižnog odjela obmanuo Centar za socijalnu skrb da je nekretnina koju je darovao svojim mlt. kćerkama bez tereta (iako je na istoj upisano založno pravo u korist Republike Hrvatske - Ministarstva obrane). Zemljišno-knjižni odjel je pri Općinskom sudu u Osijeku protiv njega podnio kaznenu prijavu. Otac je pokrenuo pri Središnjem državnom uredu za upravljanje državnom imovinom postupak radi brisanja založnog prava s darovane nekretnine uz istovremeni prijenos na drugu nekretninu, ali ishod postupka je dugotrajan i neizvjestan. Stoga je pučki pravobranitelj preporučio Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi da razmotri mogućnost pokretanja izvanrednog pravnog lijeka – poništavanja po pravu nadzora rješenja kojim je dano odobrenje raspolaganja s oročenim novčanim sredstvima mlt.djece, jer je to rješenje doneseno kao posljedica nedopuštene radnje – obmane, tim više jer u izreci rješenja nije utvrđena obveza M. B. - darovanje sporne nekretnine bez tereta mlt. M. i I. B. (obmana, da je to već učinio). Međutim, ministarstvo je dostavilo očitovanje da procjenjuju da je potrebno prava i interese djece zaštititi, prvenstveno, sporazumno s ocem a tek u slučaju nemogućnosti sklapanja takvog sporazuma pokrenula bi se obnova postupka. Pučki pravobranitelj skrenuo je pozornost navedenom ministarstvu da bi trebali, kao nadzorno tijelo, pratiti daljnji tijek postupka. Centar za socijalnu skrb izvijestio je pučkog pravobranitelja (dostavljeno na znanje i ministarstvu), da je dao ocu M. B. odobrenje za sklapanje darovnog ugovora, u formi javnobilježničkog akta, kojim mlt. kćerima daruje istu nekretninu, iako je pod teretom. Pučki pravobranitelj ponovo je zatražio očitovanje od Ministarstva glede takvog postupanja Centra, posebice zbog mogućnosti nastupa neizvjesnih okolnosti (primjerice, neodobravanje prijenosa hipoteke ili nemogućnost otplate duga od stane oca zbog gubitka redovitih prihoda ili dr.) koje mogu prouzročiti štetu mlt. I. i M.

Ishod slučaja: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi nije dostavilo novo očitovanje.

(3) Opis slučaja (P.P. –641/07): Pučkom pravobranitelju pritužila se gospođa A.M.C. iz Zagreba, izvršiteljica oporuke iza pok. V. R.-P., u vezi s nezakonitim postupanjem Centra za socijalnu skrb Z., Ureda M. Navodi da je ovaj ured donio nezakonita rješenja u prosincu 1999., kojim su oštećene tada mlt. M. P. i mlt. K. P.. Zapravo su izgubile vlasništvo nad stanom u Z., na kojem su imale upisano pravo suvlasništva svaka u 1/4 dijela, iako su trebale biti samovlasnice temeljem Ugovora o darovanju od 1995.g. kojeg Zemljišno - knjižni odjel, Općinskog suda u Z. iz nepoznatih razloga nije proveo. Stoga je pritužiteljica uputila predstavku i predsjednici Zemljišno-knjižnog odjela, kao i kaznene prijave.

Poduzete radnje: Pučki pravobranitelj zatražio je očitovanje od Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i preporučio da provede upravni nadzor nad navedenim uredom, sukladno članku 170. Zakona o socijalnoj skrbi, te posebno ocijeni jesu li ispunjene pretpostavke za primjenu točke 2., 6. i 7. stavka 1. članka 171. ovoga zakona (poništanje, ukidanje ili izmjena rješenja centra za socijalnu skrb). Centar za socijalnu skrb dužan je u postupcima odobravanja otuđenja ili opterećenja imovine mlt. djeteta prvenstveno voditi računa o njegovoj dobrobiti i zaštiti interesa, pa je stoga zatraženo i posebno očitovanje na okolnost neizvršenja točke II. Rješenja od 30. prosinca 1999. (obveza oca u obeštećenju mlt. djece) i koje su radnje u tom smislu poduzete. Kako navedeno ministarstvo nije dostavilo u roku zatraženo očitovanje, požureno je i upozoreno da je dužno surađivati s pučkim pravobraniteljem i na njegov zahtjev podnositi izvješća i odgovarati na upite. Dostavljen je odgovor da će postupiti po preporuci i provesti upravni nadzor i potom dostaviti izvješće o poduzetim radnjama. Posebno su istakli da zbog preopterećenosti službenika Uprave za socijalnu skrb te nepopunjenosti Odsjeka za upravni nadzor nisu bili u mogućnosti u roku postupiti po preporuci.

Ishod slučaja: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi provelo je nadzor i utvrdilo da su sporni predmeti nestali iz arhive pa se stoga nije moglo u cijelosti ocijeniti zakonitost postupanja. Međutim, ocijenjeno je da se nezakonito postupalo, a temeljem razgovora sa službenicima utvrđeno je da se nije kontroliralo je li otac ispunio utvrđenu obvezu (kupio svakoj kćerki posebnu stambenu jedinicu). Istaknuto je da je Centar za socijalnu skrb Z. svojim postupanjem tijekom 2007. djelomično utjecao na smanjenje materijalne štete koja je počinjena mlt. djeci, jer je otac darovao kćerkama M. P. i mlt. K.P. svakoj u 1/2 dijela 4,5 sobni stan kojeg je suvlasnik u 1/2 dijela.

(4) Opis slučaja (P.P.–1622/07): Pučkom pravobranitelju pritužio se S. K. iz Š., navodeći da je njegova supruga B. V. iz Z., osoba s psihičkim smetnjama, lišena poslovne sposobnosti i stavljena pod neposredno skrbništvo Centra za socijalnu skrb Z. U razdoblju otkada je lišena poslovne sposobnosti više stručnih radnika ureda, u određenim razdobljima, imenovani su skrbnikom njegovoj supruzi. Nadalje, ističe da je bila pokrenuta brakorazvodna parnica koja je trajala dugi niz godina, ali da je ovaj postupak ipak obustavljen. Tijekom bračne zajednice rođen je zajednički sin M. (rođ. 1995.) s neprekidnim prebivalištem u Z. Pritužiteljeva supruga B. V., kao zaštićeni najmoprimac, koristila je stan dok je Centar za socijalnu skrb Z. nije smjestio u Dom za psihički bolesne osobe. Stoga je vlasnik stana, Ministarstvo obrane, prema obavijesti Centra za socijalnu skrb da je njihova štćenica B.V. trajno smještena u ustanovu i da je zbog toga ocjenjeno da je trajno prestala potreba za najmom stana, ponudilo pritužitelju sklapanje novoga ugovora o najmu. Budući da pritužitelj ima u vlasništvu kuću na području V.-s. županije ponuđeno mu sklapanje Ugovora o najmu po slobodno ugovorenoj najamnini koja je znatno veća od ranije zaštićene najamnine.

Poduzete radnje: Pučki pravobranitelj je odmah telefonskim i pisanim putem zatražio očitovanje Centra za socijalnu skrb Z. i Ministarstva obrane. Naime, u ovom slučaju nije uopće uzeta u obzir moguća promjena okolnosti, primjerice da se pritužiteljevoj supruzi može popraviti zdravstveno stanje, da se obiteljske prilike mogu poboljšati na način da skrb, pa i skrbništvo, može eventualno preuzeti njezin suprug, te da sama definicija "stalnog smještaja" sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi ne podrazumijeva bezuvjetno doživotni smještaj u instituciji. Stoga je pučki pravobranitelj u cilju zaštite interesa pritužiteljevog sina i supruge preporučio Ministarstvu obrane da se pritužitelju, kao zakonskom zastupniku mlt. sina M.V., ponudi sklapanje Ugovora o najmu, a da status zaštićenog najmoprimca ima mlt. sin M. S predstavnicom Ministarstva obrane se izuzetno dobro surađivalo i pritužitelju je ponuđeno sklapanje takvog ugovora.

Pučki pravobranitelj zaprimio je i opsežno očitovanje Centra za socijalnu skrb Z. iz kojeg je razvidno da su poduzimali niz radnji u cilju zaštite i interesa pritužiteljeve supruge. Zbog zdravstvenih razloga pritužiteljeve supruge, za sada, nisu stvorene pretpostavke za prestanak njezinog smještaja u ustanovi. Međutim, Centru je dana preporuka o postupanju u slučaju nastupa promijenjenih okolnosti.

Ishod: Intervencija je bila uspješna.

(5) Opis slučaja (P P. – 1483/06): Pučkom pravobranitelju pritužio se Z.S. s odsluženja kazne zatvora. Ističe da je od 9. godine bio proganjan iz Baranje, a Centar za socijalnu skrb B. M.

smještavao ga je kao mlt. osobu bez roditeljskog staranja (pod neposrednim skrbništvom) po raznim institucijama. Pritužio se da nije ostvario pripadajuće dionice, kao prognana osoba, iako je tada bio pod skrbništvom centra za socijalnu skrb.

Poduzete radnje: Pučki pravobranitelj pribavio je očitovanja od Uprave za prognanike, Centra za socijalnu skrb B.M. i Regionalnog ureda za prognanike u O.

Iz dostavljenih očitovanja razvidno je da je pritužitelj imao status prognanika od 1992. g. do 1997. g., jer mu je ukinut status prognanika u postupku preregistracije prognanika 1997. g. Zakonski zastupnik, skrbnik - stručni radnik Centra za socijalnu skrb nije pristupio navedenoj preregistraciji. Stoga pritužitelj nije imao kontinuitet u trajanju pravnog položaja prognanika i povratnika, pa slijedom toga nije ni ostvario pravo na dionice.

Sukladno članku 3. Pravilnika revizije osobnih kartona prognanika, povratnika i izbjeglica (N. N. br. 94/96) zahtjev za izmjenu osobnih kartona za mlt. djecu mogli su podnijeti roditelji, odnosno zakonski zastupnici ili staratelji. U ovom slučaju Centar za socijalnu skrb B. M., kao skrbničko tijelo i Regionalni ured za prognanike u O., kao nadležno tijelo za ukidanje statusa prognanika i priznavanje statusa povratnika, nisu dostatno surađivali. Stoga pritužitelj dok je bio maloljetan i pod skrbništvom Centra nije ostvario pravo na besplatne dionice.

Ishod slučaja: Pritužitelj je upućen da kao punoljetna i poslovno sposobna osoba procijeni hoće li protiv Centra za socijalnu skrb B.M. pokretati postupak radi naknade štete, te je upoznat o roku zastare za novčana potraživanja.

Postupanje policijskih službenika

Broj novih predmeta u kojima je pučki pravobranitelj postupao, a koji se odnose na postupanje policijskih službenika posljednjih godina bilježi porast: 2005. ih je bilo 14, 2006. – 28, a 2007. su zaprimljene 52 pritužbe. No, iako se u odnosu na pojedina druga područja radi o relativno malom broju predmeta, tendencija porasta, kao i gotovo svakodnevni napisi u medijima, te suradnja s Ministarstvom unutarnjih poslova, (naročito s Odjelom za unutarnju kontrolu), nedvojbeno ukazuju na nužnost poduzimanja određenih mjera i aktivnosti u cilju ostvarivanja uvjeta u kojima će nezakonito postupanje policijskih službenika ili prekoračenje policijskih ovlasti biti svedeno na najmanju moguću mjeru.

Kako je pučki pravobranitelj naglašavao i u izvješćima prethodnih godina, radi se o potrebi normiranja postupka povodom pritužbi građana temeljem čl. 6. Zakona o policiji.

Transparentnost postupka, njegova učinkovitost i dostupnost građanima, trebaju biti imperativ svakoj državi kojoj vladavina prava predstavlja najvišu vrednotu ustavnog poretka. U svezi navedene problematike, pučki je pravobranitelj u više navrata Ministarstvu unutarnjih poslova upućivao preporuke. U posljednjem izvješću početkom 2007. godine Ministarstvo unutarnjih poslova je obavijestilo pučkog pravobranitelja da su izvršene konzultacije unutar ustrojstvenih jedinica te je osnovana radna skupina za izradu prijedloga propisa o unutarnjem nadzoru, s ciljem razmatranja mogućnosti reguliranja predmetne problematike u okviru postojećih pravnih rješenja, odnosno iznalaženje drugih mogućnosti kao što su izmjene Zakona o policiji, te je navedeno da će o svim daljnjim aktivnostima u svezi predmetne problematike pravovremeno izvijestiti pučkog pravobranitelja. Obzirom da pučki pravobranitelj do danas nije primio obavijest o napretku rada novoosnovane radne skupine, kao niti o sudbini ranije izrađenih radnih nacrti Pravilnika o rješavanju prijava i Pravilnika o unutarnjem nadzoru, opravdano je zaključiti da nema suštinskih pomaka u propisivanju načina ispitivanja pritužbi građana.

Razlozi zbog kojih je nužno propisati postupak ispitivanja su mnogi. Jedan od njih proizlazi iz samog sadržaja izvješća koja Odjel unutarnje kontrole dostavljaju pučkom pravobranitelju. Naime, sva izvješća o postupanju policijskih službenika ocjenjuju kako je uporaba sredstava prisile bila zakonita, no ne navode se utvrđene činjenice na kojima se temelji navedena tvrdnja i što je sve poduzeto u postupku razmatranja pritužbe. U ponekim slučajevima, Odjel unutarnje kontrole nije sam ispitivao zakonitost postupanja, već je zahtjev pučkog pravobranitelja samo proslijedio policijskoj postaji koja je postupala u konkretnom slučaju, nakon čega bi uz jednu popratnu rečenicu bilo dostavljeno nekoliko službenih zabilješki. Takvo postupanje zasigurno ne dopušta mogućnost bezrezervnog vjerovanja u opravdanost tvrdnji o zakonitom postupanju. Jednako tako, u gotovo svim predmetima, uočeno je da se protiv pritužitelja podnosi zahtjev za pokretanjem prekršajnog postupka ili se podnosi kaznena prijava, a eventualne tjelesne ozljede pritužitelja uzrokovane su padom ili nekim drugim oblikom "nespretnosti", iz čega proizlazi zaključak da ne postoji uzročna veza ozljeda s primjenom sredstava prisile. Pa se tako u izvješćima MUP-a navodi: "...da bi blokirao udarac od strane O.Š., podigao obje ruke, kojom prilikom je došlo do kontakta tijela O.Š i ruku policijskog službenika, a zatim i pada O.Š na zemljano tlo dvorišta. Prilikom pada, O.Š. udario je glavom i tom prilikom zadobio povredu..." (u Općoj bolnici Varaždin je utvrđeno da je O.Š. zadobio tešku tjelesnu ozljedu opasnu po život). Ili u slučaju dvoje maturanata: "...sukladno zakonskim ovlastima policijski službenici Interventne jedinice policije primijenili su samo sredstva prisile – tjelesnu snagu, a prilikom čega gospodin I.S nije

zadobio nikakve tjelesne ozljede, odnosno gospodin M.K. je prilikom izvođenja iz tramvaja uslijed pružanja otpora udario glavom u vrata tramvaja i zadobio tjelesnu ozljedu u predjelu nosa...", nadalje "...policijski službenik ga prima lijevom rukom za njegovu jaknu u predjelu ramena te je istog uspio izvući iz vozila, a tom prilikom je M.M. udario glavom o štok od vrata vozila...". Jednako tako, argumenti koji se navode kao odlučni za ocjenu zakonitosti postupanja su ponekad vrlo neuvjerljivi: "...obzirom da policijski službenik odbija navode P.G. o neprimjerenom ponašanju nismo našli elemenata njegove disciplinske odgovornosti...".

Uz navedeno, pučki pravobranitelj smatra da propisivanje postupka ispitivanja pritužbi proizlazi i iz samog čl. 129. Zakona o policiji sukladno kojem je Ministar unutarnjih poslova bio dužan u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu Zakona o policiji, donijeti propis o načinu obavljanja unutarnjeg nadzora i kontrolne djelatnosti. Prilikom donošenja propisa potrebno je, kako je već naglašeno u ranijim izvješćima, osigurati sudjelovanje samih građana što će nedvojbeno doprinijeti jačanju povjerenja u rad policije.

Nije potrebno posebno isticati, da slučajevi u kojima nije otklonjena svaka sumnja u nezakonitost postupanja policijskih službenika, stvara negativnu percepciju koja rezultira neopravdanim nepovjerenjem građana prema policiji općenito. Na taj se način, otežava i postupanje samih policijskih službenika, jer se kod njih izaziva nesigurnost i pritisak. Neupitno je da takvo dodatno opterećenja u ionako stresnom poslu u najmanju ruku djeluje kontraproduktivno. Kao primjer se može navesti i stav Sindikata policije Hrvatske izrečen na tiskovnoj konferenciji krajem 2007. godine, kada su povodom tragične smrti mladog bjelovarčanina koji je preminuo uslijed ozljeda zadobivenih postupanjem policijskog službenika, naveli da su brojni policijski službenici koji svakodnevno primjenjuju sredstva prisile, radi medijske hajke pod velikim pritiskom, budući su u strahu da se svaka njihova intervencija kasnije može protumačiti kao prekoračenje ovlasti radi čega im je otežan rad. Ovakvi stavovi nedvojbeno idu u prilog tezi o nužnosti uklanjanja i najmanjih dvojbi u svezi postupka ispitivanja pritužbi građana, što će zasigurno doprinijeti jačanju povjerenja u policiju koja svoj posao obavlja vrlo uspješno, kako u suzbijanju domaćih i međunarodnih lanaca trgovine opojnih droga, trgovine ljudima tako i u mnogim drugim segmentima.

Protekle godine pučki je pravobranitelj pregledao nekoliko prostorija za zadržavanje nasumce odabranih policijskih postaja. Poticaj za navedene preglede proizlazi iz činjenice da je Europski odbor za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja CPT u nekoliko izvješća o posjeti Republici Hrvatskoj ukazivao na neodgovarajuće uvjete u prostorijama za zadržavanje. Pregledom je utvrđeno kako su u

pojedinin policijskim postajama uvjeti potpuno neprihvatljivi. Tako je u npr. PP Karlovac utvrđeno da su dvije prostorije potpuno mračne, vrlo hladne, bez grijanja, bez video nadzora, tekuće vode itd. No, utvrđeno je da postoje i prostorije koje zadovoljavaju sve prostorne, higijenske i zdravstvene smještajne zahtjeve (npr PP Ivanec).

PRIMJER:

Opis slučaja (P.P.-998/07): J.B. je podnio pritužbu pučkom pravobranitelju radi postupanja policijskih službenika prilikom pozivanja. Prema navodima pritužitelja 1. ožujka 2007., u 06,00 sati u njegovu su obiteljsku kuću došla dvojica policijskih službenika, te su mu uručili pisani poziv radi davanja obavijesti. Međutim, u pismenom je pozivu naznačeno da je pritužitelj dužan doći u policijsku postaju 1. ožujka 2007., dakle istoga dana u 06,00 sati. Uz njegovu suglasnost policijski su službenici pritužitelja prevezli do službenih prostorija.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio izvješće nadležne policijske uprave o postupanju u konkretnom slučaju. U dostavljenom izvješću PU navodi da su utvrđeni propusti prilikom prekršajne obrade i pretrage, no da u svezi pozivanja nisu utvrđene nezakonitosti. Temeljem dostavljenih podataka, pučki je pravobranitelj Odjelu za unutarnju kontrolu uputio preporuku u kojoj ukazuje da kumulacija redovnog (čl. 11. Pravilnika) i iznimnog (čl. 13. Pravilnika) načina pozivanja, nedvojbeno nije u duhu Zakona.

Ishod slučaja: Odjel za unutarnju kontrolu dostavio je preporuku nadležnoj policijskoj upravi kako se naveden način postupanja ne bi ponovio. Sa sadržajem preporuke upoznat je pritužitelj.

Zdravstvo

Tijekom 2007. godine, zaprimljeno je 29 pritužbi iz područja zdravstvenog osiguranja i 20 iz područja zdravstvene zaštite.

Zdravstvena zaštita

Pritužbe su bile različite po svom sadržaju, a odnosile su se na postupke po zahtjevima za obavljanje privatne prakse, na postupke davanja u zakup dijelova domova zdravlja i

ljekarničkih zdravstvenih ustanova, prava u ostvarivanju zdravstvene zaštite kao što su pravo na povjerljivost, pravo na pristup medicinskoj dokumentaciji, na kvalitetu i sadržaj zdravstvene usluge. Po broju pritužbi koje se odnose na povrede prava u ostvarivanju zdravstvene zaštite, može se zaključiti da pacijenti postaju sve svjesniji svojih prava.

Veći broj pritužbi odnosio se na povrede prava, ili samu mogućnost povrede prava pacijenata na povjerljivost podataka koji se odnose na stanje njihovog zdravlja.

U tom smislu, pučkom se pravobranitelju obratila predsjednica Sekcije za psihosocijalne metode liječenja psihoza Hrvatskog liječničkog zbora podneskom u kojem skreće pozornost na problem otkrivanja dijagnoze bolesti putem obrasca izvješća o bolovanju. S istim problemom suočeni su i liječnici opće/obiteljske medicine, koji na molbu pacijenata u obrasce izvješća o bolovanju upisuju šifre koje ne odgovaraju dijagnozi njihove bolesti. Naime, na temelju šifre bolesti prema međunarodnoj klasifikaciji bolesti (MBK) koja se upisuje u obrazac izvješća o bolovanju, poslodavac ima uvid u dijagnozu bolesti njegovih zaposlenika.

Člankom 120. Pravilnika o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja propisano je da se šifra početne i završne dijagnoze bolesti upisuje u izvješće o bolovanju prema međunarodnoj klasifikaciji bolesti, ozljeda i uzroka smrti. S obzirom da je MKB javni dokument, pacijentova dijagnoza bolesti postaje dostupna širokom krugu osoba koje ne sudjeluju u njegovom liječenju. Citirani je članak u suprotnosti s člankom 25. Zakona o zaštiti prava pacijenata koji jamči pacijentima pravo na povjerljivost podataka koji se odnose na stanje njihovog zdravlja sukladno propisima o čuvanju profesionalne tajne i zaštiti osobnih podataka.

Slijedom navedenoga, pučki je pravobranitelj preporučio Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje da Pravilnik o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja uskladi s odredbama Zakona o pravima pacijenata.

Direktor HZZO-a obavijestio je pučkog pravobranitelja da će svestrano razmotriti njegovu preporuku te ga o krajnjem ishodu obavijestiti pisanim putem.

Pučki je pravobranitelj dobio i podnesak vezan uz ustroj i funkcioniranje Centralnog zdravstvenog informatičkog sustava za primarnu zdravstvenu zaštitu (CEZIH PZZ). Postavljeno je pitanje mogu li osim liječnika, koji su dužni čuvati kao liječničku tajnu sve što saznaju o pacijentovom zdravstvenom stanju, u doticaj s podacima iz CEZIH-a doći i druge osobe, primjerice one koje rade na održavanju programa.

Zdravstveno osiguranje

Iz područja zdravstvenog osiguranja, tijekom 2007. godine zaprimljeno je 29 pritužbi.

Izvršavajući Nacionalnu strategiju razvitka zdravstva 2006. – 2011., Hrvatski je sabor u srpnju 2006. godine donio paket zakona iz zdravstvenog osiguranja. To su Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju, Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju i Zakon o zdravstvenom osiguranju zaštite zdravlja na radu, koji će se početi primjenjivati od 1. siječnja 2008. godine.

Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju mijenjan je nekoliko puta nakon donošenja, a sukladno njemu i Pravilnik o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

Unatoč činjenici da su navedeni propisi u primjeni više od godinu dana, iz zaprimljenih pritužbi razvidno je da se osigurane osobe ne snalaze ponajprije u pitanjima opsega njihovih prava iz zdravstvenog osiguranja.

Najveći broj pritužbi odnosio se na ostvarivanje prava na novčane naknade, na iznos novčane naknade, isplatu naknade, ostvarivanje prava na korištenje lijekova koji su utvrđeni osnovnom i dopunskom listom lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje je u propisanom roku reagirao na preporuke i odgovarao na upite pučkog pravobranitelja, a odgovori su bili sveobuhvatni i konkretni.

PRIMJERI:

(1) Opis slučaja (P.P. – 1209/07) Pučkom se pravobranitelju obratila P.K., mr. pharm. iz L. U svom podnesku navodi da je rješenjem Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi od 17. srpnja 2007. godine odbijen njezin zahtjev za osnivanje privatne prakse u privatnoj ljekarni u Š. Pritužiteljičin zahtjev odbijen je jer ne udovoljava uvjetu glede broja osoba osiguranih obveznim zdravstvenim osiguranjem za osnivanje druge ljekarne na tom području.

Važno je istaknuti da je odluku o osnivanju prve ljekarne na tom području, Ljekarne K., Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi donijelo 16. srpnja 2007. godine, svega dan prije donošenja rješenja o odbijanju zahtjeva naše pritužiteljice.

Iako su i pritužiteljica i Z.K. zahtjeve predali isti dan, 20. ožujka 2007. godine (pritužiteljica na urudžbenom Ministarstva u 8 sati i 32 minute, a Z.K. preporučenom poštom u 00 sati, 1 minutu i 18. sekundi), odobren je zahtjev Z.K. jer je podnesen 8 sati i 32 minute prije zahtjeva

pritužiteljice. Važno je istaknuti da je pri tome zanemareno mišljenje Hrvatske Ljekarničke komore koje je podnositelj zahtjeva dužan pribaviti sukladno članku 139. stavku 1. točki 9. Zakona o zdravstvenoj zaštiti.

Povjerenstvo za davanje mišljenja pri osnivanju Ljekarni Hrvatske Ljekarničke komore razmatralo je istodobno zahtjeve pritužiteljice i Z.K. na svojoj sjednici održanoj 21. travnja 2007. godine. Tom prigodom je našoj pritužiteljici jednoglasno dalo pozitivno mišljenje za osnivanje privatne prakse P.K. Istodobno je Z.K. dalo negativno mišljenje. U mišljenju se ističe da prema Pravilniku o radu Povjerenstva za davanje mišljenja pri osnivanju Ljekarni Hrvatske Ljekarničke komore, Komora daje i stručno mišljenje. U tom smislu prednost pri osnivanju ljekarne u Š. dalo je pritužiteljici koja osniva prvu ljekarnu.

Pritužiteljičin zahtjev za osnivanje privatne prakse u Š. odbijen je unatoč pozitivnom stručnom mišljenju strukovne organizacije, Hrvatske Ljekarničke komore. Nasuprot tome, odobreno je osnivanje privatne prakse Z.K. kojoj je Hrvatska Ljekarnička komora dala negativno mišljenje, ali je svoj zahtjev podnijela isti dan 8 sati i 32 minute ranije nego pritužiteljica. Dakle, na donošenje odluke veći je utjecaj imala vremenska prednost u predavanju zahtjeva, nego stručno mišljenje Hrvatske Ljekarničke komore.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio od ministra zdravstva i socijalne skrbi da mu u roku od 30 dana dostavi očitovanje o predmetnom slučaju u kojem će navesti razloge zbog kojih nije uvaženo mišljenje Hrvatske Ljekarničke komore te razloge isključivog utjecaja vremenske prednosti u predavanju zahtjeva na donošenje odluke, tim prije što taj kriterij ne poznaje niti jedan propis koji uređuje osnivanje privatne prakse.

U dobivenom očitovanju ministar zdravstva i socijalne skrbi navodi da odredba Zakona o zdravstvenoj zaštiti obvezuje stranke na pribavljanje mišljenja Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i Hrvatske Ljekarničke komore o opravdanosti osnivanja ljekarne u osnovnoj mreži zdravstvene djelatnosti, ali da to mišljenje nije obvezujuće za ministra nadležnog za zdravstvo. Nadalje, da su mišljenja samo sastavni dio dokumentacije koja mora biti priložena uz zahtjev.

Što se tiče prioriteta rješavanja zaprimljenih zahtjeva, ministar navodi da se primjenjuje opće pravno načelo davanja prednosti zahtjevu koji je prije zaprimljen, ukoliko su glede ostalih kriterija ti zahtjevi izjednačeni.

I nakon dobivenog očitovanja, pučki pravobranitelj smatra da u predmetnim rješenjima s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, razlozi ne upućuju na onakvo rješenje kakvo je dano u dispozitivu. Stoga je 10. prosinca 2007. godine uputio preporuku Središnjem državnom uredu za upravu da obavi nadzor u provedbi općeg upravnog postupka u predmetnim slučajevima.

Ishod slučaja: Nepoznat. Središnji državni ured za upravu nije obavijestio pučkog pravobranitelja o mjerama poduzetim u povodu njegove preporuke.

(2) Opis slučaja (P.P.–477/07): Pučkom pravobranitelju obratio se gospodin D.T. iz Z., radi povrede prava na pristup medicinskoj dokumentaciji. U svom podnesku navodi da je radio na poslovima zaštitara privatne zaštite u trgovačkom društvu R.V.R.- uslužne djelatnosti d.o.o. iz Z. Njegov poslodavac uputio ga je 27. veljače 2007. godine na izvanredni zdravstveni pregled za obavljanje poslova zaštitara. Pregled je obavljen 28. veljače 2007. godine u Domu zdravlja Ministarstva unutarnjih poslova, u Z.

Obavljenim pregledom utvrđeno je da pritužitelj nije sposoban obavljati poslove zaštitara privatne zaštite zbog razloga utvrđenih člankom 8. točkom 67. (alkoholizam i ovisnost o drogama) Pravilnika o načinu utvrđivanja opće i posebne zdravstvene sposobnosti čuvara i zaštitara u privatnoj zaštiti.

Pritužitelj navodi da je prema učinjenim nalazima bio negativan na droge i druge opijate. Zatražio je liječničku dokumentaciju kako bi mogao u roku podnijeti zahtjev za upućivanje na pregled drugostupanjskom povjerenstvu Hrvatskog zavoda za medicinu rada. Ističe da njegovom zahtjevu nije udovoljeno, zbog čega nije mogao tražiti upućivanje na pregled drugostupanjskom povjerenstvu. Pritužitelj smatra da mu je Dom zdravlja Ministarstva unutarnjih poslova povrijedio pravo na pristup medicinskoj dokumentaciji, utvrđeno člankom 23. Zakona o zaštiti prava pacijenata.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj temeljem članka 11. Zakona o pučkom pravobranitelju, zatražio od ravnateljice Doma zdravlja Ministarstva unutarnjih poslova žurno očitovanje na navode pritužbe gospodina D.T., kako bi mogao utvrditi je li povrijeđeno njegovo pravo na pristup medicinskoj dokumentaciji.

U dobivenom očitovanju od 27. travnja 2007. godine ravnateljica Doma zdravlja MUP-a navela je: *"Obzirom da je poslodavac i naručitelj navedenoga pregleda, a kojega i plaća, liječničko uvjerenje dostavljeno je poslodavcu. Ukoliko preglednik želi podnijeti prigovor drugostupanjskom povjerenstvu Hrvatskog zavoda za medicinu rada, navedena ustanova službeno potražuje medicinsku dokumentaciju."*

Pučki pravobranitelj je potom 17. svibnja 2007. godine uputio Domu zdravlja MUP-a sljedeće upozorenje:

"Iz vašeg očitovanja nedvojbeno proizlazi da ste na štetu pritužitelja povrijedili odredbu članka 11. stavka 4. i 5. Pravilnika o načinu utvrđivanja opće i posebne zdravstvene sposobnosti čuvara i zaštitara u privatnoj zaštiti. Odredbom članka 11. stavka 4. Pravilnika

propisano je da se ocjena Povjerenstva (uvjerenje) dostavlja ovlaštenoj pravnoj osobi, Hrvatskom zavodu za medicinu rada i zaštitaru u privatnoj zaštiti. Stavak 5. istog članka utvrđuje pravo subjektima iz prethodnog stavka da u roku od 15 dana, računajući od dana kad im je ocjena dostavljena, podnesu zahtjev za upućivanje na pregled drugostupanjskom povjerenstvu Hrvatskog zavoda za medicinu rada. Dakle, plaćanje obavljenog pregleda nije kriterij po kojem se određuju osobe kojima će biti dostavljena ocjena Povjerenstva.

Nedostavljanjem pritužitelju ocjene o njegovoj radnoj sposobnosti, uskratili ste mu pravo da podnese zahtjev za upućivanje na pregled drugostupanjskom povjerenstvu Hrvatskog zavoda za medicinu rada. Ako pritužitelj nije upoznat sa razlozima zbog kojih ga je Povjerenstvo ocijenilo nesposobnim za poslove zaštitara, u zahtjevu za upućivanje na pregled drugostupanjskom povjerenstvu ne može iznositi činjenice zbog kojih te razloge smatra neosnovanim. Ističemo da članak 18. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske jamči pravo na žalbu protiv pojedinačnih akata donesenih u postupku prvog stupnja.

Slijedom navedenoga, a temeljem članka 7. stavak 1. Zakona o pučkom pravobranitelju, pučki pravobranitelj vas upozorava na povredu prava pritužitelja iz članka 11. stavak 4. i 5. Pravilnika o načinu utvrđivanja opće i posebne zdravstvene sposobnosti čuvara i zaštitara u privatnoj zaštiti. O mjerama poduzetim u povodu ovog upozorenja obavijestite pučkog pravobranitelja u roku od 15 dana."

Ishod slučaja: U povodu upozorenja pučkog pravobranitelja, ravnateljica Doma Zdravlja MUP-a je dostavila obavijest da je, sukladno članku 11. st. 4. Pravilnika o načinu utvrđivanja opće i posebne zdravstvene sposobnosti čuvara i zaštitara u privatnoj zaštiti, dostavila pritužitelju Uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti zaštitara u privatnoj zaštiti.

(3) Opis slučaja (P.P.–440/07) Pučkom pravobranitelju obratila se K.Č. iz Z. U svom podnesku navodi da je 13. ožujka 2006. godine sklopila ugovor o radu s Privatnom praksom fizikalne terapije i rehabilitacije iz D.S. Pritužiteljica je u svibnju 2006. godine hospitalizirana zbog zdravstvenih problema. Dijagnosticirana joj je multipla skleroza. Zbog liječenja i rehabilitacije, pritužiteljica je na bolovanju. Za vrijeme bolovanja poslodavac joj ne isplaćuje naknadu plaće. U dva navrata isplatio joj je "na ruke" ukupan iznos od 3.200,00 kuna. Kako je poslodavac povrijedio pravo pritužiteljice na naknadu plaće iz članka 93. Zakona o radu, pritužiteljica se obratila za pomoć pučkom pravobranitelju.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj temeljem članka 7. stavak 1. Zakona o pučkom pravobranitelju dao preporuku Državnom inspektoratu, Službi nadzora u području rada i

zaštite na radu da ispita navode iz pritužbe, te sukladno utvrđenom, poduzme mjere iz svoje nadležnosti.

Državni inspektorat obavijestio je pučkog pravobranitelja da je u povodu njegove preporuke proveo inspekcijski nadzor. Nadzorom je utvrđeno da poslodavac nije uručio pritužiteljici obračune naknade plaće za razdoblje od srpnja do prosinca 2006. godine, sukladno odredbi članka 91. stavak 1. Zakona o radu. Također je utvrđeno da joj nije isplatio naknade plaće za razdoblje od siječnja do travnja 2007. godine. Viši inspektor je protiv poslodavca podnio zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka nadležnom prekršajnom sudu.

Kako je utvrđeno i da je poslodavac pritužiteljici isplatio naknadu plaće za kolovoz i rujan 2006. godine u gotovini "na ruke", viši inspektor je zbog osnovane sumnje u povredu poreznih propisa o slučaju obavijestio i Ministarstvo financija.

Pritužiteljici je upućen dopis u kojem je obaviještena o načinu i rokovima u kojima može ostvariti zaštitu svojih prava.

Ishod slučaja: Nepoznat. Pritužiteljica se više nije javljala pučkom pravobranitelju.

Stambeni odnosi

Nadležnost upravnih tijela za rješavanje odnosa u području stanovanja prestala je ukidanjem instituta stanarskog prava (stupanjem na snagu Zakona o najmu stanova iz 1996. godine). Postupnim prestajanjem nadležnosti upravnog tijela za rješavanje odnosa iz područja stanovanja i ukidanjem stanarskog prava, očekivalo se i smanjivanje broja pritužbi građana na rad upravnih tijela zbog povrede, ugrožavanja i gubitka prava na stan.

Međutim, pritužbe iz područja stanovanja zauzimaju i dalje značajniji dio rada pučkog pravobranitelja. Tako je 2007. godine iz područja stambenih odnosa zaprimljena 41 pritužba, (2006. izjavljene su 44 pritužbe).

Građani se obraćaju pučkom pravobranitelju radi rješavanja stambenog pitanja i uređenja odnosa iz korištenja stana, a najčešće zamolbom za pravnu pomoć u odnosu na stečeno stanarsko pravo, kako bi dalje ostvarili pravo na otkup stana i status zaštićenog najmoprimca, te pravo na socijalni stan. Zaštitu prava građani traže i radi nastalih nepravilnosti zbog načina propisivanja pojedinih odnosa između vlasnika i korisnika stanova.

Tako je u okviru područja stambenih odnosa posebno razmotreno i pitanje prava zaštićenih stanara u privatnim stanovima i prava vlasnika na te stanove. Pritužbe u pravilu sadrže izravan

prigovor na rad Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, jer kao nadležno stručno državno tijelo nije predložilo uređenje odnosa između najmodavaca fizičkih osoba i zaštićenih najmoprimaca (stanara koji su na privatnim stanovima stekli stanarsko pravo).

Iako teče već deseta godina od kada je Ustavni sud ukinuo odredbu stavka 2. članka 40. Zakona o najmu stanova (Odluka od 31. ožujka 1998. godine), još uvijek nisu uređene pretpostavke za otkaz ugovora o najmu stana, te je i nakon gotovo deset godina po sudskoj praksi nije riješeno je li najmodavac fizička osoba za slučaj otkaza ugovara o najmu dužan zaštićenom najmoprimcu osigurati drugi stan.

U okviru ovog pitanja, pred pučkim pravobraniteljem istaknuto je i pitanje je li opravdano dopustiti iseljenje stanara koji je u stanu fizičke osobe zatečen kao nositelj stanarskog prava u prosincu 1974. godine (Zakon o stambenim odnosima), te je sve do studenoga 1996. godine, do stupanja na snagu Zakona o najmu stanova, smatran osobom s riješenim stambenim pitanjem (stupanjem na snagu tadašnjeg prvog republičkog Zakona o stambenim odnosima ukinuta je mogućnost stjecanja za u buduće stanarskog prava na stanovima u vlasničku fizičkih osoba).

Raspravljajući o navedenim pritužbama utvrđeno je da je neposredna posljedica pravne praznine koja je nastupila ukidanjem odredbe stavka 2. članka 40. Zakona o najmu stanova, nejednakost građana pred zakonom i nemogućnost dobivanja sudske zaštite prava.

Ustavni sud u okviru svoje nadležnosti nema ovlasti otkloniti nejednakost u primjeni Zakona o najmu stanova, nastalu prestankom važenja ukinute zakonske odredbe, jer nije na Sudu donositi odluku o nekom pitanju prava koje (još uvijek nakon više od devet godina) nije riješeno. Stoga je Ustavni sud posebnim izvješćem o nepotpunosti Zakona o najmu stanova već upozorio i Hrvatski sabor (lipanj 2007.).

Povodom ustavne tužbe i zahtjeva za zaštitu zakonitosti Ustavni sud i Vrhovni sud procijenili su da, u slučaju kada vlasnik stana namjerava useliti u stan sam ili namjerava useliti svoje potomke, roditelje ili osobe koje je dužan uzdržavati, valja odrediti odgodu ovrhe, jer se ne može odrediti način provedbe. Iseljenjem zaštićenog najmoprimca bez mogućnosti određivanja načina izvršenja, zaštićenom najmoprimcu bila bi nanesena šteta koja bi se teško mogla popraviti.

S druge strane, vlasnici stana nastoje ostvariti posjed stana, tužbom radi smetanja posjeda (posjedovnom zaštitom nakon otkaza ugovora o najmu stana).

Proizlazi da istom pitanju dolazi do različite sudske prakse, jer se istodobno, dok najviši državni sudovi određuju odgodu ovrhe, ipak provode i iseljenja zaštićenih stanara koji tada ostaju potpuno nezaštićeni.

Neujednačenost stajališta između nižih sudova, te zauzetih stajališta nižih i viših sudova, proizlaze iz razloga korištenja različite pravne osnove na temelju koje se ostvaruje zaštita pred sudom.

S obzirom da se na pravo vlasnika na useljenje u vlastiti stan ne primjenjuju odredbe Zakona o najmu stanova ali, da su iz zbog nepotpunosti ovoga Zakona i zaštićeni najmoprimci nezaštićeni, jer su zatečeni u stanju pravne nesigurnosti i pod stalnom su prijetnjom iseljenjem iz njihovog jedinog doma koji imaju, odnose najmodavca i najmoprimca nužno je bez odlaganja urediti propisom.

Obje suprotstavljene strane imaju pravo na zaštitu svojih ustavnih i zakonskih prava, te je miješanje države mjera koja je u ovom slučaju nužna u demokratskom društvu i prijeko socijalno potrebna.

Upozoravanjem na nedopuštanje bilo kakvog daljnjeg odlaganja donošenja norme, ne želi se prejudicirati način na koji ovo pitanje treba biti uređeno, a to znači da se unaprijed ne može i ne treba očekivati da će zahtjevi vlasnika i zahtjevi zaštićenih stanara biti maksimalistički prihvaćeni.

U odnosu na pitanje useljenja vlasnika u stan uočeno je, također, da sadašnje zakonsko rješenje za slučaj kada vlasnik koji je fizička osoba, a koji je socijalni slučaj ili je stariji od 60 godina i namjerava useliti u svoj stan, te ne može zaštićenom najmoprimcu osigurati drugi stan, pa je drugi stan dužna osigurati jedinica lokalne samouprave, odnosno Grad Zagreb, najčešće ne nalazi primjenu u praksi. Neispunjavanje obveze osiguranja drugog stana za građane znači nehumano rješavanje stvari. Iako se ovako rješenje iz Zakona o najmu stanova trebalo riješiti provedbom Zakona o prodaji stanova na kojima je stečeno stanarsko pravo (55%, odnosno 65% novca od prodaje doznaju se u Državni proračun ili na poseban račun, 45% sredstava zadržava lokalna samouprava, odnosno 35% zadržava poduzeće ili dr. pravna osoba), u praksi se pokazuje da realizacija zakona nije postignuta.

Osim pitanja uvjeta za raskid ugovora o najmu stana, pred je pučkim pravobraniteljem istaknuto i sustavno pitanje kontrolirane najamnine (zaštićena najamnina), odnosno poštene ravnoteže između interesa najmodavaca u odnosu na pokrivanje gubitaka nastalih u vezi s održavanjem stana i općeg interesa osiguravanja stana stanarima, pod jednakim uvjetima pod kojima su stan koristili kao nositelji stanarskog prava.

Iznos zaštićene najamnine, koja se utvrđuje prema Uredbi o uvjetima i mjerilima za utvrđivanje zaštićene najamnine, ne omogućava najmodavcu ispunjenje obveze obavljanja skupih poslova održavanja. Stoga vlasnici stanova smatraju da im je propisivanjem zaštićene najamnine (kontrolirana najamnina), bez mogućnosti povisivanja u odnosu na vrijednost i/ili troškove obnove stana, nametnut prekomjeren i nerazmjerni teret.

Iako je primjena ograničenja opravdana i srazmjerna cilju kojemu se težilo u općem interesu (zaštita stanara, socijalno osjetljivo pitanje), visinom najamnine ispod troškova održavanja, nije uspostavljena poštena raspodjela socijalnog i materijalnog tereta uključenog u reformu stambenog zakonodavstva. Mehanizam zaštite, odnosno nedostatak pravnog puta nadoknade gubitaka (npr. subvencija troškova održavanja vlasniku, subvencija najamnine stanaru), nije osiguran.

Kroz odgovarajuće mjere potrebno je pravodobno u domaćem pravnom sustavu osigurati mehanizme za održavanje poštene ravnoteže između interesa najmodavaca, uključujući njihovo pravo na stjecanje dobiti iz imovine i općeg interesa, odnosno zaštite stanara na način da se stanarima ne nametne prekomjeren teret i/ili teži uvjeti stanovanja od dosadašnjih. U protivnom, u slučaju zaštite prava izvan domaćeg pravnog sustava, Republika Hrvatska može biti dovedena u situaciju plaćanja naknade (Europski sud za ljudska prava, Pilot-presuda Velikog vijeća od 19. lipnja 2006., Hutten-Czapska protiv Poljske).

U okviru područja stambenih odnosa 2007. godine ponovo je razmatrano i pitanje stanovanja na područjima od posebne državne skrbi.

Brojni građani sa područja posebne državne skrbi, posebno s područja Vukovara, a koji se nalaze u položaju najmoćnijih ili korisnika državnih stanova, obratili su se pučkom pravobranitelju s pritužbama da su, protivno zakonu, dužni plaćati pričuvu, dok u drugim krajevima Hrvatske to plaćaju vlasnici stanova. I Uprava za prognanike je osobama, stambeno zbrinutim u državnim stanovima, do kraja 2007. godine nametala obvezu plaćanja pričuve.

O ovom pitanju i o postupanju pučkog pravobranitelja prema Upravi za prognanike, izloženo je u poglavlju o stambenom zbrinjavanju.

PRIMJERI:

(1) Opis slučaja (P.P.-41/07): V. R. je zatražio pomoć radi ostvarivanja prava na kupnju državnog stana temeljem Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Radi se o stanu kojim raspolaže Ministarstvo obrane RH. Po zahtjevu za kupnju stana od 24. listopada

1995. od Ministarstva obrane nije dobio odgovor. Radi pravne pomoći neposredno se obratio nevladinoj udruzi, koja je o slučaju gospodina V.R. obavijestila pučkog pravobranitelja, Vladu RH, klubove zastupnika i pojedine Odbore Hrvatskog sabora, OSCE Misiju u Hrvatskoj i Europsku komisiju. Nevladina udruga obratila se zahtjevom da se u ovom pojedinačnom ali, i drugim slučajevima kupnje državnog stana, postupi iznimno tako da se dopusti prekoračenje prekluzivnog roka za podnošenje zahtjeva za kupnju stana.

Poduzete mjere: Pritužba je u prvom redu raspravljena u smislu članka 5. Zakona o pučkom pravobraniteljstvu (nadležnost). S obzirom da je pučki pravobranitelj nenadležan za umiješanje radi zaštite prava gospodina V.R., jer se radi o slučaju za koji se zaštita prava može ostvariti u sudskom postupku, a za slučaj neuspjeha pravnim sredstvima može tražiti i ocjenu pred višim sudom ali, i ocjenu Ustavnog suda, ukoliko je povrijeđeno ustavno jamstvo jednakosti, gospodinu V.R. dano je pobliže obrazloženje stanja stvari.

Posebni kriteriji i uvjeti prodaje državnih stanova utvrđeni su Zakonom o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1992. godine. (Odlukom Ustavnog suda od 29. siječnja 1997. godine, ukinut je poseban uvjet - rok za podnošenje zahtjeva od 60 dana, odnosno 30 dana za kupnju državnog stana, iz Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, od 9. kolovoza 1995. godine).

Iako nadležno tijelo nakon ukidanja nekih odredbi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova (od 9. kolovoza 1995. godine), nije donijelo propis kojim bi odredio poseban rok za podnošenje zahtjeva za kupnju državnog stana, gospodin V.R. je zahtjev za kupnju stana svakako podnio unutar općeg zakonskog roka (do 31. 12. 1995.), u kojem su i svi ostali kupci stanova koji nisu u državnom vlasništvu, mogli podnijeti takav zahtjev.

Stoga je pritužitelj upućen da zahtjev uvijek može istaći sudu, radi donošenja presude koja nadomješta ugovor o prodaji stana. U tom će slučaju sud, shodno pravnom shvaćanju Ustavnog suda i Vrhovnog suda izraženom u sudskim odlukama radi prodaje državnog stana, nadležno raspraviti i sporno pitanje: je li zahtjev za otkup stana podnesen u zakonskom roku.

Samo postupanjem prema navedenom, imat će osiguranu pravnu zaštitu.

Ishod slučaja: Nema podataka o pokretanju sudskog spora.

Napomena: Iako su izmjenama Zakona o prodaji stanova od 9. kolovoza 1995. godine, nositelji stanarskih prava na stanovima kojima raspolaže MORH stavljeni u nepovoljniji položaj, pa je to ispravio Ustavni sud ukidanjem pojedinih odredbi, ujedno i roka za kupnju stana, kupci državnih stanova ne mogu niti biti stavljeni u povoljniji položaj od drugih kupaca, kako je to od pučkog pravobranitelja zatražila nevladina udruga.

Pitanje roka za podnošenje zahtjeva za kupnju državnog stana ne treba tumačiti na štetu nositelja stanarskog prava koji je trebao poduzeti određene činidbe. Kupci državnih stanova su Odlukom Ustavnog suda od 29. siječnja 1997. dovedeni u isti pravni položaj s ostalim kupcima i ne mogu biti stavljeni u povoljniji položaj tako da za njih ne bi važio propisani rok u kojem se mogao podnijeti zahtjev.

Ipak je nedovoljno jasno je li nakon ukidanja roka dopušteno tumačiti da za ove stanove ne postoji rok za podnošenje zahtjev za kupnju, u kojem bi se slučaju mogao staviti prigovor da su kupci državnih stanova kojima raspolaže MORH u povlaštenom položaju ili u slučaju prodaje državnog stana i za ove kupce valja isključivo primijeniti opći rok za podnošenje zahtjeva (31.12.1995.).

Stoga je pučki pravobranitelj upozorio da pitanje rokova za podnošenje zahtjeva za kupnju stana iz Zakona o prodaji stanova svakako valja cijeniti u svakom pojedinačnom slučaju posebno (kada su sve činjenice nesumnjivo utvrđene), a pri tome se mora voditi računa da cilj zakonodavca nije bio gubitak prava građana zbog prekluzije rokova.

(2) Opis slučaja (P.P.-482/07): Ž. K. izjavio je pritužbu na Grad S.B. zbog nepriznavanja zakonskog prava na popust na cijenu stana, utvrđenu prema Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo.

Ugovorom o kupoprodaji stana na kojem postoji stanarsko pravo od 19. svibnja 1995. godine, kupio je stan u prizemlju zgrade. Stan je kupljen uz obročnu otplatu u 360 mjesečnih obroka, po cijeni u iznosu od 92.037,60 kn. Cijena stana utvrđena je prema čl. 11. Zakona o prodaji stanova. Sin gospodina K. koji živi s njim u istom domaćinstvu, rođ. 1969. godine, osoba je sa invaliditetom. Tjelesno oštećenje utvrđeno je 7. ožujka 1987. godine od 100% (*paraplegia*), a nastupilo je za vrijeme trajanja redovnog školovanja, odnosno za vrijeme pohađanja drugog razreda srednje škole. U vrijeme kupnje stana, nije utvrđen popust od 20% iz čl. 16. Zakona o prodaji stanova.

Priznavanje prava na popust na kupoprodajnu cijenu stana zatražio je dana 7. rujna 2005. godine. Međutim, zaključkom od 12. svibnja 2006. godine, Gradsko poglavarstvo zahtjev je odbilo, uz obrazloženje da je zahtjev za priznavanje prava na popust podnesen nakon isteka roka u kojem se mogao podnijeti zahtjev za kupnju stana, štoviše, nakon deset godina od sklopljenog ugovora, te da u vrijeme podnošenja zahtjeva za kupnju stana, zahtjevu nije priložen dokaz o invaliditetu djeteta.

Poduzete mjere: Radi se o obveznopravnom odnosu u kojem ugovorne strane ne mogu svojom voljom same određivati bitne sastojke ugovora, jer su cijena i uvjeti prodaje propisani

Zakonom. S obzirom da je kupac roditelj invalidne osobe, pravo na popust iz odredbe čl. 16. Zakona valjalo je priznati već u vrijeme sklapanja ugovora. Naime, mada svoja prava ponajprije treba štiti sama stranka, tijelo koje vodi postupak treba omogućiti stranci da svoja prava zaštiti. U ovom slučaju ugovorne strane nemaju ravnopravan položaj, a kada prodavatelj pojedinačni akt o utvrđivanju cijene donosi arbitrarno, tada stvarno nisu ravnopravne ni u materijalnom pravnom smislu.

Stoga je od Gradskog poglavarstva zatraženo obrazloženje za izraženo pravno shvaćanje o postojanju propisanog roka u kojem jedna od ugovornih strana može zatražiti izmjenu i dopunu ugovora u dijelu cijene. Radi nepotrebnog izlaganja parničnim troškovima, jer pritužitelj zaštitu prava na cijenu utvrđenu u skladu sa Zakonom može ostvariti pred sudom, ujedno je predložena izmjena akta kojim je utvrđena cijena stana i zaključenje aneksa ugovora o kupoprodaji, od 19. svibnja 1995. godine.

U dostavljenom odgovoru Gradsko poglavarstvo odgovorilo je da je na ispunjavanje posebnih uvjeta za korištenje prava na povlasticu kod kupnje stana temeljem Zakona o prodaji stanova ... bio je dužan paziti nositelj stanarskog prava, a ne prodavatelj stana. Prije dostavljanja odgovora, zatraženo je i mišljenje Općinskog državnog odvjetništva.

Ishod slučaja: Iscrpljeno je postupanje po načelima pravičnosti i morala, te je postupak pučkog pravobranitelja dovršen. Nakon što je ugovor sklopljen, u slučaju izostanka suglasnosti druge ugovorne strane za izmjenu, izmjena ugovora može se tražiti samo sudskim putem (odnos iz ugovora djeluje između ugovornih strana).

U vrijeme sklapanja ugovora propušteno je iskoristiti pravo na popust, a činjenica da prodavatelj nije upozorio na pravo na popust, ne znači da je pravo ugaslo.

(3) Opis slučaja (P.P.-1413/07): Gospođa B. R. zatražila je pomoć u zaštiti prava na stan i statusa zaštićenog najmoprimca na gradskom stanu. Samohrana je majka mladb. kćeri, nezaposlena, korisnik pomoći Centra za socijalnu skrb, obje su u stanju pojačanih potreba zbog narušenog zdravlja.

Pritužiteljica je do 2000. godine, kao nositelj stanarskog prava koristila stan u ulici K. (u podrumu), kada je, zbog lošeg stanja ovog stana preseljena u novosagrađeni stan u ulici A. Š. (5. kat), oba u vlasništvu Grada Z. Za ovaj drugi stan posjeduje Ugovor o čuvanju stana.

Međutim, nakon isteka roka iz ugovora o čuvanju stana (u ulici A.Š.), Grad Z. je pokrenuo sudski postupak radi povrata stana. U postupku ovrhe (provedbe iseljenja iz stana u ulici A. Š.), ponovo je uvedena u posjed podrumskog stana zgrade K. U svrhu provedbe prisilnog

preseljenje i vraćanja u raniji stan, na ovom stanu ujedno joj je priznat i pravni položaj zaštićenog najmoprimca.

Poduzete mjere: U postupku ispitivanja pred pučkim pravobraniteljem pokazalo se upitnim, posebice s osnova načela pravičnosti i morala, prisiljavanje na stanovanje u stanu koji ne ispunjava osnovni uvjet iz čl. 12. Zakona o najmu stanova (*stan u stanju pogodnom za stanovanje*), naročito ako se zna da je kao zaštićeni najmoprimac i osoba u teškom socijalnom statusu slabija i nezaštićena stana, te je stvarno u neravnopravnom odnosu s prvom stranom, najmodavcem (Grad Z.).

Preseljenje u slobodan gradski stan 2000. godine (novosagrađeni stan u ulici A.Š.), uslijedilo je ne samo iz socijalno-zdravstvenih i moralnih razloga, nego i stoga što se stan u ulici K. nalazi oko 1,5 m ispod razine okolnog tla, vlažnih prostorija, bez dovoljno prirodne osvjetljenosti. Na temelju Zapisnika o stanju stana u vrijeme predaje, sačinjenog na licu mjesta dana 12. listopada 2005. godine, neprijeporno se utvrđuje da prostorije (podrumskog stana u ulici K.) ukupne površine 33m², ne ispunjavaju najosnovnije uvjete dostojne stanovanja: sa zidova otpada žbuka, parket je podignut, curi voda iz stana u prizemlju, osjeća se jak miris vlage, a stan je jako zapušten.

Stoga je dana preporuka, da: 1) Grad Z., kao vlasnik stana i najmodavac, ne traži provedbu postupka ovrhe na temelju presude Općinskog suda u Z. od 27. lipnja 2007. godine, prije nego što podrumski stan, površine 33,00 m², dovede u stanje pogodno za stanovanje; i 2) Ukoliko Grad Z. ovaj podrumski stan iz bilo kojeg razloga (položaja stana u zgradi, pravila građevinske struke, prekomjernih troškova i dr.), ne može dovesti u stanje primjereno dostojnom i zdravom stanovanju, zaštićenoj najmoprimki svakako treba osigurati dugi gradski stan, koji odgovara potrebama stanovanja obitelji B. R.

Ishod slučaja: Postupak ispitivanja je u tijeku, jer rok određen Gradu Z. za dostavu obavijesti o poduzetim mjerama u povodu preporuke nije istekao do 31. 12. 2007. godine.

(4) Opis slučaja (Broj: P.P.-83/07): A. P. iz Z. smatra da joj je povrijeđeno pravo na kupnju stana na temelju stečenog stanarskog prava. Trenutno posjeduje ugovor o najmu stana sa zaštićenom najamninom. A.P. koristi 1/2 dijela stana više od trideset godina kao nositeljica stanarskog prava. Iako od 1988. godine stan koristi u ukupnoj površini od 53,20 m², preostala 1/2 dijela stana dodijeljena su joj na korištenje Odlukom Stambene komisije Poglavarstva Grada Z. od 18. lipnja 1996. godine, nakon što je za ukupnu stambenu površinu (ranije dva sustanarska dijela), utvrđeno da čine jednu stambenu cjelinu.

Za dio stana na koji se 1996. godine proširila, vodi se postupak za naknadu za oduzetu imovinu.

Poduzete mjere: U povodu pritužbe pokrenut je postupak ispitivanja kod Gradskog ureda za imovinsko-pravne poslove Grada Z. S obzirom da je pitanje naknade prethodno pitanje za koje je pokrenut poseban upravni postupak na temelju zahtjeva prijašnjih vlasnika, za razmatranje pitanja prava na kupnju stana ocijenjeno je potrebnim u prvom redu utvrditi razlog zbog kojega u postupku naknade, koji je dovršen djelomičnim rješenjem od 2. rujna 2003. godine, za dvorišni stambeni objekt T...kbr. 82 u Z., do sada još uvijek nije proveden postupak i donesena odluka.

Ishod slučaja: Utvrđeno je da postupak za naknadu još uvijek nije dovršen, iako je rok za provedbu postupka i njegovo dovršenje rješenjem o naknadi protekao. Ukupna duljina trajanja ovog postupka ne može se opravdati niti njegovom složenosti, ponašanjem podnositelja zahtjeva ili radom tijela koje taj postupak provodi.

Neopravdano odugovlačenje postupka kod Gradskog ureda za imovinsko-pravne poslove i imovinu Grada, odnosno odugovlačenje u donošenju odluke o stanu za koji pritužiteljica ima pravni interes, neposredno utječe na ostvarivanje prava na kupnju stana. Međutim, istodobno pravo na daljnje stanovanje nije dovedeno u pitanje.

Iako prethodno pitanje, a to je pitanje osobe vlasnika stana, nije riješeno unutar razumnog roka, zaštita i ostvarivanje prava na kupnju stana prema uvjetima Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, može se ostvariti kod suda. Ukoliko se na zahtjev stanara/kupca ne sklopi ugovor o kupoprodaji stana, kupac ima pravo pokrenuti postupak i zatražiti od suda presudu koja u cijelosti zamjenjuje ugovor o kupoprodaji stana. U tom slučaju sud utvrđuje je li zahtjev za kupnju stana pravodobno podnesen. Kako je u pitanju 1/2 dijela stana koji je prijašnjem vlasniku oduzet nacionalizacijom, to je zahtjev za kupnju toga dijela do 31. ožujka 1997. godine trebalo podnijeti Fondu za naknadu oduzete imovine.

Međutim, kako se s jednim od zahtjeva za kupnju stana zakasnilo (za 1/2 dijela stana sa stanarskim pravom zahtjev podnesen 26.02.1996.), jer je podnesen nakon proteka prekluzivnog roka u kojem je zahtjev mogao biti podnesen (do 31.12.1995.), pritužiteljica nije uložila potrebnu pažnju za ostvarivanje zakonom omogućenog prava na kupnju stana niti je iscrpila redovna pravna sredstva za zaštitu ovog prava.

Napomena: Pritužba je djelomično osnovana. Pritužiteljica je upućena na sudsku zaštitu.

Imovina oduzeta za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine

Tijekom 2007. godine iz ovog područja bilo je 39 novozaprimljenih pritužbi građana, a iz ranijih godina u radu 22.

U odnosu na 2006. godinu, kada je iz ovog područja zaprimljeno 29 novih pritužbi, a u radu je ukupno bilo 33, ove godine ponovno se bilježi značajniji porast.

Pritužbe građana pučkom pravobranitelju koje se odnose na ostvarivanje prava temeljem Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine (u nastavku: Zakon o naknadi), pretežno se i nadalje odnose na odugovlačenje postupka pred prvostupanjskim i drugostupanjskim tijelom kao i na opstrukciju u provođenju postupka povrata oduzetih nekretnina.

Ove godine došlo je do izražaja nezadovoljstvo prijašnjih vlasnika vezano uz opstrukcije povrata poljoprivrednog zemljišta, na što pučki pravobranitelj posebno ukazuje kroz primjere slučajeva i dio izvješća o poljoprivrednom zemljištu.

Veći broj građana pritužuje se zbog prolongiranja postupka, odnosno, nemogućnosti ostvarenja prava uslijed izmjene pravnog mišljenja o primjeni prava Uprave za građansko pravo, Ministarstva pravosuđa, do kojeg je, bez poznatog obrazloženja, došlo tijekom 2003. godine, a temeljem kojeg se podnositeljima zahtjeva oduzeta imovina (nekretnine) ne vraćaju u cijelosti ukoliko zahtjev nisu podnijeli svi živi nasljednici prvog nasljednog reda odnosno prijašnji vlasnici, već se na istoj uspostavlja suvlasništvo prijašnjih vlasnika sa Republikom Hrvatskom (pozivom na odredbu čl. 77. Zakona o naknadi).

Ispitujući zakonitost predmetnih upravnih akata u upravnom sporu, Upravni je sud Republike Hrvatske u javno objavljenim presudama iste ocijenio nezakonitima.

Uprava za građansko pravo Ministarstva pravosuđa RH, međutim, ne prihvaćajući ocjenu sudbene vlasti o zakonitosti takvih upravnih akata i nadalje u upravnim postupcima postupa na istovjetan način, zbog čega se znatno produljuje postupak i opterećuje rad suda jer su se zbog toga u svakom upravnom postupku podnosioci zahtjeva prisiljeni obraćati tužbom Upravnom sudu radi sudske zaštite njihovih prava ukoliko ne žele (ponovno) ostati bez dijela svoje imovine.

Ove su pritužbe postale aktualne tek 2007. godine, iz razloga što Ministarstvo pravosuđa sa rješavanjem žalbi u drugostupanjskom postupku kasni više od 3 godine nakon proteka zakonom propisanog roka za donošenje rješenja o žalbi (najkasnije u roku od 2 mjeseca računajući od dana predaje žalbe), kako je to propisano člankom 247. ZUP-a.

Iz ovakvog postupanja slijedi zaključak, da ovo izvršno tijelo vlasti ne samo da građanima (kroz svoja neobrazložena pravna mišljenja) otežava i odugovlači povrat njihove oduzete imovine, već i da Zakon o naknadi ne primjenjuje sukladno volji zakonodavca, te da općenito ne poštuje mišljenje sudske vlasti izraženo kroz sudske odluke, na koji se način postavlja iznad zakonodavne i sudske vlasti.

Nakon pravne analize odredbe čl. 77. Zakona o naknadi, temeljem koje Republika Hrvatska treba steći u vlasništvo onu imovinu koja nema titulara vlasništva tj. glede koje zahtjev za naknadu nije podnesen ili je pravomoćno odbijen (a ne onu gdje je titular prava vlasništva poznat tj. glede koje je zahtjev podnesen), jedan je pritužitelj s pravom zaključio: "Zar nije logično i po svim prirodnim zakonima da makar i jedan nasljednik prvog nasljednog reda ima više prava na povrat nacionalizirane imovine nego da tu imovinu zadrži država koja *želi* vratiti nacionalizirano..."

Kada se naprijed izloženom pridoda i činjenica da Uprava za građansko pravo Ministarstva pravosuđa, na dosadašnje pozive pučkog pravobranitelja radi podnošenja izvješća i ukazivanja problema te predlaganja mjera koje bi valjalo poduzeti kako bi se značajnije smanjio broj zaostalih predmeta u rješavanju i omogućila ažurnost Odjela za drugostupanjske upravne postupke kao i prvostupanjskih tijela, dvije godine uzastopce uopće nije reagirala, može se zaključiti da ista ne osigurava provedbu postupka i primjenu prava temeljem odredaba Zakona o naknadi na zadovoljavajući način, a niti je u cilju poboljšanja stanja surađivala s pučkim pravobraniteljem.

PRIMJERI:

(1) Opis slučaja (P. P.-1006/07): Pučkom pravobranitelju obratio se (e-mailom) I. G. iz Z, s pritužbom na rad Ureda državne uprave u Z. županiji, Ispostave V. G., iz koje proizlazi da povodom pravodobno podnesenog zahtjeva 1997. godine njegove majke u predmetu naknade za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine do sada nije poduzeta niti jedna radnja u postupku kao i da podnositelj zahtjeva ne može dobiti nikakvu informaciju o stanju predmeta. Zadnja informacija dobivena telefonom bila je da nitko ne radi na ovim predmetima već duže vrijeme jer ured državne uprave nema dovoljno zaposlenih.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj zatražio je od navedene Ispostave očitovanje o navodima iz pritužbe te izvješće o stanju predmeta kao i o razlozima eventualnog nepostupanja.

Ishod slučaja: Pučki pravobranitelj zaprimio je izvješće Ispostave V. G. iz kojeg proizlazi, da je podnositeljica zajedno sa B. O. i T. C-G zahtjev za povrat odnosno naknadu oduzete imovine podnijela 17. lipnja 1997. godine, te da je podnositelj B. O. pismeno pozvan 20. studenoga 2000. g da upotpuni zahtjev shodno odredbama čl. 66. i 67. Zakona o naknadi (NN 92/96). Navedeni podnositelj je 15. siječnja 2001. godine tom tijelu dostavio traženu dokumentaciju. Potom je 29. 11. 2001. tijelo zatražilo od Općinskog suda u V. G. povijesne zk izvatke, koji su istome dostavljeni 5. prosinca 2001. g. Zaključkom tog tijela od 30. 12. 2002. godine odlučeno je o spajanju upravnih stvari, te da se o njima vodi jedan postupak.

Kao razlog nepostupanja u ovom postupku od 2002. godine, Ispostava V. G. je pučkom pravobranitelju obrazložila, da su u periodu od 2002.-2005. na imovinsko pravnim poslovima bila raspoređena dva djelatnika, koja su kratko vrijeme nakon raspoređivanja prestala raditi u toj Službi, a u periodu od siječnja 2005. do svibnja 2007., imovinsko pravne poslove obavljao je jedan izvršitelj i to jedan dan u tjednu, a od 20. svibnja 2007. raspoređen je jedan djelatnik puno radno vrijeme koji ima ovlaštenje za poduzimanje radnji do donošenja rješenja.

U izvješću je nadalje navedeno, kako Služba ima neriješenih 155 zahtjeva za povrat odnosno naknadu oduzete imovine, te uz navedene zahtjeve rješava i prijedloge za potpuna izvlaštenja nekretnina za izgradnju objekata ili izvođenje radova od interesa za RH, te prijedloga za nepotpuno izvlaštenje nekretnina ustanovljenjem služnosti za izgradnju objekata komunalne infrastrukture i dr. kojih je na području V. G. u zadnje vrijeme bio velik broj (rekonstrukcija državne ceste, izgradnja Magistralnog plinovoda, izgradnja Centralnog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, izgradnja autoceste).

U odnosu na predmete za koje je zatraženo očitovanje, navedeno je, kako će se u kratkom roku službenim putem zatražiti dopuna preostale dokumentacije i po dopuni iste sazvati rasprave.

Iz očitovanja je razvidno da je opisano stanje popunjenosti radnih mjesta navedene Službe nezadovoljavajuće, te da je doprinijelo dosadašnjem zastoju u rješavanju imovinsko pravnih predmeta. Stoga je pučki pravobranitelj pozvao voditelja Ispostave i predstojnicu Ureda državne uprave u Z. ž. na podnošenje izvješća o razlozima opisanog stanja i o poduzetom radi popunjavanja upražnjenih radnih mjesta, upozorivši da nedostatnu popunjenost izvršiteljima trebaju što hitnije otkloniti. Istovremeno je uputio preporuku ministrici pravosuđa i pomoćniku ministrice pravosuđa u Upravi za građansko pravo, kao i državnom tajniku Središnjeg državnog ureda za upravu za žurnijim postupanjem u cilju stvaranja pretpostavki za vođenje postupaka o zahtjevima građana u razumnom roku, te ih pozvao da o poduzetim mjerama povodom preporuke obavijeste pučkog pravobranitelja u roku od 30 dana.

Ishod slučaja: Povodom preporuke upućene svim navedenim tijelima, pučkom je pravobranitelju u ostavljenom roku izvješće podnio jedino voditelj Ispostave V. G. Izvijestio je pučkog pravobranitelja da je nepopunjenost radnog mjesta upravnog savjetnika za imovinsko pravne poslove u toj ispostavi kroz razdoblje od cca 2 godine predstavljao problem u radu navedene Ispostave, (gdje je prema Pravilniku o unutarnjem redu Ureda državne uprave u Z. ž. predviđeno 1 radno mjesto). Izvijestio je također, da je unatoč višestrukom ponavljanju natječaja za popunu radnog mjesta od strane Ureda, zbog niskih primanja mjesto popunjeno tek 21. 5. 2007. godine. U navedenom razdoblju spise izvlaštenja rješavali su pravnici zaduženi za imovinsko pravne poslove iz ostalih ispostava Ureda, a zahtjeve za povrat odnosno naknadu oduzete imovine jedan pravnik jedan dan u tjednu, te da je od strane Ispostave pružana potrebna podrška za rad djelatnika drugih ispostava u navedenom razdoblju. Navodi da su nadležnosti voditelja Ispostave propisane Pravilnikom o unutarnjem redu, a povećanje broja pravnika koji rade na imovinsko-pravnim poslovima zahtijevalo bi izmjenu postojećeg Pravilnika o unutarnjem redu, za koje aktivnosti voditelj Ispostave nije ovlašten.

Napomena: Dužnosnici tijela kojima je pučki pravobranitelj dana 17. listopada 2007. godine uputio gornju preporuku, nisu se očitovali (do dana zaključenja ovog Izvješća) o svojim aktivnostima ili poduzetim mjerama radi stvaranja pretpostavki za odlučivanje državne uprave o zahtjevima građana u razumnom roku.

Povreda prava pritužiteljice na odlučivanje o njenom zahtjevu u razumnom roku uzrokovana je dosadašnjom nepopunjenošću radnog mjesta što se može pripisati koeficijentu primanja koji nije adekvatan složenosti i odgovornosti za izvršavanje predmetnih poslova, a također i nedostatnim brojem izvršitelja predviđenih Pravilnikom o unutarnjem redu koje ne prati potrebe uzrokovane porastom broja stanovnika na području predmetne Ispostave, o čemu su nadležna tijela obaviještena, bez povratnog očitovanja.

(2) Opis slučaja (P. P.-1260/07): Pučkom pravobranitelju obratio se I. B. pritužujući se zbog nemogućnosti ostvarenja zamjene poljoprivrednog zemljišta, iako je još 2005. godine u postupku povrata oduzete imovine utvrđeno, da su temeljem dokumentacije i izjava stranaka ispunjeni potrebni uvjeti za zaključenje nagodbe.

Naveo je, da je na raspravi održanoj 7. listopada 2005. godine određeno da će biti upućen dopis ODO - Građansko upravni odjel radi pokušaja sklapanja nagodbe, nakon usvajanja Programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu RH za Općinu Otok, međutim, to se do podnošenja pritužbe (4. rujna 2007.) nije dogodilo.

Poduzete mjere: Kako su u smislu čl. 54. i 54. a, b i c Zakona o poljoprivrednom zemljištu, općinska vijeća bila dužna do 30. rujna 2005. donijeti Program raspolaganja poljoprivrednim zemljištem, te na isto zatražiti suglasnost nadležnog Ministarstva, pučki pravobranitelj je dopisom od 7. rujna 2007. g. pozvao nadležnu službu Ispostave V. u Uredu državne uprave V-s ž. dostaviti izvješće o razlozima dugotrajnosti postupka, najkasnije u roku 30 dana, a o tome je kopijom dopisa izvijestio Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva.

Dopisom od 24. rujna 2007. godine nadležna služba Ispostave V. obavijestila je pučkog pravobranitelja da nadležno Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva nije usvojilo Program raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu RH za područje Grada O., te iz navedenog razloga, kao neriješeno prethodno pitanje po predmetima povrata oduzete imovine za navedeno područje ne može se sklapati nagodba – dodjelom drugog, zamjenskog poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu RH.

Slijedom zaprimljenog izvješća, pučki je pravobranitelj dopisom od 10. listopada 2007. godine o ovom odgovoru izvijestio Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva te zatražio požurivanje u postupanju kao i dostavljanje izvješća o razlozima neusvajanja Programa, odnosno, o razlozima dugotrajnosti postupka davanja suglasnosti, u roku od 30 dana.

Ishod slučaja: Do podnošenja ovog izvješća pučki pravobranitelj nije zaprimio zatraženo izvješće Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.

Razlozi neusvajanja Programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu RH od strane Ministarstva poljoprivrede nisu poznati.

Kako je usvajanje istog pretpostavka za ostvarenje prava u postupku povrata oduzete imovine dodjelom zamjenskog poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu RH, pritužitelj ne može ostvariti pravo uslijed nepostupanja Ministarstva poljoprivrede.

(3) Opis slučaja (P. P.-426/05): Pučkom se pravobranitelju (27. 11. 2007. g.) obratila M. B. iz P, sa upitom kome se još može žaliti na djelomično rješenje o naknadi za nekretnine oduzete za vrijeme komunističke vladavine te na odredbe Zakona o naknadi.

Pritužiteljica navodi da ima 88 godina, te da je dobila rješenje da će joj se kroz 20 godina vraćati njen iznos naknade. Navela je, kako je njezina obitelj imala kuću i veliku okućnicu koja se uopće ne nadoknađuje u postupku, a njihove oranice i livade procijenjene su na slabije klase, dok su ostale površine pretvorene u društveno i građevinsko zemljište, pa se kao takve ne vraćaju.

Temeljem priloženog djelomičnog rješenja od 16. 4. 2007. godine proizlazi, da za oduzeto građevinsko zemljište u gradu P. u površini od 777 čhv i za oduzeto poljoprivredno zemljište od 166 čhv koji su sada u vlasništvu Grada P. i RH utvrđuje se naknada u iznosu od 10.904,86 kn sve u obveznicama Republike Hrvatske, i to: podnositeljici pritužbe utvrđuje u iznosu od 2.726,21 kn a podnositelju zahtjeva M. M. u iznosu od 1.363,10 kn i S. V. u iznosu od 1.363,10 kn, a obveznice glase na kune i isplative su u jednakim polugodišnjim obrocima tijekom 20 godina, počevši od 1. 01. 2000. godine. Pritužiteljica i ostali ovlaštenici naknade odbijaju se u dijelu zahtjeva koji se odnosi na naknadu odnosno povrat zemljišta u površini od 3 j. 5483 čhv, dok će se dopunskim rješenjem odlučiti o dijelu zahtjeva koji se odnosi na oduzetu šumu u površini od 1 j 1200 čhv budući se ista nalazi u minski sumnjivom području.

Iz obrazloženja rješenja proizlazi, da se u postupku pritužiteljica određeno očitovala da ostaje pri zahtjevu za naturalni povrat, jer joj naknada u obveznicama nije prihvatljiva.

Pritužiteljica navodi da je podnijela žalbu (protiv djelomičnog rješenja od 16. 4. 2007. g.) Ministarstvu pravosuđa, no rečeno joj je da će na rješavanje iste čekati više od 3 godine.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je dopisom od 6. 12. 2007. Ministarstvu pravosuđa dostavio pritužbu pritužiteljice navodeći kako se radi o osobi treće životne dobi, te je uz poziv na očitovanje pozvao Ministarstvo na poduzimanje potrebnih mjera kako bi se o žalbi pritužiteljice žurno odlučilo.

Ishod slučaja: Nepoznat. Do zaključenja izvješća pučki pravobranitelj nije zaprimio zatraženo očitovanje Ministarstva pravosuđa.

Napomena: Uvidom u rješenje, pučki je pravobranitelj primjerice utvrdio, da je 37 čhv oduzetog građevinskog zemljišta u Gradu P. IV zona u postupku procijenjeno iznosom od 39,48 kn, a da naknada za oduzeto poljoprivredno zemljište od 166 čhv i 24 m² iznosi 4,44 kn. Jednako tako utvrdio je da kako stranke u postupku nisu pristale snositi troškove parcelacije (jer troškovi rada geodetskog vještaka bi iznosili oko 5.000,00 kn), pa je prvostupanjsko tijelo zaključilo da naturalni povrat nije moguć "jer bi dokazivanje vještačenjem bilo nesrazmjerno skupo prema vrijednosti predmeta", radi čega je tijelo podnositeljima zahtjeva utvrdilo pravo na naknadu u obveznicama RH. Razlozi radi kojih se podnositeljima zahtjeva utvrđena naknada za oduzeto zemljište od 10.904,86 kn ne isplaćuje u cijelosti, u rješenju se posebno ne obrazlaže. Kako pučki pravobranitelj u tijeku upravnog postupka nema utjecaja na način rješavanje predmeta, sukladno utvrđenim zakonskim ovlastima, bio je u mogućnosti nadležnom tijelu samo uputiti poziv za požurbom u rješavanju žalbe. Za napomenuti je također, da iako temeljem odluke Vlade RH o Restituciji oduzetog poljoprivrednog zemljišta (sa 39. sjednice održane 10. 4. 2003. godine) se u cilju davanja

poljoprivrednog zemljišta za oduzeto obvezuje Državna geodetska uprava da žurno i bez naknade na zahtjeve ODO obave sve poslove nužne za realizaciju nagodbi, a osobito identificiranje nekretnina na terenu, izradu parcelacijskih elaborata i dr, u ovom slučaju to pritužiteljici nije ponuđeno, nego je od iste kao i ostalih podnositelja zatraženo da snose troškove parcelacije.

(4) Opis slučaja (P. P.-690/07): Pučkom pravobranitelju obratio se D. O. pritužujući se na nemogućnost ostvarenja povrata oduzete imovine zbog načina vođenja predmetnog postupka te njegove dugotrajnosti pred Uredom za imovinsko pravne poslove i imovinu grada Z., navodeći da je tijekom postupka dolazilo do višekratnih promjena voditelja postupka, do promjena oznaka klase predmeta te ustupa.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj 29. svibnja 2007. zatražio izvješće nadležnog tijela, u roku od 30 dana, o stanju predmeta u predmetnoj upravnoj stvari uz detaljno očitovanje o razlozima dugotrajnosti postupka s osvrtom na iznesenu predstavku i o tome izvijestio Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, Upravu za građansko pravo.

Na ovaj dopis nije odgovoreno, pa je upućena požurnica 5. rujna 2007. godine.

Dana 25. rujna 2007. godine pučki je pravobranitelj zaprimio zatraženo izvješće, iz kojega je međutim uočio nepravilnosti vezane uz uredsko poslovanje, a odnose se na kretanje spisa predmeta, dodjeljivanja novih oznaka klase, te dodjeljivanja predmeta u rad voditeljima postupka, a kako iz izvješća proizlazi, bez donošenja zaključaka vezanih uz vođenje postupka. Također je u predmetnom spisu uočljiva neprilična duljina trajanja žalbenog postupka (6 godina) te odugovlačenje sa nastavkom postupka.

Slijedom navedenog, pučki je pravobranitelj 11. listopada 2007. godine dostavio cjelokupnu raspoloživu dokumentaciju vezanu uz ovaj predmet Središnjem državnom uredu za upravu- Odjelu upravne inspekcije, uz preporuku za provođenje inspekcijskog nadzora o radu u predmetnim odsjecima, s pozivom za dostavu izvješća u roku od 30 dana, te o tome izvijestilo Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, Upravu za građansko pravo.

Ishod slučaja: Pučki pravobranitelj do podnošenja ovog izvješća nije zaprimio zatraženo izvješće o provedenom upravnom nadzoru.

Zakup poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske

Način raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske bio je razlog obraćanja građana pučkom pravobranitelju. Pritužbe su se odnosile na rad tijela jedinice lokalne samouprave, tj. općinskih vijeća općina i poglavarstava općina i gradova.

U pritužbama se najčešće ukazivalo na različite načine opstrukcije, nepravilnosti ili pogodovanja u provođenju Programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske na području onih općina gdje su takvi programi doneseni i na koje je suglasnost dalo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva. Bilo je i građanskih inicijativa u kojima se, zbog uočenih nepravilnosti provođenja Programa raspolaganja, od strane građana tražilo da se doneseni Program izmijeni, na način da se maksimalna površina poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države koja se može prodati obiteljskom gospodarstvu, poljoprivredniku ili poljoprivrednom gospodarstvu koje se bavi ratarskom proizvodnjom smanji, tj. limitira.

Temeljem zaprimljenih pritužbi, zamijećeno je da navedena tijela propuštaju iz vida da je člankom 22. st. 1. Zakona o poljoprivrednom zemljištu propisano, da Republika Hrvatska raspolaže poljoprivrednim zemljištem čiji je vlasnik, izuzev onoga koje se vraća ranijim vlasnicima po posebnom zakonu.

Dakle, poljoprivredno zemljište, šume i šumsko zemljište u odnosu na koje su prijašnji vlasnici podnijeli zahtjev za povrat, temeljem čl. 20. Zakona o naknadi, vraćaju se njihovim vlasnicima ukoliko ne postoje zapreke vraćanju predviđene člancima 52.-56. toga Zakona, pa stoga ne može biti predmetom raspolaganja (prodaje i zakupa) jedinica lokalne samouprave, niti predmetom natječaja radi davanja u koncesiju.

Međutim, česta je pojava, da su i poljoprivredna zemljišta u odnosu na koje je podnesen zahtjev za povrat prijašnjih vlasnika, bez obzira na ove odredbe, u natječajnom postupku – predmetom raspolaganja tj. davanja u dugoročan zakup. To čini mnoge poteškoće prijašnjim vlasnicima, jer iako su u postupku bili ispunjeni svi uvjeti za povrat poljoprivrednog zemljišta, oni svoja prava ne mogu ostvariti.

Kada se tome doda, da se zakupninom od oduzetog poljoprivrednog zemljišta financira državni proračun i proračun jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave, očigledno je da bivši vlasnici zamjenu za oduzeto poljoprivredno zemljište ne mogu ostvariti uslijed opstrukcija uvjetovanih (između ostalog) i načinom financiranja proračuna lokalne samouprave.

Kako je u smislu čl. 1. Zakona o poljoprivrednom zemljištu, poljoprivredno zemljište dobro od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku i ima njezinu osobitu zaštitu, a Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva temeljem čl. 57. cit. Zakona provodi upravni i inspekcijski nadzor nad provedbom tog zakona i propisa donesenih na temelju istog, to je pučki pravobranitelj o svim zaprimljenim pritužbama u svezi poljoprivrednog zemljišta izvijestio Upravu za poljoprivredno zemljište - Odjel za raspolaganje poljoprivrednim zemljištem Ministarstva, radi uvida, nadležnog razmatranja i postupanja, odnosno, radi podnošenja izvješća.

Nadležno ministarstvo je od strane pučkog pravobranitelja upozoreno da, Zakonom o poljoprivrednom zemljištu, protiv odluka općinskih odnosno gradskih vijeća sudionicima natječajnog postupka više nije osigurana efikasna pravna zaštita podnošenjem prigovora, žalbe te pokretanjem upravnog spora kako je to ranije bilo regulirano člankom 13. Zakona o poljoprivrednom zemljištu (NN 54/94 do 105/99).

Slijedom uočenih problema temeljem primjedbi građana, pučki pravobranitelj je mišljenja, da je neophodno izmijeniti i nadopuniti važeći Zakon o poljoprivrednom zemljištu.

PRIMJER:

Opis slučaja: (P.P.-346/07): Protiv Odluke Općinskog vijeća Općine G. o izboru najpovoljnije ponude za zakup poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske pučki pravobranitelj zaprimio je prigovor.

Poduzete mjere: Zbog nenadležnosti za odlučivanje po dostavljenom prigovoru (želeći prigovor dostaviti nadležnom tijelu na odlučivanje) pučki je pravobranitelj utvrdio da, odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu, sudionicima natječajnog postupka protiv odluka općinskih odnosno gradskih vijeća više nije osigurana pravna zaštita (podnošenjem prigovora, žalbe te pokretanjem upravnog spora kako je to bilo regulirano člankom 13. ranijeg Zakona o poljoprivrednom zemljištu (NN 54/94 do 105/99).

Stoga je pučki pravobranitelj 27. lipnja 2007. godine zatražio izvješće Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva RH, je li nad provedbom predmetnog natječaja obavilo upravni nadzor, je li dalo suglasnost na provedeni natječaj i zaključenje ugovora, te je li se pritužitelj s prigovorom i neposredno obratio Ministarstvu.

Također, pučki je pravobranitelj zatražio na temelju dosadašnjih rezultata i mišljenje Ministarstva, jesu li provođenjem samo upravnog nadzora nad primjenom važećeg Zakona o poljoprivrednom zemljištu - davanjem odnosno uskratom suglasnosti Ministarstva na odluku

o izboru najpovoljnije ponude, u dovoljnoj mjeri zaštićena ustavna i zakonska prava sudionika natječajnog postupka, odnosno, postoji li trenutno konkretna inicijativa za izmjenu Zakona o poljoprivrednom zemljištu. Tom prilikom pučki je pravobranitelj naznačio, kako je navedeno izvješće potrebno i važno, kako bi u Hrvatskom Saboru inicirao izmjene navedenog zakona kako bi se sukladno ustavnim jamstvima iz čl. 18. i 19. Ustava Republike Hrvatske sudionicima natječajnog postupka ponovno omogućila pojedinačna zaštita prava izjavljivanjem pravnog sredstva protiv odluka općinskih vijeća.

Pučki pravobranitelj ujedno je izvijestio Ministarstvo poljoprivrede da je primio veći broj pritužbi nezadovoljnih građana u odnosu na način provođenja programa raspolaganja zemljištem u državnom vlasništvu od strane tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Ovdje se prvenstveno radi o onim građana kojima su općinska vijeća onemogućila povrat oduzetog poljoprivrednog zemljišta zbog davanja tog zemljišta u zakup trećima, uz očit interes ovih tijela za ostvarivanjem prihoda od zakupnine i punjenja svojeg proračuna, pri čemu ovim građanima nije osigurana zakonska mogućnosti koristiti se pravnim lijekom. Radi izloženog, pučki pravobranitelj je od Ministarstva poljoprivrede zatražio podnošenje izvješća u roku od 30 dana.

Ishod slučaja: Od lipnja 2007. godine do sastavljanja ovog Izvješća, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja nije udovoljilo traženju pučkog pravobranitelja.

Napomena: Pučki pravobranitelj iskazuje bojazan, da upravnim nadzorom provedbe Zakona o poljoprivrednom zemljištu Ministarstvo nad odlukama tijela regionalne uprave i jedinica lokalne samouprave nije u mogućnosti na efikasan način zaštititi pojedinačna ustavna i zakonska prava građana vezano uz način raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske, radi čega u ovom Izvješću Hrvatskom Saboru ukazuje na nužnost izmjene i dopune Zakona o poljoprivrednom zemljištu.

Izvlaštenje

Opis slučaja: (P. P.-1078/06): Roditeljima J. M. G. ekspropirane su nekretnine 1977. godine za potrebe izgradnje vojnog objekta, međutim, naknada im nikada nije određena niti isplaćena. Zemljište je sada napušteno i devastirano, u zemljišnim knjigama upisano kao vlasništvo Republike Hrvatske. Navodi da se radi povrata zahtjevima obraćala Ministarstvu obrane RH – Službi za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša i Gradu R.- Direkciji za

gospodarenje zemljištem, ali je dopisima obaviještena da isti nisu nadležni za rješavanje o njezinom zahtjevu.

Pritužiteljica je priložila rješenje o eksproprijaciji, podnesene zahtjeve i dopise ovih tijela kojima pritužiteljicu obavještavaju o svojoj nenadležnosti, uz zamolbu pučkom pravobranitelju da je uputi tko je nadležan za rješavanje zahtjeva za povrat oduzete imovine.

Poduzete mjere: Uvidom u priloženu dokumentaciju, utvrđeno je da su naslovljena tijela dopisima izvijestila podnositeljicu o vlastitoj nenadležnosti, umjesto da su sa zahtjevom pritužiteljice postupila sukladno odredbi članka 66 st. 4. i 5. Zakona o općem upravnom postupku:

"St. 4. Kad organ dobije poštom podnesak za čiji primitak nije nadležan, a nesumnjivo je koji je organ nadležan za primitak, poslat će podnesak bez odgode nadležnom organu odnosno sudu i o tome obavijestiti stranku. Ako organ koji je dobio podnesak ne može utvrditi koji je organ nadležan za rad po podnesku, donijet će bez odgode zaključak kojim će odbaciti podnesak zbog nenadležnosti i zaključak odmah dostaviti stranci.

St. 5. Protiv zaključka donesenog po st. 3. i 4. ovoga članka dopuštena je posebna žalba."

Kako u predmetnom slučaju naslovljena tijela nisu postupila na zakonom propisan način, već su stranku o vlastitoj nenadležnosti izvijestila dopisom protiv kojeg joj nije omogućeno izjavljivanje žalbe, pučki je pravobranitelj na ovom primjeru, želio upozoriti tijela na drastične posljedice koje za stranku mogu nastupiti uslijed takvog propusta – gubitka prava.

Naime, u konkretnom slučaju, stranka je nenadležnom tijelu Grada R. podnijela zahtjev za povrat ekspropirane imovine dana 3. srpnja 2006. godine.

U vrijeme podnošenja predmetnog zahtjeva, Zakon o izvlaštenju nije predviđao postojanje objektivnoga roka, pa je prijašnji vlasnik mogao podnositi zahtjev za poništenje pravomoćnog rješenja o eksproprijaciji odnosno izvlaštenju bez vremenskog ograničenja. (odredbe čl. 31. i čl. 48 Zakona o izvlaštenju).

U predmetnom slučaju, međutim, nakon što je dopisom od 24. srpnja 2006. godine Grad R. pritužiteljicu izvjestio o vlastitoj nenadležnosti za rješavanje povodom njezinog zahtjeva, dana 25. srpnja 2006. godine stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvlaštenju (NN br. 79/06. objavljen 17. srpnja 2006. godine), koji u odredbi čl. 7 naknadno uvodi rok za podnošenje navedenog zahtjeva prijašnjim vlasnicima izvlaštenih nekretnina, tako da se isti ne može podnijeti po isteku pet godina od dana pravomoćnosti rješenja o izvlaštenju, odnosno od dana stupanja u posjed.

Kako je pučki pravobranitelj našao da bi uslijed izloženih propusta i izmjene Zakona o izvlaštenju do koje je došlo u ovom slučaju nakon podnošenja zahtjeva nenadležnom tijelu

pritužiteljica izgubila pravo na ponovno podnošenje istog i time pretrpjela moguće nepopravljivu štetu, pučki pravobranitelj uputio je preporuku Gradu R. da zahtjev stanke od 3. srpnja 2006. godine kao i cjelokupni spis dostavi preporučenom poštom Uredu državne uprave nadležnom za imovinskopravne poslove u županiji, koje je u smislu čl. 21.a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvlaštenju (NN 114/01) o istome nadležan odlučivati (ured na čijem se području nalazi nekretnina), kako bi se stranci održao rok.

Ujedno, pučki pravobranitelj je tom prilikom navedenim tijelima posebno ukazao, da procesne odredbe koje propisuje ZUP u znatnoj mjeri razrađuju ustavna načela o ljudskim pravima i slobodama građana u pravnim odnosima s tijelima upravne vlasti, kao i mehanizam njihova zaštite, što je i te kako važno za osiguranje vladavine prava kao najveće vrednote političkog i pravnog ustroja suvremene organizacije javne vlasti, radi čega je upozorio organe, tijela i njihove djelatnike na nužnost postupanja u skladu s istim, te pozvao Grad R da u povodu preporuke izvijesti pritužiteljicu i pučkog pravobranitelja o učinjenom.

Ishod slučaja: Odjel gradske uprave za razvoj, urbanizam, ekologiju i gospodarenje zemljištem Grada R. je dopisom od 2. svibnja 2007. godine izvijestio pučkog pravobranitelja, da je postupio sukladno njegovoj preporuci, te zahtjev zajedno sa dokumentacijom dostavio na daljnje postupanje nadležnom tijelu.

Napomena: Intervencijom pučkog pravobranitelja pritužiteljica nije izgubila zakonsku mogućnost da se o njezinom zahtjevu raspravlja i odlučuje.

Znanost, visoko obrazovanje i školstvo

U 2007. godini iz područja znanosti, visokog obrazovanja, školstva i predškolskog odgoja bilo je 15 pritužbi. Pri tome je važno istaknuti da su se pritužbe iz školstva i predškolskog odgoja odnosile uglavnom na radno pravni status zaposlenika.

Dvije pritužbe iz područja znanosti odnosile su se na donošenje odluke o prihvatanju projekata. S obzirom da ovo pitanje spada u sveučilišnu autonomiju, pučki pravobranitelj ih nije bio ovlašten razmatrati.

Pučki je pravobranitelj odgovorio na nekoliko upita vezanih za stambene kredite čiju kamatnu stopu dijelom financira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, a koji se na temelju natječaja dodjeljuju zaposlenima u sustavu znanosti i visokog obrazovanja.

Tri pritužbe iz područja visokog obrazovanja odnosile su se na problem studenata treće godine koji nisu ispunili uvjete upisa u višu godinu studija, a nastale uslijed uvođenja ECTS sustava studiranja. Pučki je pravobranitelj utvrdio da se u ovim pritužbama ne radi o povredama prava studenata već o pogrešnom tumačenju prijelaznih odredaba Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju.

Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju iz 2003. godine utvrdio je obvezu visokim učilištima da uvedu ECTS sustav od školske godine 2005./2006.

U prijelaznim odredbama propisao je da studenti upisani 2003. godine imaju pravo dovršiti studij prema nastavnom programu i uvjetima koji su važili prilikom upisa u prvu godinu studija, osim onih studenata koji izgube godinu. Studenti koji izgube godinu mogu nastaviti studij prema ECTS sustavu ili prema starom sustavu, o čemu odlučuje visoko učilište svojim općim aktom.

Dakle, svako visoko učilište moglo je svojim općim aktom propisati da će studenti koji su upisali fakultet 2003. godine, a nisu ga dovršili prema starom studijskom planu i programu, nastaviti studij prema ECTS sustavu i na njemu ustanovljenom planu i programu.

PRIMJER:

Opis slučaja (P.P. – 534/07) Pučkom pravobranitelju obratio se D.M. iz S., S Pritužbom da mu je odlukom Veleučilišta u S. od 27. listopada 2006. godine povrijeđeno pravo iz članka 116. stavak 3. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Navedenom zakonskom odredbom propisano je da visoko učilište može ograničiti trajanje prava na završetak studija prema nastavnom programu i uvjetima koji su važili prilikom upisa u prvu

godinu studija na određeni broj godina, ali ne manji broj godina od onoga koji je studentu ostao do završetka studija prema programu prema kojemu je započeo studij, uvećan za dvije godine. Odlukom Veleučilišta od 27. listopada 2006. godine utvrđeno je pravo studentima koji su apsolventsku godinu upisali 2006/2007 godine da završe studij najkasnije do 30. rujna 2008. godine.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj dao preporuku Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa da ispita pritužbu gospodina M. Te da o poduzetom obavijesti pučkog pravobranitelja. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa obavijestilo je pučkog pravobranitelja da je pritužitelj upisao studij koji traje 7 semestara, odnosno, 3,5 godine. Pritužitelj je upisao studij akademske godine 2002/2003, što znači da mu je rok za završetak studija istekao 28. veljače 2006. godine, završetkom prvog semestra akademske godine 2005/2006.

Odredbom članka 116. stavka 3. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, propisano je da visoko učilište može ograničiti trajanje prava na završetak studija na broj godina koji nije manji od onoga koji je studentu ostao do završetka studija prema programu prema kojemu je započeo studij, uvećan za dvije godine.

S obzirom da je pritužitelju rok za završetak studija istekao 28. veljače 2006. godine, Veleučilište mu je ograničilo trajanje prava na završetak studija do 28. veljače 2008. godine. Utvrđeni rok za završetak studija uvećan je za dvije godine sukladno članku 116. stavku 3. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju.

Ishod slučaja: Dovršeno postupanje.

Napomena: Neosnovana pritužba.

Pritužbe na rad pravosuđa

Tijekom 2007. godine u radu iz ovog područja bilo je ukupno 276 pritužbi građana, što je malo više nego 2006. godine (266). Međutim, pučkom se pravobranitelju obratio daleko veći broj građanki/a s pritužbama na sporost sudova, usmeno, putem telefona ili neposredno u Uredu, tražeći savjet ili pomoć iz tog područja, a kojima je tom prilikom ukazano na nenadležnost pučkog pravobranitelja za postupanje.

Po svojoj strukturi, pritužbe su se najvećim dijelom odnosile na dugotrajnost postupaka u prvoštupanjskom i drugostupanjskom odlučivanju, te na ishod sudskog spora, a bilo je i

pritužbi na način vođenja sudskog postupka od strane suca, kao i na obavljanje poslova sudske uprave u sudu. Zabilježene su i pritužbe gdje su građani također tražili intervenciju pučkog pravobranitelja u meritum spora. Također je zamijećen porast pritužbi na rad ZK odjela.

Ukoliko su pritužbe sadržavale podatke potrebne za njihovo ispitivanje, pučki ih je pravobranitelj dostavljao Ministarstvu pravosuđa kao najvišem tijelu nadležnom za obavljanje poslova pravosudne uprave, koje je potom dostavljalo očitovanje o poduzimanju radnji radi ispitivanja predstavke (dostavom kopije dopisa predsjedniku suda).

I ove godine pučki pravobranitelj je zaprimio pritužbe na rad Ministarstva pravosuđa vezano uz neadekvatno provođenje nadzora nad radom sudova, u kojima je navedeno, da se istim ne postiže nikakav učinak za pritužitelje. Stoga je pučki pravobranitelj zatražio posebno izvješće Sektora za pravosudnu upravu Ministarstva pravosuđa kako vezano uz provedeni nadzor u 2007. godini, tako i vezano uz zaprimljene predstavke.

Temeljem izvješća Sektora za pravosudnu upravu, proizlazi, da je tijekom 2007. godine Ministarstvo pravosuđa ukupno zaprimilo 11.859 predstavki od kojih se 11.744 odnosilo na rad sudova i državnih odvjetništava, a njih 69 na rad javnih bilježnika i 46 na rad odvjetnika. Od ukupnog broja predstavki na rad sudova i državnih odvjetništava, tj. od 11.744, njih samo 3.319 je dostavljeno od strane novih podnositelja, dok se preostali broj predstavki odnosi na tzv. ponovljene predstavke čijim podnositeljima je već odgovoreno. U odnosu na 2006. godinu, ove je godine Ministarstvo pravosuđa zabilježilo pad broja za 72 predstavke. Sve predstavke zaprimljene u tijeku 2007. su ispitane, a osnovano ih je bilo tek oko 25%.

Prema izvješću Sektora za pravosudnu upravu, cjeloviti nadzor nad obavljanjem poslova pravosudne uprave obavljen je u 7 sudova, a još 7 nadzora obavljeno je u pogledu određenih poslova uprave, od čega je 4 nadzora obavljeno uvidom u konkretni sudski predmet nakon zaprimljene predstavke stranke. Poslove pravosudne inspekcije tijekom 2007. godine neposredno su obavljali 4 suca, (od kojih su 3 općinska suca privremeno raspoređena na rad u Ministarstvo, dok je 1 sucu županijskog suda na račun sudjelovanja u poslovima pravosudne inspekcije umanjena norma za rad). U izvješću stoji ocjena da ovakvo stanje kadrovske potpunosti pravosudne inspekcije nije zadovoljavajuće, zbog čega se poduzimaju mjere kojima će se stanje popraviti.

Nadalje, u odnosu na pritužbe pučkom pravobranitelju na ostale sudionike sudskog postupka, valja naglasiti, da su one znatno malobrojnije u odnosu na pritužbe na rad sudova, tako da je ove godine zabilježeno 6 pritužbi na rad državnog odvjetništva i 3 na rad odvjetnika.

Pritužbe na rad državnog odvjetništva odnosile su se na odugovlačenje poduzimanja ili nepoduzimanje kaznenog progona, kao i neprihvatanja prijedloga za zaključenje nagodbi u ime Republike Hrvatske prije utuženja, te izjavljivanje žalbi bez iznimki u predmetima iz građanske nadležnosti a naročito u predmetima po zahtjevima za povrat imovine oduzete za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine.

Nadalje, pritužbe na rad odvjetnika uglavnom su bile rezultat nepovjerenja u zastupanje, kao i sumnji o osnovanosti ili pravilnosti naplate odvjetničkog honorara nakon obavljenog zastupanja.

Opis slučaja (P.P.-1568/07): N. B. iz S. obratio se pučkom pravobranitelju radi dugotrajnosti kaznenog postupka koji se vodi pred Općinskim sudom u S.

Kako proizlazi iz pritužbe, PU S.-d. podnijela je 1993. godine nadležnom državnom odvjetništvu kaznenu prijavu protiv pritužitelja. Županijsko državno odvjetništvo u S. 29. je studenoga 1995. podiglo optužnicu radi počinjenja kaznenog djela zloupotrebe položaja ili ovlaštenja iz čl. 215. st. 1., 3. i 4., kažnjivo po st. 5. Kaznenog zakona Republike Hrvatske. Županijski sud u S. 16. je prosinca 2003. pritužitelja izvijestio da se obustavlja postupak po prvoj točki optužnice (vjerojatno radi zastare kaznenog progona). Nadalje, 16. ožujka 2007., 12 godina nakon podizanja optužnice, Županijski sud u S. donosi rješenje kojim se oglašava stvarno nenadležnim radi zapriječene kazne (izmjene Kaznenog zakona), te se nakon pravomoćnosti rješenja spis upućuje Općinskom sudu u S. na daljnje postupanje. Prema informacijama kojima pritužitelj raspolaže, predmet do danas nije proslijeđen nadležnom općinskom sudu.

Dakle, u proteklih 14 godina nije donesena prvostupajnska odluka, te je za prvu točku optužnice državno odvjetništvo odustalo od kaznenog progona. Jednako tako, pritužitelj navodi da se radi navedene situacije ne može natjecati za rad u državnoj službi u kojoj je do 1990. godine imao 18 godina staža, jer ne može dobiti uvjerenje da se protiv njega ne provodi istraga.

Poduzete mjere: Slijedom navedenog, uvažavajući činjenicu da pritužitelj 14 godina živi pod teretom kaznenog progona, pučki pravobranitelj zatražio je Ministarstvo pravosuđa kao najviše tijelo za obavljanje poslova pravosudne uprave, da sukladno čl. 67. Zakona o sudovima (NN 150/05) izvrši uvid u konkretni predmet, utvrdi razloge nepostupanja te požuri postupanje u konkretnom predmetu, te da ga o utvrđenom i poduzetom pismeno izvijesti.

Posebno je istaknuo, kako je sukladno čl. 3. Ustava Republike Hrvatske vladavina prava jedna od najviših vrednota ustavnog poretka i temelj za tumačenje Ustava, a člankom 29. Ustava

Republike Hrvatske propisano je da svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela. Uvažavajući citirane odredbe kao i europske standarde, nedvojbeno je, da je odlučivanje u razumnom roku, u svakom pojedinom predmetu, uspostava, realizacija i potvrđivanje pravne države, ili njeno nijekanje. S druge strane, s protekom vremena, ne utvrdi li sud krivnju, gubi se svrha kažnjavanja propisana Kaznenim zakonom ili se ona znatno umanjuje.

Ishod slučaja: Nepoznat. Do zaključenja izvješća pučki je pravobranitelj samo zaprimio obavijest Ministarstva pravosuđa o dopisu koji je uputio predsjedniku Općinskog suda u S., a kojim se traži ispitivanje navoda pritužbe, poduzimanje mjera požurivanja postupka i obavješćavanje o poduzetom sukladno ovlastima predsjednika suda.

Napomena: Dugotrajnost vođenja kaznenog postupka protiv okrivljenika osim povrede prava na suđenje u razumnom roku, može dovesti i do povrede nekih drugih prava. Tako je u dužem vremenskom razdoblju, sama činjenica vođenja kaznenog postupka protiv okrivljenika pretpostavljala zakonsku zabranu odnosno zapreku zapošljavanju u državnoj službi. Naime, Zakonom o državnim službenicima i namještenicima i o plaćama nositelja pravosudnih dužnosti (NN 74/94 i 7/95) koji je bio na snazi od 1994. godine bila je određena zabrana prijema u državnu službu osoba protiv koje se vodi istražni ili kazneni postupak ili koja je osuđena za kazneno djelo...do 2001. godine, kada je Zakonom o državnim službenicima i namještenicima (NN 27/01) zapreka za prijem u državnu službu, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno, postojala za osobu koja je pravomoćno osuđena za kazneno djelo..., dok se važećim Zakonom o državnim službenicima (NN 92/05 i 107/07) koji je stupio na snagu 1.1. 2006. godine, kao zapreka za prijam u državnu službu ponovno navodi vođenje kaznenog postupka odnosno osuđenost za kazneno djelo protiv...Slijedom citiranih zakonskih propisa očigledno je, da u dužem vremenskom razdoblju pritužitelj nije bio u mogućnosti natjecati se za radna mjesta u državnoj službi.

DIO ČETVRTI

OBILAZAK ŽUPANIJA

U okviru projekta "Program pružanja institucionalne potpore pučkom pravobranitelju za 2006/2007. godinu", izrađenog u suradnji s OEES Misijom u Republici Hrvatskoj, uz financijsku potporu Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške, pučki pravobranitelj, njegovi zamjenici i suradnici tijekom 2007. godine posjetili su Zadarsku, Osječko-baranjsku, Karlovačku, Ličko-senjsku i Požeško-slavonsku županiju prema ranije utvrđenom programu.

Cilj projekta je pružanje potpore instituciji. Osobito jačanje aktivnosti na terenu, te upoznavanje građana s ovlastima i mogućnostima pučkog pravobranitelja u zaštiti ljudskih prava. Građanima je omogućeno izravno obraćanje pučkom pravobranitelju u mjestu stanovanja bez dodatnih troškova putovanja u Zagreb, s obzirom da pučki pravobranitelj nema područne urede. Susrevši se s predstavnicima lokalnih i regionalnih tijela vlasti pučki pravobranitelj je stekao bolji uvid u probleme lokalne zajednice. Stvorena je mogućnost pronalaženja i predlaganja boljih sistemskih rješenja u administraciji te na području zaštite ljudskih prava.

1. Zadarska županija (26. do 30. ožujka 2007.)

U Zadarskoj županiji održan je sastanak s Tomislavom Orovićem, ravnateljem Centra za socijalnu skrb Zadar koji, kao ustanova s javnim ovlastima, ima ustrojene tri podružnice: Gračac, Obrovac i Pag. Podružnice imaju stvarnu nadležnost samo u području socijalne skrbi. Za područje obiteljsko-pravne zaštite, skrbništva, posvojenja, kaznenopravne zaštite djece i mladeži s poremećajima u ponašanju te druge stručne poslove sukladno posebnim propisima, stvarno je nadležan Centar sa sjedištem u Zadru. U Centru se ostvaruju i drugi oblici pomoći i usluga. U Županiji još nije ustrojen Obiteljski centar, za kojeg je rješenje donijelo Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Isti bi trebao rastereti Centar u pružanju usluga savjetodavnog i terapijskog rada u području preventivne obiteljsko-pravne zaštite, maloljetničke delinkvencije i osoba s invaliditetom.

Za provedbu postupka posredovanja tijekom brakorazvodne parnice, u pravilu, se izabire Centar.

Poslovni prostor Centra je nezadovoljavajući, a informatizacija je loša. Djelatnici nisu umreženi i nemaju instalirane odgovarajuće programe. Za stručne radnike općeg socijalnog rada Županija je financirala edukaciju i program.

Na sastanku s Davorkom Krnčević, predsjednicom i članovima Županijske koordinacije za ljudska prava istaknuto je da Koordinacije djeluje godinu dana a da su početkom 2006. godine donijeli plan koji je realiziran.

Sjednice su održavane i izvan sjedišta Koordinacije, ovisno o problematici o kojoj se raspravljalo, u Benkovcu i Gračacu, a u radu su sudjelovali i predstavnici gradova. Predložili su da se Koordinaciji nacionalnih manjina osiguraju novčana sredstva za kulturne manifestacije.

Koordinacija se bavi i problematikom osoba s invaliditetom. Od Ureda Vlade RH za ljudska prava zatražili su više poticaja za ustrojavanje institucija koje bi se uključivale u ovu problematiku. Istaknuli su nedosljednu primjenu Zakona o zapošljavanju i rehabilitaciji osoba s invaliditetom, kao i kaznenih odredaba kojima je propisano da će se kazniti državne institucije koje ne zaposle određeni broj osoba s invaliditetom.

Organizirali su okrugle stolove na kojima se raspravljalo o problematici osoba s invaliditetom, a povodom dana bolesnika podijeljene su brošure o pravima pacijenata.

Naveden je problem Udruge "Duga" (u okviru koje djeluje "Sigurna kuća" za zbrinjavanje zlostavljanih žena), koja nije uspjela sklopiti ugovor o međusobnim odnosima s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi o sufinanciranju djelatnosti.

Na kraju, skrenuli su pozornost i na problem izbjeglih Hrvata iz Banja Luke (BiH) koji ni nakon 15 godina boravka u Republici Hrvatskoj nemaju mjesto u kojem bi konačno ostvarili trajno stambeno zbrinjavanje.

Susretu s predstavnicima Koordinacije Vijeća nacionalnih manjina Zadarske županije su bili nazočni predstavnici nacionalnih manjina s područja Županije. Koordinaciju Vijeća nacionalnih manjina, te uvjete i način djelovanja +u Zadarskoj županiji ukratko je predstavio Veselko Čakić, predsjednik udruge srpske nacionalne manjine. O problemima u radu i načinu djelovanja, govorili su i predstavnici ostalih nacionalnih manjina (albanske, slovenske, talijanske, mađarske, makedonske i bošnjačke manjine).

Istaknuli su dobru suradnju s lokalnom i područnom samoupravom u Gradu Zadru i Zadarskoj županiji, prema kojima nastupaju zajednički. Problemi s kojima se susreću su nedovoljna financijska sredstva i nedostatak odgovarajućeg prostora za rad. U Gradu Zadru nema

raspoloživog slobodnog prostora, a zbog iznimno visokih cijena najma, nisu u mogućnosti riješiti taj problem unatoč zajedničkim nastojanjima udruga i Grada Zadra.

Ukratko su iznijeli način djelovanja pojedinih udruga u njegovanju kulturnih običaja i suradnju s matičnim državama. Udruge nacionalnih manjina imaju zajedničko glasilo "Most" u kojem svaka nacionalna manjina ima po četiri stranice za informiranje pripadnika svoje manjine.

U ime predstavnika srpske nacionalne manjine istaknuti su problemi povrata imovine. Osobito obradivih poljoprivrednih površina u koje su privremeni korisnici, doseljeni Hrvati, uložili znatna kreditna sredstva. Ne može se iznaći odgovarajući način povrata uloženih financijskih sredstava i rada, kojima je uvećana ukupna vrijednost te zemlje.

Na sastanku s gradonačelnikom Grada Obrovca Antom Županom i njegovim suradnicima razgovarano je o problemima ove jedinice lokalne samouprave na području od posebne državne skrbi.

U okviru financijskih sredstava koja su za rad Grada Obrovca osigurana iz Državnog proračuna i vlastitih prihoda grada, veći dio tih sredstava se, zbog lošeg materijalnog položaja građana i nemogućnosti bržeg gospodarskog razvitka, usmjerava na financiranje različitih oblika socijalne pomoći i skrbi.

Pročelnica za gospodarstvo i društvenu djelatnost, upoznala je predstavnike Ureda pučkog pravobranitelja sa socijalnim programom Grada Obrovca. U okviru toga, sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi i Pravilniku o utvrđivanju kriterija za ostvarivanje prava na pomoć za podmirenje dijela troškova stanovanja i jednokratne novčane potpore, za pomoć u podmirenju troškova stanovanja utrošeno je 117.593,00 kn.

Istovremeno, iznalaze se mogućnosti pokretanja gospodarskog razvitka i sudjelovanja u korištenju sredstava predpristupnih fondova za razvojne projekte jedinica lokalne samouprave.

Međutim, prepreka ostvarivanju razvojnih projekata su neriješeni imovinsko-pravni odnosi i dioba imovine bivše Općine Obrovac (koja nije provedena), te neriješena pitanja sporne granice između Grada Obrovca i Općine Jasenice.

Naime, u tijeku je postupak pred Vladinom Komisijom za diobu imovine bivših općina, i utvrđivanje sporne granice između Grada Obrovca i Općine Jasenice. Postupci nisu dovršeni 12 godina nakon oslobođanja tih privremeno okupiranih područja.

Budući da ovi postupci predugo traju, Grad Obrovac ne može raspolagati s neizgrađenim građevinskim zemljištem u ostalim jedinicama lokalne samouprave u kojima je dioba

provedena. Samim time ne mogu započeti gospodarske aktivnosti malog i srednjeg poduzetništva i otvaranja poduzetničkih zona ovog gospodarski nerazvijenog područja.

Isto tako, ta pitanja opterećuju i svakodnevni život građana jer ne mogu ostvariti pravo kupnje građevinskog neizgrađenog zemljišta u vlasništvu tih jedinica, a potrebno im je za izgradnju, stambenih ili poslovnih objekata.

Na sastanku s načelnikom Općine Gračac Nikolom Boltom i njegovim suradnicima, istaknute su mogućnosti, ali prije svega problemi, ove gospodarski nerazvijene jedinice lokalne samouprave na području od posebne državne skrbi.

Iako postoje velike mogućnosti za razvoj stočarstva, problem su neriješeni imovinsko-pravni problemi razgraničenja poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu i neizgrađenog građevinskog zemljišta koje je vlasništvo jedinice lokalne samouprave, pa se ne mogu započeti stvarati pretpostavke za razvitak tog područja. Problemi Općine Gračac su složeniji od drugih jedinica na kojima nije provedena dioba imovine bivših općina. Bivša Općina Gračac nije imala prostorni plan koji bi do donošenja novog prostornog plana bio temelj u postupku diobe imovine. Samim time onemogućeno je i redovito postupanje po tom planu u prodaji građevinskog neizgrađenog zemljišta za legalnu gradnju, ali i korištenje postojećeg izgrađenog zemljišta u gospodarske svrhe. Zbog nepostojanja prostornog plana bivše Općine Gračac, nesređeno je stanje u katastru i u zemljišnim knjigama. Načelnik općine je dao na uvid zamjeniku pučkog pravobranitelja dopise kojima je Općina Gračac tražila i požurivala rješavanje ovih problema, a koji se mogu razriješiti samo na razini središnjih tijela državne uprave i drugih državnih tijela.

Zamjenik pučkog pravobranitelja se obvezao da će u Ministarstvu pravosuđa, Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i Državnom odvjetništvu (građanski odjel) potaknuti rješavanje ovoga problema, koji je nedvojbeno od iznimnog značenja za stvaranje pretpostavki razvitka Općine Gračac. Jedinica lokalne samouprave, bez razgraničenja tih nekretnina ne može postati vlasnikom dijela neizgrađenog građevinskog zemljišta, a time ni ostvarivati osnovne pretpostavke za stambeno zbrinjavanje građana na području jedinice i poduzimanje gospodarskih i drugih poslovnih aktivnosti. Isto tako, na zahtjeve građana i poslovnih subjekata, Ured državne uprave na području Zadarske županije zbog nepostojanja prostornog plana bivše Općine Gračac, ne može izdavati potvrde o statusu nekretnine u prostornom planu. Sadašnja Općina Gračac ne može prodati nekretninu ili dio nekretnine radi zaokruženja građevinske čestice, namijenjene gradnji. Ujedno, bez riješenih ovih prethodnih

pitanja Općina Gračac ne može ostvarivati ni prihode od zakupa i prodaje poljoprivrednog zemljišta, koji država ustupa jedinicama lokalne samouprave za njihov gospodarski razvitak. Načelnik je upoznao predstavnike Ureda pučkog pravobranitelja s nadležnošću Jedininstvenog upravnog odjela i za područje socijalne skrbi. Socijalno ugrožene osobe na ovom području ne ostvaruju redovitu pomoć za podmirenje troškova stanovanja sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi s obzirom da predstavničko tijelo Općine Gračac nije donijelo opći akt temeljem Zakona. Iz tog razloga građani ovoga područja ne ostvaruju određene vidove pomoći u okviru samoupravnog djelokruga općine, ali ni pravo na pomoć za podmirenje troškova stanovanja. Budući da je Zakonom ova pomoć propisana kao pravo iz socijalne skrbi, za ostvarivanje iste svaka jedinica lokalne samouprave dužna je u svojem proračunu osigurati dostatna sredstva. Nedonošenjem općeg akta općina krši navedeni zakon na štetu svojih građana.

Tijekom sastanka s gradonačelnikom Grada Benkovca Brankom Kutijom i njegovim suradnicima zamjenik pučkog pravobranitelja upoznao je prisutne s planom posjeta i implementacije projekta za Zadarsku županiju. Najbrojnije pritužbe koje je pučki pravobranitelj zaprimio u protekloj godini odnosile su se na pravo iz mirovinskog osiguranja, obnovu i stambeno zbrinjavanje.

Gradonačelnik navodi da je na ovo područje doselilo između 1300 i 1400 Hrvata iz srednje Bosne, koji nemaju nikakvih problema s domicilnim stanovništvom. Naime, naseljena populacija se uspješno integrirala. Nadalje, istaknuo je da je ostalo neriješeno samo 15 predmeta stambenog zbrinjavanja. Stambeno zbrinjavanje naseljenih Hrvata je završeno. Zainteresirani su da se u bivšem vojnom domu uredi dom za mlade, međutim dodjela tog prostora u Središnjem državnom uredu za upravljanje državnom imovinom rješava se veoma sporo. Isto je tako i s poslovnom zonom za koju čekaju od Središnjeg državnog ureda za upravljanje državnom imovinom prenamjenu zemljišta iz šumskog u građevinsko već četiri godine

Što se tiče stambenog zbrinjavanja bilo je 1300 – 1400 zahtjeva, ali novi doseljenici i dalje pristižu, pa nije poznato jesu li i oni u programu za stambeno zbrinjavanje. Svi oni koji su imali rješenja do 1998. godine su zbrinuti, ali je zbrinut i dio onih koji nisu imali rješenja. Naseljenici su dobivali parcele za gradnju kuća i građevinski materijal. Kuće su izgrađene, ali država još nije darovala zemljište. S toga se ne mogu upisati u zemljišne knjige, a građevinske dozvole glase na Ministarstvo graditeljstva. Pojedinci su od Gradskog vijeća zatražili izmjenu projekta za male obrte, što im je odobreno, ali se oni opet ne mogu upisati na to zemljište.

Također je problem i s objektima koje je otkupio APN kojih je država ostala vlasnik . Za oko 600 (tzv. "Radićevih") stanova građani su dobili rješenja, prema kojima su nakon 10 godina trebali steći vlasništvo no s obzirom da su problemi ostali neriješeni, stanari sada ne plaćaju ni najam niti pričuvu, pa nitko ne održava te stanove. Ljudi misle da im lokalna samouprava može riješiti probleme, što nije točno.

Susretu s predstavnicima nevladinih udruga s područja Grada Benkovca Verom Kalmeta za Norwegian People's Aid (NPA) i Marijom Ležaić za Dalmatinski odbor solidarnosti (DOS) nije prisustvovao predstavnik Srpskog demokratskog foruma – SDF Benkovac iako je bio pozvan, Predstavnicu DOS-a ističe da područje na kojem djeluje ova udruga ima problema zbog "šutnje administracije". Šutnju građani mnogo teže podnose nego negativno rješenje. Česta promjena propisa dovodi do nejednakosti među građanima kod ostvarivanja prava na mirovinu, prava na obnovu, prava na stambeno zbrinjavanje. Ostvarivanje ili neostvarivanje ovih prava od neposrednog su utjecaja na postojanje socijalnih problema građana. U svim segmentima životnih potreba građana, sustav je trom, a često i nekvalitetan.

S obzirom da nije osigurana besplatna pravna pomoć, a područje je siromašno, DOS građanima uglavnom daje "prvu pravnu pomoć". U dosadašnjoj praksi DOS-a uočeno je da građani već jednim pravilno podnesenim zahtjevom, npr. zahtjevom za isplatu mirovine, u pravilu rješavaju i sve druge probleme koji proizlaze iz njihove ekonomske nemoći.

Ostvarivanje prava na obnovu ratom oštećenih obiteljskih kuća i stanova onemogućeno je činjenicom nemogućnosti brzog pribavljanja dokaza o pravu vlasništva. Za razliku od prijašnjih godina, kada se izvadak iz zemljišne knjige Općinskog suda u Benkovcu mogao pribaviti u roku od tri dana, danas se za taj izvadak mora čekati godinu dana.

Postupci za ishođenje lokacijske i građevinske dozvole kod Ispostave Službe za prostorno uređenje i graditeljstvo županijskog Ureda državne uprave u Benkovcu provode se sporo i dugotrajni su. Učestali su postupci ovrhe radi naplate neplaćene komunalne naknade. Radi se o građanima koji komunalnu naknadu nisu platili ne samo iz razloga lošeg materijalnog stanja, nego i iz razloga jer u njihovom mjestu ne postoji komunalna infrastruktura, a dužni su je plaćati. Radi se o naseljima Općine Benkovac koja nemaju struju, vodu, kanalizaciju, u kojima se ne obavlja odvoz kućnog smeća. DOS smatra da je Grad Benkovac ova naselja morao posebnom odlukom osloboditi plaćanja komunalne naknade, do izgradnje objekta komunalne infrastrukture.

Norwegian People's Aid (NPA) bavi se pravom na obnovu obiteljskih kuća, obnovom socijalne infrastrukture, razminiranjem. NPA pohvaljuje suradnju sa županijskom službom

nadležnom za pitanje obnove. Službene osobe obavljaju terenski posao bez odlaganja. Korisnicima prava na obnovu daju savjete za ostvarivanje prava pravodobnim i potpunim informacijama, a potpunu pomoć za realizaciju obnove osiguralo je Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka. Međutim, rješavanje žalbi, naročito onih kojima je stavljen prigovor na utvrđen stupanj oštećenja, traje godinama. Dugotrajnost drugostupanjskog postupka utječe neposredno i na realizaciju programa norveške vlade, a to je nastojanje da se obnovljene kuće ne ostavljaju prazne i nenaseljene. S druge strane, useljenje u obnovljeni objekt se uopće ne provjerava. Kao jedino osiguranje za obnovljene kuće je zabrana otuđenja za vrijeme od deset godina.

Gradonačelnik Grada Zadra Živko Kolega i njegovi suradnici na sastanku su istaknuli da grad oživljava. Njegov položaj je revaloriziran izgradnjom autoceste. Iako je cijena zemljišta dosta visoka, ipak se puno gradi, kako stambeni objekti tako i infrastruktura. Zbog visoke cijene zemljišta ne mogu se graditi POS-ovi stanovi. Za socijalne potrebe potrebno je oko 200 stanova. Problematika najugroženijih teško se rješava. Ilegalno useljeni stanovi su uglavnom gradski stanovi iz kojih se iseljavaju ljudi koji su, u stvari, pri dnu liste za dodjelu stana. Radi se o ljudima koji ne mogu sami plaćati stanovanje. Izlaz vide u izgradnji socijalnih stanova, ali je veliki problem osiguranje zemljišta koje ima uređenu infrastrukturu za takvu izgradnju. Zajedno s Ministarstvom za prosvjetu i šport za djecu s poteškoćama u razvoju uredit će se bivša vojarna, također će bivše vojarne postati dio sveučilišnog kampusa.

Prenošenje poslova s državne na lokalnu upravu nije dovršen. Tu je gradonačelnik posebno istaknuo inspeksijske službe. Smatra da bi gradska policija trebala biti u ovlasti grada. Decentralizacija uprave je neophodna, ali to je dugotrajan proces. Gradovi bi trebali imati veće ovlasti, ali i veća sredstva.

Suradnja s medijima je intenzivna, imaju redovite radio emisije u kojima direktno odgovaraju na pitanja građana, a građani im se mogu obratiti i izravno.

Susret sa Zoranom Tikulinom, voditeljem Odsjeka za obnovu Službe za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove i Ivom Gregovom, zamjenikom predstojnika Ureda državne uprave u Zadru. Obnova na području Zadarske županije započela je 1996. godine. Zadarski Odsjek za obnovu zaprimio je ukupno oko 22.000 zahtjeva za obnovu ratom oštećenih obiteljskih kuća i stanova.

Produljivanjem roka za podnošenje zahtjeva za obnovu, zaprimljeno je dodatnih 6.500 zahtjeva, uglavnom vlasnika koji nisu boravili na području RH. Međutim, ovi zahtjevi u

najvećem broju slučajeva nisu imali riješene imovinskopravne odnose na objektu za koji se traži obnova, a neposredni kontakt s podnositeljima zahtjeva radi dopune zahtjeva, nije bilo moguće uspostaviti, jer se radi o osobama s boravištem u drugim, često i prekontinentalnim zemljama. Sljedećim produljenjem roka za podnošenje zahtjeva za obnovu zaprimljeno je dodatnih 4.500 zahtjeva. Za razliku od prethodnih iz 2001., ovi su zahtjevi uglavnom uredni i potpuni.

Problemi s kojima se suočava Odsjek za obnovu odnosi se na slučajeve u kojima građani svim sredstvima nastoje ostvariti pravo na obnovu kuća, iako za to ne posjeduju dokaz o ispunjavanju uvjeta. Uglavnom se ne može dokazati ispunjavanje uvjeta stalnog stanovanja u uništenom objektu prije početka ratnih operacija. Sljedeći problem je provedba ponovnih postupaka po uputi i pravnom shvaćanju izraženom u drugostupanjskom rješenju. Obrazloženja ovih rješenja daju u sitnice i detalje upute za provedbu ponovnog postupka, što postupak čini složenim i dugotrajnim. Uglavnom je potrebno provesti prethodni postupak kod drugih tijela i utvrditi činjenice na licu mjesta. Utvrđivanje prebivališta vlasnika i članova obitelji je otežano, jer MUP ne izdaje uvjerenje o prebivalištu za osobu koja nema osobnu iskaznicu RH izdanu u RH nakon 1991. Nadalje, Komisija za popis i procjenu ratne štete radi sporo, jer u različitim mjestima treba obaviti očevid, a očevid se obavlja tek dva puta mjesečno. Kako su neka sela slabo nastanjena ili su gotovo prazna, vrlo često je teško identificirati kuću za koju je potrebno obaviti očevid. Za ratnu štetu nema jedinstvenog pravnog stajališta, te i Ministarstvo ima usvojena dva stajališta: po jednom ne pravi razliku između ratne štete i one koja je posljedica terorističkog čina; po drugom stajalištu ne prihvaća nadležnost za štetu koja se ne može smatrati ratnom štetom.

Susret sa Sandrom Kaurlo, voditeljicom Regionalnog ureda za prognanike. Regionalni ured u Zadru ima ukupno deset djelatnika, od kojih je četvero u ispostavama: po jedan djelatnik u Gračacu i Obrovcu, a dva u Benkovcu.

Postupci povrata imovine su dovršeni. Za 14 predmeta je u tijeku postupak po tužbi Općinskog državnog odvjetništva radi prisilnog iseljenja bespravnih privremenih korisnika. U svih 14 slučajeva vlasnici u Hrvatskoj čekaju povrat imovine i uvođenje u posjed. U tijeku je postupak za nekoliko slučajeva povrata za imovinu koju Uprava za prognanike u svojoj evidenciji vodi kao "prazna". Radi se o slučajevima imovine u Karinu Gornjem, koju korisnici upotrebljavaju povremeno, uglavnom samo ljeti.

Kod uvođenja vlasnika u posjed sačinjava se zapisnik kojim se ujedno s vlasnikom rješava i pitanje njegovog zahtjeva za naknadu zbog nekorištenja imovine. Međutim, ove zahtjeve

rješava središnji ured Uprave za prognanike u Zagrebu, pa Regionalni ured nema povratnu informaciju je li ta naknada i isplaćena.

Regionalni ured u Zadru zaprimio je oko 1.400 zahtjeva za stambeno zbrinjavanje. Od toga je oko 500 zahtjeva bivših nositelja stanarskog prava za najam državnog stana na području od posebne državne skrbi i oko 316 zahtjeva bivših nositelja stanarskog prava za najam izvan područja od posebne državne skrbi, uglavnom za najam stana u Zadru. Na području rada ovog Regionalnog ureda stalan je dolazak naseljenika, naročito mladih obitelji iz BiH.

Pitanje povrata poljoprivrednog zemljišta dodijeljenog na privremeno korištenje i uvođenje vlasnika u posjed je složen postupak. Radi se o tome da su prilikom dodjele, ili neposredno nakon dodjele zemljišta privremenim korisnicima, uklonjene međe. Povrat poljoprivrednog zemljišta sada nije moguć bez sudjelovanja geometra i utvrđivanja međe. S obzirom da su rješenja o privremenom korištenju ukinuta prije nego je za privremeno korištenje imovine utvrđena nadležnost Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, Ministarstvo te predmete nije preuzelo od nekadašnjih općinskih odnosno stambenih komisija za privremeno raspolaganje imovinom. Nadalje, niti građani koji su podnijeli zahtjev za povrat poljoprivrednog zemljišta sami ne mogu dokazati pravo vlasništva, zbog od ranije nesređenih imovinskopravnih odnosa na tim parcelama. Stoga je za rješavanje svih prijepornih odnosa na ovim parcela nadležan sud, po privatnoj tužbi osoba koje se smatraju vlasnicima.

Susret s predstojnicom Ureda državne uprave u Zadarskoj županiji, gđom Dragom Petričić i njezinim suradnicima.

Evidencija upravnih predmeta vodi se od osnivanja županijskog Ureda, tako da nema posebnih problema kod primjene Naputka o vođenju evidencije upravnih predmeta. Međutim, problem je zapošljavanja državnih službenika, zbog visine plaća. Na natječaje se ne odazivaju inženjeri graditeljstva (zbog male plaće), već nalaze posao u projektnim uredima ili građevinskim tvrtkama.

S obzirom na broj zaprimljenih zahtjeva, na poslovima izdavanja lokacijskih i građevinskih dozvola nedovoljan je broj zaposlenih službenika. Ovo je, osim problema s prostornim planovima koji nisu doneseni ili su u postupku donošenja ili u postupku usuglašavanja s Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora, od neposrednog utjecaja na duljinu trajanja postupaka. Upravni postupak može provoditi samo državni službenik, te ove poslove mogu provesti i mogu ih obaviti samo zaposlenici Ureda, i ne mogu se izvršiti na drugi način, npr. uz pomoć za to posebno angažiranog suradnika izvan državne uprave. Istodobno, Zakon o državnim službenicima nije ostavio mogućnost premještaja državnog

službenika bez njegove suglasnosti u drugo mjesto rada, na određeno vrijeme, u drugi ured državne uprave, koji je više opterećen.

Prijenos nadležnosti izdavanja građevinske dozvole sa županijskog ureda na Grad, ne smatra se dobrim rješenjem, jer je u tom slučaju ista lokalna jedinica donositelj i izvršitelj prostornog plana.

Iako do sada građani nisu posebno isticali pitanje štete nastale uslijed dugotrajnosti prvostupanjskog i drugostupanjskog postupka, u buduću će se o pitanju roka i o duljini trajanja postupka morati voditi računa i zbog naknade štete.

Susret sa županom Zadarske županije Ivom Grbićem i suradnicima.

Podjelom imovine između područne (regionalne) i lokalne jedinice samouprave, Županija nije dobila u vlasništvo niti jedan poslovni prostor, osim poslovnog prostora u kojem radi Županija.

Osnovana su dva županijska vijeće nacionalnih manjina, Vijeće nacionalne manjine Srba i Vijeće nacionalne manjine Albanaca. U Skupštini Županije s jednim predstavnikom zastupljena je i nacionalna manjina Bošnjaka i nacionalna manjina Slovenaca. Vijeća nacionalnih manjina financiraju se iz županijskog proračuna temeljem svojih programa.

Koordinacija i suradnja Županije i gradova i općina u županiji ocjenjuje se dobrim, čemu zasigurno doprinosi i kontinuitet gradonačelnika i načelnika jedinica lokalne samouprave.

Županijski prostorni plan je donesen i usuglašen s Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora. U tijeku je postupak njegove izmjene i dopune ali, samo u dijelu za plinifikaciju Županije i za lokaciju regionalnog deponija komunalnog otpada.

Nakon susreta sa županom održana je tiskovna konferencija na koju se odazvao velik broj novinara.

Tijekom cijelog posjeta Županiji pučki pravobranitelj je zaprimio ukupno 14 pritužbi građana, što je manje nego prilikom zadnjeg obilaska Županije, prije tri godine. Pritužbe se uglavnom odnose na mirovine, povrat imovine i stambeno zbrinjavanje.

Susret s predstavnicima OEES Misije u Republici Hrvatskoj sa Heinzom Habertheurerom, šefom Područnog Ureda OEES-a u Zadru i suradnicima.

Prilikom obilaska Županije, posjećene su institucije s kojima pučki pravobranitelj najviše surađuje. Pitanje obnove je primarno i odvija se presporo. Komisije za procjenu ratne štete ne rade ažurno. Pritužbe se uglavnom odnose na državnu upravu ili sudove zbog dugotrajnosti

postupka, a manje na lokalnu upravu. Predstavnici OEES-a ističu problem, da se na prigovor stranke ne provodi upravni postupak, a takvih je predmeta bilo na tisuće. O tom problemu obaviješten je Hrvatski sabor u prošlogodišnjem Izvješću pučkog pravobranitelja, s obzirom da se dovodi u pitanje pravna sigurnost građana.

Z a k l j u č n o:

Za vrijeme boravka u Zadarskoj županiji, u susretima i razgovorima o problemima na području od posebne državne skrbi, obavljenim tijekom susreta s građanima, predstavnicima nevladinih udruga, nacionalnih manjina i lokalne i područne (regionalne) samouprave, ističu se:

- 1) nedovršeni postupci o pravu na obnovu zbog dugotrajnosti postupka po žalbama protiv rješenja o obnovi; osnovni žalbeni razlog je utvrđeni stupanj oštećenja;
- 2) dugotrajnost vođenja postupaka za izdavanje lokacijske i građevinske dozvole;
- 3) ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje provodi se sporo (nema objektivnih mogućnosti zbog nedostatka slobodnih stambenih jedinica);
- 4) izgradnja socijalnih stanova je zastala iz razloga nemogućnosti pribavljanja građevinskih parcela, cijena građevinskog zemljišta je znatno porasla;
- 5) gradnja komunalne infrastrukture je otežana zbog rješavanja imovinsko-pravnih odnosa s vlasnicima zemljišta;
- 6) nije moguće urediti prometnice, gradske ceste i površine koje se koriste kao javne površine, jer se parcele još uvijek nalaze u vlasništvu fizičkih osoba (nije izvršen prijenos vlasništva u zemljišnoj knjizi).

2. Osječko-baranjska županija (7. do 11. svibnja 2007.)

Susret s predstavnicima misije OEES-a u Osijeku.

Predstavnici Misije iznijeli su bitna pitanja i probleme ove regije, koji se uglavnom odnose na povratak i integraciju, obnovu, stambeno zbrinjavanje, postupak i rješavanje statusnih pitanja građana, umirovljenike, konvalidaciju, pitanja nacionalnih manjina, od organizacijskih oblika, do rješavanja zahtjeva pred nadležnim tijelima državne uprave i tijelima koje imaju javne ovlasti.

Naime, iz sadržajne rasprave razvidno je da upravni postupci još uvijek traju predugo pred nadležnim tijelima u postupku rješavanja o pojedinačnim zahtjevima o pravima i obvezama građana. Stoga će pučki pravobranitelj upozoravati nadležna tijela na rokove rješavanja zahtjeva građana, odnosno obavještavanja stranaka o razlozima dužeg trajanja postupka, a sve radi zaštite prava i interesa građana u ostvarivanju njihovih prava.

U Centru za socijalnu skrb Osijek predstavnici Ureda pučkoga pravobranitelja susreli su se s Jelicom Klobučar, ravnateljicom Centra. Centar, kao ustanova s javnim ovlastima, nema podružnice, a mjesno je nadležan za Grad Osijek, te općine: Antunovac, Čepin, Erdut, Ernestinovo, Vladislavci i Vuka.

Prema sistematizaciji Centra nedostaju 2 socijalna radnika, 1 defektolog i 1 psiholog, dok se 2 upražnjena radna mjesta za socijalne radnike i ne mogu se popuniti jer dipl. socijalnih radnika nema prijavljenih na Zavodu za zapošljavanje u cijeloj regiji. Ističe da je predlagala Studiju za socijalni rad ustroj područnog odjela u Osijeku radi školovanja barem jedne generacije socijalnih radnika kojim bi se riješili problemi regije, ali dosada bez uspjeha. Nadalje je istaknut nedostatak primjerenog smještaja psihički bolesnih osoba, kao i nedostatak doma za tjelesne ili mentalno oštećene osobe.

Nastavljen je trend povećanja nasilja u obitelji, a također je prisutno povećanje broja mlt. počinitelja kaznenih djela. Obiteljski centar nije osnovan, odnosno ne radi, pa bi Centar i nadalje trebao obavljati preventivne poslove i poslove savjetovališta iz područja obiteljsko-pravne zaštite i zaštite osoba s invaliditetom.

Informatizacija je loša, nisu umreženi unutar niti izvan sustava socijalne skrbi.

Susret s predstojnikom Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Područne službe u Osijeku, Ilijom Ćurićem i gosp. Mijom Kuzmom.

Predstojnik Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Područne službe u Osijeku, Ilija Ćurić kratko je upoznao predstavnike Ureda s radom i problemima osiguranika i korisnika mirovina na području Osječko–baranjske županije.

Nastavno je istaknuto da je Odlukom o ovlaštenju područnih službi ustrojstvenih jedinica Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za rješavanje o pravima iz mirovinskog osiguranja primjenom međunarodnih ugovora Područna služba u Osijeku ovlaštena za donošenje rješenja u prvom stupnju primjenom međunarodnih ugovora s: Republikom Austrijom, Njemačkom i državama nastalim raspadom bivše SFRJ.

Radi bolje spoznaje o ukupnosti poslova Područne službe HZMO-a, u Osijeku, a koja obuhvaća po nadležnosti županiju, za kraj valja navesti i provedbu aktualnog Zakona o potvrđivanju Ugovora između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o suradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih obitelji. Slijedom danog uvida u podatke o radu rečene Područne službe može se s razlogom zaključiti da uz svu brojnost i kompleksnost poslova, da su rezultati rada iznimno dobri, naime oni se odražavaju i na rad po pritužbama stranaka na rad Područne službe koji je prema našoj evidenciji malen.

Susret s članom Poglavarstva Grada Osijeka gosp. Željkom Jilićem i njegovim suradnicima. Zamjeniku pučkog pravobranitelja je neposredno predstavljen program i planovi vezani za potrebe građana u suradnji s nadležnim tijelima socijalne skrbi i zdravstva, kao i nadležnim tijelom za zapošljavanje radi smanjivanja nezaposlenosti, te o načinu i postupku rješavanja problema dodjele socijalnih stanova, poticanja i primjena mjera zaštite životnog standarda i zbrinjavanje socijalno ugroženih osoba.

Susret s predstavnicima udruga žrtava domovinskog rata. Udrugu civilnih žrtava Domovinskog rata, Osječko-baranjske županije predstavio je predsjednik udruge Tomislav Kirin, a udruge "Žrtve domovinskog rata" predsjednica Štefica Krstić.

Na sastanku je raspravljano o mogućnosti pokretanja inicijative radi donošenja novog Zakona o pravima i zaštiti civilnih žrtava iz Domovinskog rata. Do sada je stavljen prijedlog izmjene i dopune važećeg Zakona, jer postojeći prema sadašnjem stanju stvari ne zadovoljava potrebe civilnih žrtava, nestalih, zatočenih i djecu roditelja, i to zbog propisanih imovinskih cenzusa u ostvarivanju pojedinačnih prava; potreban je cjelovit službeni popis civilnih žrtava, naime ističe se da su 2/3 stradalnika Domovinskog rata civili, a 1/3 vojne osobe.

O dosada provedenim radnjama prema dosadašnjim prijedlozima udruga prema inicijativama nema posebnih obavijesti, a smatra se da se problemi moraju rješavati na razini države, a ne lokalne uprave odnosno samouprave.

Susret s predstavnicima nevladinih udruga: Izvor-Tenja, OGI, Osijek, GORD- Dalj, Koalicija za zaštitu i promicanje ljudskih prava, Udruga za mir Bilje, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek.

Gđa. Lj. Krstanović i gosp. M. Nenadović su detaljno upoznali nazočne o aktivnostima rečenih udruga i problemima koji se pojavljuju tijekom njihove aktivnosti. Ukratko,

rezimirajući sva razmatranja postoji žurna potreba za donošenjem Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći koja bi omogućila većem broju sudionika u pravnom prometu zastupanje pravnih interesa neukih stranaka i stranaka slabijeg materijalnog statusa.

Udruge smatraju da bi ozbiljno trebalo raspraviti pitanje davanja širih ovlasti pučkom pravobranitelju, odnosno razmotriti sadržaj izmjena postojećeg Zakona o pučkom pravobranitelju ili promjene Ustava Republike Hrvatske, s obzirom da on ne može postupati prema sudskoj vlasti niti reagirati na pritužbe pravnih osoba.

Dogovoreno je da će se pučkom pravobranitelju dostaviti pritužbe u konkretnim pravnim stvarima radi kompletiranja uvida u probleme koje udruge rješavaju na zamolbe svojih članova.

Susret sa zamjenikom gradonačelnika Grada Beli Vladimirom Kedmenecom i Zdenkom Topalovićem, voditeljem Odjela za društvene djelatnosti ujedno i predsjednikom stambene komisije. Zamjenik gradonačelnika ističe da se u gospodarskoj djelatnosti sporo otvaraju nova radna mjesta, veliki je postotak nezaposlenosti, također je prisutna migracija radne snage, oko 200 osoba iz pograničnog područja.

Na području Grada djeluju dvije osnovne škole s jednom područnom, tri srednje škole i tri vrtića, time da u jednom vrtiću imaju poseban program za romsku djecu koji se financira iz državnog proračuna dok besplatan prijevoz osigurava Grad.

Ističu da svi korisnici pomoći za uzdržavanje iz gradskog proračuna ostvaruju i subvenciju troškova najamnine i komunalnih usluga. Navedeno je da Odluka o pravima iz Programa zadovoljavanja socijalnih potreba socijalno ugroženog pučanstva nije usklađena sa člankom 7. Zakona o socijalnoj skrbi. Jedinica lokalne samouprave ne može općim aktom sužavati zakonske uvjete za priznavanje ovoga prava, a niti visinu pomoći. Očito da Odluku valja uskladiti s navedenim Zakonom.

Posjet Centru za socijalnu skrb Beli Manastir.

Predstavnici Ureda pučkoga pravobranitelja susreli su se s ravnateljem Centra Vladimirom Gruićem, koji ih je upoznao s radom i problemima Centra.

Centar, kao ustanova s javnim ovlastima, nema podružnice, a mjesno je nadležan za Grad Beli Manastir, te općine: Čeminac, Popovac, Petlovac, Kneževe Vinograde, Bilje, Draž, Dardu i Jagodnjak.

Prema sistematizaciji Centra nedostaju 3 socijalna radnika, 1 defektolog –socijalni pedagog.

Istaknuta je loša suradnja s Općinskim sudom u Belom Manastiru, posebno glede izvanparničnih postupaka sukladno Obiteljskom zakonu u tzv. prenesenim nadležnostima, te plaćanje troškova vještačenja u tim postupcima.

Prostor Centra udovoljava svim tehničkim zahtjevima, te nema arhitektonskih barijera za osobe s invaliditetom. Ističe lošu informatizaciju, nisu umreženi unutar niti izvan sustava socijalne skrbi.

Centar dobro surađuje s udrugama u lokalnoj zajednici, Gradom, Županijom i OEES-om.

Susret s predsjednicom Udruga Roma Nadicom Balog i predstavnicima Udruga Roma: "Romsko srce", "Đelem, đelem", te pravnim zastupnikom romske zajednice za statusna pitanja odvjetnikom Zdenkom Krstićem, u Jagodnjaku.

Gospođa Nadica Balog je uvodno istaknula da su prije problemi bili izraženiji, sada, uglavnom, imaju problema sa stambenim zbrinjavanjem. Međutim, ističe da imaju izuzetno dobar odnos s APN-om i da su im 37 obitelji zbrinuli iako oni nemaju status povratnika, već su socijalno ugrožene osobe.

Istaknula je problem romskog naselja "Bistrinci". Naime, dvije godine se čeka da Fond za privatizaciju prenese vlasništvo određenih k.č. na Grad Belišće radi urbanizacije naselja.

Glede statusnih pitanja naglašen je problem određenog broja Roma pri ostvarivanju prava na primitak u hrvatsko državljanstvo. Naime, pri podnošenju zahtjeva za nove isprave imaju problema, odnosno izdaju im se uvjerenja da su brisani. Budući da su upisi u knjigu državljana uglavnom iz 1992. i 1993. g. predloženo je da se ti pojedinci pozovu i da se propusti pokušaju ispraviti putem Središnjeg državnog ureda za upravu.

Kao poseban problem ističu odvojeni vrtić za romsku djecu "Cvrčak", Područni odjel u Šećerani. Ovaj projekt ujedno je financiran i donacijom g. Sorosa. Međutim roditelji ne šalju djecu u taj vrtić nego žele da ih se uključi u vrtiće u Belom Manastiru, budući da nemaju problem s hrvatskim jezikom, već naprotiv samo njega i znaju. Sličan je problem i u Dardi.

Susret s Brankom Kaselj, izvršnom direktoricom Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek i suradnicama, gđom. Katarinom Kruhonja i gđom. Liljanom Krstanović. S obzirom da je građanima pravna pomoć nužna, osnovna djelatnost Centra je pomoć pri povratku prognanika i izbjeglica, obnova kuća kao i pomoć marginalnim skupinama, kojima je pomoć najpotrebnija. Smatraju da je veoma važno da se donese Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći, s obzirom da je Centar u protekle dvije godine (2005. i 2006.) pružio pravnu pomoć 7.166 osoba. Što se tiče pravne pomoći u upravnim stvarima tu do sada nije bilo problema, jer se

najviše radilo o pisanju podnesaka i sl. Pravna pomoć će se vjerojatno smanjiti u odnosu na prognanike, povratnike i izbjeglice, ali će korisnička populacija i nadalje biti nezaposleni, korisnici socijalne skrbi, žrtve nasilja u obitelji i sl.. U rješavanju problema puno su pomogle međunarodne organizacije, ali one se pomalo povlače i prenose svoju nadležnost na nevladine udruge. Sada se otvaraju EU fondovi za financiranje nevladinih udruga.

Gđa. Krstanović je iznijela probleme izbjegličkog centra Čepin, koji je pred zatvaranjem, a u kojem borave izbjeglice uglavnom iz Bosne i Hercegovine, a najviše iz Republike Srpske.

Što se tiče stambenog zbrinjavanja povratnika učinjen je značajan napredak. Izgradnja stanova za stambeno zbrinjavanje bi trebala započeti, kao i gradnja stanova za socijalne slučajeve. Kada su u pitanju mirovine, tu su problemi različiti, u pitanju su invalidske mirovine, konvalidacija i dr. Stav je da se onima koji su sudjelovali u paravojnim formacijama staž ne prizna, onda gube cijeli staž.

Centar je uključen u CARDS program ne samo za Grad Osijek već za cijelu istočnu Slavoniju.

Na kraju susreta izražena je zahvalnost pučkom pravobranitelju na suradnji i na intervencijama koje je Ured poduzimao.

Susret s pročelnicom Regionalnog ureda za prognanike Nadom Arbanas. Gospođa Arbanas uvodno je upoznala predstavnike Ureda pučkog pravobranitelja da je ovaj ured, uz zagrebački, najveći ured u RH. U najtežim razdobljima imali su oko 55.000 korisnika. Od 2000. - 2007., broj korisnika smanjen je deset puta.

Istaknut je problem "Naselja Prijateljstva" u Čepinu. Naime, izbjeglice iz BiH nisu ishodile dokumente u matičnoj zemlji, a institucije iz BiH predlažu njihovu "lokalnu integraciju" sukladno Konvenciji o izbjeglicama. Mišljenja je da RH nema takvu obvezu. Ističe da su oni mogli tražiti status privremeno nastanjenog stranca, ali to nisu učinili jer su se bojali izgubiti status izbjeglice i pogodnosti tog statusa. Stoga su organizirani konzularni dani u Naselju, i na taj način su ishodili 35 putovnica. Za 30 izbjeglica je ukinut status jer je nesporno utvrđeno da su im obnovljeni stanovi ili kuće u BiH. Vezano za pojedinačni problem, pojašnjeno je da se u pravilu, nikada ne deložiraju izbjeglice ako im nije osiguran povratak.

Vezano za stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava ističe problem pribavljanja vjerodostojnih dokumenata. Postupak preko konzulata je spor, a ne postoje mehanizmi da se ubrza dostava vjerodostojnih podataka o imovinskom statusu podnositelja zahtjeva i članovima njihovih obitelji, posebice ako su prije živjeli na području bivših republika SFRJ.

Strankama se izlazi u susret i upućuju se da promijene zahtjev za stambeno zbrinjavanje ako ocijene da putem dodjele građevinskog materijala neće riješiti svoj problem. U slučaju da izmijene svoj zahtjev radi dodjele kuće u državnom vlasništvu i nadalje ostaju na Listi prioriteta kao kad su prvi put podnijeli zahtjev.

Susret sa članovima Savjeta za nacionalne manjine Osječko-baranjske županije, koji su izrazili zadovoljstvo posjetom pučkog pravobranitelja njihovoj županiji i koji je u svoj program uvrstio i susret s njima, s obzirom da cijene njegov rad i postignute rezultate.

Budući da je Savjet za nacionalne manjine tijelo Županije, pučkog pravobranitelja je zanimalo koja je uloga Savjeta, te kakav je odnos Županije prema Savjetu. O radu Savjeta govorio je član Savjeta gosp. Davor Brunčić ujedno i tajnik Osječko-baranjske županije. Ocijenjeno je da treba stvoriti sponu između Županije i Vijeća nacionalnih manjina. Savjet je formiran kako bi i materijali koji idu prema Županiji bili raspravljani na vijećima. Nacionalne manjine na prvim izborima nisu iskoristile svoja prava, a cilj Savjeta je da ih se uputi u njihova prava. Županija mora biti osjetljivija na probleme nacionalnih manjina, pa je Skupštini stavljano u zadaću:

- ostvarivanje Ustavnog zakona o nacionalnim manjinama,
- obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina,
- ostvarivanja programa za Rome.

Savjet je formirao i posebno povjerenstvo za pitanje Roma. Smatraju da su kao Savjet uspjeli, jer su na taj način uključeni u kreiranje politike prema nacionalnim manjinama. Zapošljavanje nacionalnih manjina nije bio predmet rasprave na Savjetu. Podatak o zapošljavanju nacionalnih manjina se u stvari ne vodi, ali ima predstavnika nacionalnih manjina koji rade u državnoj upravi iako o tome nema statističkih podataka.

Predstavnik albanske manjine izrazio je nezadovoljstvo jer u postupku primitka u hrvatsko državljanstvo, traži se otpust iz državljanstva Srbije, što jest problem.

Predstavnica romske manjine gđa. Balog izrazila je svoje zadovoljstvo suradnjom sa Županijom, koja im redovito dostavlja materijale, a oni daju svoje prijedloge o pitanjima za raspravu.

Kao i predstavnik Vijeća albanske manjine, gđa. Balog smatra da je financijska naknada za rad manjina nedovoljna, naime sredstva su dovoljna samo za održavanje hladnog pogona, ali nisu zadovoljni naknadama članovima Vijeća, kojih su se predstavnici Roma odrekli.

Predstavnik Vijeća njemačke nacionalne manjine gosp. Mak je istaknuo da su zakoni dobri, međutim duh zakona pojedinci tumače na svoj način. Kao primjer navodi izdavanje osobnih

dokumenata koje nacionalne manjine mogu prema zakonu ishoditi na svom jeziku, međutim MUP je odredio da se takvi dokumenti izdaju samo za šest manjina, s njim se suglasio i predstavnik srpske nacionalne manjine gosp. Jelić koji je rekao da je to bio problem u Osijeku dok se nije uputio dopis ravnatelju policije nakon čega je taj problem riješen. Daleko je veći problem bio kada se od ljudi tražilo da donesu dokaz o adresi stanovanja, vlasnički list, ugovor o najmu i sl. Činjenica je da to nije važno za sve već samo za ona područja koja su bila reintegrirana.

Susret sa županom Osječko-baranjske županije gosp. Krešimirom Bubalom i njegovim suradnicima.

Župan je prije svega ukazao na dugotrajnost sudskih postupaka koje vodi Županija, a ujedno je iznio prigovore na postupanje u zatvorskom sustavu i postupanje policije u slučaju određivanja pritvora i privođenja gosp. Branimira Glavaša. Upozorio je na neujednačenost sudske prakse i utjecaj politike na rad sudova u pogledu određivanja pritvora, te zamolio pučkog pravobranitelja za poduzimanje radnji zbog zaštite ljudskih prava.

U vezi iznijetih povreda prava, pojašnjeno je da pučki pravobranitelj nema ovlasti za postupanje po pritužbama na rad sudova. Budući, da o dozvoli posjeta pritvorenicima, odlučuje sudac pojedinac, pučki pravobranitelj ne može intervenirati ni povodom tih pritužbi. Međutim, ako se pritužbe odnose na postupanje s pritvorenicima, tada pučki pravobranitelj ima ovlasti za postupanje, a u slučaju pritužbi na postupanje policije pučki pravobranitelj može zahtijevati i postupanje unutarnje kontrole Ministarstva unutarnjih poslova.

U dijelu iznijetih problema koji se odnose na dugotrajnost upravnih postupaka i ostvarivanje Ustavom RH zajamčenog prava na lokalnu samoupravu, pučki pravobranitelj poduzima radnje i provodi ispitne postupke, a o uočenim nepravilnostima redovito izvješćuje Hrvatski sabor u godišnjim izvješćima, a po potrebi poduzima i druge mjere.

Nakon razgovora u Županiji, održana je konferencija za novinare.

Posjet Uredu državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji

Zamjenik predstojnik Ureda državne uprave u Osječko - baranjskoj županiji Franjo Zdravčević, sa suradnicima je ukratko upoznao pučkog pravobranitelja o podacima rješavanja upravnih postupaka iz nadležnosti Ureda za 2006. godinu. Prema iznijetim podacima postupci se u pravilu vode u zakonskim rokovima, a problemi dugotrajnosti postupaka nastaju u povodu žalbenih postupaka koji su u nadležnosti ministarstava, kao središnjih tijela državne uprave. To se osobito odnosi na upravne predmete iz područja povrata nacionalizirane

imovine, prava hrvatskih branitelja, te lokacijske i građevinske dozvole. U postupcima obnove kuća stanje je zadovoljavajuće, a slučajevi koji se naknadno pokreću zbog popisa i procjene ratne štete odnose se na izbjegle osobe koje ne borave dugi niz godina u kućama na području Baranje. Te kuće nisu oštećene od ratnih razaranja, jer na tom području nije bilo ratnih operacija, već zbog toga što su napuštene i neodržavane. Sličan problem je i s kućama na tzv. pustarama.

Problemi Ureda su prije svega odljev velikog broja državnih službenika koji imaju iskustvo u najsloženijim upravnim postupcima, a novi i stručni kadrovi nerado se zapošljavaju u državnoj službi. Na to zasigurno ima utjecaja materijalni položaj državnih službenika u pogledu plaća, ali i drugih materijalnih prava i uvjeta rada.

Za vrijeme boravka na području Osječko-baranjske županije, pučki pravobranitelj je zaprimio 20 pritužbi.

3. Karlovačka županija (11. do 15. lipnja 2007.)

Susret s pročelnicom Regionalnog ureda za prognanike, Marijom Barbarić.

Postupci povrata imovine za koju su podneseni zahtjevi su dovršeni. Neriješeni su ostali samo oni slučajevi za koje se u pravilu vodi ostavinski postupak iza smrti vlasnika, te nasljednici zbog neriješenih međusobnih odnosa do sada nisu podnijeli ili nisu mogli podnijeti zahtjev za povrat. Za imovinu koja je vraćena vlasnicima u posjed evidentirana su četiri zahtjeva korisnika prema vlasniku za naknadu troškova za izvršena ulaganja i obnovu kuće za vrijeme privremenog korištenja. S druge strane, zahtjevi vlasnika zbog devastacije imovine rješavaju se sanacijom od strane Ureda za prognanike i Ureda za obnovu. Međutim, ako je za vlasnike povoljnije postavljanje zahtjeva za dodjelu građevinskog materijala za obnovu, upućuje ih se na izmjenu, odnosno postavljanje takvih zahtjeva. Korisnici imovine koja je vraćena vlasnicima u posjed stambeno su zbrinuti u državnim kućama koje je Republike Hrvatska stekla u vlasništvo kupnjom od strane APN-a. Za kuće koje su oštećene ratnim razaranja ili devastacijom, ovlaštenicima prava na stambeno zbrinjavanje se uredno i u dogovorenim rokovima isporučuje građevinski materijal za popravak takvih kuća.

U tijeku je i postupak stambenog zbrinjavanja osoba smještenih u Prognaničkom naselju Gaza. Pretežan broj od preostalih 200 stambeno nezbrinutih osoba iz PN Gaza je, kao model stambenog zbrinjavanja odabralo dodjelu građevinskog materijala za gradnju kuće. Međutim,

problem je stambeno zbrinjavanje samaca (oko 50 osoba), sve uglavnom osoba treće životne dobi za koje je potrebno osigurati samostalne, zasebne stambene jedinice. Na području Turnja i Cerovca već se grade kuće koje će se, po dovršenju gradnje i nakon kupnje, urediti shodno potrebama samaca i dvočlanih obitelji za stanovanje. S obzirom da se radi o osobama koje nisu sposobne same stanovati ili nisu u stanju same skrbiti o sebi, kada budu stanovale na istoj lokaciji, u suradnji s Centrom za socijalnu skrb osigurat će im se i pomoć i njega u kući.

Zaprimljeno je oko 500 zahtjeva bivših nositelja stanarskih prava za dodjelu stana na području Grada Karlovca. S obzirom da nije definirano koji se prilozi moraju priložiti zahtjevu bivših nositelja stanarskih prava za dodjelu stana, podneseni zahtjevi su vrlo često nepotpuni, te je potrebno po nekoliko puta tražiti da se zahtjev dopuni. Ovo dodatno opterećuje rad Regionalnog ureda, a podnositeljima zahtjeva čini dodatne, nepotrebne troškove, naročito onim podnositeljima zahtjeva koji ne borave na području RH.

Bivšim nositeljima stanarskog prava već je dodijeljeno 40 stanova u Karlovcu i 25 stanova u Vojniću, a za 41 novosagrađeni stan u Dubovcu postupak dodjele je u tijeku. Osnovni problem za trajno i konačno rješavanje pravnog osnova stanovanja osoba koje imaju pravo na stambeno zbrinjavanje su neriješeni i/ili neuređeni vlasnički odnosi na stambenim zgradama.

U Centru za socijalnu skrb Karlovac, predstavnici Ureda pučkoga pravobranitelja susreli su se s Mirjanom Pogačić ravnateljicom Centra. Gospođa Pogačić govorila je o radu i problemima Centra koji djeluje u sjedištu u Karlovcu a ima i dvije podružnice: Ozalj i Vojnić.

Kao poseban problem istaknuta je obveza odobravanja jednokratnih pomoći radi "povrata" iznosa plaćenih administrativnih pristojbi u zdravstvu. Također je istaknut problem imenovanja posebnih skrbnika, kao i troškovi vještačenja - zbog velikih troškova iz sredstava socijalne skrbi. Imali su 160 prijava nasilja u obitelji – ističu dobru suradnju i redovite sastanke s predstavnicima policije, državnog odvjetništva i suda. Nije prisutno bitno povećanje mlt. počinitelja kaznenih djela.

Centar je, za sada, jedini posredovatelj u brakorazvodnoj parnici. Nakon primjene Obiteljskog zakona, odnosno promjena u postupku posredovanja, bitno je smanjen broj ovih postupaka.

Prostor Centra je dobro riješen, ali je loša informatizacija i nisu umreženi unutar niti izvan sustava socijalne skrbi.

Sastanak u Hrvatskom zavod za mirovinsko osiguranje, Područna služba u Karlovcu, s predstojnikom Zavoda Zvonimirom Pozderecom i gđom. Adelom Koler Hohnjec, predstavnicom Središnje službe HZMO

Podružnica Karlovac nadležna je za područje Karlovca, Duge Rese, Vojnića, Ozlja i Ogulina. Kao poseban problem ističu poteškoće u pribavljanju dokumentacije tijekom ispitnog postupka i to posebice glede primjene međunarodnog ugovora o socijalnom osiguranju s BiH (službe u Republici Srpskoj). Rokovi za donošenje rješenja u prvom stupnju, prema izjavi predstojnika, uglavnom se poštuju, ali su zato dugotrajni drugostupanjski postupci. Navodi da ih dodatno opterećuju zahtjevi (oko 550) za isplatu dospjelih a neisplaćenih mirovina povratnicima (za razdoblje 1991.-1997.). Kao poseban problem u radu ističu i obvezu iz Ovršnog zakona. Naime, banke i drugi pravni subjekti traže da im u roku 8 dana daju podatke radi ovrhovoditelja, uz prijetnju prekršajne prijave ako ih ne dostave u zadanom roku. Ističe da su informatički dobro povezani i da se na taj način prati tijek rada na predmetu.

Susret s načelnikom Općine Vojnić Nebojšom Andrićem i pročelnikom Jedininstvenog upravnog odjela

Statut Općine usklađen je s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, te je, uz hrvatski jezik i latinično pismo, u službenoj uporabi srpski jezik i ćirilično pismo. Budući da je u Vojniću Općinski sud sa Zemljišno-knjižnim odjelom, služba za katastar, Dom zdravlja i dr. željeli bi zadržati ovaj minimalni standard za svoje stanovništvo, a to je moguće samo bez ukidanja navedenih institucija u Vojniću.

Ističe se problem stambenog zbrinjavanja 450 hrvatskih obitelji (oko 2500 članova) koji su doselili u RH iz sjeverozapadne BiH. Naime, do danas imaju privremena rješenja i nemaju sklopljene ugovore o najmu za objekte u kojima stanuju. Stoga ne mogu trajno riješiti stambeni problem, iako su 15 godina u RH. Oko 145 obitelji nema adekvatan smještaj, pa su stoga podnijele zahtjeve za stambeno zbrinjavanje. Međutim, poteškoće im stvara odredba članka 7. stavka 3. Zakona o područjima od posebne državne skrbi koja uvjetuje trajno stambeno zbrinjavanje u RH ako nemaju u vlasništvu nekretnine u BiH. Kako veći broj obitelji ima nekretnine u BiH s kojima ne mogu raspolagati, a nisu stvoreni preduvjeti za povratak u BiH, njihova situacija je iznimna kao i zbrinjavanje bivših korisnika stanarskog prava, 27 slučajeva je riješeno a još je 30-ak predmeta u rješavanju. Kao poseban problem navode dugotrajnost drugostupanjskih postupaka u području stambenog zbrinjavanja.

Susret s predstavnicima Srpskog demokratskog foruma – Vojnić i Karlovac, gosp. Draganom Popovićem, gđom Danicom Kljaić i gđom Danijelom Žmukić. Predstavnici SDF-a upoznali su pučkog pravobranitelja da SDF ima tri ureda za pružanje besplatne pravne pomoći građanima: Karlovac, Plaški i Vojnić. Najviše pravne pomoći pruženo je 1999., 2000. i 2001.

godine, kada se na području Općine Vojnić bio najintenzivniji povratak. Sada je taj proces u završnoj fazi ali, građani se još uvijek obraćaju za savjete radi prava na mirovinu, zdravstveno osiguranje, pribavljanja osobnih dokumenata, obnove kuće i sl. pitanja.

Sigurnosna situacija na cijelom području Vojnića je dobra, jer je u proteklih deset godina stečenim iskustvom stvorena normalna situacija zajedničkog života domicilnog srpskog stanovništva, hrvatskog domicilnog stanovništva i doseljenih obitelji. Eventualni sukobi nastaju isključivo iz razloga imovinskih odnosa. Naime, doseljeni Hrvati s dodjelom kuća na korištenje ne dobivaju ujedno na korištenje i poljoprivredno zemljište. Stoga SDF smatra da bi se u odnose na poljoprivrednom zemljištu, a radi njegovog obrađivanja, trebala umiješati općina i država. Zbog starosti, vlasnici zemljišta nisu u mogućnosti obrađivati zemlju, a doseljene osobe koje bi to bile u stanju i koje su se voljne baviti poljoprivrednom proizvodnjom, zemlju ne mogu obrađivati, jer na to nemaju pravo.

Poseban problem je obnova kuća. Za vrlo veliki broj izdanih negativnih prvostupanijskih rješenja za priznavanje i ostvarivanje prava na obnovu u tijeku je drugostupanski postupak. Međutim, postupak Ministarstva traje predugo, u pravilu 4 do 5 godina, ali u nekim slučajevima i znatno više. Kao primjer, naveden je slučaj za koji je zahtjev za obnovu podnesen 1999. godine, a drugostupanski postupak dovršen je 2007. godine, i to na način da je predmet vraćen na ponovni postupak. Zabilježeni su i nezakoniti primjeri "nulte" kategorije oštećenja – kuća bez oštećenja, iako se stvarno radi o kući koja je totalno uništena. U takvim slučajevima postupak se tek sada provodi od početka - Komisija za popis i procjenu ratne štete utvrđuje stupanj oštećenja, prikupljaju se dokazi o broju članova obitelji s prebivalištem 1991. godine na adresi uništene kuće itd. Nerijetko problem predstavlja okolnost što je vlasnik u međuvremenu sam i o vlastitom trošku obnovio dio kuće, za nužni smještaj i stanovanje. Bivši nositelji stanarskog prava ne mogu od Uprave za prognanike dobiti točne podatke o dokumentaciji koju je potrebno priložiti uz zahtjev za dodjelu stana, kao dokaz o ispunjavanju uvjeta.

Vrlo mali broj zahtjeva za konvalidaciju radnog staža je riješen. Radi se o zahtjevima koju su podneseni pravodobno ali, na te zahtjeve nije dan bilo kakav odgovor.

Izvršeno je snimanje stanja svih općina na područjima posebne državne skrbi u odnosu na primjenu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Općina Vojnić istaknuta je kao najbolja.

Susret s predstavnicima Udruge izbjeglih Hrvata sjeverozapadne Bosne, gosp. Mladenom Matićem, gđicom. Mladenkom Matić i gosp. Marijanom Anušićem

Problemi izbjeglih Hrvata sjeverozapadne Bosne su isključivo pravne prirode. Osnovni problem pričinjava odredba čl. 7. Zakona o područjima posebne državne skrbi. Stoga smatraju da bi ovu odredbu svakako trebalo izmijeniti, na način da se pravo na stambeno zbrinjavanje ne gubi ukoliko podnositelj zahtjeva za stambeno zbrinjavanje ima u vlasništvu imovinu na području država nastalih raspadom SFRJ ili ako je s tom imovinom raspolagao nakon 1991. godine. Smatraju da ova odredba ide neposredno protiv Hrvata iz sjeverozapadne Bosne, te da su ovom odredbom dovedeni u nejednakopravni položaj u odnosu na Hrvate doseljene iz drugi država (Austrija, Njemačka, Kanada, SAD, Australija), jer se tim doseljenicima pravo naseljavanja ne veže za vlasništvo nekretnine u državama iz kojih dolaze. Kao paradoksalan primjer navode slučaj hrvatskog branitelja iz Bosne koji je izbjegao i pristupio HV-u 1991. godine, a danas ne može ostvariti pravo na dodjelu građevinskog materijala za gradnju kuće, samo zato jer je vlasnik nekretnine u Prijedoru. Ne uvažava se činjenica da kuću u Prijedoru ne može koristiti, jer povratak u Republiku Srpsku nije moguć. Danas u Prijedoru živi više stanovnika nego prije 1991. godine. Za razliku od Hrvatske, R. Srpska naseljenom stanovništvu ne postavlja pitanje vlasništva imovine u drugim državama. Upravo takvo stanje ima za posljedicu da osobe koje su vlasnici imovine u RH, jer su stambeno zbrinuti u BiH, kod prodaje kuća APN-u postavljaju različite uvjete i traže više cijene. Neposredna posljedica nerješavanja stambenog pitanja je iseljavanje izbjeglih Hrvata u druge države ili u druga mjesta u Hrvatskoj. Izbjeglih Hrvatima učinjena je šteta i izmjenama Zakona o područjima posebne državne skrbi, jer nakon deset godina stanovanja u dodijeljenoj kući nisu kuću stekli u vlasništvo.

Susret s gradonačelnikom Grada Slunja, gosp. Ivanom Bogovićem

Od posljednjeg posjeta pučkog pravobranitelja 2003. godine, u funkcioniranju jedinice lokalne samouprave na području Slunja nema većih ili novih problema. Problemi se nalaze u funkcioniranju županijskog Ureda državne uprave, i to zbog dugotrajnosti upravnih postupaka. Iako sve županijske službe Ureda državne uprave imaju ispostave u Slunju, jedinica lokalne samouprave bi, da ima nadležnost za rješavanje, zasigurno promptnije djelovala na terenu u rješavanju upravnih stvari. Dugotrajnost je naročito izražena kod ishoda građevinske dozvole.

Pitanje povrata nacionalizirane ili konfiscirane imovine u vlasništvo prijašnjih vlasnika je riješeno, kao i prodaja stanova nositeljima stanarskog prava.

Prema evidenciji Zavoda za zapošljavanje u Slunju je oko 800 nezaposlenih. Međutim, poljoprivrednici, stočari ili građevinske tvrtke, ne mogu naći potrebne radnike. Tako nema

podatka da je ma i jedna osoba koja je evidentirana na Zavodu za zapošljavanje tražila zaposlenje. U suradnji s Centrom za socijalnu skrb za nezaposlene se organiziraju javni radovi.

Građani iz drugih krajeva RH pokazuju sve više interes za nastanjivanje na ovo područje.

Aktivnosti na vojnom poligonu ima vrlo malo. Podaci provedenih ispitivanja Zavoda za nuklearnu sigurnost i drugih tvrtki registriranih za praćenje i ispitivanje stanja okoliša, govore da nema zagađenja okoliša od ovog poligona, niti postoje tragovi radioaktivnog djelovanja. Isti nalazi dobiveni su i za ispitivanja vode.

Susret s načelnikom Općine Plaški Savom Jovetićem i pročelnikom Jedinostvenog upravnog odjela Slavkom Šušnjićem

Na početku razgovora izneseno je da je u tijeku usklađivanje statuta s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina.

Navode da je ova Općina najsiromašnija u županiji a nezaposlenost premašuje državni prosjek.

Veći dio stanovništva su korisnici socijalnih pomoći, a prihod općine je nedostatan za potrebe, pa je izravna pomoć iz državnog proračuna za 2007. iznosila 560.000,00 kn. Putem tri međunarodna projekta rješavaju problem komunalne infrastrukture, lokalnih cesta i vode. Veći dio obitelji je sklopio ugovore o najmu. Nastanjeno je oko 1000 doseljenika iz BiH. Problem vide u tome što APN-ove kuće u kojima žive nemaju okućnicu, a staračka srpska domaćinstva ne žele dati u zakup svoju zemlju, tako da zbog prisutnog nepovjerenja siromašne doseljeničke obitelji ne mogu obrađivanjem zemljišta poboljšati svoj materijalni položaj. Zbog navedenog nepovjerenja među stanovništvom nije se razvilo ni zadrugarstvo. Dodatni je problem jer su zemljišne knjige u Općinskom sudu u Ogulinu uništene, a rekonstrukcija, do danas, nije dovršena. Stoga vlasnici nekretnina imaju problema u rješavanju imovinsko-pravnih odnosa.

Susret s predstavnicima nevladinih udruga: Odbora za ljudska prava Karlovac, HHO Karlovac, Ženske grupe "Korak" i Centra za toleranciju, aktivizam i razvoj "CRTA" Karlovac S obzirom da udruge mogu najbolje prepoznati probleme, te ponekad predložiti i kvalitetna rješenja pučki pravobranitelj u svom programu obilaska županija uvijek uključuje i razgovore s predstavnicima udruga koje su aktivne na tom području.

Iz razgovora proizlazi da, kada se radi o zahtjevima bivših nositelja stanarskog prava za stambeno zbrinjavanje, uočeno je da se, u pravilu, ne provodi postupak i po nekoliko godina

od podnošenja zahtjeva. Na taj problem ukazao je i pučki pravobranitelj u svom prošlogodišnjem Izvješću Hrvatskom saboru. Što se tiče stambenog zbrinjavanja, za sada otkupa stanova nema.

Nevladinim udrugama se obraćaju i članovi obitelji koje traže požurivanje iskapanja posmrtnih ostataka osoba koje su poginule 1995. godine za vrijeme Oluje, a ti su grobovi označeni sa NN. Zatim ima i pritužbi građana koji ukazuju na problem APN koji je kupovao nekretnine od osoba s krivotvorenim punomoćima, o čemu je također izloženo u Izvješću pučkog pravobranitelja za 2006. godinu.

Predstavnici udruga misle da će odlaskom međunarodnih institucija koje sada djeluju na području Republike Hrvatske doći do gašenja mnogih dobrih projekata. Smatra se da bi trebalo odvojiti nevladine udruge koje rade isključivo za svoje članstvo od onih koje rade za opće dobro. Velik broj nevladinih udruga se gasi jer im nisu osigurana dovoljna financijska sredstva za njihovo djelovanje.

Hrvatski zakoni su dobri ali je kontrola provođenja zakona veoma loša, nema mehanizama kontrole provedbe zakona.

Predsjednica ženske udruge "Korak" ističe da se na području Karlovačke županije u velikom broju krše prava žena, te se žene dovode u nezadovoljavajući položaj. Žene su na području ove županije u velikom broju neobrazovane, stoga se teško zapošljavaju.

Predsjednica Odbora za ljudska prava Karlovac iznijela je i problem romskog naselja Orlovac. Naselje je bez struje, struju je nemoguće uvesti radi kuća koje nisu kvalitetno građene. Kako bi se riješio problem tog naselja čeka se donošenje Postornog plana.

Predstavnici udruga također su istaknuli da je potrebno hitno donijeti Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći, prvenstveno radi onih građana kojima je to neophodno potrebno.

Susret s predstavnicima županijskog Vijeća srpske nacionalne manjine i županijskog Vijeća bošnjačke nacionalne manjine Karlovačke županije

Vijeće bošnjačke nacionalne manjine predstavio je Rusmir Akšamija, predsjednik. Bošnjaci imaju i svoju nacionalnu zajednicu koja je nevladina, nereligijska i neprofitna udruga, sa sjedištem u Zagrebu. Uloga udruge je pored ostalog da sastavlja liste i predlaže kandidate za vijeća nacionalnih manjina. Na razini županije imaju Vijeće koje broji 25 članova. U Županiji djeluje i SDA, međutim to je politička stranka, pa smatra da nije potrebno govoriti o toj relaciji. S obzirom da su u tijeku pripreme za izbore nacionalnih manjina i bošnjačka manjina pripremila je svoju listu. Prigovor je da u svim tijelima koja prate izbore nema niti jednog Bošnjaka. Smatraju da se to ne bi smjelo događati, jer ako se već biraju predstavnici

nacionalnih manjina onda tu treba biti i njihov predstavnik. Smatraju da je prostor i financiranje manjine riješeno na neprimjeren način. Čini se da lokalna uprava ne shvaća da su i oni jedan njezin dio.

Kao nasljeđe prošlosti problem je nastao kada im je bilo onemogućeno da se izjašnjavaju kao Bošnjaci, i morali su se izjašnjavati kao neopredijeljeni. Od 1996. godine prihvaćeno je rješenje po kojem se mogu izjašnjavati kao Muslimani, međutim izjašnjavati se kao Musliman znači izražavati svoju religijsku pripadnost. Radi toga većina ih se izjašnjava kao neopredijeljeni.

Zastupljenost bošnjačke manjine u tijelima vlasti odnosno odborima, komisijama i drugim tijelima je minimalna. Jedino u Odboru za odnos s vjerskim zajednicama imaju jednog predstavnika. Kao zajednica pokrenuli su kulturne aktivnosti, povezani su s organizacijama diljem Hrvatske. Što se religije tiče, na području Županije preko 3.600 stanovnika je islamske vjeroispovijesti. Tu ima i Albanaca kojima se pomaže kod izbora Vijeća za nacionalne manjine. Incidenata po nacionalnoj osnovi nema.

Na zahtjev bošnjačke zajednice širom Županije pokrenuta je inicijativa za osnivanje Ćemata. Za tu instituciju također treba riješiti prostor. Neki razgovori su već obavljeni, obećanja postoje. Iznesen je i problem nedostatka grobnog mjesta, bošnjaci se pokapaju na određen način a podnesena je i molba da se u tu svrhu odredi jedna parcela.

Vijeće srpske nacionalne manjine predstavio je njegov predsjednik Đuro Zatezalo, koji je kao povjesničar govorio o srpskom narodu koji na ovim područjima živi stoljećima, a koji je nažalost od konstitutivnog naroda danas postao nacionalna manjina. Ustavni Zakon o nacionalnim manjinama ih ne zadovoljava, a smatra da se niti ne poštuje. Smatra da je problem Srba velik, do povratka mnogih nije došlo. Samo u Karlovcu je 325 srpskih kuća opljačkano i minirano. Za vrijeme rata iz Grada Karlovca pobjegli su i Srbi i Hrvati, međutim kada su se Hrvati vratili ušli su ponovno u svoje kuće i stanove, a Srbi s manjim uspjehom. Državni stanovi im nisu vraćeni, a stambeno zbrinjavanje je upitno.

Inače ocjenjuje da je suradnja s organima vlasti, sa županom i skupštinom dobra.

Kao Vijeće djeluju samo tri i pol godine te su za to vrijeme riješili pitanje prostorija.

Ističu problem zapošljavanja pripadnika srpske nacionalne manjine u sudovima, gradskoj upravi te na razini Županije.

Imaju 7 općinskih i 3 gradska vijeća. Najbolje se radi u Ogulinu, a najlošije u Slunju, gdje je Vijeće konstituirano ali nemaju uvjete za rad. Još uvijek ne znaju kako se određuju sredstva za rad nacionalnih manjina, da li prema broju stanovnika, po problemima ili prema programu rada.

Izražava zadovoljstvo jer nema incidenata na vjerskoj i nacionalnoj osnovi, ali i s druge strane i nezadovoljstvo stambenim zbrinjavanjem, povratom imovine, zapošljavanjem, popisom ekshumacije žrtava, jer se vrše ekshumacije žrtava Domovinskog rata, ali ne i II. Svjetskog rata.

Susret s gradonačelnikom Grada Karlovca Damirom Jelićem

Istaknuto je da je komunikacija s građanima višestruka (direktna, putem medija), da su im vrata uvijek otvorena, iako je problematika izuzetno široka. Tijek povrata stanova je ušao u jednu mirnu fazu. Odnos gradskih vlasti s drugim institucijama je dobar. Grad će dobiti nadležnost za izdavanje građevinskih dozvola, ali za sada ne znaju da li će onda imati problem s kadrovima koji će im biti potrebni za te poslove.

Decentralizacijom sredstava nisu dobili mnogo. Mnogi propisi koji se donose s dobrom namjerom ne mogu se provesti radi kadrovske neekipiranosti ili nedostatka sredstava, potom se donose podzakonski akti koji ponekad donose još veću pomutnju.

Na pitanje što je s elektrifikacijom objekata Roma na Orlovcu, odgovor je da se čeka donošenje Prostornog plana.

Također iznose i probleme stambenog zbrinjavanja.

Grad ima socijalni program prema kojem se građani slabog imovnog stanja oslobađaju plaćanja komunalnih usluga prema njihovoj socijalnoj situaciji, ide se prema postotku.

Na kraju posjeta izneseni su i neki pojedinačni slučajevi za koje je pučki pravobranitelj zaprimio pritužbe tijekom boravka u Županiji.

Susret sa zamjenicom župana Karlovačke županije Marijom Fičurin i suradnicima.

Prilikom posjeta Karlovačkoj županiji zamjenik pučkog pravobranitelja sa suradnicima, ukratko je upoznao zamjenicu župana s djelokrugom i načinom rada pučkog pravobranitelja, vrstama podnesenih pritužbi građana zbog povreda Ustavnih i zakonskih prava i prituženih tijela državne uprave i drugih tijela s javnim ovlastima, te praksom pučkog pravobranitelja i neposrednog približavanja građanima.

Pritužbe građana, prema podacima zamjenika pučkog pravobranitelja, uglavnom se odnose na državna tijela, osobito središnja državna tijela u žalbenim postupcima i to osobito iz upravnih područja obnove, stambeno zbrinjavanja, denacionalizacije i mirovinskog sustava.

Zamjenica župana sa suradnicama je upoznala zamjenika pučkog pravobranitelja s problemima koji se odnose na gospodarske i druge teškoće na području Županije, a osobito na

područjima od posebne državne skrbi koja su u vrijeme Domovinskog rata ove Županije bila okupirana.

Unatoč problemima koji se odnose na gospodarstvo, razminiranje i školstvo, zamjenica župana je istaknula i pomake koji su učinjeni i dalje se čine u pravcu korištenja sredstava predpristupnih fondova. Iz tih sredstava u tijeku su aktivnosti usmjerene na projekt cestovne infrastrukture, obrazovno proizvodne projekte i izgradnju regionalnog vodoopskrbnog sustava, a neki se projekti rade u suradnji sa susjednom Slovenijom i Bosnom i Hercegovinom.

Na području županije ima primjera da i jedinica lokalne samouprave sudjeluju u korištenju sredstava iz predpristupnih fondova (Ozalj i Kamanje), ali s nekim jedinicama se intenzivno radi, kako bi postigli bolje rezultate.

Nakon razgovora sa zamjenicom župana i suradnicima, održana je konferencija za tisak, koju su predstavnici sredstava javnog informiranja popratili u velikom broju. Najveće zanimanje iskazali su za stanje ljudskih prava odnosno u kojoj mjeri je došlo do poboljšanja na tom području u protekle četiri godine od kada je Pučki pravobranitelj boravio na području Karlovačke županije.

Posjet Uredu državne uprave u Karlovačkoj županiji, susret s predstojnikom Ureda Željkom Spudićem i suradnicima

Zamjenik pučkog pravobranitelja je ukazujući na ulogu pučkog pravobranitelja kao posrednika između građana i tijela državne uprave, naglasio da se ta uloga ostvaruje podnošenjem pritužbi građana pisanim putem ili u neposrednom kontaktu s građanima u Uredu pučkog pravobranitelja i primanjem građana pri obilasku područja pojedinih županija.

Temeljem tih kontakata s građanima i radom na njihovim pritužbama, zamjenik pučkog pravobranitelja je ukazao, da se najveći broj pritužbi građana upućenih pučkom pravobranitelju, odnosi na dugotrajnost drugostupanjskog upravnog postupka.

Predstojnik ureda državne uprave ukratko je prikazao probleme u pogledu uvjeta u kojima radi Ured. To je prije svega materijalni položaj službenika, zbog niskih plaća u državnoj službi i nedovoljna sredstava za materijalne troškove i opremu, što također otežava rad Ureda. Iz tih razloga u pravilu je teško dobiti stručne ljude, osobito za najsloženije vrste upravnih postupaka, a negativna selekcija kadrova je sve prisutnija iz svih prethodno navedenih razloga.

Na popunjavanje novim službenicima od utjecaja je i složeni postupak pribavljanja suglasnosti na promjene Pravilnika o unutarnjem redu, koji dugo traje, a odnosi se upravo na

stvaranje mogućnosti žurnog zapošljavanja i mogućeg razrješavanja problema nedostatka stručnog kadra. Unatoč tome, nema većih problema u rješavanju predmeta iz djelokruga rada Ureda, a prema podacima o broju riješenih predmeta za prethodnu godinu, stanje je u redu unutar pojedinih upravnih područja. Predstojnik je ukratko izvijestio zamjenika pučkog pravobranitelja i njegove suradnike o problemima u obavljanju nadzora općih akata jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji se prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi dostavljaju Uredu. Od utjecaja na to je i veliko smanjenje broja službenika u istom razdoblju u svim uredima državne uprave, pa tako i u ovom Uredu, te posebnosti propisa iz područja lokalne samouprave kojima se neposredno ne bave postojeći službenici koji obavljaju poslove u okviru djelokruga rada Ureda.

Za vrijeme boravka na području Karlovačke županije, pučki pravobranitelj je zaprimio ukupno 42 pritužbe.

4. Ličko-senjska županija (17. do 21. rujna 2007.)

Susret s gradonačelnikom Grada Gospića Milanom Kolićem sa suradnicima

Građane Gospića zaokuplja rješavanje u prvom redu problema socijalne naravi, zatim rješavanje komunalnih problema, kao što je opskrba vodom i strujom, te pitanje stambenog zbrinjavanja. Obnova obiteljskih kuća i stanova oštećenih ratnim razaranjem je završena (99%). Pravo na obnovu nisu ostvarili samo oni povratnici koji ovo pravo ostvaruju u žalbenom postupku. Rješavanje prava na stan bivših nositelja stanarskih prava je upravo u tijeku, a ovih se dana očekuje i rješavanje stambenih pitanja korisnika stanova u Ličkom Osiku (naseljenika iz BiH).

Zaprimljeno je 20 zahtjeva za stambeno zbrinjavanje i oko 300 zahtjeva mladih obitelji za kupnju stana iz programa poticajne stanogradnje. Gradnjom POS-ovih stanova, sagradit će se i gradski socijalni stanovi. Naime, planirana je gradnja novih naselja.

U poslove Grada i rad Poglavarstva građani Gospića su uključeni putem mjesnih odbora, odnosno Vijeća mjesnih odbora, koje je osnovano nakon izbora provedenih 2006. godine.

Obnova komunalne infrastrukture još uvijek traje, naročito za rubna gradska naselja. Gradskim socijalnim programom socijalno ugroženim građanima daje se pomoć za podmirenje troškova stanovanja.

U Centru za socijalnu skrb Gospić, predstavnici Ureda pučkoga pravobranitelja susreli su se s Ankicom Brajković ravnateljicom Centra koja je govorila o radu i problemima Centra. Centar ima podružnicu u Korenici, a mjesno je nadležan za Grad Gospić i 6 općina, a od toga podružnica Korenica nadležna je za 4 općine.

Uskoro se planira otvorenje novog prostora Centra, koje u potpunosti udovoljava uvjetima i imat će dizalo za osobe s invaliditetom. Loša je informatizacija, a nisu umreženi unutar niti izvan sustava socijalne skrbi.

Centar ima 10 stručnih radnika. Prema sistematizaciji Centra nedostaje 5 stručnih radnika, a posebno ističu problem zapošljavanja psihologa i dipl. socijalnog radnika, jer se ne javljaju na natječaj ili ih nema prijavljenih na Zavodu za zapošljavanje u ovoj županiji.

Ističe se loša socijalna slika u Općini Donji Lapac zbog velikog broja povratnika od kojih su pretežito stari i bolesni povratnici iz Srbije. Iz tih razloga u suradnji s Općinom Donji Lapac organiziran je dolazak socijalnog radnika jedanput tjedno. Na području Općine Udbina ima doseljenika iz Bosne i Hercegovine i povratnika iz Srbije.

Postupke za ostvarivanje prava iz socijalne skrbi, u pravilu, provode u zakonskom roku, osim doplataka za pomoć i njegu i to zbog postupka vještačenja zdravstvenog stanja tražitelja pomoći.

Godišnje imaju u tretmanu oko 100 mlt. počinitelja kaznenih djela.

Nastavljen je trend prijave nasilja u obitelji – ukupno 70 slučajeva, a prije 30-ak prijava.

Posjet Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, Područnoj službi u Gospiću i susret s Mirjanom Ratković, predstojnicom službe

Unutar HZMO, to je najmanja služba sa cca deset tisuća aktivnih osiguranika. Po ažurnosti rješavanja predmeta su na 4. mjestu u odnosu na sve službe HZMO, odnosno rok za rješavanje predmeta je od 70 do 90 dana i to prvenstveno zbog nedostatnih vještaka (vještak iz Šibenika pokriva i ovo područje). Glede provedbe međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju u nadležnosti su Središnje službe u Zagrebu, te će vjerojatno preuzeti ove poslove početkom iduće godine.

Informatički su dobro povezani te se na taj način prati tijek rada na predmetu.

Susret s načelnikom Općine Donji Lapac Ilijom Obradovićem

U Općini Donji Lapac, koja broji 2500 stanovnika, zaposleno je samo 10%, jer je gospodarstvo u lošem stanju. Imaju manji broj privatnih poduzetnika i obrtnika koji zbog

nedostatnih finansijskih sredstava i neupućenosti u izradu projektne dokumentacije ne konkuriraju na natječajima za financiranje projekata.

Općina ima malogranični prijelaz drugog stupnja s BiH pa nema transporta. Stoga bi bilo bolje za ovu Općinu da ima granični prijelaz koji bi omogućio transport i slijedom toga osigurao dodatne prihode.

Na području Općine uništen je i oštećen gotovo cjelokupan stambeni fond s kojim se raspolagalo.

U procesu obnove kuća koje spadaju u IV - VI kategoriju, ostalo je za obnovu 544. Povratnicima se pretežito osigurava stambeno zbrinjavanje dodjelom građevinskog materijala. Nadalje ističe problem dugotrajnog rješavanja žalbi naročito u slučajevima III. i IV. kategorije oštećenja objekata.

Također je prisutan problem stambenog zbrinjavanja hrvatskih obitelji koje su doselile u RH iz BiH (oko 200 osoba), koje do danas imaju privremena rješenja i nemaju sklopljene ugovore o najmu za objekte u kojima stanuju, pa ne mogu trajno riješiti stambeni problem.

Ističe se prometna nepovezanost, ceste su nerazvrstane na razini jedinica lokalne samouprave. Općina je donijela Odluku o socijalnoj skrbi sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi. Po izjavi načelnika proizlazi da se zaključkom Poglavarstva siromašniji građani oslobađaju od plaćanja komunalija te povremeno odobravaju jednokratne pomoći. Pomoć za podmirenje troškova stanovanja ne odobrava se sukladno navedenoj Odluci i Zakonu o socijalnoj skrbi jer nemaju dostatna finansijska sredstva.

Susret s predsjednikom županijskog Vijeća srpske nacionalne manjine Dragomirom Đevićem i članovima županijskog i općinskog Vijeća srpske nacionalne manjine: Brankicom Bubalo, Dušanom Đukićem i Srđanom Bajićem

Na sastanku je istaknuto da je na području Županije, pa tako i na području Općine Donji Lapac primjetan napredak u primjeni Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Ovo u prvom redu podrazumijeva uspostavu dijaloga i poslovne suradnje većinskog stanovništva s nacionalnom manjinom. Pomak je značajan u odnosima među ljudima, ali još uvijek nije postignut u sustavu, jer započinje i završava na razini predstavničkih tijela. Pripadnici nacionalne manjine participiraju u predstavničkim tijelima područne i lokalne samouprave ali, ne i u izvršnim i upravnim tijelima. Isto stanje se odnosi i na pitanje zapošljavanja pripadnika nacionalne manjine u drugim državnim i javnim službama i poduzećima koja ne zapošljavaju pripadnike nacionalne manjine.

Osnovni problemi su u području obnove ratom oštećenih stambenih zgrada i stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskih prava. Iako je proces obnove uglavnom dovršen i okončan, pravo na obnovu zbog problema u prikupljanju dokumentacije još uvijek nije ostvarilo 700 obitelji. U pitanju su oni slučajevi obnove za koje je u tijeku žalbeni postupak, koji traje više godina. Radi se o slučajevima u kojima se u pravilu iz objektivnih razloga nisu ispunili uvjeti za obnovu: nema dokaza o pravu vlasništva jer su zemljišne knjige izgorjele, a katastarsko stanje do 1991. godine nije ažurirano ili nije postojalo.

Općinski sud u Donjem Lapcu ima zaposlena dva sudska službenika koji zaprimaju podneske, ali nema suca. Poslovi ovog Suda obavljaju se u Općinskom sudu u Korenici.

Postupak stambenog zbrinjavanja započeo je 2007., i to samo dodjelom građevinskog materijala za gradnju obiteljske kuće. Ovaj način stambenog zbrinjavanja ostavlja otvorenim i neriješenim pitanje plaćanja troškova rada i zemljišta, pa sve veći broj građana odustaje od realizacije prava na ovaj način, te mijenjaju zahtjev u zahtjev za dodjelu državnog stana u najam. Međutim, stambene izgradnje na području općine Donji Lapac nema. U Županiji je do sada riješeno samo sedam, a u Donjem Lapcu dva slučaja stambenog zbrinjavanja (dodjela građevinskog materijala). Sporost rješavanja iritira povratnike, jer na rješavanje stambenog pitanja čekaju od 2001. godine. Naveden je i razlog zbog kojega su se vratili samo vlasnici obiteljskih kuća, a ne i stanari u nekadašnjim društvenim stanovima: u stanovima su živjeli mladi i obrazovani ljudi, a vratili su se samo stari i nemoćni jer su se, kao vlasnici kuća, imali gdje vratiti. Kuće koje je otkupio APN, ne daju se u najam povratnicima, nego naseljenicima iz BiH.

Pitanje konvalidacije radnog staža većina nije riješila iz razloga jer su povratak ostvarili nakon proteka roka za podnošenje zahtjeva.

S obzirom da je najbliže rodilište za Donji Lapac prije 1991. godine bilo u Bihaću, danas mnogi ne mogu riješiti svoja statusna prava, samo iz razloga mjesta rođenja.

Loše stanje županijskih cesta, udaljenost i vrlo slaba prometna povezanost Donjeg Lapca sa središtem Županije u Gospiću, stanovnicima D. Lapca otežava obavljanje poslova ili realizaciju njihovih prava kao liječenje, laboratorijski i specijalistički pregledi, prava iz mirovinskog osiguranja, prava na obnovu i sve drugo.

Za razliku od Općinskog Vijeća srpske nacionalne manjine Donji Lapac, Županijsko Vijeće srpske nacionalne manjine ima osigurana proračunska sredstva za rad i poslovne prostore u prostorima Ličko-senjske županije. Neosiguravanje uvjeta za rad je osnovni razlog zbog kojega pripadnici srpske nacionalne manjine iz Donjeg Lapca nemaju mjesto i tijelo putem

kojega bi mogla artikulirati svoje probleme. Isto je stanje i za druge općine na području ove Županije.

Susret s načelnikom Općine Plitvička Jezera Milom Čančarom i suradnicima

Općinsko Vijeće Općine Plitvička Jezera ima 15 vijećnika, od kojih su 5 pripadnici nacionalne manjine. S obzirom da je 30% stanovnika srpske nacionalnosti, a njihova je zastupljenost u Općinskom vijeću već osigurana, u Općini Plitvička Jezera nije bilo potrebno provoditi dodatne izbore za nacionalne manjine niti osnivati posebno Vijeće srpske nacionalne manjine. Srpska nacionalna manjina zastupljena je u gradskoj izvršnoj vlasti i u predstavničkom tijelu.

Rad političkih stranaka i udruga građana na području općine otežan je zbog nedostatka poslovnog prostora. Zgrada Društvenog doma, koja je u cijelosti bila poslovni objekt, izgorjela je 1995/96. Najznačajniji problemi općine su vodoopskrba i prometna nepovezanost, točnije izoliranost. Na području Korenice su tri vodovodna sustava ali, još uvijek sva naselja nemaju vodu iz vodovodnog sustava. Stanovnici sela Čanak do svoga sela moraju zaobilaziti 72 km, samo zato jer županijska cesta, u duljini od 14 km, još uvijek nije sagrađena.

Na području Općine Plitvička Jezera APN je sagrađila 60 kuća za rješavanje stambenih pitanja obitelji koje imaju pravo na stambeno zbrinjavanje na teret RH. Na području općine je 495 državnih stanova. Stanarina se ne naplaćuje, zgrade se ne održavaju i nalaze se u lošem stanju, odnosi na zgradama nisu uređeni.

Veliki problem s kojim se susreće Općina su bespravni kamperi, koji na području Korenice i Plitvičkih jezera ne prijavljuju boravak. Općinski komunalni redar nije nadležan postupati radi neovlaštenog zadržavanja, a policija odbija intervenirati, jer da to izlazi izvan nadležnosti.

Susret s gradonačelnikom grada Otočca Stjepanom Kostelcem i njegovim suradnicima

Tijekom Domovinskog rata u Otočcu je bila oštećena kompletna infrastruktura, vodovod, ceste, kanalizacija. Uspjeli su sanirati kompletnu kanalizaciju, ugrađen je uređaj za pročišćavanje radi zaštite rijeke Gacke. Elektromreža je skoro 100% obnovljena, osim u tri mjesta (Škare, Glavace i Podum). Problem čini izdavanje građevinskih dozvola i troškovnika za rekonstrukciju trase vodovoda, naime, ako je trasa vodovoda pomaknuta ne mogu ishoditi građevinsku dozvolu već moraju pokrenuti postupak za izdavanje nove građevinske dozvole. Za sada, u tim mjestima vatrogasno društvo donosi vodu u cisternama.

Nadalje iznose primjedbe na rad građevinskih inspektora koji ne reaguju odmah na početku izgradnje objekata, već sa zakašnjenjem. Glede prekoračenja radnog vremena u području ugostiteljstva ni policija niti inspekcija ne poduzimaju mjere, građani se obraćaju gradu.

Denacionalizacija je u pravilu riješena. Zemljišta su vraćena, a samo manji dio je ostao neriješen. Stradalnicima Domovinskog rata kojima se nije moglo vratiti zemljište grad je dodijelio drugo zemljište.

U gradu su registrirana 3-4 socijalna slučaja pripadnika romske nacionalne manjine. Budući da su prije bespravno stanovali u barakama grad im nije riješio stambeno pitanje. Međutim, četiri kuće na Runjevici su prodali, iako su im bile obnovljene za stanovanje.

Susret s predstojnikom Ureda državne uprave Ličko-senjske županije Nenadom Vukelićem
Predstojnik je istaknuo da je 2004. godine Vlada RH donijela program po kojem se upravni predmeti žurnije moraju rješavati. Naime, u to vrijeme drugostupanjska tijela bila su zatrpana spisima, tako da su se predmeti vraćali prvostupanjskim tijelima često bez ikakve upute. U tim okolnostima došlo je do punog izražaja, da su kvalificirani državni službenici u ponovnom postupku kvalitetnije provodili ispitni postupak i donosili nova rješenja, dok su oni koji ne posjeduju upravne ili pravne kvalifikacije samo proveli neke radnje u postupku i predmete ponovno vratili drugostupanjskom tijelu na rješavanje.

Predstojnik je uvodno istaknuo, kako je najveći problem ove županije nedostatak stručnih kadrova. Ponekad treba provesti i 5 do 6 natječaja radi zapošljavanja jednog pravника. Razlog tome je prvenstveno mala plaća, ali i nerazmjer u visini plaće između službenika u uredima državne uprave u odnosu na službenike u lokalnoj samoupravi. Tako se događa da službenik u lokalnoj samoupravi sa srednjom stručnom spremom ima veću plaću od zaposlenika s višom stručnom spremom u uredu državne uprave.

Najveći problem je pronaći stručnjake građevinske struke, jer se uopće ne javljaju na natječaje. Problem je i taj što se visokoobrazovani kadar ne može privući ni iz drugih županija budući državna uprava uopće ne raspolaže stanovima za kadrove. Prisutan je problem nemogućnosti rješavanja stanovanja uopće, jer u gradu Gospiću nema objekata koji se iznajmljuju, a kada se ponešto i nađe, cijena najamnine nije ništa manja od one u velikim gradovima.

Također, veliki problem predstavlja i nesređen vlasničkopravni status nekretnina. Primjerice, zgrada u kojoj su trenutno smješteni ured državne uprave, porezna uprava i Grad, nema vlasnika. Nakon II Svjetskog rata izgradila ju je Šumarija. Vlasničko stanje zgrade pokušava se riješiti putem Središnjeg državnog ureda.

Dio stambenog prostora ima titulara vlasništva, pa tako grad posjeduje nešto kadrovskih stanova za svoje potrebe, međutim, stanova u državnom vlasništvu uopće nema. Jednako tako nema ni materijalnih mogućnosti za kupovinu stambenog prostora namijenjenog kadrovima.

Problem u funkcioniranju rada državne uprave je nedostatak suradnje i koordinacije između Ureda državne uprave i ministarstava. Uredi državne uprave ne dobivaju povratne informacije od ministarstava. Primjerice, ovaj ured državne uprave radi na području županije u svim upravnim područjima, međutim, u 5 godina koliko predstojnik obnaša ovu dužnost, predstavnici ministarstava koji su dolazili u Županiju, nikada nisu posjetili Ured, niti se interesirali o njegovim potrebama.

Ured državne uprave broji 110 ljudi, međutim, ponovno ističu, da zbog prostranstva ove županije i međusobne udaljenosti naselja, uslijed terenskog rada, ovaj broj pokazuje se nedostatnim. Naime, ukoliko treba obaviti očevid u Donjem Lapcu, koji je udaljen od Gospića oko 100 km djelatnik izgubi cijeli radni dan. K tome treba dodati, da se od studenoga do veljače, zbog loših vremenskih prilika na ovom području, ne mogu obavljati očevidi. Ovaj problem naročito je izražen u Službi za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko pravne poslove, koja se bavi pitanjima obnove. Uz spomenuti problem nedostaju 3 izvršitelja za rad na obnovi, a mjesta se ne mogu popuniti, jer na Zavodu za zapošljavanje uopće nema prijavljenih nezaposlenih upravnih pravnika.

Ranije je problem činio i nedostatan vozni park za potrebe obavljanja očevida, no to je sada riješeno uzimanjem vozila u leasing, sukladno osiguranim sredstvima za tu namjenu.

Nadalje, problem predstavlja i nepostojanje zemljišnih knjiga na pojedinim područjima. Primjerice, u Donjem Lapcu, zemljišne knjige koje su uništene u II. Svjetskom ratu do danas nisu obnovljene, pa se taj problem premošćuje podacima iz katastra i temeljem kojih se izdaju građevinske dozvole.

Problem predstavljaju i matične knjige: naime, Uredu državne uprave u Ličko-senjskoj županiji nisu vraćene matične knjige, već se one nakon preuzimanja od Beograda još uvijek nalaze negdje u Ministarstvu pravosuđa, zbog upisa kao i zbog oprečnih zapisa koji su tamo izvršeni.

Kako matičnim uredima nije omogućena rekonstrukcija matičnih knjiga, predstojnik je i osobno predlagao da se unutar Ministarstva pravosuđa i Središnjeg državnog ureda oformi povjerenstvo i rekonstruiraju knjige, s mogućnošću ukoliko je stranka nezadovoljna, da može pokrenuti upravni spor.

U odnosu na probleme iz područja obnove, predstojnik je ukazao na problem nemogućnosti formiranja komisija za popis i procjenu šteta na objektima. Naime, propisima je formiranje

komisija stavljeno u ovlast župana. Međutim, stvarni problem je taj, što je Pravilnikom o naknadama za rad članova komisija za procjenu ratne štete koju je donijelo Ministarstvo razvitka i obnove RH 1996. godine, propisana naknada za rad komisije u iznosu od 50,00 kn po objektu, dok se materijalni i putni troškovi za rad komisije ne priznaju.

Tako ispada, da za rad u komisiji, koja broji najmanje 2 člana, svakom članu pripada 25,00 kn po objektu. Kako su za procjenu ostali samo objekti u usamljenim zaseocima ponekad udaljenim preko 100 km od sjedišta Ureda, zbog nepriznavanja materijalnih troškova putovanja i organiziranog prijevoza, nitko ne želi prihvatiti imenovanje u komisiju.

Kod ponovne procjene jednog objekta, službenik je zauzet cijeli dan, a za to je vrijeme nedostupan strankama. Naime, ova županija prostorno je najveća u Republici Hrvatskoj a istovremeno i najslabije naseljena. U nekim slučajevima je problem identificirati objekt, jer u toj (ili najbližoj kući) nitko ne živi, pa nitko ne može pokazati gdje se objekt nalazi. Uz navedeno, prisutan je problem količine predmeta i dugotrajnosti postupka.

Susret s predstavnicima Područnog ureda Misije OEES-a u Gospiću, razgovor s voditeljicom Ureda Sandrom Horina

Gđa. Horina upoznala je predstavnike Ureda pučkog pravobranitelja s aktivnostima Misije na području Ličko-senjske županije kao i problemima na koje nailaze povratnici u toj Županiji. Problem stvaraju neistraženi slučajevi ljudi koji su nestali npr. tijekom Oluje, jer postupci nikad nisu pokrenuti. Problem čini i postavljanje eksplozivnih naprava povratnicima, što se može smatrati terorističkim aktom.

Nadalje, s povratnicima se prilikom povratka u ostvarivanju njihovih prava, npr. kada žele ishoditi ili obnoviti osobnu iskaznicu, obavlja tzv. informativni razgovor što kod njih izaziva nelagodu i strah, pa kada ishode osobne dokumente o tome više ne žele ni razgovarati.

Predstavnici Misije OEES-a iznijeli su izravno svoje primjedbe na takav rad policije. Što se tiče zapošljavanja nacionalnih manjina, planovi nisu sačinjeni, pa postoji nesrazmjer u njihovom zapošljavanju.

Nadalje, što se tiče stambenog zbrinjavanja, potrebno je riješiti još 140 slučajeva do kraja godine. Liste su dostavljene gradonačelnicima, međutim nema koordinacije između državne uprave i ministarstava. U Ličko-senjskoj županiji ima 900 slučajeva obnove. Predstojnik Ureda državne uprave kaže da nema dovoljno ljudi za rješenje tih slučajeva, a ni komisije nisu stimulirane za rad na terenu. Osobama s invaliditetom problem stambenog zbrinjavanja je riješen u nekom razumnom roku. Međutim, ima još sela koja nisu priključena na struju i vodu. Smatraju da postoje prioriteti i svugdje se na njima radi, osim u Gospiću. Navodno zato jer

Gospić nije dobio sredstva. U Otočcu i Korenici se dobro radi. Gospić još nije započeo uvoditi struju po okolnim selima na svom području, naime čeka se da se ljudi vrate na to područje da bi im se uvela struja i voda. Smatraju da bi se stvar mogla riješiti, ali treba imati volje da se stvari pokrenu s mrtve točke.

Posjet Regionalnom uredu za prognanike – susret s pročelnicom Ureda Ankom Nikšić

Pročelnica je izvijestila, kako je 20. rujna 2007. u Ministarstvu mora, turizma, prometa i razvitka održan sastanak, te je tom prilikom izvještena, kako je županija ostvarila kvotu od 1017 stanova predviđenih za stambeno zbrinjavanje.

Iznijela je, kako je na području županije prisutan problem nesređenih zemljišnih knjiga tamo gdje se nalazila vojna industrija i za objekte koji su bili u vojnom vlasništvu, Lički Osik i dr., jer su planovi objekata, oznake čestica i dr. podaci predstavljali vojnu tajnu. Tamo naime ima stanova (oko 660 uglavnom useljenih) ali, kako je rečeno, imovinski nesređeno. Ne postoje niti knjige položenih ugovora kako bi se mogle predbilježiti uknjižbe.

Nadalje, u Gospiću nema stanova u državnom vlasništvu za stambeno zbrinjavanje.

U Medaku je za stambeno zbrinjavanje dobivena zgrada, dok se u Udbini i Lapcu grade stanovi predviđeni za stambeno zbrinjavanje. Očekuje se da će na ovom području biti stanova za stambeno zbrinjavanje, jer oni koji su dobili građevni materijal radi stambenog zbrinjavanja, dužni su iseliti iz stana u zakonski propisanom roku, a u stanove se tada stambeno zbrinjavaju ostali podnositelji.

Resorno ministarstvo planira da od 1.01.2008. godine, Regionalni ured za prognanike, povratnike i izbjeglice kao prvostupanjski organ donese rješenja povodom zahtjeva podnositelja. Do sada je Ministarstvo postupalo tako, da je podnositelju izdavallo suglasnost za stambeno zbrinjavanje, te se potom pristupalo zaključenju ugovora o najmu.

Međutim, pročelnica je istaknula problem, da u stanovima u kojima su stambeno zbrinuti, osim najamnine nitko ništa ne plaća, jer nema titulara vlasništva. Zbog toga, Ministarstvu je predloženo, da radi održavanja zgrada novac ne ide u proračun već u budžet lokalne zajednice iz kojih bi se onda financiralo održavanje zgrada.

Statusnih pitanja povratnika je ostalo neriješeno malo: u Donjem Lapcu samo 3 zahtjeva.

Problem postoji pri darovanju stanova braniteljima zbog nemogućnosti uknjižbe stanova, kako je spomenuto. Stoga ured priprema svu dokumentaciju za DORH radi zaključivanja ugovora.

Svi ti poslovi zahtijevali bi zapošljavanje više izvršitelja, no sada je u Regionalnom uredu u stalnom radnom odnosu 3 djelatnika, dok 2 rade temeljem ugovora o djelu.

Veliki problem pričinjava to što stranke podnose svoje zahtjeve iz Srbije, pa često pošalju nepotpun zahtjev, prazan obrazac bez podataka, bez osobne iskaznice i ostalih dokumenata, što onda čini zastoje u rješavanju. Upotpunjavanje zahtjeva traži se putem diplomatske pošte što je dugotrajno. Stoga regionalni ured nastoji dobiti podatke o telefonu i druge osobne podatke podnositelja zahtjeva radi bržeg rješavanja predmeta.

Susret s dožupanom Ličko-senjske županije Draženom Peranićem i suradnicima

Nakon razgovora s brojnim sugovornicima na području županije proizlazi, da je slaba komunikacija državne uprave sa županijom, dok su problemi na terenu sljedeći:

- nema dovoljno stručnog kadra,
- utvrđivanje mirovinskog staža,
- konvalidacija radnog staža,
- 700 žalbi na obnovu kod II-stupanjskog organa,
- sporo rješavanje žalbi u državnoj upravi,
- nerješavanje problema uvođenja struje i vode u nekim selima Županije,
- nedostatak cestovne infrastrukture za Donji Lapac,
- osiguranje javnog prijevoza odnosno njegovo poboljšanje,
- zastupljenost nacionalnih manjina u državnoj upravi, policiji, školstvu i šumariji (Donji Lapac),
- problem "divljih" kampera koji se ne javljaju policiji,
- nedovoljna suradnja Ureda državne uprave i središnjih državnih upravnih tijela
- nepopunjenost Općinskog suda u Donjem Lapcu koji ima samo jednog suca koji putuje iz Korenice.

Svi izneseni problemi su poznati ustvrdio je dožupan Peranić. Neke od problema pokušali su riješiti, ali za najveći dio njih nemaju nadležnost.

Cesta za Donji Lapac je u vrlo lošem stanju, a na prijedlog Općine Donji Lapac, inicirali su izgradnju potpuno nove ceste po kojoj bi bilo lakše doći do sjedišta županije.

Javni prijevoz ne zadovoljava, a mnoge su pruge nerentabilne. Od Općine je zatraženo da sufinancira zajedno sa županijom lokalni prijevoz, ali nema dovoljno financijskih sredstava.

Županija Ličko-senjska je najveća županija u Republici Hrvatskoj. Prostire se na području preko pet tisuća kvadratnih kilometara, a broji samo 53.600 stanovnika, od toga najviše staračke populacije. Vjeruju da će razvojnim projektima u turizmu doći do poboljšanja ekonomske situacije u županiji. Neka područja nisu razminirana, što je pretpostavka za razvoj

poljoprivrede. Na kraju je istaknuo da im još nedostaju projekti prema kojima bi dobili sredstva iz pretpristupnih fondova.

Na pitanje zamjenika pučkog pravobranitelja imaju li podatke o zastupljenosti nacionalnih manjina u državnoj upravi s obzirom da je donesen plan prijema nacionalnih manjina u državnu službu, dožupan je ustvrdio da se poštuje prednost pri zapošljavanju ako se u aplikaciji za posao navede da je dotični pripadnik određene nacionalne manjine.

Tijekom boravka na području Ličko-senjske županije predstavnici Ureda pučkog pravobranitelja primali su stranke i to u Gospiću 17. i 20. rujna, u Donjem Lapcu 18. rujna, te u Korenici i Otočcu 19. rujna 2007. godine. Tom prigodom zaprimljeno je 11 pritužbi građana.

5. Požeško-slavonska županija (22. do 26. listopada 2007.)

Susret s gradonačelnikom grada Požege Marijanom Cesarikom i predstojnicom Upravnog odjela za komunalne djelatnosti i gospodarenje, Ljiljanom Biner

Gđa. Biner i gosp. Cesarek iznijeli su probleme s kojima se susreću u svom radu. Ostvarivanje prava građana na lokalnu samoupravu onemogućava država, time što stvarno nije suštinski riješila pitanje financiranja lokalne samouprave. Očiti primjer stvarnog nepostojanja decentralizacije u Požegi je uređenje stare gradske jezgre. Cijela povijesna jezgra grada je pod zaštitom, jer se radi o spomenicima kulture. Obnova i uređenje mora se izvršiti uz poštivanje uputa konzervatora Ministarstva kulture. Međutim, projektanti i konzervatori određuju uređenje gradskih zgrada i ulica do najsitnijih detalja, kao što je npr. ulična rasvjeta. Grad Požega kod uređenja svojega grada nema nikakve mogućnosti odlučivanja. Nadalje, kao primjer naveden je problem poslovne zgrade Porezne uprave. Iako je zgradu kupio Grad vlastitim sredstvima, Republika Hrvatska osporila je vlasništvo tvrdnjom da se radi o državnom vlasništvu. Spor je okončan pravomoćnom presudom u korist Grada. Nadalje, napuštena i neiskorištena vojarna bivše JNA još uvijek nije prenesena u vlasništvo Grada, dok je to već učinjeno sa zgradom bivšeg Doma JNA.

Gradski stanovi su u vrlo lošem stanju, jer godinama nisu održavani, a koriste ih uglavnom zaštićeni najmoćniji. Iako se socijalno ugroženi građani gotovo svakodnevno obraćaju

Poglavarstvu grada radi dodjele gradskog stana u najam, Grad trenutačno ne raspolaže slobodnim stanovima.

Za socijalni program u Gradskom proračunu osigurano je tri milijuna kuna, a ta se sredstva koriste za: podmirenje režijskih troškova socijalno ugroženim građanima, jednokratne pomoći građanima, za pomoć starim i nemoćnim i za realizaciju programa "Nitko ne smije biti sam".

Radi stambenog zbrinjavanja branitelja Grad je 2006. godine komunalno opremio deset građevinskih parcela, a za istu svrhu u tijeku je opremanje još 15 – 20 građevinskih parcela.

U dogovoru s Požeško-slavonskom županijom, poslove izdavanja lokacijskih dozvola i rješenja o uvjetima gradnje prema Zakonu o prostornom uređenju i gradnji, za područje Požege će od 1. siječnja 2008. godine obavljati Županija, jer ima osiguran poslovni prostor i stručne djelatnike.

Posjet Centru za socijalnu skrb Požega i susret s ravnateljicom Centra za socijalnu skrb Ružicom Alaber

Centar je nadležan za gradove Požegu, Pleternicu i Kutjevo. Na području Kutjeva imaju veliki broj korisnika. Uglavnom su to sve doseljenici iz Bosne koji su, i gotovo svi, u sustavu socijalne skrbi.

Ravnateljica tijekom razgovora u Centru navodi da joj nedostaju stručni radnici te da nije dobila suglasnost za zapošljavanje 2 stručna radnika. Odbijen je zahtjev za suglasnost za zapošljavanje defektologa-socijalnog pedagoga ali, i da dobije suglasnost nema nezaposlenih stručnjaka traženih profila na Zavodu za zapošljavanje. Također, velik problem predstavlja i neodgovarajuće službeno vozilo. Naime, Centar ima samo jedno službeno vozilo koje je staro i često nije u voznom stanju. U tim situacijama stručni radnici često koriste vlastite automobile jer drugačije ne bi mogli izvršavati svoje radne obveze.

Centar, nadalje, dobiva upite iz zatvora, sukladno Zakonu o izvršavanju kazne zatvora, za dostavu mišljenja u vezi s uvjetnim otpustom zatvorenika. Događa se da dobivaju upite za dostavu mišljenja za zatvorenike koji nemaju prebivalište na njihovom području te Centar nije nadležan za postupanje po zahtjevu.

Stručni radnici Centra obavezni su pasivno i aktivno dežurati u slučajevima zaštite žrtava obiteljskog nasilja (žurni smještaj žrtve, zaštita prava i interesa djeteta). Navedena dežurstva im se ne plaćaju, što je slučaj i u većini drugih centara za socijalnu skrb.

Zaključno:

Istaknut je problem nejasnoće zakonske odredbe koja uređuje pravo na status roditelja njegovatelja, pa je moguće da jedan dio roditelja neće moći ostvariti ovo pravo. Osim toga,

problem je u nedostatku odgovarajućeg službenog vozila i neisplaćivanje prekovremenih sati (zbog nedostatka stručnih radnika nije moguća preraspodjela radnog vremena).

Posjet Udruzi slijepih Županije Požeško-slavonske i susret s predsjednikom županijske udruge Zdravkom Čopom i članovima izvršnog odbora udruge

Udruga okuplja 120 članova, koji trebaju stalnu društvenu pomoć. Ove godine nisu dobili financijsku potporu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi jer su sredstva dobivena prethodne godine nenamjenski potrošena. Stoga se Županijska udruga nalazi u financijski vrlo teškoj situaciji zbog, prema navodima predsjednika Udruge, pronevjere prethodnog rukovodstva. Dovodi se u pitanje njihov daljnji opstanak, zbog duga dobavljačima u iznosu od 230.000,00 kuna. Vozilo kupljeno na leasing morali su vratiti, te im je onemogućen terenski rad što značajno snižava kvalitetu života njihovih članova.

Navode sljedeće probleme:

- jedini semafor koji nije ozvučen je semafor u najfrekventnijoj ulici u Požegi,
- na lokalnoj razini nemaju knjižnicu za slijepce (nekad su imali tonski studio),
- nemaju socijalnu kartu svakog člana,
- uglavnom članove kontaktiraju telefonom i na taj način doznaju njihove potrebe,
- velik problem predstavlja im zapošljavanje slijepih i slabovidnih osoba (prije 9 godina zaposlena je zadnja osoba).

Nadalje, prisutni predstavnici Udruge izrazili su veliko nezadovoljstvo kriterijima koji određuju razlike u visini iznosa naknade za tuđu pomoć i njegu. Smatraju da stupanj invalidnosti treba biti kriterij za visinu iznosa naknade, a ne uzrok nastanka sljepoće.

Susret s gradonačelnikom Grada Kutjeva Antom Pavkovićem

Grad Kutjevo obuhvaća 17 naselja, kamenolom i Park prirode Papuk. Osnovni problem Kutjeva je vodoopskrba i odvodnja. Problem vodoopskrbe grada nastaje povremeno zbog količine dotoka vode, a pitanje kvalitete vode postavlja se već na izvoru "Kutjevačka Rika", jer se zbog sastava izvorska voda mora pročišćivati i prerađivati za upotrebu, a kapacitet postojećeg sustava filtriranja je nedostatan.

Na području Parka prirode Papuk postoje stara napuštena vojna skladišta nepoznatog minsko-eksplozivnog otpada (bivša JNA). Učestala je pojava malignih oboljenja kod građana na ovom području, a nalaz mesa divljih životinja upućuje na postojanje selena. Planira se detaljno čišćenje Papuka.

Građani Kutjeva su za sve administrativne poslove upućeni na grad Požegu, iako grad Kutjevo raspolaže djelatnicima i poslovnim prostorom. Zahtjevi za izdavanje osobnih iskaznica mogu se isključivo predavati u Policijskoj upravi Požega, kao i zahtjevi za izdavanje evidencija iz katastra i o poljoprivrednom zemljištu.

Kutjevo je prometno povezano s drugim naseljima, gradovima i Požegom samo cestovnim prijevozom. Koncesiju za obavljanje javnog autobusnog prijevoza daje Županija, a Grad Kutjevo uopće nema mogućnost za davanje prijedloga za drugačije uređenje prometne povezanost s Požegom, prema potrebama građana kutjevačkih naselja, naročito perifernih sela.

Program raspolaganja poljoprivrednim zemljištem provodi se od 22. srpnja 2002. godine, kada je Ministarstvo poljoprivrede izdalo suglasnost. Rezervirano je zemljište za povrat u vlasništvo prijašnjim vlasnicima, za dodjelu u koncesiju, za prodaju i za ostale namjene. Radi raspolaganja poljoprivrednim zemljištem do sada je provedeno pet natječaja za dodjelu u zakup i za prodaju. Međutim, za vinogradare, stočare i za proizvodnju duhana nema dovoljno zemljišta, pa se pregovara sa Šumarijom Kutjevo radi oslobađanja određenih površina šumskog zemljišta i njegove prenamjene u poljoprivredno.

Posjet Domu za psihički bolesne odrasle osobe "Ljeskovica" – Čaglin i razgovor s Katicom Krijanović ravnateljicom Doma

Izvršen je uvid u tri objekta u kojima borave korisnici. U odnosu na prošlu posjetu predstavnika Ureda pučkog pravobranitelja (studenj 2003. godine) razmješten je veliki broj korisnika, iako je i nadalje Dom prebukiran (trenutačno je smješteno 370 korisnika, a kapacitet Doma je 328 korisnika). Prema navodima ravnateljice, uzimajući u obzir težinu kategorije smještenih korisnika, nedostaju im defektolog i psiholog za koje od Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi ne dobivaju suglasnost za zapošljavanje. Psihijatrijska skrb je nedovoljna (jednom mjesečno dolazi psihijatar na 5-6 sati). U slučaju potrebe kada je korisnik opasan po sebe ili po ostale korisnike primjenjuje se vezivanje korisnika, o čemu odlučuje medicinska sestra. Prema navodu ravnateljice, u tim slučajevima zovu službu hitne pomoći i policiju kako bi se korisnika smjestilo u psihijatrijsku ustanovu. Ukoliko policija ne dođe oni sami moraju odvesti korisnika u psihijatrijsku ustanovu. U pravilu ne dobivaju objašnjenje nedolaska policije. Ovakvo postupanje policije nije u skladu s odredbom članka 24. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama.

Objekti u kojima žive korisnici su u vrlo lošem stanju, posebice sanitarni čvorovi.

Susret s predstavnicima nevladinih udruga „Delfin“ gđom Mirjanom Bilopavlović i SDF Pakrac, voditeljem projekta gosp. Miroslavom Gvozdanićem i pravnom savjetnicom Miricom Miljanić

SDF Pakrac načinio je analizu stanja zaposlenosti pripadnika nacionalnih manjina na području Pakraca. Rezultati su poražavajući, jer nema zaposlenih pripadnika nacionalnih manjina u Gradskom poglavarstvu i državnim tijelima. Zaposleni pripadnici nacionalnih manjina u državnim tijelima su samo oni koji u tim tijelima rade od ranije. U Općinskom sudu u Pakracu imenovan je jedan sudac pripadnik nacionalne manjine ali, pripadnika nacionalnih manjina nema u Općinskom državnom odvjetništvu, HZMO i HZZO, državnim poduzećima (HEP, Hrvatska pošta, Šumarija). Osnovano je Vijeće nacionalnih manjina, a sadašnji drugi saziv ovoga Vijeća radi mnogo kvalitetnije od ranijeg. Za pripadnike nacionalnih manjina, u prvom redu srpske manjine, u suradnji s OSCE-om organiziran je niz edukacija radi njihovog obrazovanja o ostvarivanju manjinskih prava. Međutim, karakteristično je da pripadnici nacionalne manjine kod natjecanja za radno mjesto ne ističu pripadnost manjini, te se na ovu činjenicu ne mogu pozivati radi ostvarivanja prava na prioritet kod zapošljavanja.

Prema navodima predstavnika SDF-a povratnici se nisu dobro uklopili u lokalnu sredinu i prema njima se ova sredina ne odnosi dobro. Na povratnike se gleda kao na neprijatelje, izolira ih se i stigmatizira. Prosječna životna dob povratnika je 62 godine, dislocirani su i prometno izolirani.

Nadalje, problem čini implementacija propisa u praksu jedinice lokalne samouprave. Obrazovanje na jeziku manjine se ne održava s obrazloženjem roditelja da bi se time na ovom području činila "dodatna getoizacija djece". Štoviše, sve manji broj djece pokazuje interes za dodatnu nastavu po programu nacionalne manjine. Djeca se sve teže i rjeđe izjašnjavaju kao nacionalna manjina, a sve zbog bojazni roditelja od gubitka radnog mjesta. Od 21 manjine na području Požeško-slavonske županije, na području grada Pakraca i Lipika ima 17 manjina.

Veći broj povratnika još uvijek nije riješio statusna pitanja. U vrijeme povratka nisu dobili niti osnovne informacije o pravima koja imaju i koja mogu ostvarivati. Neki su još uvijek preplašeni, neki nisu upoznati s pravima, a u pojedinim službama djelatnici se prema povratnicima odnose neuljudno i arogantno, pa su mnogi izgubili pojedina prava iz razloga jer nisu ostvarena u zakonskim rokovima. Zahtjevi za stambeno zbrinjavanje podneseni Upravi za prognanike, povratnike i izbjeglice ne potvrđuju se prijamnim štambiljem, tako da se u pravilu ne može dokazati da je zahtjev uopće podnesen. Stoga su građani zahtjeve podnosili putem pošte, preporučeno ili s povratnikom.

Predstavnici udruga ističu da je potrebno da većinsko stanovništvo shvati i prihvati da pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na ostvarivanje svojih prava prema Zakonu o pravima nacionalnih manjina.

Prilikom susreta s gradonačelnikom Grada Pakraca, Davorom Huškom i suradnicima istaknuto je da je Županija dodatna administrativna prepreka u komunikaciji jedinice lokalne samouprave sa središnjim državnim tijelima, jer je Gradsko poglavarstvo posljednje dvije godine stranački nekompatibilno sa Županijom.

Prostorni plan uređenja grada Pakraca donesen je na sjednici Poglavarstva 26. rujna 2007. na temelju kojeg će se donijeti šest Detaljnih planova uređenja, uglavnom za nove gospodarske zone i poduzetnički centar. Nadalje, povećanjem građevinske zone omogućeno je mladim obiteljima rješavanje stambenog pitanja. Grad Pakrac ima od ranije u vlasništvu 45 stanova, sredstvima donacija izgrađena su 22 nova stana za povratnike i prognanike, odnosno za potrebne kadrove i socijalne ugrožene obitelji. Planira se, i već je započela, gradnja novih socijalnih stanova.

Na području Pakraca je oko 300 obnovljenih obiteljskih kuća ponuđeno na prodaju. Građanima koji ostvaruju pravo na povrat poljoprivrednog zemljišta u vlasništvo, zemljište je osigurano prema Programu raspolaganja poljoprivrednim zemljištem na koji je pribavljena suglasnost Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva.

Osnovana su tri Vijeća nacionalnih manjina, češko, srpsko i talijansko, dok pravo na dvojezičnost ostvaruju tek neka naselja na području grada, jer u tim naseljima živi 17,2% pripadnika manjina.

Postupak ishoda suglasnosti i dozvola kod pojedinih ministarstava traje preko svake razumne i potrebne mjere, tako da je grad Pakrac, primjerice, za jednu lokacijsku dozvolu doveden u situaciju da je morao tražiti njezino produljenje jer je protekao rok važenja od 2 godine.

Posjet Regionalnom uredu za prognanike, povratnike i izbjeglice – susret s pročelnikom Ureda, Gojkom Brzicom

Pročelnik je izvijestio, kako se vezano uz program stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava podnosiocima zahtjeva utvrđuje status. Cilj je ovog programa i stambenog zbrinjavanja da mlade obitelji ostanu na ovom području. Navodi da su ovom Regionalnom uredu podnesene ukupno 162 zamolbe za stambeno zbrinjavanje za područje Slavonsko-požeške i Virovitičko-podravske županije koje se odnose na zbrinjavanje izvan područja od

posebne državne skrbi, dok je još 100 zamolbi podneseno na području od posebne državne skrbi. Regionalni ured zaprima i obrađuje zahtjeve koje šalju u Upravu u Zagrebu, gdje se o istima odlučuje. Za Upravu nekretnine kupuje APN, dok stanova Hrvatskog fonda za privatizaciju radi zadovoljavanja potreba bivših nositelja stanarskog prava na ovom području nema, već zbrinjavanje ovisi o stambenom fondu APN-a. Stranke najčešće podnose više zamolbi za različite modele stambenog zbrinjavanja. Na ovom području stranke su uglavnom tražile dodjelu kuće, a o svom izboru davale su izjave na zapisnik. Pročelnik je izvijestio, da je na području ovog Regionalnog ureda povrat zauzete imovine u potpunosti okončan. Ponegdje se vlasnici nisu javili radi preuzimanja objekta, ali ti objekti su prazni i zapečaćeni. Problem prodaje kuće s lažnim punomoćima zabilježen u 5 slučajeva, u Pakracu, dok ih drugdje nije bilo. Regionalni ured Pakrac korektno je odradio posao u obnovi. Sukladno Zakonu o obnovi, Regionalni ured je ocjenjivao samo broj kvadrata na koje podnosioci imaju pravo. Eventualne primjedbe na kvalitetu odnosno kvantitetu obnove rješavala je Uprava za obnovu.

Vezano uz upit o uočavanju nepravilnosti, može se navesti primjer izbjeglice kojemu je obnovljena kuća u BiH, zbog čega on stambeno zbrinjavanje u Republici Hrvatskoj nije mogao ostvarivati. Međutim, isti, da bi to pravo ostvario u RH je ishodio potvrdu nadležnih tijela u BiH da mu kuća nije obnovljena, te se potom hvalio, kako je takvu potvrdu dobio za određenu svotu novaca.

Također, osjetljiva su pitanja vezana uz ranije zbrinjavanje izbjeglica sa Kosova, koji tom prilikom nisu bili dužni dati izjavu pod materijalnom i kaznenom odgovornošću da nisu prodali ili na bilo koji drugi način otuđili obiteljsku kuću ili stan na području država nastalih raspadom SFRJ nakon 8. listopada 1991. godine.

Problem predstavlja i mijenjanje kriterija koji su se primjenjivali prilikom odlučivanja: tako je npr. ranije, za zaključivanje ugovora teret na nekretninama bio razlogom odbijanja zahtjeva za stambeno zbrinjavanje, no sada se takva praksa promijenila.

Nadalje, postoji problem na koji bi dobro bilo upozoriti i Upravu, a radi se o provedbi Uredbe o darovanju stanova i kuća u vlasništvu RH na područjima posebne državne skrbi hrvatskim braniteljima. U praksi se pojavio problem kuće koja je sagrađena na 3 zk čestice – dosadašnje tumačenje Uprave svelo bi se na mogućnost darovanja branitelju samo 1 zk čestice, međutim, istim se ne uvažava stvarna situacija na terenu. Iznesen je konkretan slučaj branitelja koji je dobio kuću, ali darovnim je ugovorom zapravo obuhvaćen samo dio kuće koji se nalazi na jednoj čestici. Stoga je pučki pravobranitelj, po završetku obilaska Županije, ukazao Upravi za prognanike na ovaj pojedinačni slučaj, no do sada predmet nije okončan.

Također, u postupcima rješavanja o zahtjevu za stambeno zbrinjavanje pojavio se kao problem i slučaj kada je APN otkupio kuću sa zemljom kao vanknjižno vlasništvo jedne osobe, pa je onda, kada je Uprava predala kuću korisniku utvrđeno, da je navedena kuća u zemljišnim knjigama upisana kao suvlasništvo Republike Hrvatske u 1/3 dijela, a u 2/3 je ostalo u suvlasništvu ranije upisanih vlasnika, s kojima APN nije zaključio ugovor o prodaji. Navedena situacija nepovoljna je za korisnika koji je već uložio znatna sredstva u uređenje i opremanje kuće da bi naknadno otkrio da je na dodijeljenoj kući suvlasnik u svega 1/3.

Postoji i problem koordinacije i suradnje sa Središnjim državnim uredom za upravljanje državnom imovinom. Naime, u Grubišnom Polju, grad je zatražio od istoga suglasnost za proširenje vrtića na objekt u državnom vlasništvu. Međutim, od navedenog tijela, takva suglasnost nije dobivena, niti je uskraćena, radi čega do realizacije projekta proširenja vrtića nije došlo.

Susret s predsjednicima Vijeća srpske i češke nacionalne manjine i predstavnicima slovačke i mađarske nacionalne manjine u Požeško-slavonskoj županiji

Na razgovor se nije odazvao samo predsjednik talijanske nacionalne manjine.

U ime slovačke nacionalne manjine govorio je gosp. Murar Slavko. Slovačka nacionalna manjina održala je svoju osnivačku skupštinu u šestom mjesecu ove godine. Za sada nemaju nikakvih problema, dapače imaju podršku od Županije na dolje. Obećano im je da će im se pomoći u svim segmentima.

Na pitanje zamjenika pučkog pravobranitelja imaju li problema pri zapošljavanju, odnosno da li se u njihovom slučaju poštuje članak 22. o zapošljavanju manjina, gosp. Murar je odgovorio da za sada nema informacija o tome.

U ime Vijeća srpske nacionalne manjine govorio je predsjednik gosp. Darko Derenj. Srpsko nacionalno vijeće Požeško-slavonske županije, kao i grada Lipika osnovano je 2003. godine. Prema popisu stanovnika u Lipiku ima 13% stanovnika srpske nacionalnosti, međutim za sada imaju samo jednog vijećnika, ali niti jednog člana u Poglavarstvu grada. Grad Lipik je povratnička sredina, potrebno je još stotinjak duša da bi se prešao prag od 15%, kako bi mogli biti proporcionalno zastupljeni u svim tijelima i izvršnoj vlasti. Smatra da bi prije svakih izbora trebalo korigirati popis birača. U tom smislu uputili su dopis Središnjem državnom uredu za upravu, ali do sada nisu dobili nikakav odgovor.

U gradu Pakracu živi 17% stanovnika pripadnika srpske nacionalne manjine, koji bi trebali imati svog predstavnika u izvršnoj vlasti. Zašto se to ne poštuje zatraženo je očitovanje gosp.

Antuna Palarića, tajnika Središnjeg državnog ureda za upravu, međutim niti na taj dopis nije odgovoreno.

Što se tiče zapošljavanja u upravi grada Lipika nije zaposlen niti jedan predstavnik srpske nacionalne manjine, dok za zapošljavanje u javnim službama nema podataka niti za Pakrac i Požegu, kao ni za Lipik. Ustavni zakon o ljudskim pravima i slobodama i pravima nacionalnih i etničkih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj je dobar ali se, na žalost, ne provodi.

Gosp. Derenj kao vijećnik u Gradskom vijeću te kao predstavnik nacionalne manjine dobiva poziv na sjednice Vijeća po dva osnova.

Nadalje navodi da se u pojedinim selima koja imaju veći broj stanovnika srpske nacionalnosti osnivaju mjesni odbori koji mogu uspostaviti izravnu komunikaciju sa županijom, međutim kada se radi o manjem selu ono se uglavnom pripoji većem selu gdje je hrvatsko stanovništvo u većini.

Kada su u pitanju mediji, zatraženo je od grada Pakraca da im se omogući uređivanje jedne stranice, ali to im nije bilo omogućeno. Na radiju Daruvar bila je pokrenuta radio emisija, ali se s tim nije ništa postiglo.

Međunacionalnih incidenata nema, bila su samo dva slučaja podmetanja eksplozivnih sredstava, koja još nisu istražena.

Što se tiče povrata imovine, nema takvih problema, tu imovina uglavnom nije bila oduzeta.

Češku nacionalnu manjinu predstavio je predsjednik Vijeća gosp. Jaroslav Vozab, koji zastupa češku nacionalnu manjinu u Županiji i gradu Lipiku.

Mnogi ljudi nažalost ne znaju što je funkcija Vijeća nacionalnih manjina.

Češka nacionalna manjina izgubila je svoje članstvo na način jer su se ljudi brisali s manjinskih lista ako nisu za njih glasali. Smatra da do toga nije trebalo doći.

Financiranje Vijeća u Pakracu i Lipiku nije riješeno na državnoj razini, a s obzirom da nema rješenja ono ne može niti funkcionirati. Naime ljudi žive u udaljenim mjestima i teško im je putovati na sastanke na vlastiti račun, a i kada su vidjeli da ne mogu djelovati politički, postali su nezainteresirani. Problem financiranja manjina na županijskoj razini također nije riješen.

Smatra ako imamo Ustavni zakon o nacionalnim manjinama onda se taj zakon mora i provoditi.

Radio Daruvar ima emisiju od pola sata za češku nacionalnu manjinu, ali i tu je bilo problema jer se emisija često prebacivala u novi termin. Manjine bi trebale imati mogućnost da organiziraju program na radiju, kako bi mogli iznositi svoje probleme. Zadovoljni su jer češka nacionalna manjina ima veoma jaku udrugu koja djeluje već šezdeset i pet godina preko

koje se onda Vijeće financira. Kada je u pitanju prostor za rad, gosp. Vozab je naveo da je u Prekopakri sagrađen novi dom iz donacija Češke i Hrvatske vlade. Dom je vlasništvu udruge "Češka beseda".

Međunacionalnih problema nije bilo, no problem je nezaposlenost.

U ime mađarske nacionalne manjine govorio je predsjednik Vijeća gosp. Dragutin Fezi, koji smatra da mađarska nacionalna manjina ima nekih problema koje druge nacionalne manjine nemaju. Mediji kao i političari nisu dobro obavijestili građane što su to nacionalne manjine i da je to bogatstvo jednog naroda i da je dobro da ih imamo, te da su one most prema drugim narodima. Mađarska nacionalna manjina djeluje od 26. 10. 2005.. Aktivnosti su vezane uz dane kulture, ljetovanje djece na Balatonu i sl. Osnovano je društvo Mađara u Pakracu, ali i u Požegi.

Smatra da je Ustavni zakon o manjina najbolji u Europi, ali se ne primjenjuje.

Izradili su program, ali za provođenje istog nemaju financijskih sredstava, a najveću podršku za njihov rad daju im gradovi Lipik i Beli Manastir i na taj način i egzistiraju. Smatra da se nacionalne manjine trebaju i dalje boriti za pozitivnu diskriminaciju, tako da mogu glasovati za Sabor po dva osnova za opću listu i listu za nacionalne manjine. Birački spiskovi nisu ažurirani.

Susret s predstojnicom Ureda države uprave Požeško-slavonske županije, gđom. Kornelijom Parcen

Ured državne uprave Požeško-slavonske županije, koje uključuje grad Pakrac i Požegu broji 106 zaposlenika. Tijekom racionalizacije, na raspolaganje je stavljeno 38 ljudi, uglavnom srednje stručne spreme raznih struka, dok se isto nije odnosilo na pravnike.

Poslovi iz oblasti urbanizma i prostornog uređenja prijeći će od 1. 01. 2008. godine u županijsku nadležnost, pa tako i kadrovi ureda državne uprave, što će tim kadrovima biti povoljnije zbog plaće, no lošiju stranu predstavlja otpuštanje državne kontrole u odnosu na rad tih službi.

U uredu državne uprave morat će se provesti nova reorganizacija sukladno Zakonu o državnim službenicima, tako da će primati samo službenike s visokom stručnom spremom.

U uredu radi samo 6 diplomiranih pravnika, a u preostalom dijelu prevladava srednja stručna sprema uglavnom starijih službenika. Razlog tome je, već istaknuti problem visine plaće, zbog čega je veći interes dipl. pravnika za rad na Općinskom i Županijskom sudu. Jednako tako, zbog takvog sustava plaća Ured nije mogao zaposliti ni vježbenika struke ing. građevine.

Međutim, manjak VSS kadrova rješava se preraspodjelom poslova, pa kako je obnova završena, dio "imovinaca" prebačen je na poslove povrata odnosno naknade za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine.

Vezano uz postupak obnove, i tu se mora istaknuti problem kadrova koji nisu imali potrebne kvalifikacije upravno-pravnog smjera.

U pogledu broja predmeta denacionalizacije, zahtjeva je ukupno bilo 860, od čega je konačno riješeno 343, dok je djelomičnim rješenjima odlučeno u 60 % slučajeva, 67 predmeta nalazi se na odlučivanju pred Upravnim sudom Republike Hrvatske, 2 predmeta na Ustavnom sudu Republike Hrvatske, dok se 170 predmeta rješava u Požegi, a još otprilike toliko u Pakracu. Rješavani su složeni predmeti povrata crkvene imovine, kombinata Kutjevo, Zvečevo te ljevaonice željeza.

U postupcima se vrši zamjena poljoprivrednog zemljišta, ali zemljišta predviđenog za zamjenu na području grada Požege ima malo pa se pribjegava zamjenama u susjednim katastarskim općinama, a bit će potrebno i na državnoj razini zatražiti dodjelu zemljišta za zamjenu od drugih županija.

U odnosu na zahtjeve branitelja, podneseno je 400 novih zahtjeva, međutim, problem formiranja liječničkih povjerenstava utječe na dugotrajnost postupka rješavanja o zahtjevima. Ovaj ured podnosi godišnje izvješće o rješavanju u upravnim stvarima do 15. 02. tekuće godine, te ako Središnji državni ured za upravu ocijeni da isto izvješće ne zadovoljava, to rezultira upravnim i inspekcijskim nadzorom.

Vezano uz izvršavanje poslova iz nadležnosti Ministarstva poljoprivrede – poticaji u poljoprivredi moraju se rješavati u roku 30 dana, a kako se radi o staračkim domaćinstvima kojima je to važan izvor prihoda, Ured to i postiže u zadanim rokovima.

Predstojnica je također naglasila, da za program izobrazbe državnih službenika postoji velika zainteresiranost. Ovi programi poticajno djeluju na službenika, a jednako tako i sustav napredovanja u službi, radi čega se ove novine pozitivno ocjenjuju. Jednako tako i nadalje se treba posvetiti veća briga stvaranju upravnog kadra.

Zaključno, predstojnica je istaknula, kako sadašnja visina plaća službenika državne uprave predstavlja problem. Suradnja s ministarstvima je dobra. Međutim, ističe da je u dosadašnjim službeničkim sporovima službenički sud bio preblag, što se također ukazuje kao problem vezan uz funkcioniranje državne uprave.

Susret sa županom Požeško-slavonske županije gosp. Zdravkom Ronkom

Župan Ronko je iznio da postoji kontinuirani pritisak aktualne vlasti prema ovoj županiji, te da odnos državne vlasti nije korektan. Naime decentralizirana sredstva se dostavljaju direktno korisnicima, a ne Županiji kako bi trebalo biti, što dovodi do paralelizma vlasti. U ovoj županiji gdje HDZ nije na vlasti nije moguće ništa dobiti od ministarstava, Hrvatskih voda, šuma, cesta i sl. Župan smatra da štetu koja je nanesena Županiji treba podmiriti država, jer su je nanijela njezina tijela. Od 2004. godine upozoravano je što se događa u Županiji, ali su državna tijela na to žmirila. Zato smatra da se dugovi moraju namiriti iz državnog proračuna. Samo u Županijskim cestama učinjena je šteta od 132 milijuna kuna, 60 milijuna kuna je opterećenje za sportsku dvoranu, smatra da taj dug treba preuzeti Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.

Županija je za sada dobila sudski spor prema kojem bi joj trebala pripasti 22 milijuna kuna. Što se tiče zaposlenika i žalbi koje su podnijeli zbog otkaza, smatra da je sve bilo po zakonu. Na kraju 2002. godine Županija je imala 29 zaposlenih, međutim kada je stupio na dužnost župana, g. Ronko je zatekao 67 zaposlenih, čiji broj je sada smanjen na 39 zaposlenika.

Ured pučkog pravobranitelja dobio je neke pritužbe vezano uz otkaze zaposlenika, međutim pučki pravobranitelj ne postupa, ako je postupak u tijeku.

Župan je podnio, 2004. i 2005. godine, kaznenu prijavu protiv gosp. Antuna Palarića, državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za upravu, koja je odbačena, jer navodno nije dokazano kolika je šteta nastala u Županiji. Županija se ipak nekako nosi sa svim tim problemima i za sada je solventna. U Županiji su međunacionalni odnosi korektni i navodi da se aktivnosti manjina mogu financirati, ali one ne nude programe i nisu aktivne.

Nakon razgovora u Županiji pučki pravobranitelj gosp. Jurica Malčić i župan gosp. Zdravko Ronko dali su izjavu za medije o razgovorima u Županiji.

Tijekom boravka na području Požeško-slavonske županije u vremenu od 22. – 26. listopada 2007. godine predstavnici Ureda pučkog pravobranitelja primali su stranke i to u Požegi 22. i 25. listopada, u Kutjevu 23. listopada, te u Pakracu 24. listopada 2007. godine. Zaprimito je ukupno 19 pritužbi građana.

DIO PETI

MEĐUNARODNA SURADNJA

Međunarodni odnosi i suradnja pučkog pravobranitelja u 2007. godini obuhvatila je mnoge aktivnosti uključujući aktivno sudjelovanje predstavnika Ureda pučkog pravobranitelja nizu međunarodnih sastanaka, konferencija i seminara, posjete predstavnika raznih međunarodnih institucija i pojedinaca našoj instituciji, te privođenje kraju projekta obilaska županija prema projektu koji je Ured provodio u suradnji sa Misijom OEES-a u Republici Hrvatskoj.

Instituciji pučkog pravobranitelja kao članici Europskog instituta ombudsmana sa sjedištem u Innsbrucku (Austrija) i Međunarodnog instituta ombudsmana sa sjedištem u Edmontonu (Kanada), bilo je omogućeno prisustvovanje svim relevantnim skupovima koje organiziraju te dvije institucije. Nadalje, treba istaknuti da je pučki pravobranitelj iako Republika Hrvatska još nije članice Europske unije bio redovito pozivan na sve sastanke ombudsmana zemalja Europske unije, a uspostavljena je dobra suradnja sa uredom Europskog ombudsmana.

Od velikog broja poziva za prisustvovanje raznim skupovima iz djelokruga djelovanja institucije pučkog pravobranitelja u kojima su uzeli učešće predstavnici Ureda pučkog pravobranitelja izdvojiti ćemo samo one za koje smatramo da su bili najvažniji za rad institucije.

Deseti okrugli stol Europskih ombudsmana i Povjerenika za ljudska prava Vijeća Europe na temu: *"Primjena ljudskih prava i vladavina prava u Europi"* održan je od 12-13. travnja 2007. godine u Ateni. Na tom skupu su razmatrane sljedeće teme:

- jačanje neovisnosti, učinkovitosti i odgovornosti ombudsmana i nacionalnih institucija za ljudska prava,
- vrste institucija ombudsmana i nacionalnih institucija za ljudska prava u zemljama članicama Vijeća Europe,
- suradnja ombudsmana i nacionalnih institucija za ljudska prava u svjetlu Protokola 14 i preporuka grupe stručnjaka,
- ombudsman i nacionalne institucije za ljudskih prava kao izravan izvor informacija za Europski sud za ljudska prava putem Povjerenika za ljudska prava,
- ombudsman kao neovisan izvor informacija prema ECHR sistemu te kao mediator u odnosu na građane,

- doprinos ombudsmana i nacionalnih institucija za ljudska prava u izvršenju presuda Europskog suda za ljudska prava,
- ovlasti ombudsmana i nacionalnih institucija za ljudska prava i njihova suradnja,
- osnivanje institucije ombudsmana i /ili institucije za ljudska prava,
- opravdanost institucije ombudsmana i /ili institucije za ljudska prava.

U Strasbourgu je, 14.-16. listopada 2007. godine, održan 6. seminar nacionalnih ombudsmana članica država Europske unije i država kandidatkinja za pristupanje Uniji, pod nazivom: *"Promišljanje o dobroj upravi u Europskoj uniji"*. Tijekom ovoga skupa su obrađene teme:

- zakonitost i dobra uprava: da li postoji razlika?
- odnos između ombudsmana i sudova,
- pravni lijekovi, naknada štete i rješenja: što ombudsman može ponuditi?
- Europska mreža ombudsmana,
- sloboda kretanja osoba: koji su problemi i kako se ombudsman nosi sa istima?

Zahvaljujući dosadašnjem radu naše institucije iz ureda Visoke povjerenice za ljudska prava UN Ured pučkog pravobranitelja krajem godine dobio je poziv za članstvo u Međunarodnom koordinacijskom odboru nacionalnih institucija za promicanje i zaštitu ljudskih prava (ICC). U svezi s tim bilo je potrebno pripremiti detaljnu dokumentaciju o utemeljenju Ureda, ovlastima, organizacijskoj strukturi, osoblju, godišnjem proračunu, najnovijem godišnjem izvješću ili ekvivalentnim dokumentima, te detaljne podatke o tome da li Ured udovoljava Pariškim načelima.

Vezano uz podnošenje zahtjeva za akreditacijom u ICC u Lisabonu je održan Forum na temu: *"Nacionalne institucije za ljudska prava: temeljne institucije za promicanje i zaštitu ljudskih prava"*.

Cilj ovog skupa bio je pokrenuti raspravu o ulozi, funkciji i aktivnostima tzv. nacionalnih institucija za ljudska prava, za čije se utemeljenje zalaže i Akcijski plan UN-ove Visoke povjerenice za ljudska prava (OHCHR). Utvrđeni su i ključni elementi na kojima takvi sustavi za zaštitu ljudskih prava moraju počivati a to su: neovisno i učinkovito pravosuđe, funkcioniranje sudske uprave, parlament s posebnim tijelima za zaštitu ljudskih prava, neovisne pluralne i djelotvorne institucije za ljudska prava koje djeluju po Pariškim načelima, stvaranje kulture ljudskih prava putem obrazovanja na formalan i neformalan način, kao i provođenje informativnih javnih kampanja, te postojanje jakog i dinamičnog civilnog društva.

Takve institucije trebaju služiti kao veza između vlade, članova parlamenta, nevladinih udruga za zaštitu ljudskih prava sve u cilju promicanja dobre uprave i vladavine prava, a treba ih financirati država. Njihovo osnivanje odnosno postojanje treba biti predviđeno ustavom ili zakonom, moraju imati ovlasti promicati i štititi ljudska prava na nacionalnoj razini. To je ujedno mehanizam putem kojeg države ostvaruju svoje međunarodne obveze u smislu "poduzimanja odgovarajućih akcija", za oživotvorenje međunarodnih standarda ljudskih prava na nacionalnoj razini.

U Prištini je 8. i 9. lipnja 2007. održana Regionalna konferencija ombudsmana na temu: *"Potpora i prepreke u zaštiti ljudskih prava"*, koju je organizirao Kosovski ombudsman uz potporu US Ureda Priština i OSCE Misije na Kosovu.

U Zagrebu je 9. i 10. listopada 2007. godine održan seminar prema projektu RAXEN –CT, Agencije Europske unije za temeljna prava usredotočene na podizanje svijesti o pravilima Zajednice o primjeni načela ravnopravnosti pojedinaca bez obzira na njihovo raso ili etičko podrijetlo. Cilj seminara je bio pokrenuti prikupljanje podataka na području antidiskriminacije i stvaranje informacijske mreže o rasizmu i ksenofobiji u državama kandidatkinjama za pristupanje Europskoj uniji Hrvatskoj i Turskoj.

Krajem godine od 8. do 10. studenoga održan je u Rabatu (Maroko) Prvi međunarodni sastanak Ombudsmana i Mediatora mediteranskih zemalja u organizaciji institucija ombudsmana Kraljevine Maroka, Republike Francuske i Kraljevine Španjolske.

Cilj sastanka je bio potaknuti veću suradnju i udruživanje institucija ombudsmana Mediteranskog bazena, pomagati njihovo jačanje, kako bi im se omogućilo da u potpunosti vrše svoju ulogu u korist pravde, jednakosti, demokracije i ljudskih prava. Pomoći i ohrabriti one zemlje koje još nemaju instituciju ombudsmana da razmotre njezino osnivanje.

Na tom sastanku pod nazivom *"Mediteranski bazen, mjesto dijaloga i dogovaranja: ombudsmani promotori dobrog upravljanja"* usvojena je *Rabatska deklaracija* u kojoj su naznačeni ciljevi i daljnja suradnja među ombudsmanima u Mediteranskoj regiji. Predloženo je i osnivanje stalnog Odbora za suradnju i monitoring koji bi se sastajao svake druge godine. Tijekom 2007. godine instituciju pučkog pravobranitelja posjetili su i mnogi pojedinci i predstavnici međunarodnih institucija ili veleposlanstava koje djeluju u Republici Hrvatskoj.

DIO ŠESTI

OCJENE I PRIJEDLOZI

U ovom dijelu Izvješća pučki pravobranitelj sukladno odredbama čl. 5. i 9. Zakona o pučkom pravobranitelju, ocjenjuje stupanj poštivanja ustavnih i zakonskih prava građana u oblastima bitnim za ostvarivanje tih prava te upozorava na odnose, pojave i područja koja zaslužuju posebnu pažnju Hrvatskog sabora.

Ocjene i prijedlozi pučkog pravobranitelja pri tom su nužno ograničeni ustavnim određenjem te institucije i njezinim djelokrugom utvrđenim Zakonom o pučkom pravobranitelju.

UPRAVA I GRAĐANI

Broj pritužbi upućenih pučkom pravobranitelju u 2007. godini bio je oko 12% veći nego u 2006. odnosno 2005. godini, kada je zaprimljeno 1655 odnosno 1653 pritužbe.

U ukupnom broju pritužbi i dalje je znatan udio pritužbi povezanih s posljedicama rata i raspada bivše države iako se njihov broj posljednjih godina i apsolutno i relativno smanjuje.

U 2007. godini uočljiv je pad broja takvih pritužbi, u mirovinsko-invalidskoj oblasti, zatim u odnosu na prognanike i izbjeglice kao i pritužbi na povrat privremeno zauzete imovine.

U porastu je broj pritužbi zbog prava na stambeno zbrinjavanje a i dalje je velik broj pritužbi zbog prava na obnovu (uglavnom zbog dugotrajnosti drugostupanjskog postupka).

Broj ostalih pritužbi koje se odnose na standardne postupke odnosno redovne odnose između uprave i građana bilježi rast u oblasti građenja, prostornog uređenja i zaštite okoliša, imovinsko-pravnoj oblasti, u statusnim pitanjima, socijalne i zdravstvene skrbi, te radnih i službeničkih odnosa.

I u 2007. godini nastavljen je trend povećanja broja pritužbi na subjekte koji ne spadaju u užu krug (klasičnih) upravnih tijela ali i te kako utječu na život i prava građana. To su npr. komunalna i druga javna poduzeća i ustanove, banke, obrazovne, socijalne i zdravstvene ustanove prema kojima se građani ponekad osjećaju nedovoljno zaštićeni.

Što se tiče sadržaja pritužbi i dalje su najbrojnije one na dugotrajnost rješavanja u upravnim stvarima, manje u prvom a više u drugom stupnju, ali i pred Upravnim sudom Republike Hrvatske. Uz dugotrajnost postupka u velikom broju pritužbi ukazuje se i na nedostatak

potrebne komunikacije između upravnih tijela i građana (stranaka) i poteškoće da se dobije informacija o stanju predmeta (to se odnosi daleko više na ministarstva i središnja državna upravna tijela nego na lokalna).

Uz prekoračenje zakonskih rokova u prvostupanjskom rješavanju, do kršenja prava građana dolazi i zbog dugotrajnosti drugostupanjskih postupaka u oblasti imovinsko-pravnih odnosa (posebno u postupcima denacionalizacije), obnove te manjim dijelom u oblasti mirovinsko invalidskog osiguranja i graditeljstva. U ne malom broju predmeta postupak se neprimjereno produžuje zbog opetovanog poništavanja upravnih rješenja i vraćanja na ponovni postupak.

Tako u postupcima denacionalizacije i obnove samo drugostupanjski postupci često traju i preko tri godine. Razlog tome jest djelomično i u složenosti tih postupaka ali i u kadrovskim, organizacijskim pa i materijalnim deficitima tih službi.

Budući da veliki broj tih predmeta dolazi na kraju pred Upravni sud, pred kojim postupci traju 2-4 godine (što je poseban problem koji treba hitno riješiti) nije rijetkost da građani čekaju na rješenje upravnih stvari od 5 do 10 godina.

Na kršenje prava građana zbog dugotrajnosti upravnog rješavanja upozoravamo već četvrtu godinu kroz godišnje izvješće o radu. Sva izvješća sadržavala su i prijedloge mjera za promjenu takvog stanja. Smatrali smo i smatramo da je većinu tih mjera bilo moguće provesti u relativno kratkom roku, relativno neovisno ili paralelno s drugim reformama i promjenama u upravi.

Na nužnost tih mjera ukazale su i presude Europskog suda za ljudska prava na koje smo upozorili u prethodnom Izvješću. Stajališta iz tih presuda dovela su i do promjene sudske prakse Ustavnog i Vrhovnog suda kojima se zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku sada obraćaju i građani čiji predmeti se rješavaju na Upravnom sudu a postupak koji je prethodio upravnom sporu je trajao nerazumno dugo.

Temeljna poruka presuda Europskog suda, a to je da je država odgovorna za kršenje ljudskih prava ako građani u razumnom roku ne mogu ostvariti svoja prava i pravne interese, bez obzira na sve druge okolnosti (promjena propisa ili nadležnosti, kadrovski i materijalni problemi i sl.) trebala bi konačno dovesti do bitnih promjena i unapređenja u rješavanju upravnih stvari u svim fazama i stupnjevima postupka.

Takva unapređenja i pomake dobrim dijelom je moguće ostvariti ili bar započeti odmah, ne odgađajući ih u ime predstojećih sveobuhvatnih reformi koje se nerijetko svode na donošenje novih ili izmjene postojećih zakona, a koji se (zbog kratkoće rokova za usklađivanje s Europskom unijom) često donose u žurbi i vremenskom tjesnacu. Ponekad se, koristeći usluge stranih eksperata, preslikavaju tuđi modeli i rješenja bez potrebnih prilagodbi na domaće

potrebe, ukupnost domaćeg pravnog sustava pa i pravnu kulturu. (U prošlogodišnjem Izvješću upozorio sam, da valja očekivati značajne probleme u primjeni novog Zakona o državnim službenicima, što se nažalost i obistinilo.) Takva praksa čestih i velikih izmjena propisa a bez ozbiljne analize svih aspekata njegove dosadašnje primjene dovodi do nepotrebnog normiranja i tamo gdje ispravna interpretacija pa i primjena postojećih normi ovisi samo o boljoj organiziranosti, konkretnim mjerama i pravilnom i odgovornom radu i ponašanju.

Kod problema dugotrajnosti upravnog postupanja nije potrebno čekati novi zakon o općem upravnom postupku ili izmjene nekih drugih zakona da bi proveli potrebne mjere:

1) Da čelnici upravnih tijela i službi osiguraju a ovlaštene službenici u cijelosti primjenjuju načela postojećeg Zakona o općem upravnom postupku iz članka 5. (načelo zaštite prava građana i javnog interesa), iz članka 8. (načelo saslušanja stranaka) te članaka 13. i 14. (načelo ekonomičnosti i pomoći neukoj stranci).

2) Da se u što kraćem roku po zaprimanju zahtjeva stranke provede postupak po odredbama članaka 68. 136 i 137. kako bi što kompletniji predmet čekao na redosljed rješavanja.

3) Da se u postupku po žalbi pravilnom interpretacijom i primjenom odredaba članaka 235.-237. i 242 i 243. onemogućiti neopravdano (a često i opetovano) vraćanje predmeta na ponovni postupak.

4) Da se redovitim praćenjem i analizom statističkih podataka o upravnom rješavanju pravovremeno reagira i poduzmu potrebne mjere radi postizanja primjerene ažurnosti i kvalitete – na razini svake službe ili tijela ali i u ministarstvima za upravnu oblast u cjelini.

5) Da se u kritičnim oblastima u kojima se zbog složenosti postupka ali i kadrovskih deficita nagomilao velik broj neriješenih predmeta čije rješavanje traje nerazumno dugo poduzmu posebne izvanredne mjere i programi.

Time naravno ne sporimo o potrebi reformi i donošenja propisa usklađenih s propisima Europske unije. Međutim, ni reforme ni novi propisi ne mogu riješiti temeljne probleme koji proizlaze iz slabosti u sustavu koje utječu na to da se zakoni ne provode i ne primjenjuju u skladu s načelima i dobrom upravnom praksom.

Nemoć i nesposobnost da se stanje opisano u ovom Izvješću bitnije unaprijedi proizlazi i iz zapuštenosti upravne funkcije rješavanja u upravnim stvarima. Ta zapuštenost očituje se i kroz nedovoljno praćenje i kontrolu ažurnosti i kvalitete što bi trebalo biti redovna mjesečna i godišnja obveza čelnika takvih službi. Zapostavljanje te funkcije čije posljedice najteže pogađaju građane nažalost govore i o tome da se uprava ponekad ponaša kao vlast i u onim poslovima gdje bi trebala biti servis na usluzi građanima.

Uzroci takvog ukupnog stanja u državnoj upravi su i u dugogodišnjem zaostajanju plaća državnih službenika za plaćama u drugim službama i gospodarstvu te u odnosu na zaposlene u lokalnoj i područnoj upravi, osobito onih najstručnijih i najobrazovanijih. To je dovelo do negativne selekcije i do pada profesionalnosti kvalitete i motiviranosti. S druge strane (dosadašnja) politička nespremnost da se u praksi prekine začarani krug postavljanja politički podobnih i osobno lojalnih nakon svake promjene na izborima ili pak promjene ministra ili drugog čelnika upravnog tijela, pogubno je djelovala na stalnost i profesionalnost ključnih rukovodećih kadrova ali nažalost i na potrebnu nezavisnost i u onim poslovima u kojima je nezavisnost, nepristranost i stručnost ključna za obavljanje zadaća i funkcija.

Očekujemo da će najavljeni (zakon o plaćama državnih službenika) i već doneseni propisi (izmjene Zakona o sustavu državne uprave) svojim sadržajem i dosljednom primjenom doprinijeti uklanjanju jednog dijela uzroka nezadovoljavajućeg stanja.

PRITUŽBE NA RAD SUDOVA

Već je općepoznato da pučki pravobranitelj ne može izravno postupati prema sudovima i drugim pravosudnim tijelima, niti zbog dugotrajnosti postupaka niti zbog drugih pritužbi na rad sudske uprave. Ipak građani se i dalje za ta pitanja obraćaju pučkom pravobranitelju. Pritužbe na rad pravosuđa već nekoliko godina čine oko 15% od svih zaprimljenih pismenih pritužbi. Osim toga oko 50% građana koji dolaze osobno u Ured ili se obraćaju telefonski traži intervenciju ili pravni savjet u vezi s pravosuđem.

Osim pritužbi koje se odnose na sadržaj ili ishod postupka ili spora ili su očito neutemeljene (o čemu se neposredno izvještava podnositelje) ostale pritužbe upućuju se Ministarstvu pravosuđa nadležnom za obavljanje poslova pravosudne uprave na daljnji postupak. Izuzetak su pritužbe na dugotrajnost postupka pred Upravnim sudom Republike Hrvatske povodom

kojih se požuruje rješavanje u slučajevima u kojima ukupan postupak i pred upravnim tijelima i pred Upravnim sudom po svim mjerilima traje nerazumno dugo.

Neažurnost sudova i dugotrajnost sudskih postupaka, na što ukazuje i velik broj pritužbi kao i statistički podaci o radu sudova, i dalje je za građane najveći problem.

Činjenica da je, osim putem ustavne tužbe Ustavnom sudu Republike Hrvatske, u pravni poredak uvedena mogućnost podnošenja zahtjeva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku neposredno višem sudu, nije zasad bitno umanjila taj problem. To ne treba očekivati ni ubuduće budući da sudovi uvažavaju takav zahtjev tek onda kad je do povrede prava na suđenje u razumnom roku već došlo. Građani u takvom postupku mogu ishoditi tek naknadu štete zbog povrede i rok u kojem sud pred kojim se vodi postupak mora odlučiti o predmetu.

Problem koji je narastao do današnjih razmjera dugogodišnjim djelovanjem mnogih uzroka može se i riješiti odnosno ublažiti samo sustavnim i usklađenim djelovanjem zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti koje uključuje smanjenje broja predmeta koji dolaze pred sudove i opterećenja sudaca, racionalizaciju mreže sudova, informatizaciju sudova i uvođenje sustava integriranog upravljanja predmetima, jačanje sudske uprave i menadžmenta, stalnu edukaciju sudaca, uvođenje cjelovitog sustava statističkih podataka i stalno praćenje, kontrolu i ocjenjivanje rada sudaca.

Već u ranijim izvješćima pozdravili smo i podržali mjere i aktivnosti koje Vrhovni sud Republike Hrvatske provodi već dvije godine kao program rješavanja starih predmeta ali i početak sustava praćenja i kontrole rada pojedinih sudova i sudaca. Danas su već vidljivi rezultati tih mjera koje su, zajedno s raspoređivanjem predmeta s opterećenijih sudova na one manje opterećene, već doprinijele ubrzanom rješavanju starih predmeta pa i dovele do većeg pomaka u ažurnosti u kaznenoj grani sudovanja.

Te nadasve opravdane i korisne aktivnosti Vrhovnog suda ipak su ograničenog dometa i rješavaju većim dijelom probleme i zaostatke iz prošlosti ali ne mogu u dovoljnoj mjeri utjecati na trajanje postupaka koji tek počinju ili su nedavno započeli. Toga je, čini se svjestan i Vrhovni sud koji u posljednje vrijeme više nego prije poduzima inicijative te predlaže promjene i rješenja sustavnog značenja i iz domene zakonodavne i izvršne vlasti.

Inicijativu Vrhovnog suda treba pozdraviti tim više što je danas posve očit višegodišnji deficit reformskog kapaciteta ministarstva pravosuđa (na koji smo također upozorili u prethodnom Izvješću) koji je i doveo do zaostajanja u provođenju reformi potrebnih za nastavak pregovora o pristupanju Europskoj uniji.

Pred ministarstvom pravosuđa su veliki zadaci koje treba obaviti u vrlo kratkom roku. Osim programa koji bitno kasne a trebali su bar djelomično biti u funkciji kao što je racionalizacija

mreže sudova, besplatna (sponzorirana) pravna pomoć, dogradnja sustava odvjetništva, trebalo bi, što prije pristupiti i reformi upravnog sudovanja ali i promjenama koje će stvarno omogućiti Vrhovnom sudu učinkovito obavljanje funkcije osiguravanja jedinstvene primjene zakona ali i vrhovne instance sudske uprave u jedinstvenom sustavu.

Istodobno ministarstvo mora bitno ubrzati postupak imenovanja sudaca i osigurati kontinuitet potrebnog broja sudaca kako u ionako neažurnim sudovima ne bi bilo toliko praznog hoda.

I na kraju treba i ovom prigodom ponoviti da, uz mjere kojima se stvaraju bolji uvjeti i povoljnije vanjsko okruženje za pravosuđe, posebnu pažnju unutar sustava treba usmjeriti poboljšanju pa i promjenama u sudačkom kadru a osobito:

1. Postavljanjem standarda potrebnog učinka i kvalitete,
2. Sustavnim praćenjem rada svih sudaca i uklanjanjem iz sustava sudaca koji ih ne mogu zadovoljiti.
3. Imenovanjem novih sudaca i napredovanjem strogo prema javnim i objektivnim kriterijima i u javnom postupku.
4. Obvezom sudske uprave na posebne dubinske provjere u slučaju sumnje na korupciju ili pristranost.
5. Sustavnom edukacijom svih a osobito mladih sudaca.

Sve navedeno prvenstvene su zadaće sudske uprave i Državnog sudbenog vijeća. Njihovu ulogu treba jačati i u pogledu kadrova i materijalnih sredstava i u pogledu samostalnosti. Posebno se to odnosi na potrebu veće uloge i samostalnosti u postupcima imenovanja sudaca i predsjednika sudova.

PRAVNA SIGURNOST – JEDNAKOST PRED ZAKONOM

Neažurnost upravnih tijela i sudova uzrokuje nered i otežava potrebnu predvidljivost i izvjesnost u rješavanju o pravima i pravnim interesima građana. Dugotrajnost postupaka koji u mnogim oblastima traju preko svake razumne mjere predstavlja teško kršenje prava građana i nanosi velike štete gospodarstvu i društvu u cjelini.

Takvo stanje uz odsustvo učinkovitih unutarnjih i vanjskih mehanizama kontrole i stalnog nadzora dovodi u pitanje i puno ostvarivanje ustavnih načela jednakosti pred zakonom i pravne sigurnosti a time i vladavine prava.

Zbog velikih zaostataka pred nekim upravnim tijelima i sudovima građani teško mogu predvidjeti kada će njihov predmet biti uzet u rad ili bar približno rok u kojem će biti riješen a da ne govorimo o redoslijedu prvenstva u rješavanju prema objektivnim i poznatim kriterijima, koji redoslijed bi se mogao održavati ali i jednostavno provjeravati.

Sasvim je jasno da takav nered pogoduje zloporabama i omogućuje korupciju (u svim njenim oblicima, od najblažih do najtežih) ali i samovolju i arbitrarnost. I sama percepcija o korupciji u znatnoj mjeri proizlazi i zbog dugotrajnosti rješavanja i izostanka potrebne komunikacije sa strankama u tijeku postupka.

Načelo jednakosti pred zakonom u takvoj situaciji je ugroženo, jer dugotrajnost postupaka te samovolja i arbitrarnost u većoj mjeri pogađaju tzv. male ljude osobito one socijalno ugrožene i siromašne koji si teško mogu osigurati kvalitetnu a često i ikakvu pravnu pomoć. Izostanak i deficitarnost besplatne (sponzorirane) pravne pomoći, koju još uvijek pružaju u ograničenoj mjeri, jedino odvjetnici radom pro bono, još više otežavaju položaj socijalno ugroženih a u mnogim slučajevima čak i mogućnost pristupa sudu.

S druge strane oni koji imaju novac ili društvenu moć (a to najčešće ide zajedno) u takvoj situaciji lakše i brže ostvaruju svoje interese, ponekad i na račun slabijih ali i društva u cjelini. Ono što valja naglasiti je da je podjela na bogate i siromašne neminovnost koja proizlazi iz prihvaćenog društvenog modela temeljenog između ostalog na slobodnom tržištu. Dubina te podjele ovisit će i o društvenom razvoju i rastu društvenog bogatstva kao i o svjetonazorskom i političkom opredjeljenju građana i političkih elita.

Ono što nije neminovnost i što je nedopustivo za državu vladavine prava je podjela na siromašne i slabe i bogate i moćne pred državnim tijelima, koja odlučuju o njihovim pravima i pravnim interesima. Država mora stvoriti uvjete i urediti upravu i sudstvo na način koji će garantirati stvarnu i efektivnu jednakost svih pred zakonom. Osim nadzora nad strogim poštivanjem materijalnih i postupovnih propisa što uključuje i sustav stalnog praćenja i kontrole sudaca i državnih službenika (ali i sankcioniranje kad je to potrebno) država mora ukloniti uzroke koji dovode do ili pogoduju korupciji i pristranosti i neobjektivnosti ili otežavaju otkrivanje i sankcioniranje takvih pojava. U strategiji borbe protiv korupcije potrebno je stalno preispitivanje i usavršavanje zakona i drugih propisa te odgovarajućih politika.

Ostvarivanje jednakosti pred zakonom i borba protiv korupcije poseban značaj ima za građane Republike Hrvatske koji su prošli rat i po općoj ocjeni nepravednu i u mnogim slučajevima nezakonitu pretvorbu i privatizaciju kroz koju je došlo do nove nepravedne preraspodjele društvenog bogatstva u korist malog broja odabranih a time i do neopravdane nejednakosti i

prevelike razlike u šansama i mogućnostima. Iz te nove raspodjele i iz rata izašli su kao siromašni i slabi i mnogi obrazovani, nekad uspješni zaslužni i poštenu ljudi koji su izgubili i imovinu i posao i dostojanstvo u bespućima tranzicije na hrvatski način.

S druge strane, dijela tog bogatstva domogli su se često na nezakonit i nemoralan način i pojedinci najčešće povezani sa strukturama vlasti koje građani s pravom nazivaju ratnim profiterima i koji su iskoristili loše zakone, nesposobnost i nespremnost organa gonjenja te upravnih i pravosudnih tijela da spriječe kriminal i nezakonite radnje uz nedostatak političke volje da se ozbiljno s tim bave.

Unatoč zahtjevima javnosti i svim pokušajima, temeljenim i na nalazima Državne revizije, nezakonitosti u pretvorbi niti njihovi nositelji (osim zanemarivih izuzetaka) nisu sankcionirani. Tako stečen kapital ostao je u najvećoj mjeri zaštićen i danas posluje dijelom legalno a dijelom koristeći iste nezakonite metode kojima je i stečen, uzrokujući i potičući korupciju, sukobe interesa, koristeći i dalje loše i nepotpune zakone i sve oblike utjecaja. I kapital stečen drugim oblicima kriminala uspješno se, čini se, formalno legalizira ali metode često ostaju iste.

Krajnje je vrijeme da se bez oklijevanja i stvarno provedu sve mjere iz antikorupcijskog programa i obveza preuzetih u procesu pristupanja Europskoj uniji. I dok ne treba prestati tražiti i provoditi mjere i načine kako bi se ispravio bar dio nepravdi učinjenih u nezakonitoj privatizaciji, bilo kroz oduzimanje nezakonito stečene dobiti, bilo kroz sankcioniranje počinitelja i pomagača, još je važnije spriječiti za budućnost utjecaj takvih metoda i onih koji se njima služe.

U tom smislu i rješavanje zaostataka i uvođenje potrebnog reda i bolje kontrole ažurnosti i kvalitete u upravnom i sudskom rješavanju trebalo bi biti na visokom mjestu među prioritarnim mjerama za suzbijanje korupcije.

POVRATNICI (OBNOVA, STAMBENO ZBRINJAVANJE)

Ovo Izvješće ne sadrži podatke o broju pritužbi pripadnika nacionalnih manjina. Kada traže intervenciju ili zaštitu pučkog pravobranitelja građani u pravilu ne navode nacionalnost ili etničko podrijetlo. Stoga takvi podaci ne bi mogli biti vjerodostojni. Nacionalnost navode samo u manjem broju slučajeva kada smatraju da su zbog toga diskriminirani, da nemaju jednaka prava kao drugi ili da su podvrgnuti nejednakom postupanju. To su najčešće slučajevi

u vezi s radom i zapošljavanjem, statusnim pitanjima (državljanstvo, stalni boravak i sl.) i postupanjem policije. Kod takvih pritužbi postupa se s posebnom pažnjom uz zahtjev za iscrpnim očitovanjem nadležnih tijela.

Međutim (a što je iz posebnog dijela izvješća vidljivo) još uvijek je u nekim upravnim oblastima udio pritužbi pripadnika srpske manjine u ukupnom broju pritužbi velik. To se prije svega odnosi na pitanja ostvarivanja prava iz mirovinsko – invalidskog osiguranja, povrata imovine, obnove, stambenog zbrinjavanja i statusnih prava. Najvećim dijelom radi se o rješavanju problema nastalih kao posljedica rata i raspada bivše države, a pritužitelji su uglavnom s područja posebne državne skrbi odnosno bivših okupiranih područja Republike Hrvatske, izbjeglice i povratnici.

Broj takvih pritužbi smanjuje se i u apsolutnom broju i relativno u odnosu na ostale pritužbe. I podaci nadležnih ministarstava kao i izvješća međunarodnih organizacija i tijela koja prate tu problematiku pokazuju da su mnogi problemi riješeni ili pred rješavanjem.

I upravo zato ne bi bilo dobro da loša organizacija, kadrovski problemi, birokratsko postupanje i brojni propusti pa i nezakonitosti u radu odgovornih službi (na koje smo ukazali u prvom dijelu izvješća) dovedu u pitanje uspješno ostvarivanje preostalih programa a time i sposobnost i političku volju Republike Hrvatske da izvrši obveze preuzete u postupku pregovora s Europskom unijom.

Stoga i programe dovršetka procesa obnove (rješavanje velikog broja zaostalih drugostupanjskih predmeta) i postupke stambenog zbrinjavanja valja provoditi strogo poštujući postupovne propise, uz efektivnu mogućnost korištenja prava na žalbu i druge oblike pravne zaštite. Istodobno treba više nego do sada osigurati postupanje prema načelima dobre i prijateljske uprave koja ne predstavlja samo vlast nego i javnu službu na usluzi građanima.

Takvo postupanje treba ojačati pa i vratiti povjerenje u institucije države i onim građanima koji godinama ne uspijevaju ostvariti temeljne uvjete za povratak i normalan život, tj. prava koja im jamče zakoni Republike Hrvatske i programi Vlade Republike Hrvatske.

UVJETI RADA I RAZVOJ INSTITUCIJE

Za rad Ureda pučkog pravobranitelja u 2007. godini bilo je osigurano 5 807 000 kn u državnom proračunu i 266 570 kn putem donacije u okviru projekta "Program pružanja

institucionalne potpore pučkom pravobranitelju za 2006 – 2007 godinu" izrađenog u suradnji s Misijom OEES-a u Republici Hrvatskoj, a koja je omogućila rad na terenu t.j. posjet i obilazak županija.

Sredstva iz proračuna omogućila su u 2007. godini zapošljavanje 5 novih službenika tako da je na kraju te godine u Uredu bilo ukupno 25 zaposlenih (uz pučkog pravobranitelja i tri zamjenika još 14 savjetnika i 7 ostalih službenika).

Proračunom za ovu 2008. godinu, za rad Ureda osigurano je 6 976 000 kn. Uz povećana sredstva za materijalne i funkcionalne rashode proračun omogućava da se od 1.4.2008. godine u toj godini zaposli još devet službenika.

Na taj način će do kraja 2008. godine, sa zakašnjenjem od godinu dana, biti ispunjen plan jačanja institucije kojeg je na prijedlog pučkog pravobranitelja prihvatio Hrvatski sabor zaključkom od 3. lipnja 2005. godine.

Što se tiče daljnjeg razvoja institucije valja napomenuti da je počeo postupak za donošenje Zakona o suzbijanju diskriminacije (jedinствени antidiskriminacijski zakon) prema kojem bi pučki pravobranitelj trebao preuzeti poslove Središnjeg tijela nadležnog za suzbijanje diskriminacije što će zahtijevati daljnje kadrovsko i materijalno jačanje Ureda već u 2009. godini.

Osim toga Hrvatskom saboru je putem Odbora za Ustav, poslovnik i politički sustav upućena i formalno inicijativa za izmjenu čl. 92. Ustava Republike Hrvatske, ustavne odredbe o pučkom pravobranitelju.

Suština predložene izmjene je da se pučkom pravobranitelju (kao opunomoćeniku Hrvatskog sabora) utvrdi opći mandat za zaštitu i promicanje ljudskih prava, što je jedan od bitnih kriterija koje za nacionalne institucije za ljudska prava predviđaju "Pariška načela" UN iz 1993. godine te da se izmjenama stavaka 1., 2. i 4. uklone sve dvojbe o tome mogu li se zakonom pučkom pravobranitelju povjeriti određene ovlasti u odnosu na sudsku upravu te pravne i fizičke osobe.

Kad (ako) inicijativa bude prihvaćena trebati će izmijeniti, već u nekim odredbama zastarjeli, Zakon o pučkom pravobranitelju iz 1992. godine.

Pitanje osiguranja potrebnog poslovnog prostora za rad Ureda aktualnije je nego ikada. Kao privremeno rješenje, do useljenja u zgradu u Visokoj ulici (koja se adaptira i koju bi Ured dijelio sa stalnim izbornim povjerenstvom) sada se koriste još dvije prostorije na Gornjem gradu ali izvan sjedišta Ureda.

S obzirom na već odobreno povećanje broja zaposlenih, kao i na daljnje povećanje koje će uslijediti radi proširenja ovlasti i novih zadaća već u 2009. godini potrebno je hitno riješiti

pitanje poslovnog prostora, pitanje koje je na dnevnom redu saborskih sjednica već nekoliko godina.

Također je, u okviru očekivanih izmjena ili donošenja novog zakona o pučkom pravobranitelju već ove godine potrebno otvoriti raspravu o mogućnosti otvaranja područnih ureda pučkog pravobranitelja ili nekih drugih oblika rada na terenu bliže građanima.

SADRŽAJ

DIO PRVI	2
UVODNE NAPOMENE	2
DIO DRUGI	5
STATISTIČKI PODACI ZA 2007. GODINU	5
DIO TREĆI	11
ANALIZA PO PRAVNIM PODRUČJIMA	11
Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka	11
A) Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice	13
Stambeno zbrinjavanje	14
Utvrđivanje statusa prognanika	22
Povrat privremeno preuzete imovine	25
Naknada štete vlasnicima privremeno preuzete imovine	33
B) Uprava za obnovu obiteljskih kuća	39
Mirovinsko i invalidsko osiguranje	48
Prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji	53
Osobe lišene slobode	54
Gradnja i prostorno uređenje	64
Građanska stanja	74
Statusna prava (državljanstvo, stranci)	78
Službenički i radni odnosi	80
1. Povrede prava u području službeničkih i radnih odnosa	80
2. Povrede prava u primjeni Zakona o državnim službenicima	81
2.1. Postupak prijama uz suglasnost čelnika tijela u kojem radi izabrani kandidat	81
2.2. Nepotpune prijave kandidata u natječajnom postupku	82
2.3. Status namještenika u državnim tijelima	83
3. Dugotrajnost postupaka zbog nepostupanja po presudama Upravnog suda RH	83
4. Povrede prava - nedonošenje zakona o lokalnim službenicima i namještenicima	85
5. Pojedine vrste povrede prava državnih i lokalnih službenika	86
5.1. Premještanje službenika zbog potreba službe	86
5.2. Raspologanje službenika zbog ukidanja tijela ili radnog mjesta	87
5.3. Povrede prava prednosti pri zapošljavanju hrvatskih branitelja	89
Lokalna samouprava	94

1. Povrede prava građana općim aktima u lokalnoj samoupravi	95
1.1. Državna katastarska izmjera	95
1.2. Cijene komunalnih usluga	96
1.3. Koncesije za auto taksi i linijski prijevoz	97
Socijalna skrb	98
Zaštita osoba s invaliditetom	102
Obiteljsko-pravna zaštita i skrbništvo	104
Postupanje policijskih službenika	110
Zdravstvo	113
Zdravstvena zaštita	113
Zdravstveno osiguranje	115
Stambeni odnosi	119
Imovina oduzeta za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine	128
Zakup poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske	135
Izvlaštenje	137
Znanost, visoko obrazovanje i školstvo	139
Pritužbe na rad pravosuđa	141
DIO ČETVRTI	145
OBILAZAK ŽUPANIJA	145
1. Zadarska županija (26. do 30. ožujka 2007.)	145
2. Osječko-baranjska županija (7. do 11. svibnja 2007.)	155
3. Karlovačka županija (11. do 15. lipnja 2007.)	163
4. Ličko-senjska županija (17. do 21. rujna 2007.)	173
5. Požeško-slavonska županija (22. do 26. listopada 2007.)	183
DIO PETI	195
MEĐUNARODNA SURADNJA	195
DIO ŠESTI	198
OCJENE I PRIJEDLOZI	198
UPRAVA I GRAĐANI	198
PRITUŽBE NA RAD SUDOVA	201
PРАВNA SIGURNOST – JEDNAKOST PRED ZAKONOM	203
POVRATNICI (OBNOVA, STAMBENO ZBRINJAVANJE)	205
UVJETI RADA I RAZVOJ INSTITUCIJE	206
SADRŽAJ	209